II.

S. Gregorius Magnus, Dialogi
French, End of XIIth cent.

4031

1059

Sæc: XI.
H. Drury. Harrow
C.5.3.
(White Knight's Library)

15

84/21

XOARNS

Phillipps 3rd

3355

484/21

125 Blatt.

126

Phillipps 3855

DIALOGORV GREGO
RII PAPÆ VRBIS ROMÆ LI
BRI NVODERO QVATVOR.

DE MIRACVLIS PA
TRVM ITALICORVM.
INCIPIVNT CAPITV
LA DE LIBRO PRIMO.

SCDO. TERCIO. QVARTO. Incipiunt capitula libri primi.

I D e honorato abbate monasterij fundensis.
II D e liberato pposito monasterij fundensis.
III D e monacho hortolano monasterij cui sup memoravim.
IIII D e ecctio abbe aquinate ualerie. Anchoritane ciuitatis epi.
V D e constantio mansionario eccle sci stephani iuxta an
VI D e marcellino anchoritane ciuitatis episcopo.
VII D e nonnoso pposito monasterij in monte q soracte dr
VIII D e anastasio abbe monasterij qd subpentoma uocat.
VIIII D e bonefatio ferentis ciuitatis episcopo;
X D e fortunato tudertine ciuitatis episcopo.
XI D. e martirio monacho aquinate ualerie.
XII D e seuero prbo aquinate cuius supra;

Lib gce agant feliciter.

LIBER SECVNDVS DE VITA ET MIRACV LIS VENERABILIS BEATI BENEDICTI CONDITORIS VEL ABBATIS MONASTERIJ QVOD APPELLATVR ARCIS PROVINCIE CAMPANIE

Incipiunt capitula libri secundi

cap. j De capistrio fracto & consolidato.

ij De temptatione carnis separata.

iij De ampulla uitrea signo crucis rupta.

iiij De monacho uage mentis ad salutē reducto.

v De aqua q̄m in monte uertice ex petra produxit.

vj De ferro ex profundo aque ad manubriū reuerso.

vij De eo discipulo q̄ sup aquā pedibus ambulauit.

viij De infecto p uenenū pane p̄ corui longius piecto.

viiij De ingenti saxo p eius orationē leuigato.

x De fantastico coquine incendio.

xj De seruo dī puerulo mortuo & confracto & sanato.

xij De seruis dī q̄ cibum cont̄ regulā sumpserunt.

xiij De fratre ualentiano monachi ut sup̄.

xiiij De simulatione regis totile deprehensa.

xv De prophetia que de eod̄e rege totila facta est.

xvj De clerico demoniaco liberato.

xvij De p̄phetia destructionis monasterii sui.

xviij De flascone sublato & p spm̄ cognito.

xviiij De mappulis a seruo acceptis.

xx D e ſuꝑba cogitatione pueri ꝑſp̃m cognita. ſ tertius.
xx·j D e ducentis farinę modiis famis tẽpre ante cellã in
xx·ij D e fabrica monaſterii ẽracinenſis ꝓuiſione̅ diſpoſita.
xxiij D e ancillis di q̃ ꝑmoꝛtẽ ꝑablatione̅ ei cõmuni ſt̃ reddite.
xxiiij D e puero monacho que̅ ſepultũ terra proiecit. ſ et ſe inuenit
xxv D e monacho q̃ ingrato code̅ monaſterio diſcedens draconẽ
xxvj D e elefantoſo morbo.
xxvij D e ſolidis ꝑ miraculũ debitori redditis.
xxviij D e ampulla uitrea in ſaxis proiecta & n̄ fracta.
xxviiij D e dolio uacuo & oleo repleto.
xxx D e monacho a demonio liberato.
xxxi D e ligato ruſtico & ſolo ei uiſo ſoluto.
xxxij D e mortuo ſuſcitato. ſ germani cãpanę ciuitatis
xxxiij D e miraculo ſcolaſticę ſoꝛoꝛis eius. ſ ep̃i.
xxxiiij D e anima ſoꝛoꝛis ei uiſa qualit̃ e corpoꝛe ſit egreſſa.
xxxv D e mundo ante eius oc̃oſ collecto. & aĩa germana
xxxvj Q uod regulã monachoꝛum conſcripſit.
xxxvij D e prophetia ſui exitus fr̃ibus denunciata.
xxxviij D e infama mulhere ꝑ cuius ſpecum ſanata. ſ Incipiunt
Cap̃. j. D e paulino nolane ciuitatis ep̃o. capl'a libri ſ̃ci
j D e iohanne papa.
ij D e agapito papa.
iij D e dacio mediolanenſis ciuitatis ep̃o.
v D e ſaluino canuſine ciuitatis ep̃o.

vj· D e cassio narniensis ciuitatis epō.
vij· D e andrea fundane ciuitatis episcopo.
viij· D e constantio aquine ciuitatis episcopo.
viiij· D e frigidiano lucane ciuitatis episcopo.
x· D e sautino placentine ciuitatis epiſcopo
xj· D e cerbonio populonij ciuitatis epō
xij· D e fulgentio utriculane ciuitatis epō.
xiij· D e herculano perusine ciuitatis epō.
xiiij· D e isáác seruo dei.
xv· D e martino monacho de monte marsico.
xvj· D e monacho ex monte argentario q̄ mortuos suscitauit
xvij· D e b enedicto monacho. ſ liberatus
xviij· D e ecclá beati j enonis in ueronensi ciuitate. ſ
xviij· D e stephano prb̄o prouincie valerie. ſ tenuit
xx· D e puella contúsa cuí solo impio hō ē. ademonio.
xx·j· D e prb̄o puincie valerie q̄ furē adsepulchrū suū
xx·ij· D e abbate prenestini montis eiq; prb̄o. ſ rome.
xx·iij· D e theodoro mansionario ecclē beati petri apli urb̄
xx·iiij· D e aconcio mansionario ecclāe scē. ſ noluerunt
xx·v· D e mena monacho solitario. ſ alongobardis occisis.
xx·vj· D e. xl̄. tā rusticis peoq̄d carnes comedē immolaticias
xxvij· D e multitudine captiuoꝝ peoq̄d adorare cap̄ noluer̄
xxviij· D e arriano epiſcopo cecato. ſ occisorum;
xx·viiij· D e arrianoꝝ ecclá q̄ in romana urbe catholica consecra
ſ tione dedicata ē.

xxx. De herminigildo rege leuuigildi uuisigothor regis
filio profide catholica abeode patre suo occiso.

xxj. De epis affricanis q̄ p defensione catholice fidei absci
sis abarrianis uuandalis radicit⁹ linguis nullum
locutionis sōlite sustinuerunt dispendium.

xxij. Quot sunt genera compunctionis

xxiij. De amanio presbitero prouincie tuscie.

xxiiij. De maximiano siracusane ciuitatis episcopo.

xxv. De sanctulo prouincie nursie. ſ minime nouett

xxvj. De uisione redempti ferentane ciuitatis epi. ſ incipiunt capl'a

ep̄. j. Quod eterna spualia ideo a carnalib; minus cre
dant. quia ea que audiunt p experimentum

ij. Quod sine fide nec; infidelis uiuat.

iij. Quod tres uitales spūs sint creati. ſ de numero

iiij. De questione salomonis q̄ dr̄ un⁹ interit⁹ ē. hominis

v. De questione anime manentis incorpore sicut
deprehendit⁹ ex motu membroꝝ. sic uita anime
p corpus inseis pensanda ē. ex uirtute miraculoꝝ

vj. De egressibus animarum.

vij. De egressu anime specios monachi.

viij. De anima inclusi cuiusdam.

viiij. De egressu anime spei abbatis.

x. De egressu anime presbiteri ursini.

xj. De anima probi reatine ciuitatis epi.

xiii. D e transitu galle ancille dei.

xiiij. D e transitu seruuli paralitici.

xiiij. D e transitu romule ancille dñi.

xv. D e transitu tarsille sacre uirginis

xvj. D e transitu muse puellae. / blasphemo.

xvij. Q d'q̄b; dam ꝑuulus regni celestis adit⁹ a parentibus
claudit⁹ cū abeas male nutriunt⁹ a' depuerulo

xviij. D e transitu stephani serui dñi

xviij. Q uod aliq̄ndo animę meritū non ipso suo egressu
ostendit⁹. sed postmodū declaratur.

xx. D e duob; monachis ualentionis abbatis.

xxj. D e transitu furani abbatis.

xxij. D e transitu diaconi ecclę marsorum.

xxiij. D e morte uiri dñi q̄ missus bethel fuerat.

xxiiij. S i ante restitutionē corpoꝝ recipiant⁹ in cęlo aię iustoꝝ

xxv. Q uib; modis morientes aliq̄ predicunt. & de morte;
cuiusdam aduocati. & de reuelatione gerontii ac
melliti monachi. & de morte pueri armentarij
& de diuersitate linguarum.

xxvj. D e morte stephani comitis.

xxvij. Q uod sicut ꝑfectoꝝ animę in cęlo. ita post dissolutionē
corporis iniquoꝝ animę in inferno ee credende sunt.

xxviij. Q ua ratione credendum sit ut incorporeos ipsi teneāt
ignis corporeus possit.

xxviiij. D e morte theoderici regis arriani.

xxx. D e morte reparata. ſ agnoſcent.

xxxj. D e morte curialis cui sepultura incensa ē.

xxxij S i boni bonos in regno & mali malos in supplicio

xxxiij. D e quodam religioso morientē q̄ppias uidit.

xxxiiij Q d se etiā etiā ignotę animę ñ nunquā exituręs agnoſcunt.
quę uel peulpis tonitrua uel pbonis actib; similia sū
premia recipiunt. & de morte iobis & ursi eomo
phii & stephani. ſ & resuscitatione cuiusdam.

xxxv. D e his q̄ quasi p errorē educi uidentur ex corpore & de
uocatione & reuocatione petri monachi & de morte

xxxvj. D e deuscedit cui dom sabbato ursa est edificari.

xxxvij. D e pena sodomorum. ſ auri & monachi cuidā usuris.

xxxviij. Q uod quorundā animę adhuc in corpore positę penale
aliq̄d de spiritib; uident. & de theodoro puero & cris

xxxviiij A n post mortē purgationis ignis sit.

xl. D e anima pascasii diaconi. ſ resciunt q̄ ante latuerunt.

xli. Q uur in extremis temporib; tā multa de animab; cla

xlij. V bi esse infernus credendus est. ſ tione puniatur.

xliij. U trum uñ gehenne incendio deputantur.

xliiij Q uom̄ anima immortalis dr̄ sic̄ stat q̄d mortis dāpna

xlv D e quodā seō uiro q̄ ad mortē uenienſ expauit.

xlvj. Q uod q̄dā ne in morte timeant reuelatione roborant.
& de antonio acmerulo monachis.

xlvij· An obseruanda sint somnia & quot sint modi somniorũ.

xlviij· De eo cui p somniũ longa spatia uite p̃missa sẽ in tempore breui mortuo. ſ sepulta que dimidia apparuit incendi.

xlviiij· An ꝑsit animab; si mortuoꝝ corpora in ecc̃a fuerint sepulta.

l· De q̃dam sc̃monali femina in ecc̃a beati laurentij mr̃is

li· De ualeriani patricii sepultura.

lij· De corpore ualentini defensoris ab ecc̃a p̃ morte ꝑiecto.

liij· De victoris corpore in ecc̃a sepulto & p̃modũ ñ inuento.

liiij· Quid sit quod post mortem ualeat ad absolutionem animaꝝ adiuuare et decentiũ cellensi prb̃o q̃ acuũdam spũ petit ẽ. ut p sacram hostiam post morte̅ petiuisset adiuuari. & de anima iusti monachi.

lv· De uita & transitu cassii episcopi

lvi· De quodã ab hostib; capto cui uincula oblationis hora soluebant̃. & de uarica nautico p salutare̅ hostiam a naufragio liberato.

lvij· De curatis ac misterio uicatim̃ salutaris

lviij· De affligendo corde int̃ sacra misteria & de mentis custodia post compunctionem.

lviiij· De relaxandis culpis alienis. ut nr̃ae relaxentur

QVADAM DIE NI
MIIS QVORVMDAM
sclarium tumultab; depre
hensus qb; insuis ne
gotiis plerunq; cogimur soluere etiam
qd nos certū ē. non debere.⁊ secretū locū
petij amicū meron. ubi oñe qd de mea m
occupatione displicebat se patent oftende
ret.⁊ & cuncta que infligere dolore confu
uerant congesta ante oculos licent ueni
rent. Ibi ttaq; cum afflict⁹ ualde & diu
tacit⁹ sederē.⁊ dilect⁹ fili⁹ meus petr⁹ diacon⁹
affuit m a pmeuo iuuentutis flore inami
ciciis familiarit obstrict⁹ attq; ad sacri ubi
indagationē socius. Q ui graui excoqui
cordis langore me mtuens ait. H unquid
nā noui aliqd accidit qd plus te solito meror
tenet.⁊ C ui inquā. Meror petre quē coti
die patior & semp m p usum uct⁹ ē. & semp
p augmētū nouus. I nfelix qppe anim⁹ meus
occupationis fue pulsat⁹ uulnere. meminit
qualis aliqndo in monasterio fuit. quom ei
labentia cuncta subtrerant. quantū rebus

omib; que uoluunt eminebat· qđ nulla
nisi celestia cogitare consueuerat· đ ◦ etiã
retent corpore ipsa iã carnis claustra cõte-
platione transibat· qđ morte quoq; que
pene cunctis pena ẽ. uidelicet ut ingressũ
uite & laboris sui pmiũ amabat. Ac nunc
ex occasione curę pastoralis· sclarũ hominũ
negotia patit. & post tã pulchrã quietis sue
speciẽ terren; actus puluere fedat. Cunq;
se p condescensione multoq; ad exteriora spar
serit· etiã cũ interiora appetat· adhec proculdu-
bio minor redit· Pependo itaq; qđ uolero· ppen-
do qđ amisi· Dumq; intueor illud qđ pdidi· fit
hoc grauẽ qđ porro· Ecce & enĩ nunc magnis ma-
ris fluctib; quatior· atq; innauimentis tẽpestatis
ualide pcellis illidor· Et cũ p oris uite recolo·
qđ si pcrgũ ducas oculis uiso littore suspiro· Qđq;
adhuc ẽ· gẽ dũ inmẽsis fluctib; turbat feror·
uix iam portũ ualeo uidere quẽ reliqui· quia
& ita sunt cassus mentis ut pus qđem pdat bonũ
qđ tenet· si tamẽ se pdidisse meminerit· Cumq;
longẽ receserit· etiã ipsi bonĩ qđ pdiderat obliui
scitur· Fitq; ut pneq; pmemoriã uideat qđ pus
pactionẽ tenebat· Unde hoc agit qđ pmisi· qa

cũ nauigam̃ longi. ia nec portũ quietis quẽ
relig̃m̃ uidem̃. Nonnunq; uero ad augmentũ
mei doloris adiungit̃ qđ quorumdã uita qui
p̃sens sc̃m tota mente reliquer̃ m̃ admemoriã
reuocat̃. Q uoy dũ culm̃ aspicio. q̃ntũ ipse
inimimis iacẽa agnosco. Q uoy plurimi con
ditori suo in secretiori uita placuer̃. q̃ ne per
humanos act̃ a nouitate mentis ueteraſcerent.
eos omp̃s ds̃ hui mundi laborib; noluit oc
cupari; sed ia quę plata sunt meli in simuo
sica quę p̃ingsitatiõẽ ac responsiõẽ dicta
sunt. sola nominũ prenotatione distingo.
PEK. Non ualde in talia aliquoy uitã
uitatab; fuisse cognoui. Ex quoy g cõpa
ratione accenderis ignoro. Et qdem bonos
uiros in hac terra fuisse ñ dubito. signa tam̃
acq; uirtutũ aut ab eis neq̃quã facta existimo.
aut ita hactenꝰ silentio suppꝛssa utrum ne sint
facta nesciam̃. GREGORIVS. Si sola petre
referã quę de p̃fectis p̃batisq; uiris uñ ego
homunio ut bonis ac fidelib; uiris attestan
tib; agnoui. ut p̃memetipsũ didici. diei ut
optmoꝛ anteq̃m sermo cessabit. PETRVS.
Vdim quereri m̃ deeis aliqua narres.

Neq; hac pre interrupere expositionis studium
graue uideat. q̃a n̄ dispar ędificatio orit ex me
moria uirtutū. In expositione q̃ppe q̃lit inue
nienda atq; tenenda sit uirt agnoscit. Innar
ratione uero signoz cognoscam inuenta ac
retenta q̃lit declarant. et sunt nonnulli q̃s
ad amorē patrię cęlestis plus exempla quam
predicamenta succendunt. Fit ū plerunq; in
audientis animo duplex adiutoriū in exem
plis patrū. q̃a ad amorē uenturę uitę ex pre
cedentiū cōparatione accendit. etiā si se ee aliquid
estimat dū de aliis meliora cognouerit humiliat.

GREGORII. Ea quę in sunt uinoz uenerabi
liū narratione cōpta incontanter narro. sacręau
ctoritatis exemplo. cūm luce clarius constet q̃a
marcus et lucas euglin qd descripserunt non
usu sed auditu didicerunt. Sed ut dubitatio
nis occasionē legentib; subtraham p̄ singula
quę describo. quib; m hęc auctoribz sint cōpta
manifesto. Hoc uero scire te cupio. q̃a in quib;
dam sensū solumm. in q̃b;dam ū et ūba cum
sensu teneo. q̃a si de p̄sonis oīmb; ipsa specialit
et uerba tenere uoluissem. hęc rusticano usu
plecta stilus scribentis non apte susciperet

Senior ualde mirabilium dicit relatione qđ narro.
Venantij quondã patricij insanie parab; uil
la fuit. in q̃ colon ei filiũ honoratũ nomine
habuit. q̃ abanis puerilib; adamoe cele
stis patrie p abstinentiã excarsit. Cũq; tã
magna conũsatione polleret. sesecq; iã ab
ocioso q̃q; sermone restringeret. multũq;
ut p̃fat⁹ sũ p abstinentiã carnẽ domaret.
die q̃dã parentes illi⁹ uicinis suis conuiuiũ
fecerunt. in q⁹ aduescendũ carnes parate sunt.
Quas dũ ille adesum contangere p abstinentie
amore recusaret. cepunt ei parentes ei irride
ac dicere. Comede. Nũq̃d pisc̃ t in his mon
tib; allaturi sum⁹. Illo uero in loco audiri
pisces consueuerant n̄ uideri. Sed cũ his sermo
nib; honorat⁹ irrideret. repente inconuiuio
aq̃ ad ministeriũ defuit. cũ sicula lignea sic
illic moris ẽ. mancipiũ ad fontẽ p̃rexit. Dũq;
hauriret aq̃m. pisces sicula intrauit. Reuer
sumq; mancipium. ante ora discũbentium
piscem cũ aqua fudit. q̃ ad toti⁹ diei, uictũ
potuisset honorato sufficere. Mirati om̃s.
totaq; illa parentũ irrisio cessauit. Cepunt
nãq; in honorato uenerari abstinentiã quam ante

deridebant ⁊ icq; adĩ homine irrisionis dectũ
opprobria pferẽs de monte. Q uicũ magnis uir-
tutib; creſceret. a pdicto dño ſuo libertate dona
tus ẽ. atq; in eo loco q fundis dr monaſteriũ
conſtruxit. in q ducentoꝝ ferme monachorũ
pat exactat. ibiq; uita illi circumq; exempla
eximie conuſationis dedit. H ã quada die ex
eo monte q ei monaſterio inexcelſum pminet.
ingentis ſaxi moles eruta eſt. Q ue p deuexũ
montis lat uiens tota ruinã . cellã omiũq;
fratrũ interitũ minabat. Q uã cũ uenientẽ
deſup. uir ſcs uidiſſet frequenti uoce xpi
nom inuocans. extensa mox dextera ſignũ
ei crucis oppoſuit. eamq; in ipso deuexi
montis latere cadentẽ fixit. ſicut religioſus
uir laurentio phibet. Et q a locus non fuerit
quo inhereret potuiſſet aſpicit. ita ut nunc
uſq; monte cernentib. caſura pendere uide
atur. P ꝛ̃kvs. P utam hic tam egregius
uir ut poſt magiſter diſcipl fuerit. pri
habuit magiſtrum. G regori. Neq; quam
hunc fuiſſe cuiq; diſcipl audiui. ſed lege
non ſtringit ei ſpi donũ. V ſus q dem recte
conuſationis ẽ. ut p eſſe non audeat. q ſub ẽ.

non didicerit: nec obẽdientiã subiectis impert.
q̃m p̃latis non nouit exhibe. ⁊ ed tam̃ sunt
non nunq̃ q̃ ita p̃ magisteriũ sp̃s intrinsecus
docent. ut ꝙ si eis exterꝝ humani magisterij
disciplina desit. magistri intimi censura non
desit. Quor tam̃ libras utq; ab infirmis in
exemplo n̄ ẽ. t̃henda. nẽ dũ seq̃q; similit sõo
spũ implecti p̃sumit. discipls hominis ẽt. despi
ciat. ꝙ magister erroris fiat. Mens aut̃ que
diuino spũ implet̃. habet euidentissime signa
sua uirtutes scilicet ꝙ humilitatẽ. Que si utq;
in una mente p̃fecte conueniunt. liquet qd̃ de
p̃senꝯa sci sp̃s testimoniũ ferunt. ⁊ sicq̃ppe etiã
iohes baptista magistrũ habuisse n̄ legit̃. neq;
ipsa ueritas que p̃senꝯa corporali aplos docuit.
cũ corporalit̃ int̃ discipl̃os aggregauit. sed quem
intrinsecus docebat. intrinsecus q̃si in sua libertate
reliquerat. ⁊ ic moyses in heremo edoct̃ a bangło
mandatũ didicit. qd̃ p̃ hominẽ n̄ cognouit.
⁊ ed hec ut p̃dixim̃ infirmis uenerãda sunt
n̄ imitanda. Pet̃. Placet qd̃ dicis. ⁊ ed p̃ico
ut in dicas sicut̃ hic pat̃ aliquẽ imitatorem
siu discipl̃m reliquit. ℭ Gregorius. Vir reue
rentissim̃ liberañ q; regis uocale ꝛ̃pone eidem

fundensis monasterii ꝑposit⁹ fuit. in discipulatu
illi⁹ cōmūlat⁹ atq; erudit⁹ ē. De q̄ quamuis uirtu
tes multas plurimoꝝ narratio certa uulgauerit.
predict⁹ tam̄ laurenti⁹ religiosius ut̄ q̄ nunc sup
est a ei ipso tempore familiarissim⁹ fuit. multa
m̄ de illo dicere consueuit. ex q̄b; ea que recolo
pauca narrabo. Ineadem quincia sammii quam
supra memoraui isdem ꝓ utilitate monasterij car
pebat iter. Dumq; darida gothorū comes cum
exercitu ineam̄dē locum ueniisset. dī seruus eccl
ballo quo sedebat ab hominib; ēripiet⁹ ē. Qui
iumenta ꝑdita dampnū libent̄ ferens. eam fla
gellū q̄ tenebat diripientib; obtulit dicens. Tol
lite ut habeatis qualit̄ hoc iumentū minari pos
sitis. Quib; dictis primus se inoratione dedit.
Cursu aut̄ rapido ꝑdicti ducis exercit⁹ ꝓuenit
adfluuiū nomine uultur nū. ibi equos suos cepe
runt singuli hastis tundere. calcarib; cruentare.
Sed tam̄ equi uerberib; cesi. calcarib; cruentati.
fatigari poterant. mouere non poterant. Sicq;
aq̄m fluminis tangere q̄si mortale ꝑcipiciū
ꝓmescebant. Cunq; diu cedendo sessores sin
guli fatigarent. unus eor̄ intulit. q̄a excusa
quā seruo dī in uia fecerant illa sui iuueris

dispendia tolerabant. Qui statim relicti post
se libertatū reperiunt inopatione ꝓstratum.
Cui cū dicerent surge tolle caballum tuū:
ille respondit. Tu tecū bono: ego op̄ caballo
ñ habeo. Descendentes sū: inuicē cū inca
ballū deq̄ deposuerant leuauer: et ꝓtinus
abscesserunt. Quoꝝ ecq̄ tanto cursu illum
quē p̄us transire ñ poterant fluuiū transi
erunt: ac si ille fluui alueus aquā minime
haberet. Sicq; factū ē: ut dū seruo dī un̄
suus caball̄ redderet: omēs a singlis recipent.
Eodem quoq; tempore in campanie par
tib; bucellin̄ cū francis uenit. De mona
sterio ū ꝑfati dī famuli rumor exierat quod
multas pecunias haberet. Ingressi ora
rium franci: cepunt seuientes libertatū
querere. libertatū clamare: vbi ille in ora
tione ꝓstrat̄ iacebat. Mira ualde res. Quereme
seuientesq; franci in ipsum, ingredientes impingebant.
et ipsum uidere ñ poterant. Sicq; sua cecī
tate frustrati: a monasterio uacui simt re
gressi. Alio quoq; tp̄re ꝓcausa monaste
rij abbatis iussu q̄ honorato ei magistro
successerat rauenn̄ ꝓgebat. Quamore uero
cid̄e uenerabilis honorata quocunq; liban̄

ibat. ei semp caligulā insinu portare consueue-
rat. Itaq; dūppgeret accidit ut quedā mulier
extincta filii corpuscūm ferret. Que dū seruū
dī eēt intenta. amore filii succensa iumētū ei
pfrenū tenuit. atq; cū iuramēto dixit. Nulla-
tenꝰ recedes. nī filiū meū suscitaueris. At ille in-
usitatū habens tale miraculm. expauit petitu
onis illī iuramētū. Declinare mulierē uolue-
sed neq̄quā ualens hesit. Animo considerare
libet quale q̄ntūq; in eī pectore certamen
fuerit. Ibi quippe pugnabat intse humi-
litas conuersationis et pietas matris. Timor
ne inusitata psumeret. dolor ne orbatę
mulieri nonsubueniret. Sed ad maiorem
dī gl'am uicit pietas illuo pect⁹ uirtutis.
Q d ideo fuit ualidū. quia deuictū. Virtutis
enim pectus non esset. si hoc pietas nī uicisset.
Itaq; descendit. genu flexit. ad q̄lū man⁹
tetendit. Caligulā de sinu traxit. et sup
extincti pueri pect⁹ posuit. Quo orante.
anima pueri ad corpus redijt. Que manu
cōprehendit. et matri uiuentē reddidit.
atq; ter qd cepat pegit. Pet⁹. Q. uid
nā hoc ee dicim⁹. Virtutē tanta miracli
honorati egit meritum. an peccato libertatis?

GREGORIVS. In ostensione tam admirabilis signi. cū fide femine uirtꝰ conuenit utrorūq;
Atq; ideo liberanū existimo ista potuisse. qꝝ plus didicerat de magistri. quā de sua uirtute confidere. Cuī enī caligulā in pectore extincti corpusculi posuit. eī nimirū animā obtinere qđ petebat estimauit. Nā heliseus quoq; magistri palliū ferens atq; adiordanē uenies percussit semel. et aquas minime diuisit. Sed cū repente diceret. ubi ē. etiā nunc dñs helie. percussit fluuiū magistri pallio. et iter int aq̄s fecit. Expendis petre q̄nā inexhibendis uirtutib; humilitas ualet. Tunc exhibere magistri uirtutē potuit. quando magistri nomī admemoriā reduxit. Quia enī ad humilitatē submagistro rediit. qđ magister fecerat et ipse fecit. PETRVS. Libet qđ dicis. Sed queso te. est ne aliq̄d aliud qđ adhuc de ipso ad nram edificationē narres. GREGORIVS. Est plane. sed sisit q̄ uelit imitari. Ego enī uirtutē patientie signis et miraculis maiorē credo. Quadā namq; die is q̄ p̄ uenerabilis honorati extinctī monasterī regimī tenebat. contra eundē uenerabilem libanū in graui tracundia exarsit. ita ut eī manib; cederet. Et q̄a

uirgā qua eum ferire posset minime inue-
nit. cōprehenso scabello suppedaneo et
caput ac faciē tunicit. totūq; illi uultū
tumentē ac luuidū reddidit. Qui uehem-
ter cesus. ad stratū ꝑ ꝑ̄ū tacit⁹ recessit. Die ū
altā erat ꝑ utilitate monasterii causa
constituita. Expletis q̄ ymnis matutina
libus. libū adlectū abbatis uenit. oratio
nē sibi humilit̄ petiit. Sciens ū ille q̄ntū a
cunctis honorare. q̄ntūq; diligere. ꝑ
iniuria q̄m ingesserat recedere eū uelle ex
monasterio putabat. atq; resistuit dicens.
Ubi uis ire. Cui ille respondit. Monasterij
causa constituita ē. pat. q̄m declinare nequeo.
Q ua hesterno die me hodie iturū ꝑmisi. ibi
ire disposui. Tunc ille a fundo cordis consi
derans asperitatē & duriciā suā. humilitatē
ac mansuetudine libami. ex lecto ꝑsiluit.
pedes libami demum. se peccasse. se reū esse
testat⁹ ē. q̄a tanto taliq; uiro tam crudelē
facere contumeliā ꝑsumpsisset. At contra
libā se int̄rā ꝑsternens. eiq; pedib; ꝑuolut⁹
sue culpe non illi⁹ scelerisq; fuisse referebat
qd ꝑtulerat. Sicq; actū ē. ut ad magnam
mansuetudinē ꝑduceret pat. & humilitas

discipli magistra fieret magistri. Cumq; pro
utilitate monasterii ad constitutionē cause eḡss
fuisset: multi uiri nota ac nobiles q̄ eū ualde semp
honorabant uehemēt admirati sollicite req̄re-
bant: q̄ dnā hoc eēt qd tā cumēte ac liuidā fa
ciem habet. Quib; ille dicebat. Hesterna sera
peccatis meis facientib; in scabello suppeda-
neo impegi atq; hoc ptuli. Sicq; uir sēs ser-
uans in pectore honorē ueritatis et magistri
nec patris pdebat uiciū. nec falsitatis incur-
rebat peccatū; PETRVS. Putas ne uir iste
uenerabilis libertū deq̄ tot signa et miracla
retulisti. intā ampla congḡatione imitatores
suos inuitatib; non reliquit. GREGORIVS
Fel tc q̄ appellabat cognus quē ipse bene cog
nouisti. qui eidem monasterij nup ꝓpositus
fuit. multa m̄ de frib; ei monasterij admiran-
da narrabat. exq̄b; aliq̄d que ad memoriam
ueniunt suppmo. q̄ ad alia festino. Sed unū
dicam qd abeo narratū ꝓtereundū nullo m̄
estimo. Incodē monasterio q̄dam magne uite
monachus erat ortolan. Fur q̄ uenire con-
sueuerat. ꝓ sepem ascendere. et occulte ho-
lera auferre. Cūq; ille multa plantaret
que minus inueniret. et alia pedibus

conculcata alia directa conspiceret. totū ortū
circuiens inuenit iter unde fur uenire consu
uerat. Qui in eundē ortū deambulans. rep
pit eciā serpentē. Cui ꝑcipiens dixit. Seque
re me. Atq; ad aditū furis ꝑuenies. impe
rauit serpenti dicens. In nomine ihv ꝑcipio
t. ut aditū istū custodias. ac furē huc ingꝝ
di n̄ ꝑmittas. Qn̄ serpens totū se intra iere
intra uersū tetendit. ad cellā monachus
rediit. Cunq; mer idiano tēpre cuncti frēs
q̄escerent. more solito fur aduenit. ascendit
sepem. et dū in ortū pedē ponere. uidit subi
to q̄a tensus serpens clausset uiā. Et timefa
ctus post semetipsū cōcidit. eiq; pes per cal
ciamentū in fide sepis inhesit. sicq; usq; dum
ortolan redirent deorsum capite pependit.
Consueta hora uenit ortolan. pendentē in sep
furem reppert. Serpens aut dix. Gras
ago dō. impleta q̄ iussisti. recede modo.
Qui illico abscessit. Ad furem ū ꝑueniens ait.
Quid ē. fr. Tradidit te m dns. Quare in labo
monachoꝝ furtū totiens facere ꝑsumpsisti
Qui hec dicens pedē illi asepe in qua in hese
rat soluit. eumq; sine lesione deposuit. Cui
dixit. Sequere me. Q uē sequentē. dixit

adorta adiutū. exbolera que furto appetebat au
ferre. ei cū magna dulcedine pbuit dicens. ~~Ha~~
de Vade & post hec furtū n facias. sed cū ne
cesse habes huc ad me ingredere. & que tu cū
peccato laborabas tollere. ego t deuot dabo.

PETRVS Nunc usq; ut inuenio. incassum
ego non fuisse patres initia q signa face
rent estimabam. GREGORI. Fortunati
ani uenerabilis abbatis monasterij qd appellat
balneū ciceronis. alioq; etā utroq; uenerabi
lū didici relatione qd narro. Vir scissi
mus eq̄tius nomine inualerie partib; pro
uincie sue. merito apud oēs illic magne
admirationis habebat. cui fortunat isdem
familiarit noc fuit. Q uinimirū eq̄tius
pfue magnitudine scitatis. multoq; in eade
puincia monasterioq; pat extitit. hunc
cū iniuuentutis sue tempore acri certami
ne carnis incentiua fatigarent. ipse sue
tēptationis angustie. adorationis studiū
sollertiorem fecerunt. Cunq; hac in re
ab oīpotenta dō remediū continuis pcib;
quereret. nocte q̄dam assistente angto
eunuchizari se uidit. eiq; uisioni apparuit. 7
qd oēm moāi ex gentalib; membris ei

abſcideret. Atq; exeo tempore ita alios
exarat a tẽptatione. ac ſi ſexum ñ habet
in corpore. Q ua uirtute ferens ex di oñi
potentis auxilio ut uiris ante p̃erat ita
cepit p̃modũ etiam femineis preesse. Hec
tam̃ discipulos suos ammonere cessabat.
ne se exemplo ei' in hac re facile credentes
ex casuri tẽptare domũ qd̃ non accepissent.
Eo aut̃ tempore q̃ malefici in hac sunt
romana urbe deph̃ensi. basilid̃ q̃ 1 in magicis
opib; p̃mus fuit in monachico habitu
ualeriã fugiens petiit. Q ui ad uirũ re-
uerentissimũ castoriũ amiq̃ne ciuitatis
ep̃m pgens. speraut abeo. ut cũ equitio
abbati cõmitteret. ac sananduũ monaste
rio illi cõmendaret. Tunc ad monaste
rium uenit ep̃s. sectũq; basiliũ monachi
deduxit. et 1 equũ di famulũ ut eum de-
monachũ in congregatione susciper rogauit. Qué
statim uir sc̃s intuens ait. Hunc quẽm
cõmendas pat̃. ego ñ uideo monachum
ee. sed diabolũ. Cui ille respondit. Occa-
onem queris. ne debeas p̃stare qd̃ peto.
Ad quẽ mox famul' di dixit. Ego q̃dem 1
hoc ei denuncio esse qd̃ uideo. Hec tam

¶ p freno. & uerueccū pellib; p sella utebat.
¶ up semetipsū sacros codices in pelliciis sa
culis missos dextro leuoq; latere portabat.
Et quocunq; ꝓueniss̄et. scripturarū apiebat
fontē. & rigabat prata mentis. h uiq; q;
opinio p̄dicationis ad romanę urbis noti
ciam ꝓuenit. atq; ut ē. lingua adulan
tium auditoris sui animū amplectendo
necans. ¶ o tempore clerici hui apl̄ice sedis
antistiti adulando questi sunt dicentes.
Quis ē. iste uir rustic q auctoritatē sibi
p̄dicationis arripuit. & officiū apl̄ici
nīi dñi sibimet usurpare indoctus p̄su
mit. ¶ Dicat q siplacet q huc cum
exhibeat. ut q̄s sit ecclastic uigor ag
noscat. Sic aut moris ē. ut occupato in
multis animo adulatio ualde subripiat.
si ab ipso cordis ostio nequaq fuerit cla
usa repulsa. suadentib; se clericis consen
sum pontifex p̄buit. ut ad romanam
urbē deduci debuisset. & quoniā sua
ēet mensura cognoscere t. Iulianū tam
tunc defensorē mittens q sabinensi eccl
postmodū in epatu prefuit. hoc p̄cepit
ut cū magno cum honore deduceret.

neq dq̃m dī famul' ex conuentione cadē in-
iurię sentiret. Q ui parēte de eo clericoꝝ
uocis cōcit' uolens. festine ad ei' monaste
rium cucurrit. ibiq; absente illo antiq̃rios
scribentes reppert ubi abbas ēet inquisiuit.
Q ui dixerunt. In uallē hac quę monasterio
subiacet fēnū secat. Idem ū iulian' supbū
ualde atq; contumacē puerum habuit. cui
uix poterat uel ipse dominari. H unc g̃
misit. ut eum ad se subcelerrate p̃duce
ret. P errexit puer. & p̃teruo spū pra
tum uelociē ingressus. om̃s q; illic intu-
ens foenum secantes requisiuit quisnam
esset equitauis. Moxq; ut audiuit quis
esset. eum adhuc longe posit' aspexit.
& immenso timore corrept' est. Cepit
timere. lasessere seq; ipsum mutanti gs-
tu uix posse portare. Qui tremens ad di
hominē p̃cēnit. atq; ultro humilit'
eius genua deosculans strinxit. suumq;
dn̄m, ꝰ occurrisse nunciauit. Cui salu
tato di famulus p̃cepit dicens. Leua fēn
uiride. porta pabulū iumentis inquib;
uenisti. ecce ego q̃a parum supest ope
exploto te subsequor. Is aut̄ q̃s missus

p

fuerat iulianꝰ defensor. mirabatᵛ ualde ꝗdnã
ēēt qdᵗ redire morarēᵛ puer:˙ cũ ecce reuerten
tem puerũ conspicit atq; in collo foenum
ex prato deferentē. Q uiuchenõ iratꝰ. ccp
clamare dicens. Juud ē. hoc.˙ Ego te mssi
hominē deducere. non foenũ portare. Cui
respondit puer. Quē queris ecce subsequit.
Tunc ecce uir di clauatis calciatꝰ caligis. fal-
cem fenariam in collo deferens ueniebat.
Quē adhuc longe positꝰ puer:˙ suo dnõ qua
ipse ēēt quē quereret indicauit. Idem uero
iulianꝰ repente ut uidit dĩ famulũ. ex ipso
habitu despexit.˙ eũq; ꝗlit deberet álloq
ꝑtua mitte ꝓparabat. Qm oxũ ut seruus dĩ
cominus affuit. eidē iuliani animũ inole-
rabilis pauor inuasit ita ut tremeret:˙ atq;
ad msinuandũ hoc ipsiũ qd uenerat uix suffi-
cere lingua potuisset. Q ui humiliato mox
spũ. ad eꝰ genua cucurrit. orationē ipse fieri
peasᵗ.˙ et ꝗa patt eiꝰ aplicus pontifex eũ unde
uellet indicauit. Ut uatt ueneranduſ eiꝰ
cepit immensas grãs omnipotẽ deo agere. asse-
rens qd se pfũmũ pontificē gĩa supna
uisitasset. Illico uocauit ffm. ꝑcepit hora
eadem iumenta ꝓparari:˙ atq; exsecutorem

suū cepit uehemētissime urgere ut statim exire debuissent. Cui iulianꝰ ait. Hoc fieri nullatenꝰ potest. q̄a lassatꝰ exterminere hodie nō ualeo exire. Tunc ille respondit. Contristas me fili. Quia si hodierna die nō egredimur. iam crastina nō eximus. Dī itaq; famulus executoris sui lassitudine coactus. in monasterio suo eadem nocte demoratꝰ est. cū ecce sequenti die subipso lucis crepusculo uehemēt̄ equo incursu fatigato ad iulianū cū epl̄a puer puenit. inquia ei p̄ceptū ē. ne seruū dī commangere uel mouere de monasterio auderet. Quē cum ille req̄reret cur sententia cēt mutata. agnouit q̄a nocte eadem q̄ ipse illuc executor missus ē. p uisū pontifex fuerat uehemenť exterritus. cur adscribendum dī hominē mittere p̄sumpsisset. Quapt̄ surrexit. seq; uenerandi uiri orationib; cōmendans ait. Rogat pat̄ ur̄ ne fatigari debeatis. Cui q; hoc dī famulus audisset. contristatꝰ ait. Hūmodi non die hesterno dixi. q̄a si nō statim p̄gim. tam p̄gere minime liceret. Tunc pro caritatis exhibitione aliq̄ striculum

exsecutorem suu incellatrinuit. eiq; laboris sui cōmodū coacto remittitq; dedit. Cognosce g petre in qnta dī custodia sint. q inhac uita seipsos despicere nouer. cūqb; intus ciuib; in honore numerant. q despecti foris hominib; ee non erubescunt. quia econtra indī oculis iacent. qui apud suos ex proximor; actos pinanis gle appetitū tument. Vnde ex aquib; dā ueritas dicit. Vos estis qui iustificatis uos corā hominib. ds aut nouit cora ura. Quia qd hominib; altū e. abominabile, ante dm. Petr? Miror ualde qd de tali uiro subripi pontifici tanto potuerit. Gregorius. Quid miraris petre. quia fallimur q homines sum. Ante excidit qd dauid q pphete spm habe consueuerat. cont innocentē ionathe filiū sententiam dedit. cū uerba pueri mentientis audiuit. Qd tam q a pdauid factū e. ex occulto dī iudicio iustū credim. ex tam humana ratione qualit. iustū fuerit non undem. Quid g mirū si ore mentientiū aliquando inaliud ducim q pphe non sum. M ultū uero e. qd unicuiq; pfulis mente curarū densitas deuastat. Cūq; animi diuidit ad multa. fit minor ad singla. Tantoq; ei inuna qlibet re subripit. quanto latius in multas occupat. Petr?. Vera sunt ualde que dicis. Gregorius. Silere non debeo qd de hoc uiro abbate quonda meo reuerentissimo ualentio narrante cognoui. Aiebat namq; q a corp ei dū inbeatu laurentij mris oratorio eet humatū. sup sepulchrū illi rusticus q dā archa

cũ frumto posuit. nec q̃m̃ quabisq; uir illic iace-
ret ꝑpendere ac ueteri curauit. cũ repente
turbo celit᷒ fact᷒ reb; illic omnib; in sua stabili
tate manentib᷒. archã que sup posita sepulchro
ei fuerat extulit longeq; ꝓiecit. ut palam
cunct cognoscerent quanta eet merti cui illic
corp᷒ iaceret. Ea etiam que subiungo ꝑdicti
uenerabilis uiri fortunata q̃ualde michi etate
ope & simplicitate placet. relatione cognoui.
Eandem ualerie prouincia longobardis intrantib᷒
ex monasterio reuerentissimi uiri equitii impre-
dicto oratorio ad sepulchrum ei monachi fugẽt.
Cunq; longobardi seuientes oratorium intrassent.
cepunt eosdem monachos foras trahere. ut eos
aut ꝓtinꝰ necta discuterent. aut gladius neca
rent. Quor. unus ingemuit. atq; acri dolore
cõmot᷒ clamauit. Ei scẽ eqti. placet t᷑ qd᷑ tra
hamur. & ñ nos defendas. Adcui᷒ uocem
ꝓtinꝰ seuientes longobardos immundus sps
inuasit. Quicorruentes in terra. tandiu uexa-
ti sũ. quousq; hoc cuncti etiã q᷑ foris erant
longobardi cognoscerent quatinꝰ locũ sacrum
temerare ulteriꝰ ñ auderent. Sicq; uir scs dñi
discipl᷑os defendit. etiã multis p᷒ remedium
illuc fugientib; pstitit. Cuidã epi mei rela
tione᷑ didici qd᷑ narro q᷑ in achaiana urbe per
annos multos in monachi habitu degit. ibiq;
uitã non mediocriter religiosam duxit. Cui etiã
q᷑dam nri iã pfectioris etatis q᷑ ex eisdem sunt
partib; attestantur. Juxta eam namq; ciuita
tem ecclã beati maris stephani sita e. inqua

uir uite uenerabilis constanti nomine mansionarii functꝰ officio deseruiebat. Cui scitatis opinio sese adnoticiã hominũ longe latecꝙ; tetenderat. q̃a isdem uir fundit terrena despiciens. toto adnisu mentis adsola cẽlestia fragabat. Quada uero die dũ in eadem ẽcclã oleum decẽet. & p̃dictꝰ dñi famulꝰ unde lampades accenderet omĩnõ ñ haberet. omnẽ [illegible] ẽcclae impleuit aqua. atq; ex more in medio papirũ posuit. Quã allato igne succendit. sicq; aqua arsit in lampadib; acsi oleum fuisset. ꝓpende q̃ pere cui merita iste uir fuerit. q̃ necessitate õpulsus. elemẽti naturã mutauit. PETRVS Mirũ ẽ. ualde qd audio. Sed uellẽ nosse cui humilitatis apud se intꝰ ẽẽ potuit iste. q̃ tantæ excellentiæ foris fuit. GREGORIVS Mirũ uir tutes animum congruere queris. q̃ a multũ ualde ẽ. qd tẽptatione sua intꝰ mentẽ laceſſunt mira quę foris fiunt. Sed si huius constantiã uenerabilis unũ quod fecit audis. cui humilitatis fuerit eiꝰ agnoscis. PETRVS Post quã facti illi tale miraculũ dixisti. supẽ. ut me etiam de humilitate mitis ei ẽdifices. GREGORIVS Quia ualde opinio scitatis eius excreuerat. multi hunc ex diuersis partibus anxie uidere ficiebant. Quadã uero die ex longinquo loco aduidendũ eũ q̃dã rusticus uenit. Eadem ũ hora casu contigerat ut sesquiuir stans. in ligneis gradib; reficiendis lampadib; deseruiret. Et rataut pusillꝰ ualde. exili forma atq; despecta. Cumq; is qui aduidendũ eum uenerat q̃stnã esset ingreret. atq; obnixe peteret ut sibi debuisset ostendi.

hñi ꝗllū nouerant monſtrauer ꝗſ ēēt. Et ſicut ſtultę mentis homines meritū exq̄litate corporis metuunt. eū paruulū atq; deſpectū uidens. ipſū hunc ēē cēpit oñino non credere. Inmittę q̄ eñi ruſtica int̄ hoc qđ audierat q̄ uidebat. ꝗſi facta fuerat quedā rixa. q̄ eſtimabat tam breuē p̄uiſionē ēē ñ poſſe. quē tā ingentē habuerat opinionē. Cui ipſū ēē dū apluribꝫ fuiſſet aſſtructū. deſpexit q̄ irriſit dicens. Ego grandē hominē credidi. iſte aūt de homine nil habet. Qđ ut uir dī conſtanti audiuit. lampadeſ ꝗs reficiebat ꝑuā lect̄ relinquens concit̄ deſcendit. atq; ineiuſdē ruſtici amplexum ruit eumq; examore nimio conſtringere cēpit brachiis q̄ oſculari. magnaſq; gr̄as agere qđ de ſe talia iudicaſſet dicens Tu ſolus es ꝗ in me oculos aptos habuiſti. Exquare penſandū ē. cui ap̄ ſe humiliatus fuit. qui deſpicientem ſe ruſticū ampliuſ amauit. Qualiſ enim ꝗſq; apud ſe latebat. contumelia illata ꝑbat. Nam ſicut ſuꝑbi honoribꝫ. ſic plerumq; humiles ſua deſpectione gratulant̄. Cunq; ſe q̄ in alienis oculis uiles aſpiciunt. ideirco gaudent. q̄a hoc iudiciū confirmari intelligunt. qđ de ſe q̄ ipſi apud ſemetipſos habuerunt. PETRVS. Vt agnoſco uir iſte magn̄ fortis fuit in miraculis. ſed maior int̄ in humilitate. GREGORII Eiuſdem quoq; anchoritę antiſtes eccl̄ę uir uitę uenerabilis marcellin̄ fuit. cui greſſum dolore nimio podagra contraxerat. cuiq; familiares ſui ſicubi neceſſe eſſet in manibꝫ ferebant. Quadam uero

die ꝑculpá incurie. eadem ciuitas anchonitana suc
censá ẽ. ℭ unq; uehemẽt arderet. concurrerunt oms
ut ignẽ extinguerent. ℣; illis acẽm certatim ꝓcien
tib ita crescebat fláma. ut iam totí urbis interitum
minari uideretꝫ ℭ unq; ꝑpinq̃or sibi quecq; loca
ignis inuaderet. iamq; urbis partẽ non modicã
consúpsisset. & obsistere nullus ualeret. deductꝰ
inmanib uenit epc & tanta pcli necessitate com
pulsus familiarib; suis se portarib; ꝓcepit dicens.
ℭ ontra ignẽ me ponite. Q d ita factú est. atq; in
eo loco est positꝰ ubi tota uis flámę uidebatur
inuãbere. ℭ epit aút mirom odo in semetipsum
incendiú retorqueri. ac si reflexione sui impetꝰ
exclamaret se epm transire non posse. Sicq; fac
tum ẽ. ut fláma incendij illo tmmo refrenata
in semẽipsa frigesceret. & contangere ulteriꝰ q̃q̃m
ędificia non auderet. ℣pendit petre cuí scitatis
fuerit egrum hominẽ sedere. & exorando flámas
premere? ℣ PETR? P erpendo & obstupesco.
GREGORI? O e uicino nunc loco ꝺ aliquid narra
bo qd & uir uenerabilis maximam epi & lau
riom quem nosti ueterani monachi. quiq; ꝺ
tunc usq; superest relatione cognoui. q scilicet
laurio meo monasterio qd iuxta nepesinam ur
bem suppentoma uocat abanastasio scissimo
uiro nutritꝰ ẽ. Q ui nimirú anastasius unꝺ ue
nerabilis. uiro nonnoso ꝓpositꝰ monasterij qd
insoractis monte situm ẽ. & ꝓpinq̃tate loci &
morú magnitudine & uirtutú studijs assidue
iungebatur. Idem ú nonnosius subasprimo sui
monasterij degebat patre. sed ei mores mira

semp equanimitate tolerabat. Sicq; fratb; in
mansuetudine praecrat. sic crebro patris iracun
diam exhumilitate mitigabat. Quia uero ei
monasterium in sommo montis cacumine stu
e. adquälibet paruü hortü frib; excolendum
nulla planties patebat. unus aut breuissimus
locus in latere montis excreuerat. que ingentis
saxi naturalit egrediens moles occupabat. Quadä
die dum nonnosus uir uenerabilis cogitaret qd
satim adcondimenta holerum nutrienda locus isde
apt⁹ posset existere. si hunc moles saxi illius
non teneret. occurrit animo qa eandem molem
quinquaginta boum paria mouere non possent.
C unq; de humano labore esset facti desperatio
addiuinü se solatium contulit. secq; illic nocturno
silentio in oratione dedit. C um mane facto ad
eundem locum fr̄s uenerunt. atq; inuenert
molē tante magnitudinis ab eodem loco lon
gi⁹ recessisse. suoq; recessu largum frib; spatium
dedisse. Alio quoq; tempore cum isdē uene
rabilis uir lampades uitreas in oratorio laua
ret. una ex ei⁹ manib⁹ cecidit. que p innumeras
partes fracta desiluit. Cui uehemtissime pa
tris monasterij furorem timens. lampadis pti
nus omnia fragmta collegit. atq; ante altare
posuit. secq; cum graui gemitu in orationem
dedit. Cunq; ab oratione caput leuasset. sanā
lampadā reppit. q̄ timens p fragmta collegerat.
S icq; in duob; miraculis duoz patrum ē uir
tutes imitatus. in mole scilicet saxi fractum
gregorij qui montem mouit. in reparatione

ū lampadis uirtutem donati q̄ fractum calicem
ipstinc incolumitatis restituit. PETRVS.
Habem̄ ut uideo de exemplis ueteriꝫ noua mira
cula. GREGORI. Visne aliq̄d in opatione non
nosi. de imitatione quoq; helisei cognoscere.
PETRVS Volo. atq; inhianter cupio. GREGORI.
Quum q̄dā die in monasterio uet̄ oleum deesset.
iamq; colligendę oliuę tēp̄ incumberet. ſ; fruct̄
in oliuis null̄ appareret. uisum patri monasterij
fuerat. ut circumq̄q; fr̄s in colligendis oliuis ad
exhibenda extraneis opa pgerent. q̄tinus ex mer
cede sui opis aliq̄ntulum monasterio oleū depor
tarent. Q̄d uir dñi nonnos fieri cum magna hu
militate phibuit. ne exeuntes fr̄s ex monasterio.
dum lucra olei quererent. animarū dāpna paterent.
S ; quia in monasterij arboribꝫ oliuę pauce in ēe vi
debant. eas colligi pcepit. in prelum mitti. ac̄ qli
bet parum oleum exire potuisset. sibimet de
ferri. factumq; ē ac̄ susceptum in paruo uascu
lo oleum. fr̄s nonnoso dī famulo detulerunt.
Q d̄ ipse pr̄inus ante altare posuit. cunctisq; egre
dientib; orauit. atq; accersitis p̄nodum fr̄ib;
pcepit. ut hoc quod detulerāt oleum leuarent.
ac̄ p cuncta uasa monasterij exigue fundendo
diuiderent. q̄tin̄ benedictione eidem olei om̄ia
infusa uiderent̄. Quę pr̄in̄ ut erant uacua dau
disecit. Die ū alia apta: om̄ia plena repta sunt.
PETRVS. Probam̄ cotidie impleri ūba ueritatis
quę aut. pat̄ m̄s usq; m̄ opat̄. ac̄ ego operor. GRE
GORI. Eodem quoq; tēpore uenerand̄ uir ana
stasi cui supi memoriā feci. scē romane eccl̄ę cui

dō auctore deseruio notarius fuit. Qui soli deo ua
care desiderans. sermōi deseruit. monasteriū ele
git. atq; in eo loco quē pfat sum q; sub. 1 pentoma uo
cāt. pannos multos in seis accab; uitā duxit.
eiq; monasterio sollerta custodia pfuit. Quo ui
delicet in loco ingens desup rupis eminet. & pro
fundum subē precipiciū patet. Quadā ū nocte
cū iā omps dns eidem uenerabilis uiri anastasii la
bores remunerare decreuisset. abalta rupe uox
facta ē. quę producto sonitu clamaret dicens.
Anastasi ueni. Quo uocato. alii quoq; septem
frs ex nomine sunt uocati. Patruo aūt mortuo
ea quę fuerat emissa uox siluit. & octauū frem
uocauit. Quas dū apte uoces congregatio audisset
dubium n̄ fuit. 1 qa eorum q; uocati fuerant. obitū
ppinquasset. Intra paucos ig; dies primus uenera
dius uir anastasius. ceteri aūt in eo ordine excar
ne educta sunt. quo de rupis uertice fuerant
uocata. Frāt ū ille ad quem uocandū uox pa
rum siluit. atq; eum ita nominauit. morien
tib; aliis paucis diēb; uixit. & tunc uitā fini
uit. utapœ monstraret quia intellectum uocis
silentiū paruū spaciū uiuendi signauerit. Sed
mira res contigit. 1 qa dum uenerabilis uir ana
stasius de corpore exiret. erat 1 qdā frāt in mo
nasterio. 1 q sup eū uiuere nolebat. Prouolut
ū ei pedib; cepit abeo cū lacrimis postulare
dicens. Pillū te aduro. ad quē uadis. ne septē
dies sup te in hoc mundo faciā. Ante cui
septimū diē etiā ipse defunct ē. qui tamen
in illa nocte int̄ ceteros non fuerit uocatus.

ut apte clarescceret. quia ei obitu sola uenerabil' anastasii intercessio obtinere potuisset. PETR⁹.
Dum isdem fr̃ & uocat⁹ int̃ ceteros ñ ẽ. & tam sci uri int̃cessionib; exhac luce subtract⁹ ẽ. quid aliud dat⁹ intelligi nisi qd' hi q̃ ap̃ dñm magni sunt merti obtinere aliq̃ndo possint ea etiam que non sunt predestinata. GREGORI⁹ Obtinere nequaquá possunt. que predestinata non fuerint. sed ea que sci uri orando efficiunt. ita pdestinata sunt ut p̃cib; obtineant̃. Nam ipsa q̃q; pmis regni pdestinatio ita ẽ. abom̃ipotente deo dispositu. ut adhoc electi ex labore pueniant. q̃ti postulando mereant̃ accipe qd' eis om̃ips dñs ante scla disposuit donare. PETR⁹. Probari m̃ apt⁹ uell̃ si potest pdestinatio p̃cib; iuuari. GREGORIVS. Hoc qd ego petre intuli. concite ualet pbari. Certe & enim nosti. q̃a ad abraham dñs dixit. In isaac uocabit⁹ t semen. Cui etiam dixerat. Patrem multarum gentiu̇ constitui te. Cui rursum pmisit dicens. Benedicã t. & multiplicabo sem̃ tuu̇ sic stellas celi. & uelut arenã que ẽ. in littore maris. Ex qua re apte constat. quia om̃ps dñs semen abrahe multiplicare p isaac pdestinauerat. & tam̃ scriptu̇ ẽ. Deprecat⁹ est isaac dñm p uxore sua eo qd' esset sterilis. q̃ exaudiuit eu̇. & dedit conceptu̇ rebeccc. Si ig̃ multiplicatio generis abrahe p isaac pdestinata fuit. cur con iugem sterilem accepit. Sed nimirum constat quia pdestinatio p̃cib; implet̃. q̃ndo is inquo dñs multiplicare sem̃ abrahe pdestina

fuerat

abcdefghi

oratione obtinuit. ut filiū haberet potuisset.
PETR. Qua secretum ratio aperuit. nichil
in dubietatis remansit. GREGORI. Vis tibi
aliq̄d de tuisq̄ paratib; narrē. ut cognoscas q̄les
in ea uiri fuerint. & omīpotentis dī nomine q̄n-
tum ꝓpinqui. PETR. Volo. atq; hoc om̄-
no exposco. GREGORIVS. Fuit uir urbe uene
rabilis bonefacius nomine. q̄ in ea ciuitate que
ferentas q̄r epātum officio tenuit. moꝛib; imple
uit. Hui multa miracla is q̄dhuc supest gau
dentius prbt narrat. q̄ in ei obsequio nutrit. tan
to ualet de illo quecq; uerā dicere. q̄nto ei hunc
cōtigit & intesse. Hui ecclae grauis ualde pau
ptas inerat. que bonis mentib; ee solet custos
humilitatis. Hichilq; aliud adom̄e stipendiū
nisi unā tantūmodo uineā habebat. Que quo
dam die tta grandine irruente uastata est.
ut in ea in paucis uuis uix paru rariq; race
mi remanerent. Q uā cum predict uir reue
rentissim bonefacius epūs fuisset ingressus.
magnas omīpotēta dō grās retulit. quia
in ipsa sua adhuc inopia sese angustari cogno
uit. Sed cum iam tempus exigeret. ut ipsi
quoq; racemi q̄ remanserant maturescere po
tuissent. custodem uineę exmoꝛe posuit. eamq;
sollerta uigilantia seruari p̄cepit. Quadā ū dic
iussit constantino prbo nepoti suo. ut cuncta
uim uascula in episcopio om̄iaq;. dolā. ita ut
ante consueuerat. supfusa pice ꝓpararet. Qd
cum nepos illius prbt audisset. admirat ualde
est qd quasi insana p̄ciperet. ut uim uascula

preparare faceret. qui uinū minime haberet. Nec
tam̄ p̄ sup̄sic inquirere cur talia iuberet. sed iuſ
sis obtẽpans. oīa ex more p̄parauit. Tunc iur
di uineā ingreſſus racemos collegit. ad calcatoriū
detulit. oīsq; ex inde egredi p̄cepit. ſoluſq; ibi
cū uno paruo puerulo remanſit. Q uē in eodem
calcatorio deposuit. & calcare ipſos pauciſſi
mos racemos fecit. C unq; ex eiſdem racemis
parum aliquid uini defluceret. cepit hoc iur di
ſuis manib; in paruulo uaſe ſuſcipere. & p̄cun
cta dolia oīmaq; uaſa q̄ parata fuerant. pro
benedictione diuidere. ut ex eod̄ uino oīa
uaſcula uix infuſa uiderent. Cum ū ex liquo
re uini parum aliquid in uaſis oīb; miſiſſet.
uocato p̄bro p̄nuſ uiſſit paupes adeſſe. Tunc
cepit uinum in calcatorio creſcere. ita ut oīa
q̄ allata fuerant pauperum uaſcula impleret
Q uib⁹ cum ſe idonee ſatisfeciſſe conſpiceret. ex cal
catorio puerum uiſſit aſcendere. apothecam clau
ſit. atq; impreſſo ſigillo p̄prio munitam relīq̄t.
moxq; ad eccl̄am rediit. Tercio ū die p̄dictum
conſtantium p̄br̄m uocauit. & oratione facta
apotheca apuit. & uaſa in q̄b; tenuiſſimum
liquorem fuderat uberi uino fundentia inue
nit. ita ut pauim̄tū oīe excreſcentia uina
inuaderent. ſi adhuc eps tardiuſ intraſſet. Te
terribiliter p̄br̄o p̄cepit. neq̄uſq; ipſe in corpo
re uiueret. hoc miraculum cuilibet indicaret.
uidelicet p̄timeſcens. ne in uirtute facti huma
no fauore pulſatuſ. inde int̄ maneſceret. unde
foris hominib⁹ magn̄ appareret. exemplū etiā

magistri sequens. qui ut nos ad uiã humilitatis introduceret. de semetipso discipls precepit dicens. ut ea que uidissent minime dicerent. quousq; filius hominis a mortuis resurrexisset. PETR. Quia occasio apta se ꝓbuit. libet inquirere. q̃d nã sit q̃d redemptor nr cũ duob; cecis lumẽ reddidit. nusquam sit ut nemini dicerent. & illi abeuntes diffamauerunt cũ in tota terra illa. Hunc q̃d nã unigenit̃ filius patri & sco spũ coeternũ hac intre uelle habuit q̃d non potuit implere ut miracl̃m quod tacere uoluit minime potuisset abscondi. GREGORI. Redemptor nr ꝓmortale corp̃ omne q̃d egit hoc nobis in exemplo actionis ꝓbuit. ut ꝓ nrãrũ uiriũ modulo cuius uestigia sequentes. in offenso pede opis ꝑsentis uitẽ carpam uiam. ℞ miracl̃m nanq; faciens & tacere iussit. & tamen tacere non potuit. ut uidelicet electi ei exemplũ doctrine illi sequentes in magnis que faciunt latere quidem in uoluntate habeant. sed ut ꝑ alios ꝓdant̃ inuti. quatin̄ & magne humilitatis sit q̃d sua opa tacere appetunt. & magne utilitatis sit q̃d eor̄ opa tacere non possunt. ℞ on̄g dns uoluit quicquã fieri & minime potuit. sed q̃d uelle ei membra debeant. q̃ due deceꝑ etiam nolentib; fiat. doctrine magisterio exẽplum dedit. PETRVS. Placet quod dicis. GREGORIVS. Adhuc pauca aliqua que de bonefacti ꝑi ope supsunt. q̃a ei memoriã fecim̄. exequamur. Alio nanq; tempore beati peculi martyris natalicius ꝓpinquabat dies. quo in loco uir nobilis fortunat̃ nomine manebat.

uenerabili

Qui magnis ꝑcib; abeodē, uiro postulauit ut cum
apud beatum martyrem missarū solemnia age
ret. adbenedictionē dandā insuā domū de-
clinaret. Uir autē dī negare non potuit qdab eo
exfortunati mente caritas poposcit. Pactis
q missas ū solemnis. cum ad ꝑdicti fortunati
mensam uenisset. priusquam dō ymnum
diceret. sic q̄dam ludendi arte solent uic tum
querere. repente ante ianuā uir cū sima assti
tit. & cymbala pcussit. Q uē sēs uir somnum
dedignat dixit. heu heu mortuus ē. miser iste.
mortuus ē. miser iste. Ego admensam refectio
nis ueni. os adhuc ad laudē dī ñ apui. & ille cū
sima ueniens cymbala pcussit. Subiunxit
tam atq; ait. Ite & ꝑcaritate ei cibum potūq;
tribuite. sciote tamen q̄a mortuus ē. Uir infe
lix uir dū panē ac uinū exeadē domo pcepisset.
egredi ianuā uoluit. sed saxū ingens subito de
tecto cecidit. eiq; in uerticē uenit. Cuius pcus
sione ꝑstrat. inmanib; iā semiuiuus leuat ē.
Die uero altero. sedm uiri dī sententiā funditus
finuit uitā. Quā inre pcte pensandū ē. q̄nt
sit sēs uiris timor exhibendus. Templa eni dī
sunt. Et cum ad ira cundiā sēs uir trahit. quis
alius ad ira scendum. ñ eidem templi inhabitator
excitat. Tanto g metuenda ē. ira iustorum.
quanto & constat q̄a in eor. cordib. ille ꝑsens
est q̄ adinferendā ultionē quā uoluerit inualid
non est. Alio quoq; tempore ꝑdict constan
tius prbr nepos ei equū suum duodecim aureis
uendidit. Quos in ꝑpiam arcam ponens ad

exercendū aliquod opus ḋiscessit. Cum subito ad
ep̄m pauper uenerint q̄ importunitate p̄cabant.
ut eis sēs bonefacius ep̄s adconsolationē suę inopię
aliq̄d largiri debuisset. ꝯ; uir dī q̄a qd̄ tribuere
non habebat. estuare cepit cogitatione. neab
eo pauper uacui exirent. Cui repente ad me
moriam rediit. quia constantius prb̄r nepos
ei equū quē sedere consueuerat uendidisset. atq;
hoc ipsū p̄ciū in arca sua haberet. Absente q
eodem nepote suo accessit ad arcam. et pie uio
lent̄ claustra arce cōminuit. duodecim aureos
tulit. eosq; indigentib; ut placuit diuisit. Itaq;
constant̄ prb̄r reuersus ex ope arcā fractā reppe
rit. et caballi sui p̄ciū qd̄ illic posuerat nō inuenit
Cepit magna uoce pstrepe. et cū nimio clamare.
O mīs hic uiuunt. ego solus in hac domo uiuere
nō possum. Adcui⁹ mmirū uoces aduenit ep̄s.
omnesq; q̄ in eode episcopio aderant. Cunq; eū uir
dī locutione blanda tempare uoluisset. cepit
ille cū iurgio respondere dicens. Omīs tecū ui
uunt. ego solus hic ante te uiuere nō possum.
Reddem m̄ solidos meos. Cui ub; uocab; cōmotus
ep̄s beatę marię semp uirginis ęcl̄am ingres
sus ē. et eleuatis manib; extenso uestimento.
stando cepit exorare ut ei redderet unde prb̄i
furentis insaniā mitigare potuisset. Cunq;
subito oculos ad uestimentū suū int̄ extensa
brachia reduxisset. repente in sinu suo xii
aureos inuenit tra fulgentes. tanquā si exigne
p̄ducta hora eadem fuissent. Qui mox de ęcl̄a
egressus. eos in sinū furentis prb̄i p̄cit dicens.

Ecce habes solidos quos quesisti. Sed hoc scias quia
post mortē meā huic ecclē epūs non eris ppt auā
riciā tuā. Ex qua sentētie ueritate colligitur
qa cosdē solidos prbt. padripiscendo ēpatū pre
parabat. Sed ut dī sermo pualuit. nā isdem
in
constantiūs, pbiterat officio uitam finiuit.
Alio quoq; tempore duo adeū gothi hospita
litatis grā uenerunt. q rauennā se festinare
pfessi sunt. Quib; ipse paruū uas ligneū uino
plenū manu sua prebuit. qd fortasse in prandio
uineris habe potuissent. Ex quo illi quoadiusq;
rauennā puenerunt biberēt ut gothi. Aliq̄ntis
aūt dieb; in cadē ciuitate morati sūt. & unum
qd a scō uiro acceperunt. eo uti in usu habuerūt.
Sicq; usq; ad eundē uenerabilē patrē ferentes re
ipsi sē. ut nullo die cessarent bibe. & tam ex
uinū exillo uasculo numq̄m deēēt. ac si in illo
uase ligneo qd epūs dederat uinū n augeret. seo
nascentiū. Nvper quoq; de eēdē loci parib
senex q̄dā clericus aduenit. qui ea que de illo nar
rat silentio n sē pmenda. Hā dicē qd q̄dā die
ingressus ortū. magna hunc erucē multitudine
inuenit ēē. coopertū. Quo omne hol de pire conspi
cens. ad erucas conūsus dixit. Adiuro uos in
nomine dnī dī nī ihu xp̄i recedite hinc. atq;
hec holera comedē nolite. Quo statim ad uerbū
dī uerbū ita oms egresse sunt. ut ne una q̄dem
intra spaciū orti remaneret. Sq; qd mirū qd hec
de episcopat ei tempore narram. cūndo iam ap
omipotentē dn̄ orbne simul & moribq; creue
rat. cū illa magis miranda sint que eum hic

senex clericus adhuc puerum fecisse testatur.
Iam ait qd eo tempore quo cū matre sua puer
habitabat. ingressus hospiciū non numquam
sine linea crebro etiā sine tunica reuertebat.
qa mox ut nudū quēpiā reppisset. uestiebat
hunc se expolians. ut se ante dī oculos illī obten
tu mercede uesturet. Que mat̄ sua frequent
increpare consueuerat. dicens qd iustū non ēet
ut ipse inops pauprib⁹ uestimenta largiret. Que
die quadam horreū ingressa pene oēm tritici
qd sibi in stipendio totius anni parauerat inue
nit a filio suo pauprib; expensum. Cunq; semet
ipsam alapis pugnisq; tunderet. qd q̄si anni
subsidia pdidisset. supuenit bonefacius puer
dī. eamq; uerbis q̄b; ualuit consolari cepit.
Que cū nichil consolationis admitteret. hanc
rogauit ut abhorreo exire debuisset. in quo
ex oīm eoꝝ tritico parū q̄d inuentū ē. re
mansisse. Puer aut̄ dī sese illic ptim̄ mora
tionē decht. Qui p̄ paululū egressus adhor
reum matrē reduxit. Qd ita tritico plenū
inuentū ē. sicut plenū ante n̄ fuerat. cū mat̄
illī tot̄ anni sup̄ se congregasse gaudebat.
Quo uiso miraculo cōpuncta mat̄. ipsā iā cepit
agere ut daret. q̄ sic celerit̄ posset que petisset
accipe. Hęc itaq; in hospicij sui uestibulo gal
linas nutrire consueuerat. ꝙ eas exuicinitate
uulpes ueniens auferebat. Quada ū die dū
meodē uestibulo puer bonefacius staret. uul
pes ex more uenit. & gallinā abstulit. Ipse
aut̄ cōcit⁹ ꝯclam intrauit. & se morationē

prosternens apīis uocib; dixit. Placet t dñe ut de
nutrimēto matris meę manducare non possum.
Ecce enī gallinas quas nutrit. uulpes cōmedit. Qui
aboratione surgens ecclā egressus ē. Mox autē uul
pes rediit. gallinā quā more tenebat dimisit. atq;
ipsa moriens ante ei oculos in terrā cecidit. Petr.
Valde mirū qd exaudire pces insē spāmqū. etiā in
reb; uilib; dignat ds GREGORIVS. Hoc petre
ex magna conditoris nri dispensatione agit. ut p
minima quę pcipim. sperare maiora debeam. Ex
audit namq; ē. in reb; uilib puer sēs & simplex.
ut paruis disceret q̄ntū dedō plumere in magnis
petitionib; deberet. Petr. Placet quod dicis..
GREGORIVS. Aliud quoq; uir uitę uenerabilis in
eisdem partib; fuit fortunat nomine tuitionę
ecclāe antistes. q ineffugandis spiritib; immensę
uirtutis grā pollebat. ita ut nōnumq̄m ab obsessis
corporib; legiones demonū repelleret. & continuę
orationis studio intent. obiectas cont se eorū mul
titudines superaret. Huic q̄q; uiri familiarissim fuit
iulian nrāe eccleę defensor. q ante nī longum temp
in hac urbe defunct ē. Cui ego quoq; hoc didici
relatione qd narro. q a sepe gestis illi usu familia
ritatis increuerat. eiq; p memoriā adinstructionē
nīam q si fatu dulcedinē more tenebat. Marro
na quedā nobilis in uicinis tuscię partib; habe
bat nutrū. quę intra breue temp quo fili ei eam
accepat. cum eadē socru sua ad dedicationem
oratorii beati sebastiani mīris fuerat inuitata.
Nocte ū eadem qua subsequenta die ad dedicationē
predicti oratorij fuerat pcessura. uoluptate carnis

deiecta.⁊ a uiro suo sese abstinere non potuit.
Cunq; mane facto. conscientia deterreret ꝑpe-
trata carnis delectatio.⁊ pcessionē ꝰ imperaret
uerecundia.⁊ plus erubescens uultū hominū
q̄m dī iudiciū metuens. cū socru sua addechican
dū oratoriū ꝓcessit. Mox uero ut reliquę
beati sebastiani mr̄is oratorii sunt ingresse.
candē predicęq; matronę nurū maligne ſp̄s
arripuit.⁊ cor̄ā oī̄ popło uexare cepit.
Cuiusdē ꝰ oratorii prbt dum hanc uehementis-
sime uexari conspiceret. ex altari ꝑtā sindo
nē tulit. eamq; coopuit. ⁊ hunc repente
simul diabol⁹ inuasit.⁊ q̄a ultra uires uolu
q̄dq̄m p̄sumere.⁊ ꝯpulsus ē. cognoscere in sua
uexatione q̄d esset. Hij ꝰ q̄ adtrant puellam
in manib⁹ exoratorio sublatā addomū. ꝑ p̄am
deportauer̄.⁊ Cunq; hanc antiquus hostis uexa
tione continua uehemēt attereret. ꝓpinqui
sui eam carnalit̄ amantes. atq; amando ꝓsequen
tes. adobtinendū salutis remediū maleficis tra-
diderunt. ut ei animā fundit̄ exangueret. cui
carnu magicis artib; ad tēp⁹ ꝑdesse conarent̄
Ducta itaq; ē. adfluuiū. atq; inaquā mersa. ibiq;
diuinis incantationib; agere malefica molie
bant̄.⁊ ut is qui eā inuaserat diabolus exiret.
Sed mirū⁹ om̄ib⁹ dī iudicio dum puella ar-
te abea un⁹ repellit̄.⁊ in eam subito legio int̄
uit. Cepit ex hoc illa tot mocib⁹ agitari. tot
uocib; clamoribus; q; ꝓstrepe.⁊ quot sp̄ib; tene
batur. Tunc inito consilio parentes ei⁹ sue ꝓ-
die culpam fatentes. hanc aduersū uenerabilē

fortunatū ꝑm duxerunt. eiq; relinquert. Qua
ille susceptā. multis se diebꝫ; ac nocteb; inoratiōnē dedit. Tantoq; adnisu ꝑcibꝫ incubuit.
quanto & in uno corpore cōtē se assistere legionis aciem inuenit. Cū non post multos
dies. ita sanā atq; incolumē reddidit: ac si in
ea usꝰ ꝓpium diabolus numquam habuisset.

Alio quoq; tempore idem uir omnipis dī famulꝰ
fortunatꝰ ex obsesso quodā homine immundum spm excussit. Qui maligñ spūs cum inue-
speraſcente iam die secretā ab hominib; horam
arriperet. ꝑegrinū quempiā esse se simulans circumire cepit ciuitatis plateas & clamare. ōuiū
sēm fortunatū ep̄m ecce q̄d fecit. peregrinum
hominē de hospicio suo expulit. Quo uero ubi
reqescere debeā. & in ciuitate eī non inuenio.

Tunc q̄dam in hospicio cū uxore sua & paruulo
filio ad prunas sedebat. Qui uocē eī audiens.
& quid ei ep̄s fecerit reqrens: hunc inuitauit
hospicio. sedere secū iuxta prunas fecit. Cunq;
uicissim aliqua confabularent. paruulū eius
filiū isdem maligñ spūs inuasit: atq; in eisdem
pruniis proiecit. ibiq; mox eī animā excussit.
Qui orbatꝰ miser. uel quē ipse susceperit. ut quē
ep̄s ēpulisset agnouit. PETRVS. Quidnā
hoc esse dicim. ut occidendi ausum in eī hospicio antiquus hostis acciperet. q̄ hunc peregrinum estimans ad se hospitalitatis grā uocasset.
GRĒGORIVS. Multa pcte uident bona
sc̄ ñ sunt. q̄ a bono animo ñ fiunt. Vnde ec
in euglio ueritas dicit. Si oculus tuus simplex nequam

fuerit totū corp̄ tuum tenebrosū erit. Qua
cū puersa ē. intentio quę p̄cedit. prauū ē. oñe
opus qđ̄ sequit̄. quāuis rectum esse uideatur.
Ego namq; hunc uirū q̄ dū quasi hospitalitatē
exhiberet orbat̄ ē. non pietatis ope delecta
tum estimo. sed ep̄i detrogatione. Nam pena
subsequens intimauit. q̄a p̄cedens illa susceptio
sine culpa non fuit. Sunt nanq; non nulli qui
occulto bona facere student. ut grām aliene opa
tionis obnubilent. nec pascunt̄ur bono qđ̄ fa
ciunt. sed laude boni qua ceteros p̄munt. Qua
de[re] existimo hunc uirū q̄ malignū sp̄m in hospita
lita[te] suscepit. ostentationi potius intendisse quā
opi. ut meliora q̄m ep̄s fecisse uideret̄. quatin̄
ipse susciper cum. quem uir dñi fortiu[s] expulisset

PETRVS. Vt dr̄ ita est. Nam finis opis probat
qđ̄ munda susceptio non fuerit. GREGORIVS.
Alio aut̄ tempore dum octo q̄dam lum̄ amis
isset. adhunc deduct̄ intercessionis ei opem pe
tiit & impetrauit. Nam cum uir dī oratione
facta ei oculis signū crucis impmeret. ab eis
pannus luce reddita. nox cecitatis abscessit.
Preterea equus cuīdā militis inrabi ē fuerat
uersus. ita ut a multis uix teneri posset. sed
quoscunq; potuisset inuadere. eor membra
morsib; dilaniaret. Tunc a multis ligatus.
ad uirū dī deduct̄ est. Qui mox ei capitu ex
tensa manu signum crucis dedit. cunctam ei
rabiem in mansuetudinē mutauit. ita ut mi
tior p̄ existeret q̄m ante illam uesaniam fuis
set. Tunc isdem miles equū suū que celerrimo

miraculi impio a sua uesania uidit immutatū.
eidem scō uiro decreuit offerendū. Q uē cum
suscipe ille renueret. ipse ū in pcib; ne despice
ret ei oblatio pfuciaret. sed uir mediā duarū
partiū uiā tenens. & petitionē militis audiuit.
& munꝰ suscipe pohibita uirtute recusauit.
P riusq; namq; dignum pcium pbuit. & p equū
qui sibi offerebat acceptit. Q uia enim si non
suscipet. eū contristari conspexerat. caritate
cogente emit qđ necessarium non habebat.
Neq; hoc silere de huī uiri uirtutib; debeo.
qđ ante dies fere duodecī agnoui. Q uidā nāq;
adme deductꝰ ē. senex pauꝑ atq; m senū col
locutio ēt semp amabilis solet. studiose hunc
unde esset inquisiui. q se de tudertina ciuita
te esse respondit. C ui inq̄m. Q uesto te pater
fortunatum cpm nosti. Q ui ait. H oui. & bo
ne noui. T unc ipse subiunxi. D ic rogo siqua
illi mirada cognouisti. & desideranda m qualis
uir fuerit innotesce. Q ui ait. H omo ille lon
ge fuit ab istis hominib; qs uidem modo. N am
quicq̄d abomipotente dō petiit. ita ut petijt impetrauit. C ui hoc unū narro miraculū. qđ
adpsens animo occurrit. Q uodā nāq; die gothi
uxta tudertanā ciuitatē uenerūt. q ad partes ra
uenne ppabant. sed duos paruos pueruloꝰ
de possessione abstulerant. quę possessio pre
fatę tudertane ciuitati subiacebat. H oc cum
uiro scissimo fortunato nunciatū fuisset. ptin
misit. atq; eosdē gothos ad se fecit euocari.
Q uos blando sermone alloquens. eorꝰ studuit

t urpeteret

pus aſpitatē placare. & poſt mtulit dicens.
Q uale uultas pciū dabo. & pueruloſ qſ abſtu-
liſtis reddtre. mq; hoc utae grae mutō pbere.
Tunc ille qui por eoꝝ ee uidebat. reſpondit
dicens. Q uicqd aliud pcepiſ. facere parati
ſumꝰ. Hanc iſtos puerulos nullatenus redde
muſ. C ui uenerandꝰ uir blande mnatē. dice.
Contriſtas me & non audiſ patrem tuū. Noli
me contriſtari. ne non expediat. S; iſdem go-
thus in cordiſ ſui fortitate pmanens. negando
diſceſſit. Die ū altera digreſſurꝰ. rurſus ad
epm uenit. Q uē eiſdem uerbiſ pro pdictis
pueruluꝰ teerū epſ rogauit. C unq; addedden-
dum nullomꝰ conſentire uoluiſſet. contriſtatꝰ
epſ dixit. S cio qa t non expedit. qd me cont-
ſtato diſcediſ. Q ue gothus uerba deſpexitꝰ
atq; ad hoſpiciū reuerſus eoſdem puetos
de qb; agebatꝰ. equiſ ſup impoſitos. cū ſuiſ
hominib; pmiſit. ipſe ū ſtatim aſcendens
equū ſubſecutꝰ eſt. C unq; meadē ciuitate
ante beati petri apli ecclam uenifſet. equꝰ eiꝰ
pes lapſus eſt. Q uicum eo corruit. & eiuſ mox
coxa confracta ē. ita ut in duab; partib; oſ eſſet
diuiſum. Tunc leuatꝰ in manibꝰ. reductꝰ ad ho
ſpiciū ē. Q uifeſtinꝰ miſit & pueroſ quoſ pmiſe
rat reduxit. & uiro uenerabili fortunato man
dauit dicens. R ogo te pat mitte ad me diaco
num tuū. C uiꝰ diaconꝰ dū adiacentē uenifſet.
pueroſ quoſ redditurū ſe epo omino negauerat
ad mechū deduxit. eoſq; diacono illiꝰ reddit dicens
V ade & dic dño meo epo. Q ua maledictiſti mich

ecce peccatrix sum. ¶; pueros quos quesisti recipe.
& prome rogo intrepide. ¶ susceptos itaq; pu
eros ad epm diacon reduxit. ¶ Uti benedi
ctam aqm uenerabilis fortunat statum dedit
dicens. Vade eicius. & eam sup iacentis corpus
proice. Perrexit itaq; diacon ad gothum intro
gressus. benedictā aquā sup membra illi aspersit.
Res mira. & uehemēt stupenda. Mox ut aqua
benedicta gothi coram contigit. ita omīs fractu
ra solidata est. ut saluti pristine cuncta restitu
ta ē. ut hora eadem de lecto surgeret. & ascenso
equo ita cepta iter ageret. ac si nullam umquā
lesionem corporis pertulisset. Factūq; ē. ut qui sco
uiro fortunato pueros cū pcio reddere obedien
tia subiecē noluit. eos sine pcio pena subactus
daret. His ꝝ expletis. studebat adhuc senex
de eo & alia narrare. Sed qa non nulli aderant
ad quos exhortandos occupabar. iamq; diei
tardior hora incubuerat. facta uenerabilis
fortunati diu michi audire non licuit. quę
audire si liceat semp uolo. ¶ ed die alio isdem
senex rem de illo magis adhuc mirabilem nar
rauit dicens. In eadem tudertina urbe mar
cellus quidam bone actionis uir. cū duabus
sororib; suis habitabat. Qui cuiusdam molestia
corporis ipso sacratissimo uespe ascendente iā
sabbato paschali defunct ē. Cui corp cū lon
gius esset efferendum. die eodē sepeliri n̄ potuit.
Cumq; mora esset temporis ad explendum debi
tum sepulture. sorores ei morte illi afflicte. cu
currerunt flentes ad uenerabilem fortunatum

eiq; magnis uocib⁹ clamare cepunt. Jam⁹ q̄ ap̄los uita tenes. leprosos mundas. cecos illuminas. ueni & resuscita mortuū nr̄m. Quū mox ut earū frem cognouit defunctū flere ipse etiam de morte illi⁹ cepit. eisq; respondit dicens. Recedite & hec dicere nolite. quia iussio dī omnipotis ē. cui contraire null⁹ hominū potest. Illis itaq; discedentib⁹. tristis ex morte ei⁹ mansit eps. Subsequenta aut̄ die dnico. ante exsurgentis lucis crepusculū. uocatis duobus diaconib⁹ suis prexit ad domū defuncti. Accessit ad locum ubi iacebat corp⁹ exanime. ibiq; se orationē dedit. Expleta aut̄ prece surrexit. & iuxta corp⁹ defuncti sedit. Hon aut̄ grandi uoce defunctū pnom̄ uocauit dicēs. Frat̄ marcelle. Ille aut̄ ac si leuit̄ dormiens adui cinā uocē quāuis modica fuisset excitat⁹. statim oculos aperuit. atq; adep̄m respiciens dixit. Ó q̄d fecisti. ó q̄d fecisti. Cui eps respondit dicens. Quid feci. At ille ait. Duo hesterno die uenerūt q̄ me eicientes ex corpore in bonū locū duxerunt. Hyoche aut̄ uir missus ē. q̄ dixit. Reducate eum q̄a fortunat⁹ eps in domū illi⁹ uenit. Quib⁹ expletis uerbis. mox & ex infirmitate conualuit. & in hac uita diutū mansit. Nec tamen erudendū ē. q̄a locū quē accepat pdidit. q̄a dubium ē. qđ intercessoris sui precib; potuit p⁹ morte melius uuuere. q̄ & ante mortē studuit omnipotēti placere. Sz; cur multa de ei uita dicim⁹. cū nunc usq; ad corp⁹ illi⁹ tot uirtutū documenta teneam⁹. Demoniacos q̄ppe absoluere. egros

curare. quotiens ex fide petit. ut uiuens consue-
uerat. hoc indesinenter facere & apud mortua sua
ossa pseuerat. §; libet petre adhuc adualerie pro-
uincie partes narrationis mee uerba reducere.
de q̄b; me exima ualde mirada exore uenerabi-
lis fortunati cuius longe supius memoriā feci con
tigit audisse. Qui crebro adme nunc usq; ueni-
ens. dū facta in uetterū narrat. noua refectione
me saciat. Quidam namq; in eadem puincia
martyrius nomine. deuote ualde omipi dō fa-
mul⁹ fuit. q̄ hoc de uirtutis sue testimonio signū
dedit. Dum q̄dā die fres illi⁹ subcinericiū panē
fecissent. eiq; oblita essent crucis signū imprimere
sic in hac puincia cruda panes ligno signari soles.
ut pquadras quatuor partita uideantur. isdem
dī famul⁹ affuit. eisq; referentib; signatū n fuisse
cognouit. Cunq; iā panis ille prunis esset ac ci-
neribus coopt⁹ dixit. Quare hunc panē minime
signastis. Qui hec dicens signū crucis digito
cont. prunas fecit. Quo signante. ptin immen-
sum crepitū panis dedit. ac si ingens ignibus
olla crepuisset. Qui dū coct⁹ p modū fuisset.
ab igne subtract. ea cruce signat⁹ inuent⁹ est.
quam non contact⁹. sed fides fecerat. In eo eccl̄a
loco interrorina uallis dicit. que a multis uerbo
rustico interrocrina nominat. In qua erat q̄dā
uir utq; ammirabilis nomine seuer. eccle beate
MARIE dī genitricis & semp uirginis sacerdos.
Hunc cum q̄dam pat familias ad extremū uenis-
set diem. missis cōcitis nunciis, rogauit ut ad
se q̄ntōt uenirent. suisq; orationib; pro peccatis

ei intēcederet. ut acta de malis suis penitentia so-
lutē culpa ex corpore exiret. Qui uidelicet sacdos
inopinate contigit. ut ad putandā uineā esset oc-
cupatꝰ. atq; ad se uenientib⁹ diceret. antecedite. ecce
ego uos subsequor. Cunq; uideret sibi in codē
ope parū aliquid supesse. paululū morā fecit. ut
opus qđ minimū restabat expleret. Quo explcto.
cepit ad egrū pgere. Cunctē ū in itinere. occurren-
tes hij q̄ prius uenerant obuiā facti sē dicentes.
Quare tardasti patꝛ. Nā oli fatigari. dā iā defunctꝰ
est. Quo audito. ille contremuit. magnisq; uocib⁹.
se infelicē illi clamare cepit. Flens itaq; puenit
ad corp⁹ defuncti. seq; corā lecto illi cū lacrimis in
terram dedit. Cunq; uehemēt fleret. in terrā ca-
put tunderet. se reū mortis illi clamaret. repente
is q̄ defunctꝰ fuerat animā recepit. Qđ dū multi
q̄ circumstabant aspicerent. admirationis uo-
cib⁹ emissis cepiunt ampli⁹ pgaudio flere. Cunq;
eū req̄rerent ubi fuerit. uel quom rediisset. ait.
Tetri ualde erant homines q̄ me ducebant. ex quoꝝ
ore ac naribꝫ ignis exibat. quē tolerare nō potrā
Cunq; pobscura loca me ducerent. subito pul-
chrę uisionis iuuenis cū aliis nobis euntibus. ob
uiam factꝰ ē. q̄ me trahentib⁹ dixit. Reducite
illū. q̄a seuerꝰ prbt plangit. Eius enī cū lacrimis
dns donauit. Quiscilicet seuerꝰ ptin⁹ de terra sur-
rexit. atq; penitentiā agenti. opē suę intercessio-
nis pbuit. et dū pdies septē de ppetratis culpis
penitentiā eger reduuuus ageret. octauo die
lectꝰ de corpore exiuit. Perpende queso hunc de,
quo loq̄mur seuerū quā dilectū dns attendit. quē

contristari nec admodicū ꝑtulit. PETRVS Amm
randa sunt ualde hec que me inuenio nunc usq;
latuisse. Sꝫ q̄d esse dicim̄. qd̄ tales uiri m̄ neque-
unt inueniri. GREGORIVS. Ego pene multos
tales in hoc sc̄lo nec m̄ dee̊ existimo. Hecꝫ etiꝫ
si talia signa ñ faciunt. idō tales ñ sunt. Vite namq;
uera estimatio in uirtute ē opum ñ inostensione
signoꝝ. Nam sē plerisq; q̄ō signa non faciunt.
signa tam̄ facientib; dispares non sunt. PETRVS.
VIde m̄ rogo hoc ostendi potest. qd̄ sunt q̄dam qui
signa ñ faciunt. ō tam̄ facientib; dissimiles ñ sunt.
Numq̄d nā nescis qm̄ paulus apl̄s petro GREGORI.
apl̄oꝝ p̄mo in p̄cipatu apl̄olico ꝓf̄ est. PETRVS.
Scio plane nec dubiū ē. quia ō simimm̄ oīū
apl̄oꝝ. tam̄ plus oīb; laborauit GREGORIVS.
Quod bene ipse remmisceris. petr̄ inmari pedibus
ambulauit. paulus inmari naufragiū ꝑtulit.
En inuno eodemq; elem̄to ibi paulus nec cū nau
non potuit. ubi petrus cū pedib; iter fecit. Ap-
te q̄ constat. q̄a cū utriq; uirt̄ fuerit dispar miracl̄o.
utriq; tam̄ meritū dispar non ē. inc̄elo; PETRVS.
Placet factor oīno qd̄ dicis. Cōe apte cognoui.
quia uera ō non signa querenda sunt. Sꝫ q̄m ipsa
signa que fiunt bone uite ꝑstimoniū ferunt. queso
adhuc siqua sunt referas. ut esurientē me ꝑexem-
pla bonoꝝ pascas. GREGORIVS. Vellem tibi
in laudib; redēptoris de uiri uenerabilis benedicti
miraculis aliqua narrare. sed ad hec explenda ho-
diernū tempus uideo ñ posse sufficere. Liberi itaq;
hoc loq̄mur. si aliud exordiū sumamus; Explicit
liber primus; Incipit LIBER scd̄s;

Ej.

VIT VIR QUITE VENERABI
lis gra benedicte a nomine. Abipso puericie
sue tempore cor gerens senile; etate quippe
moribz transiens. nulli animu uoluptatu
dedit. Sz du in hac terra adhuc esset. quo tem
poralit libere uti potuisset. despexit iam
qsi aridu mundu cu flore. Q uiliberiore genere
expuncia nutrie exortus. rome liberalibz litte
rarum studiis tradite fuerat. Sz cu ineis multoz
ire pabrupta uiaz cerneret. eu quem quasi
in ingressu mundi poluerat retraxit pedem. ne
si qd descienta ei attingeret. ipse qq; p modum
in immane pcipiciu tot iret. Despectis itaq; lit
terarz studiis. relicta domo reb;q; patrijs. soli
do placere desideranis. sce conuisationis habitum
quesiuit. Recessit q scient nescius. et sapienter
indoctus. Huius ego omia gesta n didici. sed pauca
que narro. quatuor discipliis illi referentib; ag
noui. constantino scilicet reuerentissimo ualde
uiro. q ei in monasterij regimine successit. valen
tiniano qq; q annis mulcis lateranensi monaste
rio pfuit. simplicio q congregatione illi p eu terti
uexit. honorato etia q nunc adhuc celle ei inqua
puis conuisatu fuerat precept. Hic itaq; cum ia relic
tis litterarz studiis peccare, decreuisset. nutrix q
hunc arti amabat sola secuta e. Cunq; ad loca
uenissent q fide dr. multisq; honestioribz uiris ca
ritate scillic degentib; in beati petri ecia demo
rarent. predicta nutrix illi ad purgandu cru
cum a uicinis mulierib; pstari sibi capisterium
petit. Qd sup mensam incaute derelictu casu

ij

iij.

ut
accidente fractū ē. siccq; induab; partab; inueni-
ret dnulsum. Qđ mox ut rediens nutrix illi in-
uenit. uehemẽtissime flere cepit. ꝗa uas qđ pñti-
tum accepat fractū uidebat. Benedict⁹ aũt re-
ligiosus ⁊ pius puer cũ nutricẽ suã flere con-
spiceret. eĩ dolori cõpassus ablatis secũ utrisq;
fracti capisterii partibus. sese cũ lacrimis in
orationẽ declinat. Qui aboratione surgens: ita
iuxta se uas sanum reppert. ut in eo fracturę
inueniri uestigia nulla potuissent. Mox aut
nutricẽ suã blande consolatus. ei sanũ capisterũ
reddidit. qđ fractũ tulerat. Quę res in loco eodẽ
á cunctis est agnita. atq; in tanta ammiratione
habita. ut hoc ipsum capisterũ eĩ loci incole in
ęcclãe ingressu suspenderent. ꝗtin ⁊ pñtes ⁊
secuturi oĩs agnoscerent benedict⁹ puer comũ
sationis gr̃am á ꝗnta pfectione cepisset. Quod
annis multis illic ante oclos oĩũ fuit. ⁊ usq;
adhęc langobardoꝝ tempora sup fores aecclãe
pependit. Sed benedict⁹ plus appetens mala mun
di ppria. quã laudes. ꝙdõ laborib; fatigari. ꝗm
unde huĩ fauoribus exolli. nutricẽ suã occulte
fugiens. deserta loci secessũ petiit. cui sublacus
uocabulũ ẽ. Qui á romana urbe ꝗdraginta fere
milib; distans. frigidas atq; pspicuas emanat
aqs. Quę illic uidelicet aqrum abundantia in
extenso ꝑ pus lacu colligit. ad postremũ ũ in man
nem diriuat. Quo dum fugiens pgeret. mona
chus ꝗdam roman⁹ nomine hunc cunctę reppert.
quo tenderet requisiuit. Cui cũ desiderium cogno
uisset. ⁊ secretũ tenuit. ⁊ adiutoriũ impendit.

V

eiq; ſcē conuerſationiſ habitum tradidit. & in
quantū licuit miniſtrauit. Ju aūt dī adeun
dem locū pueniens. in artiſſimo ſpecu ſe tradi
dit. trib; q; annis exceptō romano monacho
hominib; incognitō manſit. Q ui uidelicet roma
nus non longe monaſterio ſub dōdata patris re
gula degebat. Sed pie eīdem patriſ ſui oculis
furabat hōras. & quē ſibi ad manducandum
ſubripere poterat. dieb; certis benedictō panem
ferebat. Ad eundem uero ſpecum romani cella ī
non erat. quia excelſa deſup rupis eminebat. ſed
excadē rupe in longiſſimo fune religatū roman
deponere panē conſueuerat. in qua etiā reſti par
uum antinnabulū inſeruit. ut adſonitū antin
nabuli ſuū dī cognoſceret. quando ſibi romanī
panē p̄beret quem exiens acciper. Sed antiquus
hoſtis unitus caritati inuidens. aternus refectio
ni. cum quadā die ſubmiſſa panē conſpiceret.
iactauit lapidem & tinnabulū fregit. Roma
nus tamē modis congruentib; miniſtrare non
deſiit. Cum ū iam omp̄s dē & romanū uellet
á labore quieſcere & benedicti uitam in exemplū
hominib; demonſtrare. ut poſita ſup candelabrū
lucerna clareſceret. quatin omib; qui in domo dī
ſunt lucēret. cuidā p̄bo longius manenti q̄ refec
tionem ſibi in paſchali feſtiuitate parauerat. per
uiſum dīn̄ apparere dignat ē. dicens. Ju t delī
cias p̄paras. & ſeruus meus ille in loco fame
cruciatur. Quapiā ſurrexit. atq; in ipſa ſolemni
tate paſchali cum alimentis q̄ ſibi parauerat ad
locum tetendit. & uirū dī p̄ abruta montium. p

concaua uallium. ꝑ defossa terrarū quesiuit. eūq;
latere in speu reppert. Cumq; oratione facta &
benedicentes oīpotentē dñm consedissent. p̄ dulcia
uic colloquia. is q̄ aduenerat prbt dixit. Surge
& sumam cibum. q̄ hodie pascha ē. Cui ur dñi
respondit dicens. Scio q̄ pascha ē. q̄ uidere te me-
ruī. Longe q̄ppe ab hominib; posit. q̄ die eodē
paschalis esset solennitas ignorabat. Venerabilis
aut prbt rursus asseruit dicens. Veraciter hodie re-
surrectionis dnīcę paschalis dies ē. abstinere t mi-
nime congruit. quia & ego ad hoc missus su. ut
dona oīpis dñi panē sumam. Benedicentes q̄
dñm. sup̄serunt cibū. Expleta itaq; refectione
& collocuo. ad ecclām prbt recessit. Eodem q̄q;
tempore hunc in speu latitantē etiā pastores mue-
nerunt. Quē dū uestitū pellib; intū fruticeta cer-
nerent. aliq̄m bestiā esse credidert. sed cognoscen
tes dī famulū eoꝝ multa ad pietatis grām a besti
ali mentę mutati sunt. Nomen itaq; ei p̄ uicina
loca cunctis innotuit. Factum q; ē. ut ex illo iam
tempore. a multis frequentari cepisset. Qui cum ei
cibos deferrent corporis. ab eiore in suo pectore
alimenta referebant uic; Quadam uero die
dū solus esset. temptator affuit. Nam nigra
paruaq; auis que uulgo merula uocat. circa ei
faciem uolitare cepit ei uultum importune insi-
stere. ita ut capi manu potuisset. si hanc uir sēs
tenere uoluisset. sed signo crucis edito recessit
auis. Tanta aut carnis tēptatio aui eadem rece
dente secuta ē. q̄nta uir sēs nunq̄m fuerit exp̄t.
Quandā nanq; aliquando feminā uiderat. quam

VJ

malignꝰ ſp̄ſ ante ei⁹ mentis oculos reduxit. tantoq; igne ſeruidi animū inſpecie illi⁹ accendit. ut ſe in ei⁹ pectore amoris flāma uix caperet. & iā pene deſerere heremū uoluptate uict⁹ deliberaret. cum ſubito ſup̄na gr̄a reſpect⁹ ad ſemetipſum reuiſus ē. atq; urticarum & uep̄rum iuxta denſa ſubcreſce re fruteta conſpiciens. exutus indumēto nudū ſe inillis ſpinarū aculeis & urticarū incendiis plecit. ibiq; diu uolutat⁹. toto exeis corpore uulnerat⁹ exiit. & p̄cutis uulnera eduxit a cor pore uulnē mentis quia uoluptatē traxit indo lorem. Cumq; bene penalit̄ arderet foris. extinxit qđ illicite ardebat int⁹. Vicit itaq; petrarū. q̄a mutauit incendiū. Ex quo uidelicet tempore ſic poſt diſciplis ipſe phibebat. ita inillo ē. tēpta tio uoluptatis edomita. ut tale in ſe aliq̄d mini me ſentiret. Cepiunt poſtmodū multa iā mundū relinquere atq; ad eius magiſteriū feſtinare. Lib q̄ppe a temptationis uicio. iure iam fact⁹ eſt utru tum magiſter. Vnde & p̄moyſen p̄cipit̄. ut leuite a uiginti q̄nq; annis & ſup̄ miniſtrare debeant. ab anno uero quinq̄geſimo cuſtodes uaſorū fiant.

PETRVS Iam q̄dem plani teſtimonij m aliq̄n tum intellect⁹ interlucet. ſed tam̄ hoc plenius poſtulo exponi. GREGORIVS Liquet petre q̄d in iuuentute carnis tēptatio feruet. ab anno aut̄ q̄nq̄geſimo calor corporis frigeſcat. Yſaiā ſacra ſt̄ fideliū mentes. Electi q̄ cum adhuc tēptatione ſunt. ſubtē cos ac ſerium necesse ē. & obſeq̄is laboribꝫ q; fatigari. Cū ū iā mentis ſtatu tranquilla calor receſſerit tēptationis. cuſtodes

uasorum sunt. ꝙa doctores animarū fiunt. ETC.
Factor. placet qđ dicis. ⁊; ꝙa plata testimonij
clausa reseraſti. queso ut de uita iusti debeas ea
que sunt inchoata pcurrere. GREGORI. Recce
dente ꝙ tēptatione. uir dī ꝯsi spinis ērutis excul
ta terra de uirtutū segete fertā fructū decit. Pre
conio itaq; eximie cōuersationis celebre nom̄ eius
habebat. Non longe aut̄ monasteriū fuit cuius
congregationis pat̄ defunct̄ ē. omissq; congregatio
ad eundem uenerabilē benedictū uenit. ⁊ mag
nis p̄cib; ut ei presse deberet petiit. Qui diu ne
gando distulit. suis illoq; frīm moribus; conue
nire non posse predixit. sed uict̄ quandoq; p̄cib;
assensum decit. Cunq; in eodē monasterio re
gularis uitę custodiā teneret. nulliq; ut pus
pact̄ illicitos in deserta leuā q; partē deflectere
a conuersationis itinere licēret. suscepta frī insane
seuientes. semetipsos accusare cepunt. ꝙa hunc
sibi p̄esse poposcerant. quoz scilicet tortuido
in norma eī rectitudinis offendebat. Cunq;
sibi subeodē conspicerent illicita n̄ licere. ⁊ se
dolerent assueta relinquere. durūq; esset quos
in mente ueteri cogebant̄ noua meditari. sicut
prauis moribus; semp grauis ē uita bonoz. tra
ctare de eī aliqui morte conati sunt. Qui uino
consilio uenenū uino miscuerunt. ⁊ cum uas
uitreū in quo ille pestifer pot̄ habebat̄ recum
bens patri monasterij ad benedicendū fundet
oblatum. benedict̄ extensa manu signū cru
cis decit. ⁊ uas qđ longi ꝯtinebat̄ eodē signo
rupit. Sicq; confractū est. ac simillo uase

mortis p̃cruce lapidē dedisset. Intellexit p̃n̄
uir dī quia potū mortis habuerat. qđ portare ñ
potuit signū uitę. & atq; ilico surrexit. & uultu
placido mente tranq̄lla conuocatos frēs allocut̄
ē. dicens. Miserear uŕi frs oms dns. Quare in
me ista facere uoluistis. & Numq̄d ñ p̃us dixi. qua
uŕis ac moribꝫ meis minime conueniret. & Ite &
iuxta mores uŕos uobis patrē querite. q̄a me p̃
hęc habere minime poteritis. Tunc ad locū di-
lectę solitudinis reduit. & solus in supni spectā
toris oculis habitauit secum. PETRVS. Mi n̄
patenť intelligo q̄dnam sit habitauit secum.
GREGORIVS. Si sēl uir contra se unanimit̄ con
spirantes sueq; conūsatione longe dissimiles
coactos diu sub se tenere uoluisset. fortasse
sui ingenii usum & modum tranq̄llitatis exce
deret. atq; a contemplationis lumine men-
tis sue octm dechmasset. Dumq; cotidie illoꝝ
in correctione fatigat̄ min̄ curaret sua. & se
forsitan relinqueret. & illos non inueniret. Nā
quotiens progrationis motū nimie extra nos
ducim̄. & nobiscū sum̄. & nobiscū non sumus.
quia nosmetipsos minime uidentes palia ua-
gam̄. A nillum secū fuisse diem̄. q̄ in longinq̄m
regionē abijt. portionē quā accepat consūpsit.
uni mea cuiŕ adhesit. porcos pauit. quos &
manducare siliquas uideret & esuriret. Q ui
tan̄ cum p̃modū cepit cogitare bona que pdi
dit. scriptum de illo ē. in se reuersus dixit.
quanti mercenarij in domo patris mei abun
dant panibus. Si g̃ secū fuit unde ad se redit

aut p cogitationis lapsum sub nosmetipsos reducamur.

Hunc q̄ uenerabilē secū habitasse dixerim. q̄a in sua semp custodia circumspectē ante oculos con dictoris se semp aspiciens se semp examinans. ex tā se mentis suę oculū non diuulgauit. PETRVS. Quid q̄ de petro apl̄o scriptum ē. dū carcere ab angl̄o fuisset educt̄. q̄a ad se reuersus dixit. nunc scio uere q̄a misit dn̄s angl̄m. & eripuit me de manu herodis. & de oī expectatione plebis iudeorū. GREGORIVS. Quo modo petre extra nos ducim̄. q̄a aut p contēplationis gr̄am sup nosmetipsos leuamur. Ille itaq; q̄ porcos pauit uagatione mentis & immundi eis submetipsum excidit; iste ū quē angl̄s soluit. eiq; mentē in extasi rapuit. extra se q̄dem sed sup seipsum fuit. Uterq; q̄ ad se rediit. q̄ndo & ille aberrone opis se collegit ad cor & ille a contēplationis culmine ad hoc redijt qđ in intellectu cōmuni & pri fuit. Venerabilis q̄ benedict in illa solitudine habitauit secū. inquantū se intra cogitationis claustra custodiuit. Nam quotiēscunq; hunc contēplationis ardor in altū rapuit. se pene dubio subse reliqt. PET. Placet qđ dicas. Sed quęso respondeas. si deserte fr̄s debuit. quos semel suscepit GREGORI. Vt ego petre existimo ibi adunata equanimit̄ portandi sunt mali. ubi inueniunt̄ alii q̄ adiuuent̄ boni. Vbi nanq; oīm̄ fruct̄ de bonis decest. fit aliq̄ndo de malis labor supuacuus. maxime si eucino cause suppetant. que fructum dō ualeant ferre meliorem. Uir itaq; sēs appt̄ quem

custodiendū starēt. q̄ oēs unanimit̄ se psequen
tes cerneret. Et sepe agit̄ in animo pfectos q̄d
silentio p̄teriundū non ē. q̄ cum labore suum
sine fructu esse considerant. in locū alīū á labore
cū fructu migrant. Unde ille quoq; egregius
p̄dicator q̄ dissolui cupit & cum xp̄o esse cu
uiuere xp̄c ē. & mori lucrū q̄ certamina passi
onū n̄ solū ipse appetit. sed ad toleranda hec
& alios accendit. damasci psecutionē passus.
ut potuisset euadere murum fune sportāq; que
suuit. seq; latent̄ deponi uoluit. Ut q̄m q̄d nam
paulū morte diem timuisse quā se ipse pri̊u
amore celestat̄ appetere. Sed cū inde loco mi
norem sibi fructū adesse conspiceret & grauē
laborem. ad labore se alibi cū fructu seruauit.
f 025 & enī preliator dī teneri intra claustra
noluit. certaminis campū quesiuit. Unde isde
quoq; uenerabilis benedict̄ si libent̄ audisci
agnoscis. q̄ uiuos ipse indoctos deserunt q̄nos
in locis aliis ab animē morte suscitauit. PER.
Ita é. ut doces & manifesta ratio. & probatum
congruum testimoniū declarat. Sed queso ut
de uita tanti patris admirationis ordinem
redeas; GREGORI. Cum sc̄s uir diu mea
dem solitudine uirtutib; signisq; succresceret.
multa abeo in loco eodem ad omnipotis dī seruici
congregati. ita ut illic duodecim monasteria
cū omnipotis ih̄u xp̄i opitulatione construeret.
In q̄b; statutis patrib; duodenos monachos de
putauit. Paucos ū secū retinuit. quos adhuc

in sua ꝑsentia aptius erudire iudicauit. Cepere
etiam tunc adeũ romane urbis nobiles ⁊ reli-
giosi concurrere. suosq; ei filios oñipi dñó nu
triendos dare. Tunc quoq; bone spei suas so
boles eutichius maurũ. ⁊ tertullus ũ patricius pla-
cidum tradidit. Et quib; maurus iuuenior cũ
bonis polleret moribꝰ magistri adiutor cepit
existere. Placidus ũ puerilis adhuc indolis an
nos gerebat. nn ¶ Iuno aũt exeas monasteriis
que circumq; constituerat. q̃dam monachus
erat q̃ adorationẽ stare non poterat. Et; mox ut
se frēs adstudiũ orationis inclinassent. ipse eg̃
diebat foras. ⁊ mente uaga terrena aliqua ⁊
transitoria agebat. Cunq; ab abbate suo sepius
fuisset ammonitꝰ ad uirũ dī ductꝰ ẽ. Qui ipse
quoq; ei stultã uchemẽt increpauit. ⁊ admo
nasteriũ reũsus. uix duob; dieb; uiri dī ammo
nitionẽ tenuit. Nam die tercio ad usum ꝓpriũ
reuersus. uagari tempore orationis cepit. Q̃d
cum seruo dei abeodẽ monasterii patre quem
constituerat nunciatũ fuisset. dixit. Ego ueniо
eumq; ꝓmemetipsũ emendo. Cunq; uir dei
uenisset in eodẽ monasterio. ⁊ constituta hora
expleta psalmodia. sese frēs in orationẽ dedissent.
aspexit q̃d eundẽ monachũ q̃ manere in orationẽ
non poterat. q̃dã niger puerulus pucstimenti
fimbriã foras trahebat. Tunc eidẽ patri mona
sterii pompeiano nomine ⁊ mauro dī famulo
secreto dixit. Nũq̃d ñ aspiciatis q̃ssẽ. q̃ istũ mo
nachum foras trahit. Quꝰ respondentes; Non.
Et ꝯ ait. Orem̃ ut uos etiã uideatis quẽ iste

monachus sequit. Cumq; pbrichuū eet oratum mau
rus monachus uidit. pompianū aut eidē mo
nasterii pat uidere non potuit. Die et alia ex
pleta oratione. uir di oratorii egressus statim
foris monachum repperit. que protectate cordis
sui urga pcussit. Q ui ex illo die nil pluis ionis
ulteriusa nigro puerulo paulit. sed adorationis
studiū immobilis pmansit. Sicq; antiquus hostis
dnari non ausus est in ei cogitatione. ac si ipse p
cussius fuisset ex uerbere; V Exhis aut mona
steriis que in eodem loco constructerat. tria sur
sum inrupib; monas erant. et ualde erat fribus
laboriosum semp ad lacū descendere. ut aquam
hauire debuissent. maxime qa ex deuexo mon
tis latere erat graue descendentib; in amore picim.
Tunc collecta fratres ex eisdem trib; monasteriis.
addi famulū benedictū uenerunt dicentes.
Laboriosum nobis e. ppt aquā coactie usq; ad la
cum descendere. et icirco nece est ex eodem
loco monasteria mutari. Quos blande consolat
dimisit. et nocte eadem cū paruo puerulo no
mine placido. cui supi memoria feci. eidē mon
tis ascendit rupē. ibiq: diuti orauit. et oratione
cōpleta tres petras in loco eodem psigno posuit
atq; ad suū cuncta ilhc nescientib; monasteriū
rediit. Cumq; die alio ad eum p necessitate aque
predicti frs rediissent dixit. Ite et rupem illam
in qua tres sup inuicē posit petras inuenietis.
in mocho cauate. Valet enī omips ds etiam in
illo montis cacumine aqm pducere. ut uobis
laborem tanti tameris dignet auferre. Q ui

cuntes rupem montis quã benedict⁹ pdixerat iã
sudantẽ inuenerunt. C unq; in ea concauum
locum fecissent. ⁊ flatum aqua replet⁹ ẽ. Q uę
sufficiẽt emanauit. ⁊ ut nunc usq; ubertim
defluat. atq; a illo montis cacumine usq;
ad inferiora diriuetur; VI. A lio quoq tp̃re
gothus q̃dam paup spũ ad cõuersionẽ uenit.
quẽ uir dñi benedict⁹ lubentissime suscepit.
Q uadã ũ die ei dare ferramẽtũ iussit. qd̃ falcis
similitudinẽ falcastrum uocat̃. ut de loco q̃dã
uepres abscideret. ⁊ quatm̃ illic fieri ortus deberet.
L ocus aut̃ ipse quẽ mundandũ gothus susceperat.
sitp̃ ipsam laci ripam iacebat. C unq; gothus dẽ
densitatẽ uep̃rium totus utrutus adnisu succide-
ret. ferrum de manubrio ꝓsiliens in lacũ ceci-
dit. ⁊ ubi scilicet tanta erat aquarum ꝓfunditas.
ut spes r̃eq̃rendi ferramenta nulla iã esset. Itaq; fer-
ro ꝑdicto ad mesundus ad maurũ monachum
cucurrit gothus. damnũ q̃d̃ fecerat nunciauit.
⁊ reat⁹ sui egit penitentiã. Q d̃ maur⁹ quoq: mo-
nachus mox benedicto dñi famulo curauit indi-
care. Vir g̃ dñi benedict⁹ hęc audiens accessit ad
lacũ. sulit de manu gothi manubriũ ⁊ misit
in lacum. ⁊ mox ferrum de profundo rediit.
atq; manubrium intrauit. Q uin flatum ferramẽ-
tum gotho reddidit dicens. Ecce labora. ⁊ noli
contristari. VII. Q vadam uero die dum
isdem uenerabilis benedict⁹ in cella consisteret.
ꝑdict⁹ platidus puer sc̃i uiri monachus ad
hauriendum de lacu aquam egressus ẽ. Q ui
uas q̃d̃ tenuerat in aquam incautę submittens

ipſe quoq; cadendo ſecutꝰ ẽ. Quem mox unda ra
puit. & pene in unĩ ſagittę curſũ a terra introſ
traxit. Vir autẽ dĩ intra cellam poſitꝰ hoc patruus
agnouit. & maurũ feſtine uocauit dicens. frater
maure curre. q̃ puer ille q̃ ad hauriendã aquã
prexerat in lacũ cecidit. iãq; eũ longꝰ unda tẽt.
Et mira. & ꝑpetuũ apꝫm inuſitata. Benedicti
one etenĩ poſtulata. atq; ꝓcepta. ad patris ſui im
pium conatꝰ prexit mauꝝ. atq; uſq; ad eũ locũ
quo ab unda deducebatꝰ puer. p terrã ſe ire exiſti
mans. ſup aquã cucurrit. cumq; ꝓcapillos te
nuit. rapido quoq; curſu rediit. Qui mox ut
terrã tetigit. a ſe reuerſus poſtergа reſpexit.
& q̃ ſup aquas cucurriſſet agnouit. & q̃d ꝑſu
mere non potuiſſet ut fieret. miratꝰ extremuit
factũ. Et reuerſus ad partẽ rem geſtam retulit.
Vir autẽ uenerabilis benedictꝰ hoc non ſuis meritis
ſed obẽdientię illiꝰ deputare cepit. Aꝫ contꝝ mauꝝ
ꝑſolo eiꝰ impio factum dicebat. ſecũ conſciũm in
illa uirtute non ẽe quã neſciens feciſſet. Sed in
hac humilitatis mutue amica contẽptione. ac
ceſſit arbitꝝ puer q̃ creptꝰ eſt. Nam dicebat. Ego
eum ex aqua traherem. ſup caput meũ abbatis
melotam uidebam. atq; ipſum me ex aquis
educere conſiderabam. PETRVS Magna
ſunt ualde que narras. & ad multoꝝ ędifica
tionẽ profutura. Ego autẽ bona uiri miracla
quo plus bibo plus ſitio. GREGORIVS VIII.
Quo iam loca eadem in amore dĩ & dñi ihu
xpi longe lateq; ferueſcerent. ſclarem uitã
multa relinquerũt. & ſublem redemptoris

uugo cerruĉ cordis edomarent. sic̃ mos prauoꝝ ẽ-
mutare alijs uirtutis bonũ qđ ipsi habe ñ appe-
tunt. uicinę eccl̃ę florentin̄ pr̃bc nomine huĩ
nr̃i subdiaconi florentij auus. antiq̄ hostis malicia
pculsus. sc̃a uiri studijs cepit emulari eĩ quoq; ĉ-
uersationi derogare. quosq; etiam posset abilli
uisitatione cõpescere. Cumq; iã se conspiceret eĩ
ꝑfectib; obuiare non posse. & cõuersationis illius
opinionẽ crescere. atq; multos ad statũ utrę me-
lioris. ipso quoq; opinionis eĩ ꝓmio indesinent̃
uocari. inuidię facib; magis magisq; succens⁹
detrior fiebat. q̄a conuersationis illi habere appe-
tebat laudẽ. sed habere laudabilẽ uitã nolebat.
¶ ui eĩdem inuidię tenebris cecat⁹ adhoc usq; pdu
ctus ẽ. ut seruo omipis dñi infectũ ueneno pa-
nem q̄si ꝑbenedictione transmitteret. Quem
uir dei cũ gr̃arum actione suscepit. sed cum que pe-
stis lateret in pane non latuit. A dhorã ũ refectio-
nis illi ex uicina silua coruus uenire consueuerat.
& panẽ de manu eĩ accipe. Qui cum more solito
uenisset. panẽ quẽ pr̃bc transmiserat. uir dei ante
corui ꝓiecit. eiq; ꝓcepit dicens. In nomine ihu
xp̃i tolle hunc panẽ & tali cũ in loco ꝓice. ubi
a nullo homine possit inueniri. Tunc coruus
apto ore. expansis alis. circa eundẽ panẽ cepit
discurrere. atq; crocitare. ac si apto diceret &
oboedire se uelle. & tam̃ iussa implere non posse.
Cui uir dei iterũ ꝓcipiebat dicens. Leua leua se-
cur⁹. atq; ibi ꝓice ubi inueniri non possit. Quẽ
diu demorat⁹ quandoq; corulus momordit. le-
uauit & recessit. Post triũ ũ horarũ spaciũ

abiecto pane rechit. & de manu hominis ammonam quã de consuerat accepit. Venerabilis aũt pãr contra uitã suã inardescere sacerdotis animum uidens. illi magis quã sibi doluit. Sed p̃dictus florentiꝰ q̃a magistri corp̃ necare ñ potuit. se ad extinguendas discipl̃or animas accendit. ita ut mortuo cellę cui benedict⁹ ĩerat. ante eor̃ oculos nudas septẽ puellas mitteret. quę coram eis sibi inuicem manꝰ tenentes. & diuersa ludentes. illor̃ mentẽ ad puertitatẽ libidinis inflãmarent. Q d̃ ser uir de cella conspiciens. lapsum q; adhuc teneriorib; discipl̃is timescens. idq; p̃sua solius fieri p̃secutione p̃tractans. inuidię locum dedit. atq; oratoria cuncta quę construxerat sub statutis p̃positis. adiunctis frib; ordinauit. & paucis secũ monachis ablatis habitationẽ mutauit locã. Moxq; uir dei odia humilit̃ declinauit. hunc omnips ds terribilit̃ p̃cussit. Nã cũ p̃dict⁹ p̃r̃bt stans in solario benedictũ discessisse cognosceret. & exultaret p̃ durante immobilit̃ tota dom⁹ fabrica. hoc ipsum in quo stabat solariũ cecidit. & benedicta hostem cõtĕrens extinxit. Q d̃ uir dei discipl̃s maurus nomine statim uenerabili patri benedicto qui adhuc a loco eode uix decẽ milibus aberat. estimaut esse nunciandũ dicens. Reuertere. quia p̃r̃bt qui te p̃sequebat extinct⁹ est. Quod uir dei benedict⁹ audiens sese ingrauibus lamentis dedit. uel quia inimicus occubuit. uel q̃a de inimici morte discipl̃s exultauit. Ja de re facta mẽ. ut eidem quoq; discipulo

penitentiã indiceret. qd̃ mandans talia gaudere
de inimici interitu presumpsisset: PETRVS. Mi-
randa sunt & multũ stupenda quę dicis. Hã in
aqua ex petra producta moysen. in ferro ũ quod
ex profundo aquę rediit heliseum. inaquę tene-
re petrũ. in oru obedientia heliam. in luctu
aut̃ mortis inimici dauid uideo. Ut ꝑpendo: utr
iste spũ iustoꝝ omniũ plenus fuit GREGORIVS.
VIR omi benedict̃ petre unius spm habuit. q̃ꝑ con
cesse redemptoris gr̃am electoꝝ corda omnium
impleuit. De quo iohes dicit. Erat lux uera quę
illuminat omem hominẽ uenientẽ in hunc mun-
dum. Ut de quo rursus scriptum ẽ. De plenitudi-
ne eius nos oms accepim̃. Nam sci dei homines
potuerunt a dño uirtutes habere. non eã aliis
tradere. Ille aut̃ signa uirtutis dedit subditis. q̃
se daturũ signum ione ꝓmisit inimicis. ut eoꝝ
superbis motu dignaret̃. eoꝝ humilibꝫ resurgere.
quatin̄ & illi uiderent qd̃ contẽpnerent. & isti qd̃
uenerant̃ amare debuissent. Ex quo mysterio
actum ẽ. ut dũ superbi aspiciunt despectũ mortis.
humiles contra mortẽ accipent gl̃am potestatis.
PETRVS Queso te post hęc ad quę loca uir sẽs
migrauit. ut si aliquas in eis uirtutes ostenderit
imitarer. GREGORIVS. Sẽs uir ad alia demigꝝ
loca. non hostem mutauit. Nam tanto ꝑ grauio-
ra prelia ꝓtulit. quanto contra se apte pugnan
tem ipsum magistrũ militię inuenit. Castrum
nanq; qd̃ casinum dr̃ in excelsi montis latere
situm est. Quo uidelicet distenso sinu hoc idem
castrum recipit. sed ꝑ tria milia in altum se subri
gens

uelut adacta eacum tetendit. ubi uetustissimū
fanū fuit. in quo exantiquoꝝ more gentiliū
abstulto rusticoꝝ poplo apollo colebatur. cir-
cumquaq; etiam in cultu demoniū luci fuerue-
rant. in q̄b; adhuc eodem tempore infideliū in-
sana multitudo sacrificiis sacrilegis insudabat.
Ibi itaq; uir dī puenens contrunt idolū. subuīt
aram. succendit lucos. atq; in ipso templo apol
linis. oraculum beati martini. ubi uero ara eīdē
apollinis fuit. oraculum sci construxit iohis. cō-
morantē circumq; multitudinē p̄dicatione
continua ad fidem uocabat. Ds; hec antiquus ho
stis tacita ñ ferens. ñ occulte ut̄ p̄ somniū. sed
apta uisione eidem patris se oculis ingerebat. ac
magnis clamoꝝ; uim se ꝑpeti conqueretur.
ita ut uoces illi etiā fis audirent. quamuis ima
ginē minime cernerent. Ut enī discipulis suis uene
rabilis pat̄ dicebat corporalib; ei oculis isdem an
tiquus hostis teterrim⁹ ac succensus apparebat.
qui ineum ore oculisq; flāmanib; seuire uidebat.
Iam uero que dicere audiebant oīs. Prius enim
hunc uocabat ex nomine. Cui cū uir dī minime
responderet. ad ei mox contumelias erumpebat.
Hā cum clamaret dicens benedicte benedicat. ac cum
sibi nullo modo respondē conspiceret. protin⁹ ad
iungebat. Malechite non benedicte. quid mecum
habes. Quid me psequeris. Sed nunc expectan
da sunt contra di famuli antiquus hostis nouacet
tamina. Cui pugnam q̄dem uolens inualit. sed oc
casiones uictorie ministrauit inuit. Quadam
die dum fis habitacula eiusdem construerent.

celle. lapis in medio iacebat. que mediocriu leua
re decreuerunt. C unq; ea duo ut tres mouere
non possent. plures adiuncti sunt Sed ita immo
bilis mansit. ac si radicit in terra teneret. ut pa
lam daret maelhgi. qd sup eum ipse pse antiqu
hostis sederet. quem tamtoz uiroz manu mouere
non possent. Difficultate g facta. ad uirum di mis
sum e. ut ueniret. orando hostem repelleret. ut
lapidem leuare potuissent. Qui mox uenit. ora
tione faciens. benedictione dedit. et tanta lapis
celeritate leuat e. ac si nullu pri ponderis habuisset.
Tunc in conspectu uiri di placuit ut in loco eccie
terra foderet. Qua dum fodiendo altius penetrarent.
aereum ibi idolum fris inuenerunt. Quo adho
ram casu in noctis proiecto. exiit ignis repente
uisus est. atq; in eiectoz monachoz oculis quia
omne eidem coquine edificium consumeret ostendit.
C unq; faciendo aqua et igne quasi extinguendo
pstreperent. pulsato eccie tumultu uir di aduenit
Qui eunde igne in oculis frm ee. msuris u n ee consi
derans. caput in oratione flexit. et eos quos fan
tastico reppent igne deludi uocauit fres. ut oculos
suos signarent monuit. et sanu illud coquine
edificiu assistere cernerent. et flamas quas an
tiquus hostis finxerat non uiderent. Rursu
dum fres parietem qa resta exigebat paulo
altius edificarent. uir di orationis studio int
celle sue claustra morabat. C uiantiquus ho
stis insultans apparuit. et qa ad laborantes fres
pgeret indicauit. Qd uir di pmutatu celeberrime

frib; indicauit dicens. Frs cauete uos agite. qua
aduos hac hora malign' spūs uenit. Is qui manda
tum detulit uix uerba cōpleuerat. & malignus spūs
eundem parietem q̄ ꝛchificabnt̄ euertit. atq; unū
puerulum monachum cuīdā curialis filiū oppri
mens ruina contriuit. Contristati sūt oēs ac ue
hement̄ afflicti. ñ damno parietis. sed contrictio
ne frīs. Q d'uenerabili patri benedicto studuer̄t
celerit̄ cū graui luctu nunciare. Tunc isdem pat̄
ad se dilacerati puerū deferri iubet. Q uē portare
nisi insago potuerunt. q̄a collapsi saxa parietis
ei ñ solum membra. sed etiā ossa contriuerunt. Cuiq;
uir dī precepit statim cellā sua in spatio quo ora
re consuerat ꝓpici. missisq; foras frīb; cellam clausit
Q ui orationi instanti quā solebat incubuit. Mirare;
hora eadem hunc incolumem atq; ut pius ualentē
ad eundē iterum laborem misit. ut ipse q̄q; parietē
cum frīb; ꝓficeret. de cui se interitu antiquus ho
stis benedicto insultare crediderisset. Cepit ū inter
ista uir dī etiam ꝓphetie spū pollere. uentura pre
XII. dicere, ꝓsentib; absentia nunciare. Mox enim
celle fuit ut quotiens ad responsum aliquod egrede
rentur frs. cibū potūq; extra cellā minime sume
rent. Cunq; hoc de usu regule sollicite seruaret̄.
q̄dam die ad responsū frīs egressi sūt. in quo tardi
ori cōpulsi sunt hora demorari. Q ui manere ingra
religiosam femmā nouerant. cui ingressi habita
culum sup̄posuerunt cibū. Cunq; iam tardius ad
cellā redissent. benedictionē patris ex more pe
tierunt. Q uos ille ꝓmus ꝓcumbat̄ē dicens.

Ybi comechistis.⁊ Q ui respondeꝝ dicentes. Nusquam
Quib; ille ait. Q uare ita mentamini.⁊ Numq̄ dilli
femine habitaclm non intrastis.⁊ Num q̄ hospitiq;
illos cibos non accepistis.⁊ Numq̄ tot calices non
bibistis.⁊ C unq; ets uenerabilis patꝝ hospicium
mulieris.⁊ genera ciborꝫ ⁊ numerū potionum
diceret. recognoscentes cuncta que egerant.⁊ adeī
pedes tremefacti ceciderꝝ. se deliqsse confessi sunt.
Ipse autē ꝓtīm culpam pepcit. ꝓpendens qđ in eī
absentia ultra non faceret. quem p̄sentē sibi esse
in spū sentent. FRATER quoq; ualentiam eius XIII.
monachi cui supius memoriā feci. uir erat laicus
sed religiosus. Q ui ut seruu dī orationē ꝑcipet ⁊
germanū frēm uideret. annis singlis de loco suo
ad cellam ei⁹ ieunus uenire consueuerat. Q uadā
die dū it ad monasteriū faceret.⁊ sese illiatē ui
ator aduinxit. q̄ sumendos in itinere portabat
cibos. C unq; iam tardior hora excreuisset dix.
Veni frē sumam⁹ cibum.⁊ ne lassem⁹ in uia. Cui ille
respondit. Absit frē. non facio. q̄a aduenerabilem
patrem benedictū ieunus semp uenire consueui.
Q ui responso ꝓcepto.⁊ ad horam conuiator contacuit.
Sed cū post hec aliquantulū itineris spaciū egissent.
rursus ammonuit ut manducarent. C onsentire
noluit. q̄ ieunus ꝓuenire decreuerat. Tacuit q̄
dem q̄ ad manducandū mutauerat. ⁊ cū eo ieu
nus adhuc ꝓgere admodicū consensit. C unq; ⁊
ter longius agerent. ⁊ eos tardior hora fatiga
ret.⁊ ambulantes inuenerꝝ in itinere pratum ⁊
fontē. ⁊ quecq; poterant ad reficiendū corpus
delectabilia uidere. Tum uiator ait. Ecce aqua.

ecce pratum. ecce amen locus in quo possumus
refici & parum requiescere. ut valeam terr nrm post
modu incolumes explere. Cu g & uerba auris;
& loca oculis blandirent. hac tertia ammoni
tione pfuasus consensit & comedit. Y esptima
u hora. puenit ad cellam. & presentat aut vene
rabili benedicto patri. sibi oratione petiit. &;
mox ei uir ses hoc qd multa egerat imppauit
dicens. Quid e. ff. Malign hostisqui tibi pon
uiatorem tuu locut e. semel tibi pfuadere non
potuit. secdo non potuit. ac tertio suasit. & tu ad
hoc qd uoluit supauit. Tunc ille tandu infirmi
tatis mentis agnoscens. ei pectus; pfuolut. tanto
magis cepit culpam deflere. & erubescere. quanto
se cognouit etiam absente benedicti patris oculis
deliquisse. PETRVS. Ego sci uiri precordius.
helisei spm uideo inesse. qui absenti discipulo
presens fuit. GREGORIV. Oportet petre ut
interim sileas. quanq adhuc maiora cognoscas
& ochoz namq; temporib; cu rex coz totila sem
uiru pphetae spm habere audisset. ad ei mona
sterium pgens paulo longi substitit. eiq; sequa
turum nunciauit. Cui dum pan mandatu
de monasterio fuisset ut ueniret. ipse sicut pri
dicte menas fuit. an uir dni pphetae spm ha
beret explorare conat e. Quida u cui spatarii
riggo dicebat. cui calciamenta sua pbuit eumq;
indui regalib; uestib; fecit. que quasi in psona
sua pgere ad di hominem pcepit. in cui obsequ
tes qui sibi precetris adherere consueuerant
comites misit. scilicet uult. rudmich. & bliden.

ut ante fertu dñi oculos ipsum ēē regem totilā
simulantes. eius lateri obambularent. Cui alia
quoq; obsequia atq; spatarios prebuit. ut tam
ex eisdem obsequiis quā ex purpureis uestibus rex
esse putaret. C unq; eisdem riggo decorat uestib;
obsequentiū frequentia comitatus monasteriū
fuisset ingressus. uir dñi eminus sedebat. Quē
uenientem conspiciens cū iam abeo audiri po
tuisset. clamauit dicens. P one fili. pone. Hoc
qđ portas non est tutū. Q uiriggo protin in ter
ram cecidit. & quia tanto uiro illudere plump
sisset expauit. omīsq; q cum eo ad dñi hominem
ueniebant. terre consternata sunt. S urgentes
aut ad eū ppinquare minime pīsumpserunt. sed
ad suū regem reuersi nunciauerunt trepidi. in
quanta uelocitate fuerant deprehensi. C unc
pse isdem totila ad dñi hominē accessit. Q uē cū
longe sedentē cerneret. non ausus accedere. sese
in terram dedit. C ui cū uir dñi bis terq; diceret
surge. sed ipse ante eū de terra erigi nō auderet.
benedict ihv xpi dñi famulus psemetipsum
dignat ē. accedere ad regem prostratum. Q uē
de terra leuauit. de suis actib; increpauit. atq;
in paucis sermonib; cuncta que illi erant uentura
p nunciauit dicens. M ulta mala facis. multa
mala fecisti. iam aliquando ab iniq tate com
pescere. Et q dem romam ingressur es. mare
transiturus. nouem annis regnabis. decimo
morieris. Q uib; auditis. rex uehemēt territ.
oratione petita recessit. atq; ex illo iam tepore
minus crudelis fuit. cū non multo post romā

XV.

aditt. ad ſiciliam ꝓrexit. anno aũt rꝛgni ſui
decimo oĩpis dei iudicio rꝛgnum cum uita
ꝓdidit. Preterea antiſtes caſtiſię ecclie adeun-
dem dñi famulũ uenire conſueuerat. quem ut
dñi prouide ſuę merito ualde diligebat. Iſ itaq;
dum cum illo de ingreſſu regis totile & romane
urbis ꝓditione colloquiũ haberet. dixit. Per hc
regem ciuitas iſta deſtruet. ut iam ampliꝰ non
habitetur. Cui uir dñi reſpondit. Roma a gen-
tib; non exterminabit. ſed tempeſtatib; corruſcis
& turbinib. ac terre motu. fatigata marcescet in
ſenectute ſua. Cui prophetę miſteria nobis iam fa-
cta ſunt luce clariora. qui in hac urbe diſolata
mœnia. euerſas domos. deſtructas ecclias turbine
cernim. euiſq; edificia longo ſenio laſſata. qua
ruinis exhibescentib; proſternant. uidem. quatiꝰ
honorat ei diſcipl̃s cui in relatione cꝓtum eſt.
nequaq̃m exore illi audiſſe ſe ꝓhibet. ſed quia
hoc dixerit. dictũ ſibi a frib; fuiſſe teſtatur.

XVI. Eodem quoq; tempore q̃dam aq̃nenſis ecclie
clericuſ demonio uexabat. Qui a uenerabili
uiro conſtantio ecclie eius antiſtite ꝓ multa fue
rat martyrum loca tranſmiſſus ut ſanari pote-
iſſet. ſed ſci dñi martyres noluerunt ei ſanitatis
donũ tribuere. ut quanta eſſet in benedicto gra
demonſtrarent. Ducit itaq; e. ad oĩpis dñi famu
lum benedictum. q̃ ihu xpo dño ꝓces fundens an
tiquum hoſtem de obſeſſo homine ꝓtin̄ expulit.
Cui ſanato ꝓcepit dicens. Vade & poſt hec carnem non
comedas. ad ſacrum uero ordinẽ numquã nunq̃m
accedere ꝓſumas. Quacunq; aut die ſacrũ ordinem

temerare p̃sũpserit. statim iure diaboli rerum mancipatus. Discessit q̃ clericus sanus. & sicut terrere solet animũ pena recens. ea que ur dei p̃ceperat. interim custodiuit. Cum uero p̃ annos multos om̃is posset illi de hac luce migrassent. & minores suos sibimet supponi in sacris ordinib; cerneret. uerba uri dñi quasi ex longo tempore oblit̃ p̃posuit. atq; ad sacrum ordinẽ accessit. Q uẽ mox is qui reliquerat diabolus tenuit. eũq; uexare quousq; animã ei excuteret non cessauit.

PET'R̃. Iste ur dñi diuinitatis ut uideo etiam secreta penetrauit. qui p̃sperit hunc clericum ic circo diabolo tradituum ne ad sacrum ordinem accedere auderet.

GREGORI. Quare diuinitatis secreta non nosset. q̃ diuinitatis precepta seruabat. cum scriptum sit q̃ adheret dn̄o un̄s sp̃s ẽ.

PET'R̃. Si unus sit cũ dn̄o sp̃s q̃ dn̄o adheret. q̃d est quod iterum isdem egregi̊ predicator dicit. quis nouit sensum dn̄i. aut quis consiliari eius fuit. Valde enim esse inconueniens uidet eius sensum cum quo unus factus fuerit ignorare.

GREGORI. Si cũ uri inq̃rtum cũ dn̄o unum sunt. sensum dn̄i non ignorant. Nam isdem qq; apl̃s dicit. Quis enĩ scit hominũ que sint hominis. nisi sp̃s hominis q̃ in ipso est. Ita q̃que dĩ sunt nemo cognouit nisi sp̃s dĩ. Quiut se ostenderet nosse que dĩ sunt adiunxit. Nos aũt non sp̃ũ huĩ mundi accepim̃. sed sp̃m q̃ ex deo ẽ. Hinc iterum dicit. Q̃d oculus non uidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit. que preparauit dñs diligentibus se.

nobis auc reuelauit p spm suum. PETRVS.
Si g eidem aplo ea que di sunt p di spm fu
erant reuelata. quomodo sup hoc qd ppo-
sui pmisit dicens. O altitudo diuiciarum sapi-
entie & scientie di. quam incomprehensibilia sunt
iudicia ei & inuestigabiles uie ei. Sed rursu
m hec dicenti alia subortitur questio. Ha dauid
pphta dno loquitur dicens. In labiis meis pro-
nunciaui omia iudicia oris tui. Et cu min
sit nosse quam etiam pnuntiare. qd est qd paul
incomprehensibilia esse di iudicia asserit. dauid
autem hec se omia non solu nosse. sed etiam in la
biis pronunciasse testat. GREGORIVS.
Ad utraq; hec breuiter subbreuitate respondi.
dicens. quod sci uiri inquantu cu dno unu
sunt. sensu dni non ignorant. Omis enim qui
deuote dnm secuntur. etiam deuotione cu do st.
& adhuc carnis corruptabilis pondere grauati
cum do non sunt. Occulta itaq; di iudicia in
qntu coniuncti sunt sciunt. inqntu disiuncti
sunt. nesciunt. Quia eni secreta ei adhuc per
fecte non penetrant. incomprehensibilia ei iudi-
cia ee testantur. qa u ei mente inherent atq; in
herendo uel sacre scripture eloquijs uel occul
tis reuelationib; inquantu accipiunt agno
scunt. hec & norunt & pnunciant. Iudicia
g que ds tacet nesciunt. & que ds loqr sciunt.
Vnde & dauid ppha cu dixisset in labiis meis
pronunciaui omia iudicia. ptin addidit oris
tui. Ac si apte dicat. Illa g iudicia & nosse
& pronunciasse potui. que te dixisse cognoui.

Iam ea que ipse non loqueris. nisi procul dubio cogitationib; abscondis. Concordat ꝺ̄ ꝓphica apostolica q; sententia. q̄a incomphensibilia sunt dī iudicia. & tamen que de ore eiꝰ plata fuerint. humanis labiis pnunciant. qm scirī ab hominib; nō plata pdīm possunt. nō occulta non possunt. PETR. In obiectione mea questiuncule patuit causa rationis. Sed; queso te. siq̄ sunt adhuc de huiusmodi uiri uirtute subiunge. GREGORI. Vir q̄dam nobilis theoprobus nomine eidem benedicti patris fuerat ammonitione conuersus. que puite sue merito magnam apud eū familiaritatis fiduciā habebat. Hic cū quadā die eidem cellulā fuisset ingressus. hunc amarissime flentē reppert. Cunq; diu subsisteret. eiq; nō finiri lacrimas uideret nec tamen ut uir dī consueuerat orando plangeret sed merendo. que nam causa tanti luctus existeret. inq̄siuit. Cui uir dī ilico respondit. O me hoc monasteriū qd̄ construxi. & cuncta que fratribus preparaui. omnipotis dī iudicio gentib; tradita sunt. Vix autē obtinere potui. ut m ex hoc loco animā cederent. Cui uocē tunc theoprobus audiuit. nos autē certum q̄ destructum modo a langobardoꝝ gente ei monasterium scim. Nocturno enim tempore a quiescentib; fratrib; nuper illuc langobardi ingressi sunt. Qui diripientes omnia. ne unumq̄dem hominē illi tenere potuerunt. sed impleuit omnipotens dns qd̄ fideli famulo benedicto promiserat ut si res gentib; traderet. animas custodiret.

Qua in re pauli uicem uidet tenuisse benedictꝰ
cui dum nauis rerū oīm iactura ptulit. ipse
in consolatione uitā oīm q̄ cū eo navigabant
accepit. Quodam quoq; tempore exhilaratꝰ
nr quē ipse conuersū nostū transmissus a dño
suo fuerat. ut di uino in monasterīū uino ple
na duo ligna uascula que uulgo flascones uo
cantur. deferret. Qui unū detulit. alterū uero
pgens in itinere absondit. Ut rauit dñi quem
facta absentia latere non poterant. unum cū
gratiarū actione suscepit. & discedentē puerū
monuit dicens. Vide fili de illo flascone que
absondisti iam non bibas. sed medica illum
caute. & inuenies quid mꝰ habet. Qui con
fusus ualde adi homine exiuit. & reuersus
uolens adhuc pbare qd audierat. cum flasco
nem inclinasset. de eo ptim serpens egressus
est. Tunc pdictꝰ exhilaratꝰ puer p hoc quod
in uino repperit. expauit malum qd fecit;
Non longe aut a monasterio uicus erat. in quo
nimia multitudo hominū ad fidem di ab
idolorū cultu benedicti fuerat exhortatione
conuersa. Ibi quoq; quedā sēmonales femine
merant. & crebro illuc pexhortandis animab;
fris suos mittere benedictꝰ di famulꝰ curabat.
Quadam ū die misit ex more. sed is q̄ missus fu
erat monachus post ammonitionē factā ali
monialib; feminis rogatꝰ mapulas acce
pit. sibiq; eas abscondit in sinu. Qui mox
ut reuersus ē. eū uir di uehementissima amari
tudine cepit increpare dicens. Quom ingressa

est iniquitas in sinu tuo. Attille obstupuit. & qd
egisset oblit unde corripiebat ignorabat. Cui
ait. Hui qd ego illic psens nonerā. quando
ab ancillis di mappulas accepisti. tibiq; eas in
sinū misisti. Qui mox ei uestigiis prouolut.
stulte se egisse penituit. & eas quas in sinu absconderat mappulas proiecit. Quadam quoq;
die dū uenerabilis pat uespertina iam hora corporis alimenta perperet. ei monachus cuidā defensoris filius fuerat. qui ei ante mensam lucernā
tenebat. Cumq; uir di ederet. ipse aut cum lucerne ministerio assisteret. cepit p superbie spm
in mente sua tacit uoluere & pcogitationē dicere. Quis ē. hic cui ego manducanti adsisto.
lucernam teneo. seruiciū impendo. Cui stū ego
ut isti seruiam. Adque uir di statum conuersus.
uehemēt eū cepit increpare dicens. Signa cor
tuū fr. quid ē. qd loqueris. Signa cor tuum.
Vocatisq; statim frib; precepit ei lucernā de manib; tolli. ipsum uero a ministerio recedere.
& sibi hora eadem quietī sedere. Cui requisit
afrib; qd habuerit in corde pordinem narrauit
quanto superbie spū intumuerat. & que contra
utrum di uerba pcogitationē tacit dicebat.
Tunc liquido omib; patuit. qd uenerabilē benedictum latere nil posset. in cui aute etiā cogitationis uerba sonuissent; Alio g tempore
in eadem campanie regione fames incubuerat.
magnaq; omis alimentoz indigentia coangustabat. Iamq; in benedicti monasterio triticū
deerat. panes uero pene omis consūpti fuerant. ut ñ

plusquã ꝙnq; ad refectionis horam frib; inuenire
potuissent. Cunq; eos uenerabilis pat̃ contristatos
cerneret. cor pusillanimitatẽ studuit modesta
increpatione corrigere. et rursum permissione
subleuare dicens. Quare de panis inopia ur̃
animꝰ contristat̃. Hodie quidem miñ e. sed die
crastina abundant̃ habebitis. Sequenti autẽ die
ducenti farinę modii ante fores celle in saccis
inuenti sunt. Quos omips ds̃ quib; deferendos
transmisisset. nunc usq; manet incognitum. ignoti
Qd cum fris cernerent dõ gras referentes. dubitare
iam de abundantia nec megestate dubitare.

Petr. Dic queso numquidnã credendum
e. huic dei famulo semp spm̃ pphetię adesse
potuisse. an pntualia tempor ei mentem
prophetię sps implebat. Gregorius.

Prophetę sps petre pphar̃ mentes ñ semp
irradiat. quia sicut de seõ spu dictũ e. ubi uult
spirat. ita sciendũ e. qa et quando uult aspirat.
Hinc e. enim qd̃ nathan a rege requisitꝰ si construe
re templũ posset. prius consensit. et postmo
dum prohibuit. Hinc e. qd̃ helyseus cũ flentẽ
mulierẽ cerneret causam q; nesciret. adpphibentẽ
hanc puerũ dicit. Dimitte ei qa anima ei in amaritudine est. et ds̃ celauit ame et ñ indicauit
michi. Qd omips ds̃ ex magne pietatis dispen
satione disposuit. quia dũ pphetię spm aliqndo
et aliquando subtrahit. pphetar̃ mentes et eleuat in
celsitudinẽ. et custodit in humilitate. ut et
accipientes spm̃ inueniant qd̃ de dõ sint. et
rursũ pphetię spm̃ non habentes agnoscant

quid sint de semetipsis. PETR⁹. Ita hoc esse ut asseris: magna ratio clamat. Sed quesso de uenerabili patre Benedicto quicqd adhuc animo occurrit exequere; ALio quoq; tempore aqdam fideli uiro fuerat rogatꝰ. ut inei prędio iuxta terra GREGORI. cinensem urbem missis discipulis suis construere monasteriū debuisset. Q ui rogatu consentiens. deputatis frib; patrē constituit. ac' qs eis sedz ēet ordinauit. Quib; cunctis; spopondit dicens. Ire ac' die illo ego uenio. ac' ostendo uobis inq̄ loco oratoriū. in quo refectoriū frm. in quo susceptionem hospitū. uel quęcunq; sunt necessaria ędificare debeatis. Q ui benedictione pcepta. illico p rexerunt. Et constitutū diem magnopere prestolantes pficiscuntur omia. quę his qcū tamꝰ patre uenire potuissent uidebant ee necessaria. Hoc autem eodem qua promissus illuciscebat dies. eidem seruo dī quē illic patrē constituerat. atq; cuius ppositio uir dnī insomnis apparuit. ac' loca singula ubi qd ędificare debuissent subtilit̄ designauit. Cunq; utriq; a somno surgerent. sibi inuicem qd uiderant retulerunt. Non tamen uisioni illi omimodo fidem dantes. uirū dī sicut se uenire pmiserat expectabant. Cunq; uir dī constituto die minime uenisset. ac' ad eum cū merore reuisi sunt dicentes. Expectauimꝰ pat̄ ut uenires sicut pmiseras. ac' nobis ostenderes ubi qd ędificare deberem⁹. ac' n uenisti. Q uib; ille att. quare frs. quare ista dicitis. ac' Nūqd sic pmisi non ueni. Cui cū ipsi dicerent quando uenisti. Respondit. Hūmqd utriusq; uobis dormientibus

non apparui. & loca singula designaui. Itaq;
ficut p uisionē audistis. omne habitaculū mōna
sterii ita construite. Qui hec audientes. uehemēt
admirati ad pdictū prechii sunt reuersi. & cuncta
habitacula sicut exreuelatione dicerant con
struxerunt. PETR. Ocem uelim quo fieri or
dine potuit ut longe iret. responsum dormien
tib; diceret qd ipsi pusionē audirent & recogno
scerent. GREGORIVS. Quid est hoc qd plerū
tams. rei gestę ordinē ambigis petre. Liquet
pfecto. quia mobilioris nature ē. spūs quā corpus.
Et certe scriptura teste nouum qd ppha ex iudea
sullcuat. repente ē. cū prandio in caldea deposit.
Quo uidelicet prandio propham refici. seq; repen
te in iudea rerū inuenit. Si q̄ tā longe abbu
cuc potuit submomento corporalit ire & pran
dium deferre. qd mirū si benedict pat obtinuit
quatm iret pspm & frm qescentiū spūb; neces
saria narraret. uto sic ille alcibū corporis corpo
ralit prexit. ita iste ad instructionē spūalis uite
spūalit pgeret. PETR. Magnus tuę locu
tionis ter sit ame factor. dubietatē mentis. Sed
uelim nosse in cōmuni locutione qualis iste uir
fuerit. GREGORI. Vix ipsa petre cōmunis
ei locutio a uirtutis erat pondere uacua. quia cū
cor sese in alta suspenderat. nequaquā uerba decor
illi incassum cadebant. Siquid uero umq̄m ñ, de
cernendo sed minando diceret tantas uires sermo
illi habebat. ac si hoc ñ dubie atq; suspense
sed iā p sententiā pferret. Nā non longe abei
monasterio duę quędā sēmonales femine nobi

de duab; monialib;

lioꝝ genere exortę in loco ꝓpio conuersabant. q̄b;
q̄dam religiosius uir ad exterioris uitę usum pre
bebat obsequiū. ⁊; sicut ñ nullis solet nobilitas
generis parare ignobilitatē mentis. ut mm̄ se in
hoc mundo despiciant. q̄ plus se ceteris aliquid
fuisse meminerunt. nec dum p̄dictę scīmoniales
femineę pfectę linguā subhabitus sui freno restrin
xerant. & eandē religiosum uirū q̄ ad exteriora
necessaria eis obsequium p̄bebat. incautas sepe sermo
nib; ad iracundiā prouocabant. Q uicū diu ista
toleraret. prexit ad dī hominē. q̄ntasq; paterē
ꝰbos contumelias enarrauit. Y ir auē dī hęc de
illis audiens. eis ptin̄ mandauit dicens. Corrigi
te linguam uīram. q̄ si ñ emendaueritis excom
municō uos. Q uā uidelicet excōmunicationis sen
tentiam ñ proferendo intulit. sed intēdo. Illę aut̄
a pstinis monb; nichil mutatę. intra paucos dies
defunctę sunt. atq; in ęcl̄a sepultę. Cumq; in eadem
ęcl̄a missarum solemnia celebrarent. atq; ex more
diacon̄ clamaret. si q̄s ñ cōmunicat det locū. nu
trix earū quę ꝑ eas oblationē dn̄o deferre consue
uerat. eas de sepulchris suis ꝑgredi. & exire ęcl̄a
uidebat. Q d̄dum sepius cerneret. q̄a ad uocem
diacon clamantis exiebant foras. atq; intra ęcl̄a
p̄manere non poterant. ad memoriā redijt quę
uir dī illis adhuc uiuentib; mandauit. Cas q̄ppe
se cōmunione p̄uare decreuerat. nisi mores suos &
uerba corrigerent. Tunc seruo dī cū grandi me
rore indicatum est. Q ui manu sua ptin̄ oblatio
nem dedit dicens. Ire & hanc oblationē ꝑ eis of
ferri dn̄o facite. & ulterius excōmunicatę ñ erunt;

Q uę dū oblatio pcss fuisset immolata: ꝙ a diacono iuxta morem clamatū ē. ut ñi cōmunicantes ab aeccl̄a exirent. illę exire ulterī ab ęccl̄a uisę non sunt. Q ua ex re indubitanter patuit. quia dū int̄ eos q̄ cōmunione p̄uati sunt minime recederent cōmunionē a dn̄o pseruū dñi rece-

pisc̄ent. Pet'. Mirū ualde quāuis uenerabilem ꝙ scissimum utrū adhuc tam in hac carne corruptibili degentē potuisse ammas soluere. in illo iam inuisibili iudicio constitutas.

Gregorius. Numquid nam petre in hac adhuc carne nonerat qui audiebat. q̄cumq; ligaueris sup̄ terram erit ligatum in cęlis. ꝙ que solueris sup̄ terram soluta erunt ꝙ in cęlis. ꝙ

Cui nunc uicē ꝙ ligando ꝙ soluendo obtinent. q̄ locum sēi regiminis fide ꝙ moribꝫ tenent.

Sed ut tanta ualeat homo de terra cęli ꝙ terre conditor in terrā uenit e cęlo. atq; ut iudicare caro etiam de spīt̄ibꝫ possit. hoc ei largiri dignat̄ ē. fact̄ p hominib; dn̄s caro q̄ inde surrexit ultra se infirmitas nr̄a. unde subse infirmata est firmitas dī. Petr'. Cū uirtute signoꝝ concordit̄ loq̄t̄ ratio uerboꝝ.

Gregori. Q uā dā quoq; die dū q̄dā ei pueru lus monachus parentes suos ultra quā debebat diligens. atq; ad eoꝝ habitaclm tendens sine benedictione de monasterio exisset. eodē die mox ut ad eos puenit defunct̄ ē. C unq; esset sepult̄. die altero proiectum foras corpus ei inuentum est. Q d rursus tradere sepulturę curauer. sed sequenta die rerum piectum extra rus atq;

inhumatū sic̄ p̄us inuenerunt. Tunc cōcrte
adbenedicti patris uestigia curretes cū magno
fletu petierunt. ut ei suam gr̄am largiri digna
ret̄. Q uib; utr dī manu sua ꝑtū cōmunionē
dñici corpis dedit dicens. Ite atq; hoc dñicū
corp̄ sup pect̄ ei cum magna reuerentia ponite.
eiq; sepulture tradite. Q d̄ dū factū fuisset.
susceptū corpus ei terra tenuit. nec ultra pro
iecit. Perpendis pcte apud ih̄m xp̄m dn̄m
cui merita iste uir fuerit. ut ei corpus etiā
terra ꝑiceret. q̄ benedicti gr̄am non haberet.

PETR. Perpendo plane & uehemēt stupe
seo; GREGORI. Quidā aut ei monachus
mobilitati mentē dederat. & p̄manere in mo
nasterio nolebat. Cunq; eum utr dī assidue
corriperet frequēt ammoneret. ipse ū mullo
modo consentiret in congr̄gatione p̄sistere.
atq; importunis p̄cib; ut relaxaretur imm
neret. quadam die isdem uenerabilis pat̄ m
mietatis ei tedio affect̄. irat̄ iussit ut discē
deret. Q ui mox ut monasteriū exiit. com̄
se assistere apto ore draconē intuere inue
nit. Cunq; eum isdem draco q̄ apparuerat
deuorare uellet. cepit ipse tremens & palpitans
magnis uocib; clamare dicens. Curite curite.
q̄ draco iste me deuorare uult. Currentes aut
fr̄s draconē minime uiderunt. sed trementē
atq; palpitantē monachū ad monasterium
reduxerunt. q̄ statim ꝑmisit numq̄m se esse
iam à monasterio recessurū. Atq; ex hora eadē
in sua ꝑmissione ꝑmansit. quippe q̄ sci uti

orationib; cont se assistere draconē uidebat
quē pius non uidendo sequebat. Sed neq;
hoc silendū puto qd illustri uirdauonio nar
rante cognoui q̄ aiebat patri sui puerum morbo
elefantino fuisse correptum. tta ut iam pilis ca
dentib; cutis intumesceret atq; increscente sanie
occultare non posset. Q uiad uirū dī ab eodem
patre ei missus ē. & saluti pristinę sub omni
celeritate restitutus: Neq; illud tacenda quod
ei discipls peregrinū nomine narrare consue
uerat. q̄ die quadā fidelis uir q̄dam necessitate
debita compuls unū sibi fore remediū credidit.
si ad dī uirum pgeret. & quę eū urgeret debita
necessitas indicaret. Y enit itaq; ad monasterium.
omnipis dī famulū reppert. quia aere alieno
suo pro duodecim solidis grauit affligeret. ima
mauit. C ui uenerabilis pat̄ neq; quā se habere
duodecim solidos respondit. sed tam inopiam ei
blanda locutione consolat. ait. V ade & post
biduū reuertere. quia deest hodie qd tibi dare
debeam. J nipso aut biduo more suo inoratione
fuit occupat. cum die tercio is qui necessitate
debita affligebat redit. sup arcam ei monaste
rii que erat frumento plena subito tredecim solidi
sunt inuenti. Q uos uir dī deferri iussit. & af
flicto pectori tribuit dicens. ut duodecim red
deret. & unū impensis ppis haberet. Sed ad
ea nunc redeam que ei discipulis in libri huius
exordio predictis referentib; agnoui. Q uida fuit
grauissima aduersarij sui emulatione labora
bat. cui adhoc usq; odium prupit. ut eide nesciem

inpotu uenenū daret. Q uiq̄mus uitā auferre ñ
ualuit. cutis tamē colorē mutauit. ita ut diffusa
in corpore ei uarietas leprę morem imitari uide-
retur. Sed addī hominem deductū salutē pstinā
cutis recepit. Nam mox ut eli cōtigit omnē cu-
tis illī uarietatē fugauit. Eodem quoq; tpre
quo alimentoꝝ inopia campaniā grauiter affige
bat. uir dī diuīs indigentiū monasterii sui cun-
cta tribuerat. ut pene nichil in cellario. nisi pa-
rum quid olei in uitreo uase remaneret. Tunc
q̄dam subdiacon agapitū nomine aduenit. ma-
gnope postulans ut sibi aliq̄ntulū olei dari de
buisset. Vir autē dñi q̄ cuncta decreuerat intra
tribuere ut in cęlo oīa reseruaret. hoc ipsum
parum qđ remanserat olei iussit petenti dari.
Monachus ū q̄ cellariū tenebat. audiuit q̄dem
iubentis uerba. sed implere distulit. Cunq; p̄
paululū. si id qđ iusserat datū esset inq̄reret.
respondit monachus se minime dedisse. quia
si illud ei tribuerat. omīno nichil frīb; remane
ret. Tunc iratꝰ alius p̄cepit ut hoc ipsū uas u
treum in quo parum olei remansisse uidebat.
pfenestram picerent. ne in cella aliq̄d pinoboe
dientiā remaneret. Factumq; est. Subfene
stra autē eadem ingens p̄cipitiū patebat sax
molib; aspum. Dictum itaq; uas utreū ue
nit in saxis. sed sic mansit in colume ac si pro
iectum minime fuisset. ita ut neq; frangi neq;
oleum effundi potuisset. Q d' uir dī p̄cepit le
uari. atq; ut erat integrum petenti tribu-
Tunc collectis frīb; inobedientē monachum

de infidelitate sua & superbia coram omnib; increpauit. QVA increpatione cōpleta. sese cū isdem frib; in orationē dedit. Ineo aut loco ubi cū frib; orabat. uacuū erat a oleo doliū & cooptū. C unq; sēs uir in oratione pſistaret. cepit opinātū ei dolij oleo excrescere sulleuari. Q uſ cōmoto atq; sulleuato oleū qd excreuerat ora dolii transiens. paumtū loci in quo incubuerant inundabat. Q d cū benedi ctus dī famul⁹ aspexit. ptin orationē cōpleuit. atq; in paumtū oleū defluere cessauit. Tunc diffidentē inoboedientēq; frem latius āmonuit. ut fidem habere disceret & humilitatē. Isdem ū fr salubrit corrept⁹ erubuit. qa uenerabilis pat intuitē omipis dnū quā ammonitione intimauerat. miraculis ostendebat. Nec erat iam ut q̄sq̄m de eis pmissionib; dubitare posset q̄ in uno eodēq; momento putreo uase pene uacuo plenū oleo doliū reddidisset. QVadā die dū ad beati iobis oratoriū qd in ipsa montis celsitudine situm ē. pgeret. ei antiquus hostis in mulo médici specie obuiā fact⁹ ē. cornu & trepidicam ferens. Q uē cum requisisset dicens ubi uadis. ille respondit. C ce ad frēs uado potionē eis dare. Itaq; pcessit uenerabilis be nedict⁹ adorationē. Q ua cōpleta. conceptū redit. Vt alignō ū sps unū senioē monachum inuenit aquā haurientē. in quo stratum ingressus est. eumq; in terrā piecit. & uehementissime uexa uit. Q uē cū ut dī aborationē rediens. tā cru delit uexari conspiceret. ei solummodo alapā

dedit. & malignū ab eo spīm ptīn̄ excussit. ita
ut ad eū redire ulterius non auderet. PETR.
Velim nosse si hæc tanta miracula uirtute semp
orationis impetrabat. an aliquando etiam
solo uoluntatis exhibebat nutu. GREGORĪ.
Qui deuota mente dō adhærent. cum rerum
necessitas exposcit. exhibere signa m̄
utroq; solent. ut mira quęq; aliq̄ndo ex pce
faciant. Aliquando ex potestate. cum enim
iobes dicat quot quot aut̄ receperunt eū dedit
eis potestatem filios dī fieri. Quod si filii dī
ex potestate sunt. q̄d mirū si signa facere
ex potestate ualent. Quia enī utroq; modo
miracula exhibeant testat petr̄ qui tabitham
mortuā orando suscitauit. ananiā ū & saphi
ram mentientes morti increpando tradidit.
Hęc enī orasse in, eor extinctione legit. sed solum
modo culpam quā ꝑpetrauerant increpasse.
Constat ḡ quia aliquando hęc ex potestate.
aliq̄ndo uero exhibent ex postulatione. dū
& istis utrā increpando abstulit. & illi red
didit orando. Nam duo quoq; fidelis dī fa
muli benedicti facta nunc replico. in quib;
apte claret aliud hunc accepta diuinitus
ex potestate. aliud ex oratione potuisse.
Gothorys q̄dam galla nomine ꝑsidę fuit
arrianę qui tpe regis eor̄ temporib; cath
catholicę sectae religiosos uiros ardore immā
nissime crudelitatis exarsit. ita ut quisquis ei
clericus monachusue ante faciem aduenisset.
ab eius manib; uiuus nullomodo exiret.

Quadam uero die auaricię ſuę æſtu ſuccenſus. in
raptnam rerum inhians. dum quendã ruſticum
tormentis crudelib; affligeret. eũq; pſuppli
cia diuerſa lamaret. uĩc̃ penis ruſticus. ſe
res ſuas benedicto dĩ famulo cõmendaſſe pro
feſſus ẽ. ut dum hoc ãtorquente crederetur. ſu
ſpenſa interim crudelitate aduntã horę rapẽt.
Tunc iſdem galla ceſſauit ruſticum tormentis
affligere. ſed eĩ brachia loris fortib; aſſtringens.
ante equũ ſuũ cepit impellere. ut q̃ſ eſſet be
nedict̃ qui eius res ſuſcepat demonſtraret. Quẽ
ligatis brachiis ruſticus antecedens duxit adſcĩ
uitm monaſterium. eumq; ante ingreſſũ cellę
ſolum ſedentem repperit & legentẽ. Eidem aũt
ſubſequenti & ſedenti gallę. ruſticus dixit.
Ecce iſte ẽ. de quo dixeram benedict̃ pat̃. Quẽ
dum feruido ſpũ eum puerſę mentis inſania
fuiſſet intuit̃. eo terrore quo conſueuerat actu
rum ſe exiſtimans. magnis cepit uocib; clamare
dicens. Surge ſurge. & reſtitui ruſtici redde
quas accepiſti. Ad cuũ uocem uir dĩ ptinus
oculos leuauit a lectione. eumq; intuitus mox
etiam ruſticum qui ligat̃ tenebat attendit.
Ad cuĩ brachia dum oculos deflexiſſet. miroĩ
tanta ſe celeritate cepiunt illigata brachiis lora
diſſoluere. ut diſſolui tã cõcite nulla homina
feſtinatione potuiſſent. Cunq; iſq̃ ligat̃ uide
rat cepiſſet ſubito aſſtare ſolut̃. ad tantę pote
ſtatis uim tremefact̃ galla ad terram corruit.
& ceruicẽ crudelitatis rigide ad eĩ ueſtigia in
clinans. orationib; ſe illi cõmendauit. Vir aũt

sēs alectione minime surrexit. sed uocatis frīb;
cum introrsus tulit. ut benedictionē acciperet
precepit. Quē ad se reductū. ut atamē crudeli
tatis insania quiescere deberet ammonuit. Qui
fractus recedens. nil ulterī petere a rustico pre
sumpsit. quē uir dī non tangendo sed respiciendo
soluerat. Ecce est petre qđ dixi. qā hi q̄ omnīpi dō
famulātur seruiunt. aliquando mira facere etiā
ex potestate possunt. Qui enim ferocitatem
gothi terribilem sedens repressit. lora uero
nodosq; ligaturę que innocentis brachia afflīm
xerant oculis dissoluit. ipsa miraculi celeritate
indicat. quia ex potestate accepat habere qđ
fecit. Rursū quoq; quale quantūq; miraclm
orando ualuit obtinere subiungam. Quadā
die cum frīb; ad agri opa fuerat egressus. qdā
uero rusticus defuncti filii corpus inultus ferens
orbatus luctu estuans. ad monasterīū uenit
benedictū patrem quesiuit. Cui cum dictū
esset qa isdem pat cum frīb; in agro morarē.
ptīm ante monasterii ianuā corpus extincti
filii posuit. et dolore turbat. ad inueniendū
uenerabilē patrē sese concit̄ incursū dedit. Ea
dem uero hora uir dī ab agri ope iam cū frīb; re
uertebat. Quē mox ut orbat̄ rusticus aspexit.
clamare cepit. Redde filiū meū. redde filiū meū.
Vir aut̄ dī in hac uoce substitit dicens. Humq̄
ego tē filiū tuū abstuli. Cui ille respondit.
Mortuus ē. ueni et resuscita eum. Quod mox
ut dī famulus audiuit. ualde contristat̄ est
dicens. Recedite frēs recedite. hęc mīra non sunt.

Ł vij.

sed scōz apl'oz sum. Q uid nobis onera uultis
imponere. que non possum⁹ portare. At ille qui
nimius cogebat dolor in sua petitione p stitit.
iurans qd̄ non recederet nisi ei filium resuscitaret
Q uē mox dī famulus inquisiuit dicens Vbi est.
C ui ille respondit. Ecce corpus ei adiacuā mona
sterij iacet. Vbi dum di ut cum frib; puenis-
set. flexit genu & sup corp̄cūm infantis incu-
buit. seseq; erigens palmas adcelum tetendit
dicens. Dñe ne aspicias peccata mea. sed fidem
huⁱ hominis q̄ resuscitari filiū suū rogat. &
redde mihoc corpusculo animā quā abstuliste.
Vix inoratione uerba cōpleuerat. & regrediens
anima ita corpusculum pueri oīe contremuit.
ut subactis omiū qui aderant apparuerit con
cussione mirifica tremendo palpitasse. Cuius
mox manū tenuit. & eū patri uiuentē atq;
incolumem dedit. Liquet petre q̄ hoc mira
clm in potestate n̄ habuit. qd̄ p stratā petiit.
ut exhibere potuisset. PETRVS. Sic cuncta
esse ut asseris constat patenter. quia uerba que
p posueras reb; p bas. Si; queso te indices. si sci
uit oīa que uolunt possunt. & cuncta im
petrant que desiderant obtinere. GREGORI.
Quis nam est petre in hac uita paulo sublimior. qui de carnis sue stimulo terrenis non ro
gauit. & tam̄ qd̄ uoluit obtinere non ualuit.
Ex qua re necesse ē. ut t de uenerabili patre be
nedicto narrem. q̄a fuit quidam qd̄ uoluit
sed non ualuit implere. Soror namq; eius sco
lastica nomine omipotenti dño ab ipso infan

t.

i /sci benedicti

tic tempore dedicata. ad eum semel pannũ ue
nire consueuerat. Adq̃mur dñi non longe extra
tamuã inpossessione monasterij descendebat.
Quadam uero die uenit ex more. atq; ad ea cũ
discipl̃is uenerabilis eĩ descendit frat̃. Quo totũ
diem in dñi laudib; sacrisq; colloquiis ducentes.
in eõbentib; iam noctis tenebris simul acceperunt
cibos. Cunq; adhuc ad mensam sederent et
int̃ sacra colloquia tardior se hora protrahe
ret. eadem sẽmonalis femina sororis eius eum
rogauit dicens. Queso te ut ista nocte me n̄
deseras. ut usq; mane aliquid de celestis uite
gaudiis loquam̃. Cui ille respondit. Quid ẽ.
qđ loqueris soror. Ego manere extra cellã nulla
tenus possum. Tanta ũ erat celi serenitas. ut
nulla in aere nubes appareret. Sẽmonalis
aũt femina cũ uerba frĩs negantis audisset.
insertis digitis man̄ sup mensam posuit. et
caput in manib; omnipotentẽ dñm rogatura
declinauit. Cunq; leuaret de mensa cãput.
tanta chonuscationis et thonitrui uirtꝰ tanta
q; inundatio pluuie erupit. ut neq; uenera
bilis benedictus neq; frĩs qui cũ eo aderant
extra loci limen quo consederant pedẽ mo
uere potuissent. Sẽmonalis quippe femi
na caput in manib; declinans lacrimarum
fluuiũ immensam fuderat. pquas serenitatẽ
aeris ad pluuiã traxit. Hec paulo tardius p
orationem inundatio illa secuta ẽ. sed tanta
fuit conuenientia orationis et inundationis

ut de mensa caput iam cum thonitruo leuaret.
quatin̄ unū idemq; esset mom̄tum & leuare ca-
111. put & pluuiā deponere ¶ unc ut dī int̄ cho
ruscos & thonitruos atq; ingentes pluuię in
undationes uidens se admonasterium n̄ posse
remeare cepit cōqueri contristat̄ dicens. Par
cat t̄ omn̄ps ds̄ sonor. q̄d est q̄d fecisti. Cui
illa respondit. Cce te rogaui. & audire me
noluisti. Rogaui dn̄m meū. & audiuit me.
Modo ḡ si potes egredere. & me dimissa admo
nasteriū recede, Ipse aut̄ exire extra tectum
non ualens. q̄remanere sponte noluit. in loco
mansit inuitus. Sicq; factū e. ut totā noctem
p uigilem ducerent. atq; p sacra spūalis uitę col
loq̄a sese uicaria relatione saciarent. Qua de re
dixi etiam uoluisse aliq̄d sed minime potuisse. q̄a
si uenerabilis uiri mentē aspicim̄. dubiū non ē.
q̄d eandem serenitatē uoluerit in qua descenderat
p manere. sed cont̄ hoc q̄d uoluit in uirtute om̄-
potentis dī ex femineę pectore miracl̄m inuenit.
Hęc mirum q̄d plus illo femina quę diu frem ui
dere cupiebat eodem tempore ualuit. Qua
enī iuxta iobis uocem. ds̄ caritas ē. iusto ual
de iudicio illa plus potuit. quę ampli amauit.

Hinūcie. PETRVS. Fateor. multum placet quod dicis.

HRecipe. GREGORIVS. Qnq; die altero eadem uenerabi
lis femina ad cellā p̄p̄am recessisset. uir dī ad
monasteriū rediit. cū ecce post triduū in cella
consistens eleuatis maeris oculis uidit eidem so
rori suę animā de ei corpore egressam in colūbę

ſpecie cęli ſecreta penetrare. Q uitamte ei glę
congaudens. omipotenti deo in ymnis & lau-
dib; gras reddidit. eiq; obtu trib; denuntiauit. Q uos etiam primus inſit. ut ei corpus
ad monasterium deferrent. atq; in ſepulchro
quod ſibi ipſe parauerat ponerent. Q uo facto
contigit ut quoq; mensa una semp in do fuerat:
eoꝝ quoq; corpora nec ſepultura ſepararet.

I. Lviii.

Alio quoq; tempore ſeruandus diacon atq; ab-
bas eius monasterii qd incampanie partib;
aliberio quondā patricio fuerat constructum.
ad eum uisitationis gra ex more conuenerat.
Eius quippe monasteriu frequentabat. ut qua
isdem utr quoq; doctrina grae cęlestis influe-
bat. dulcia sibi inuicē unę uerba transfunde-
rent. & suauē cibum cęlestis patrię quia adhuc
pfecte gaudendo non poterant ſaltem ſuſpiran-
do guſtarent. Cum uero hora iam qetis exige-
ret. in cuidam turris ſuprioꝛib; se uenerabilis
benedict. in ei quoq; inferioꝛib; ſe ſeruandus
diaconus collocauit. quo uidelicet in loco inferiora
ſuprioꝛib; peruius continuabat aſcenſus. Ante
eandē uero turrē largius erat habitaclm in quo
utriusq; diſcipli quieſcebant. Cumq; utr dñi
benedict adhuc quieſcentib; ffrib; inſtans uigi-
liis nocturnę orationis tempora preueniſſet.
ad fenestram ſtans & omipotentē dnm depcans.
ſubito in tempeſta nocas hora reſpiciens. uidit fu-
ſam lucem deſup cunctas noctis tenebras effu-
gaſſe. tamq; ſplendore clareſcere. ut diem un-
cret lux illa quę int tenebras radiaſſet. Mira

aut̃ ualde res in hac speculatione secuta est. q̃a
sicut post ipse narrauit. omn̄is etiam mundus
uelut subuno solis radio collectus ante oculos
eius adductus ē. Q ui uenerabilis pat̃ dum
intentã oculoꝝ aciem in hoc splendore cho
ruisce lucis infigeret. uidit germani capuani
epi animã in spera ignea ab angelis in celum
ferri. Tunc tanti sibi testem uolens adhibere
miraculi seruandum diaconũ iterato bis terq;
ei nomine cum clamoris magnitudine uoca
uit. C unq; ille fuisset insolito tanti uiri clamo
re turbatus ascendit respexit. partemq; iam
lucis exiguam uidit. C ui tantũ hoc obstupe
scenti miraclm uir dei p̃ordinẽ que fuerant ge
sta narrauit. § tatimq; in cassinum castrum
religioso uiro theoprobo mandaut. ut ada
puanã urbem sub eadem nocte transmitte
ret. & q̃d de germano epo ageret ẽ agnoscere
& indicaret. F actumq; est & reuerentissimi
uiri germani epi is qui missus fuerat iam
defunctum reppit. & requirens subtilit̃. agno
uit eodem momento fuisse illi obitum q̃ uir
dei ei agnouit ascensum. PETRVS. M ira
res ualde & uehemẽt stupenda. § sed hoc q̃d
dictum ẽ. quia ante oculos ipsius quasi sub
uno solis radio collect̃ omn̄is mundus adhu
c tus est. sicut nunquã expt̃us sum tta nec
concipere scio. quonã ordine fieri potest.
ut mundus omn̄is ab homine uno uideat̃.
GREGORI. F irmum ne petre quos
loquor quia animę uidenti creatorem

Anguſta eſt omīs creatura. Quamlibet enim
parum de luce creatoris aſpexerit. breue ei
fit omne qđ creatū ē. q̄ ipſa luce uisionis
intime mentis laxatur sinus. tamq̄; expan
datur indō. ut supior existat mundo. Fit ū
ipſa uidentis anima etiā supsemetipsā. cunq;
indī lumine rapit sup se immatrioub; am
pliat. Et dum se subse conspicit. exaltata
cōprehendit. quā breue sit quod cōprehende
humiliata non potrat. Vir q̄ q̄ intueri glo
bum igneum angl'os quoq; ad cęlū redeuntes
uidebat. hoc pculdubio cernere non nrīs in
dei lumine potrat. Quidtaq; mirum si
mundū ante se collectum uidit. q̄ sullenat
mentis lumine extra mundū fuit. Quod
aut collect mundus ante ei oculos dicitur.
non cęlū et terra contracta est. sed uidentis
animꝰ dilatat. q̄ in deo rapt uidere sine dif
ficultate potuit omne quod infra dm ē. Illa
q̄ luce quę exterioub; oculis fulsit lux inte
rior in mente fuit. quę uidentis animum
quia ad supiora rapuit. et quā anguſta essent
omnia inferiora monstrauit. PETRVS. Videor
mihi utilit non intellexisse. quę duxeris. quan
do extarchitate mea tantū erauit exposito
tua. Sed q̄a hęc liq̄de meis sensib; infudisti.
queso ut ad narrationis ordinē redeas. GRE
GORIVS. Libet petre adhuc de uenerabili
patre, multa narrare. sed quedā ei studiose prete
reo. quia ad alios gesta uoluenda festino.
Hoc aut nolote lateat. qđ uir dī inter tot

L'VIIII.

miracula q̄b; in mundo claruit. doctrinę quoq;
uerbo non mediocrit̄ fulsit. Nam scripsit mo
nachoꝝ regulā discretione precipua. sermone
luculento. Cui siquis uelit subtilius moresq;
tamq; cognoscere. poterit in eadem institutione
regulę om̄is magisterij illi actus inuenire. q̄
ses uir nullo modo potuit alit̄ docere q̄uerit.
Eodem uero anno quo de hac uita erat exitur.
quib;dam discipl̄is secū conuersantib; q̄busdam
longe manentib; sc̄issimi sui obit̄ denunciauit
diem. P resentib; indicens. ut auctia p silentium
tegerent. absentib; indicaꝛ; q̄d uel quale eis
signū fieret quando ei anima de corpore
exiret. Ante sextum ūsu exitus diem apiri
sibi sepulchrum iubet. Qui mox corrept̄ febrib;
acri cepit ardore fatigari. Cumq; p singulos
dies languor ingraueſceret. sexto die portari
se in oratoriū á discipl̄is fecit. ibiq; exitum
suum dominici corporis & sanguinis percep
tione munuit. atq; int̄ discipulorꝝ manus
imbecillia membra sustentans erectus in cęlū
manibus tetit. & ultimū spm̄ inter uerba
orationis efflauit. Q uia scilicet die duobus
dero frib; uni in cella cōmoranti. alteri aut̄
longius posito. reuelatio unius atq; dissimi
lis uisionis apparuit. Uiderunt nanq; qua
strata pallijs atq; innumeris chorusca lampa
dib; uia recto orientis tramite ab ei cella in
cęlum usq; tendebat̄. Cui uenerando habitu
uir desup clarus assistens. cui esset una quam
cernerent inquisiuit. Ille aut̄ se nescire p fessi

sunt. Quib; ipse aut. hec ē. una quadilectus
dño celū benedict⁹ ascendit. Tunc itaq; sci obi
tum sic̄ p̄sentes discipli uiderunt. ita absentes
ex signo qđ eis p̄dictū fuerat agnouerunt.
§ epulē uero ē. monasterio beati papaste iohannis.
quod destructa ara apollinis ipse construxit.
Qui ē. meo speu in quo prius sublacus ha
bitauit. nunc usq; si peatnii fides exigat.
miraculis choruscat. Nup nanq; ē. res gesta
quā narro. q̄ quedā mulier mente capta dū
sensum fundit⁹ p̄didisset. p montes ē. ualles.
siluas ē. campos die noctuq; uagabat. ibiq;
tantū modo i quescebat. ubi hanc quiescere lassi
tudo coegisset. Quadā uero die dū uaga nimiꝰ
errauet. ad beati uiri benedicti patris speum
deuenit. ibiq; nesciens ingressa mansit. Factꝰ
aut mane ita sanato sensu egressa ē. ac si eam
numquā insania capitis ulla tenuisset. Quae
oīm uitę suę tempore in eādem quam acceper
salute p̄mansit. PETRVS. Quidnam esse
dicimus quod plerumq; in ipsis quoq; patro
ciniis martyrum sic cē sentim⁹. ut non tanta
p̄ sua corpora quanta beneficia p̄heliquias osten
dant atq; illic maiora signa faciant ubi mtm
me p̄semetipsos iacent. GREGORI. Ubi
insuis corporib; sci martyres iacent. dubium
petre non est qđ multa ualeant monstrare.
sicut ē. faciunt. ē. pura mente querentibus
innumera miracula ostendunt. §; i qa abinfir
mis potest mentib; dubitari utrumne ad ex

audiendū ibi p̄sentes sint. ubi constat quia
in suis corporib; non sint. ibi eos necesse ē. ma
iora signa ostendere. ubi de eorū p̄sentia potest
mens infirma dubitare. Q uorū uero mens
in dō fixa ē. tanto magis habet fidei meritū.
quanto illic cos nouit & non iacere corpore.
& tam̄ non deesse ab exauditione. Y nde ipse
quoq; ueritas ut fidem discipulis augeret dix.
Si non abiero. paracl̄ytus non ueniet ad uos.
C um enī constet q̄a paracl̄ytus sps̄ ex patre sēp
procedat & filio. cur se filius recessurum dicit.
ut ille ueniat qui a filio numquā recedit. Sed
quia discipli incarne dn̄m cernentes corporeis
hunc semp oculis uidere sitiebant. recte eis
dicitur. Nisi ego abiero. paracl̄ytus non ue
niet. Ac si aperte diceret. Si corpus non sub
trahо. qui sit amor. sps̄ non ostendo. Et nisi
me desieritis corporalit̄ cernere. numquam
me discretis spualit̄ amare. PETRVS. P lacet
quod dicis. GREGORIVS. A liquantum tā
a locutione cessandum est. ut sanctorum
miracula enarrando tendimus. loquendi
uires interim p silentium reparemus

EXPLICIT LIB SCD̄S
INCIPIT LIB TERCIVS

QVM VICINIS YALDE
patrib; mirando maiorum
facta reliqueram. ita ut pau
lum miraculum nolane urbis
epi qui multos quoq; meminit uirtute et

tempore pteeſſit. memorie defuiſſe uideat. ⁊;
ad priora nunc redeo. eaq; quantū ualeo ſub
breuitate pſtringo. Sicut enī bonoꝝ facta in
notaſcere ciciuſ ſimilib; ſolent. ſemonib; nr̄is
p uiſtorū exempla gradientib; predicta uene
rabiliſ uir celebre nom̄ inmotuit. eiq; opuſ ad
mirabile adeoꝝ ſe inſtruendū ſtudia attendit.
Quoꝝ me neceſſe fuit grandeuitatē tam certo
credere. ac ſi ea que dicerent meis oculiſ uidiſſe.
Quum ſeuicentum uuandaloꝝ tempore fuiſ- Desco paul
ſet ytalia incampanie partib; depopulata. Lc. prima
multiſq; eſſent de hac terra in affricana regione
tranſducta. uir dñi paulin̄ cuncta que ad epij
uſum habere potuit captiuiſ indigentib; q;
largiciuſ eſt. Cunq; iam nichil om̄imodo ſu
peraſſet qd̄ petentib; dare potuiſſet. quoda die
quedam uidua aduenit. que a regis uuan
daloꝝ genero filiū ſuū in captiuitatē fuiſſe
ductū phibuit. atq; auxilio dī ei p̄cium poſtu
lauit. ſi forte illi dn̄ſ hoc dignaret accipere.
⁊ hunc concederet ad ꝓpa remeare. Sed uir
dī magnope petenti femine quid dare potu
iſſet inquirens. nichil apud ſe aliud niſi ſemet
ipſum inuenit. petentiq; tandē respondit
dicens. Mulier quid p̄cū dare non habeo.
ſed memetipſū tolle. me ſeruū iuriſ tui eſſe
ꝓfitere. atq; ut filiū tuū recipias. me unce
illi in ſeruitiū trade. Quod illa exore tanti
uiri audiens. irriſionem potiuſ credidit q̄m
cōpassionē. Attille ut erat uir eloquentiſſim.
atq; ad ꝑſuadendū in exteriorib; quoq; ſtudius

Ł ij

crudit̃. dubitanti femine ciuis ꝑsuasit. ut̃ audita crederet. & ꝑceptione filii sui inseruturum epm̃ tradere non dubitaret. Pertexere ꝙ utriq; adaffricam. Cedente aut̃ regis genero qui eꝰ filium habebat. uidua rogatura se obtulit. ac prius petiit. ut ei donare debuisset. Q d̃ cum uir barbarus tipo supbie turgidus. gaudio transitorie ꝓsperitatis inflat̃ non solum facere sed etiam audire despiceret. uidua subiungit dicens. Ecce hunc hominẽ ꝓ eo uicariũ ꝓbeo. solũmodo pietatẽ in me exhibe. m̃q; unicũ filium redde. Cunq; ille uenusti uultu hominẽ conspexisset. quã artẽ nosset m̃q fiunt. Cui uir d̃ni paulin̄ respondit dicens. Aliquã artem q̃dem nescio. sed ortũ bene excolere scio. Q d̃ uir gentilis ualde libent̃ accepit. cũ innutriendis holeribꝫ; quia perit̃ esset audiunt̃ suscepit ntaq; seruũ. & roganti uiduę reddidit filiũ. Quo accepto uidua ab africana regione discessit. paulin̄ uero excolendi orta suscepit curam. Cunq; isdem regis gener crebro ingrederet̃ ortum suũ. ortolanum q; d̃ũ requireret. sapientẽ ualde esse hominẽ uideret. a ꝓpos cepit familiaris deserre. & sepius cũ ipso ortolano colloquu. atq; ei sermonibꝫ; delectari. Cui paulin̄ cotidie ad mensam holera uirentesq; herbas deferre consueuerat. & accepto pane ad curã ortu remeare. Cunq; hoc diutiꝰ ageret̃. quadam die suo dño secum secret̃ loquenti ait. Vide q̃d agas. & uuandalor regnũ q̃ tẽ dispone

debeat. ꝓuide. q̄ rex cecidit. & subom̄ē. cele
ritate moritur. Q d̄ ille audiens q̄ abeodem
rege preceptis diligebat̄. ei mimme tacuit.
sed. q̄d a suo ortolano sapiens scilicet uiro agnouis
set indicauit. Quod dum audisset. ilico respon
dit. Ego uelim hunc de quo loqueris hom̄i
nem uidere. Cui gener ei uenerabilis paulini
temporalis dñs respondit dicens. Ut ueneres herbas
michi ad prandiū deferre consueuit. has itaq;
huc ad mensam eum deportare facio. ut qui sit
qui michi hęc ē. locut̄ agnoscas. Factūq; est ut
cū rex ad prandendū discubuit. paulinus ex suo
ope holera quęq; & utrentia delatur̄ uenit. Cumq;
hunc rex subito conspexisset intremuit. atq;
accersito eius dño sibi p filiam ꝓpinquo ei secre
tum q̄d prius absconderat indicauit dicens.
Ut rum est quod auditu. Nam nocte hac insom
nio sedentes in tribunalib; contra me iudices
uidi. int̄ quos iste etiam simul sedebat. & fla
gellum quod aliquando accepam. eor̄ in iudi
cio tollebatur. Sed ꝓcunctare quisnam sit. Hā
hunc ego tanta merui uirum populare ut con
spicitur esse non suspicor. Tunc regis gener
secreto paulinum tulit. quisnam esset inquisi
uit. Cui ur dñō respondit. Seruus tuus fuam
quē ꝓ filio uicuę uicariū suscepisti. Cumq;
instant̄ illę requireret. ut non quid esset. sed
quid in sua terra fuisset indicaret. atq; hoc ab
eo tercatione frequenti inquisitione exige
ret. ur dñi constrict̄ magnis coiurationib;
iam non ualens negare quid esset. ep̄m se fuisse

Ł iij.

testat̃ est. Q uod possessor eius audiens ualde
pauit. atq; humilit̃ obauit dicens. Pete
quod uis. quatinus ad terram tuã a me cũ
magno munere reuertaris. C ui uir dñi
paulin̄ ait. V num est qd̃ m̄i impendere be
neficium potes. ut oīs ciuitatis mee captiuos
relaxes. Q ui cuncti protin̄ in affricana regi
one requisiti. cum onustis frumento nauib;
prouenerandi uiri paulini satisfactione. mei
comitatu laxati sunt. P ost non multos uero
dies uuandalor̄ rex occubuit. & flagellum
qd̃ ad suã pniciem dispensante deo pfidior̄
disciplina accepat amisit. S icq; factũ e. ut oīm
potentis dñi famulus paulin̄ uera predicaret. &
qui se in seruitũ solus tradiderat. cum multis
a seruicio ad libertatẽ rediret. illum uidelicet im-
itat̄ q̃ formã serui assumpsit. ne nos essem̄ serui
peccati. C uĩ sequens uestigia paulinus ad tẽp
uoluntarie seruus fact̄ est solus. ut esset post
Hunc mitte. modum liber cum multis. PETRVS. C ũ
me audire contigit qd̃ imitari non ualeo.
flere magis libet quam aliquid dicere. GRE
Hprincipe. GORIVS. D ecuĩ etiam morte apud eius
ecclam scriptum est. quia cũ dolore esset la
ris tactus. ad extrema pduct̄ est. D umq;
ei oīm dom̄ in sua solicitate p sisteret. cu
biculum quo iacebat eger facto terre motu
contremuit. oīsq; qui illic aderant nimio
terrore concussit. sicq; sẽa anima carne so
luta est. T actumq; ut magnus pauor in
uaderet eos qui paulini mortem uidere

potuissent. ⁊ ecl̃a hæc quã supius dixi paulum uirt̃ualde est intima. nunc si placet ad miracula exteriora ueniam̃. que a multis iam nota sunt. a ego tam religiosoꝝ uirorum relatione didici. ut de his oĩm̃ ambigere

Gothoꝝ tempore dñi iohannes papa uir beatissimus huĩ romanę ecclãe pontifex ad iustinũ seniorem pncipẽ pgeret. in corinthi partes aduenit. Cui necesse fuit. ut in itinere ad sedendũ equus requiri debuisset. Qd̃ illic uir nobilis audiens equum quẽ p magna consuetudine eius coniunx sedere consueuerat ita ei obtulit. ut cum ad loca alia pueniendi apt̃ equus potuisset inueniri. deberet ille quẽ dederat ppt̃ suã coniugem retransmitti. Factũq; ẽ. ut usq; ad certam predict̃ uir equo eodem subuehente pduct̃ est. Qui mox ut aliũ repperit. illum quẽ acceperat retransmisit. Cumq; eum p̃dicti nobilis uiri coniunx sedere ex more uoluisset ultra non ualuit. quia post sessionẽ tanti pontificis mulierem ferre recusauit. Cepit nanq; immenso flatu a fremitu atq; incessante equi corporis motu quasi despiciendo procedere. quia post membra pontificis mulierẽ ferre non posset. Quod uir eius prudenter mutuus hunc a deundem uenerabilem uirũ panus retransmisit. magnis p̃cib; petens ut equũ suũ ipse possideret. quem uiri suo ~~sedendo~~ sedendo dedicasset. De quo etiam illud mirabile a seniorib; narrari solet. qd̃ in constinopolitana urbe a dporta que uocatur

aurea uenienſ· poplo4 turbiſ ſibi occurrentib;
in conſpectu om̃iu̇ roganti ceco lum̃ reddidit.
& manu ſup impoſita oculo4 tenebraſ fugauit.
Poſt non multum uero temporis exigente
cauſa gothoru̇ urr quoq; beatiſſim̃ agapitus
hui⁹ ecc̃lae sc̃e romanę pontifex cui deo diſpen
ſante deſeruio· ad iuſtinianum p̃ncipem ac
ceſſit. Cui adhuc pgenti quadam die ingreſſa
rum iam parab; cuidam oblatus eſt mut⁹ &
claudus· qui neq; ulla uerba edere· neq; extra
unquã ſurgere ualebat· Cui q; hunc ꝓpinqui
illi⁹ flentes obtuliſſent· utr dñs ſolicite requiſiuit·
an curationis illi⁹ haberent fidem· Cui dum in
urr uirtute exaudiri petri fixam ſalutis illi⁹
ſpem habere ſe dicerent· ꝓtinus ueneranduſ
urr orationi incubuit· & miſſarum ſolemnia
exoratus ſacrificium inconſpectu dei om̃ipotentis
immolauit· Quo pacto· ab altari exiens claudi
manum tenuit· atq; aſſiſtente & aſpiciente po
pulo cum mox a terra inꝑpriis greſſib; creuit·
Cui q; ei dominicu̇ corpus in os mitteret· illa dñi
muta adloquendi lingua ſoluta eſt· Miratiq;
om̃ſ· flere pregaudio cepiunt· corq; mentes
ilico metus & reuerentia muaſit· cum hoc uide
licet cernerent quid agapit⁹ facere in uirtute
dñi ex adiutorio petri potuiſſet;

Eiusdem quoq; ꝓncipis tempore cu̇ datius
mediolanenſis urbis ep̃s cauſa fidei exact⁹
ad conſtantinopolitanã urbem pgeret· eorundẽ
deuenit· Qui dum largam domu̇ ad hoſpitan
dum quereret· que comitatu̇ illi⁹ totum ferre po

tulſet. & uix inuenit. aſpexit ẽmiñ domum
congruentiſ magnitudinis. eamq; ſibi ꝑparari
adhoſpitandum iuſſit. Cumq; eiuſdem loci inco-
le dicerent in ea hunc manere non poſſe quia mul-
tis iam annis hanc diabolus inhabitaret. atq; ideo
uacua remanſiſſet. uir uenerabilis datus reſpon-
dit dicens. Immo ideo hoſpitari in domo eadem
debem̃. ſi hanc malignꝰ ſpꝰ inuaſit. & ab ea homi-
num habitationẽ reppulit. In ea ꝫ ſibi parari
ꝑcepit. ſecuriſq; illa antiquus hoſtis certamina to-
leratur⁹ intrauit. Itaq; intempeſte noctis ſilentio
cum uir dei quieſceret. antiquus hoſtis immenſis
uocib; magniſq; clamoribꝫ cepit imitari rugitꝰ
leonũ. balatꝰ pecorum. ruditus aſinorum. ſibilos
ſerpentũ. porcorꝫ ſtridores & ſoricum. Cumre-
pente datus tot beſtiarum uocib; excitatꝰ ſurrex.
uehemẽt iratꝰ. & contra antiquũ hoſtem magnis
cepit uocib; clamare dicens. Bene ꝫ cõtigit miſer.
Tuille qui dixiſti ponã ſedem meã adaq̃lonem. &
ero ſimiliſ altiſſimo. ecce ꝑſuꝑbiam tuã porciſ &
ſoricib; ſimiliſ factꝰ es. Et qui imitari dñm in-
digne uoluiſti. ecce ut dignꝰ es beſtias imitaris.
Ad quam ei uocem ut ita dicam deiectionẽ ſuã
ſpꝰ malignꝰ erubuit. An non erubuit. ꝙ eandem
domũ ad exhibenda monſtra quę conſuerat ulte-
riuſ non intrauit. Sicq; poſtmodũ fidelium ha-
bitaculum facta ẽ. quia dũ cã uiri ueracis fidelis
ingreſſuſ eſt. ab ea ꝓꝓnꝰ mendax ſpꝰ atq; infide-
lis abſceſſit. Sed oportet iam ut ꝑ ora taceamuſ.
& ad ea quę dieb; nrīs ſunt geſta ueniendum ẽ.
Quidam & enim uiri religioſi apulię ꝓuincię

partib; cognita hoc qđ apud multos noticiam
longe lateq; pcrebruit de sabinio camusine urb
epō testari solent. quia isdem uir longo iam
senio oculos lumen amiserat. ita ut oīnim
nil uideret. Q uē rex gothos totila propheta
habere spm audiens. minime credidit. sed pro
bare studuit qđ audiuit. Q uis cum in eisdem
partib; deuenisset. hunc uir dnī ad prandiū
rogauit. C umq; iam uentum esset ad mensā.
rex discumbere noluit. sed ad sibi uenerabil
uiri dexteram sedit. C ū ū eidem patri puer
ex more unū poculū pberet. rex silen manū
tetendit. calicem abstulit. cūq; pse epō uice pu
eri prebuit. ut uideret an spū prouidente di
scerneret. qs ei poculū prebuit. T unc uir dī
accipiens calicem. sed tam ministrū n uidens
dixit. Y uat ipsa man. De quo uerbo rex let
erubuit. quia quis ipse deprehensus. in uiro tam
dī qđ querebat inuenit. H ui aut uenerabilis
uiri cum ad exemplū uitę sequentiū in longum
senium uita traheret. ei diacon ambitione adi
piscendi epatus accensus, eum extinguere ueneno mo
litus est. Q ui cum uni expueris eius animū
corrupisset. & mixtum uino ei uenenū poculū
preberet refectionis hora cum iam uir dī ad
edendū discumberet. ei premisis corrupt puer
hoc qđ ab archidiacono ei acceperat. uenenū po
culum obtulit. C ui statim uenerabilis epūs dixit
Bibe tu hoc qđ m bibendū pbes. T remefactus
puer deprehensum se esse sentiens. maluit mori
turus bibere. quam perus pillata arma homicidij

culpa tolerare. ℂ unq; sibi Adolf calicem diuerset. uir dñi cõpescuit dicens. non bibas. Da m̃ ego bibo. sed uade dic ei q̃ illud dedit. ℂgo q̃dem uenenum bibo. sed tu ep̃s non eris. Facto q̃ signo crucis. uenenũ ep̃s bibit securus. ℂademq; hora in loco alio⁹ sinerat archidiaconus el defunct⁹ est. ac si pos ep̃i ad archidiacoñ uiscera illa uenena tranfissent. ℂ ui tamen ad inferendã mortem uenenũ q̃dem corporale defuit. sed hunc in conspectu ęterni iudicis uenenum suę malicię occidit; Petr⁹. Mira sunt hęc. & nisi ualde stupendã temporibus ℌ ed talis eusdẽ uiri uita phibet. ut qui conuersationem el agnouerit. uirtutẽ non debeat mirari; Gregorius. Neq; hoc pterire sileam q̃d multi nunc q̃ hic de narmiensi ciuitate assunt. m̃ sedulo testificantur. ℌ odem nanq; gothor⁹ tempore cũ p̃fatus rex totila narmiis uenisset. et uir uene uenerabilis cassius el urbis ep̃s occurrit. cui q̃dem ex conspersione semp faciesrubere consueuerat. Hoc rex totila non conspersionis esse credidit. sed assidue potationis. eumq; om̃im despexit. ℌ ed omnip̃s d̃s ut quant⁹ uir esset qui despicebat⁹ ostenderet in narmiensi campo quo rex aduenerat maligno sp̃s coram om̃i exercitu el spatarium muasit. eũq;

uexari cruciatū cepit. Q ui cum ante regis oclos
aduenerandum uirum cassium fuisset adduct.
hunc abeo uir dñi oratione facta signo cru
cis expulit. qui in eum ingredi ulterius non
psumpsit. Sicq; factum ē. ut rex barbarus
seruum dñi abillo iam die ueneraret ex corde.
quem despectum ualde iudicabat ex facie. Hā
quia uirum tante uirtutis uidit. erga eum illa
mens effera ab elationis fastu detumuit;

Sed ecce dum facta fortium uirorum narro.
repente admemoriā uenit quid erga an
dream fundane ciuitatis epm diuina
miscdia fecerit. quod tam adhoc legenti
b; ut ualeat excopto. quatin̄ q corp̄ suum
continentie dedicant. habitare cum femi
nis n̄ psumant. nec ruina mentis tanto re
pentina subripiat. quanto adhoc qd̄ ma
le concupiscitur etiam p̄sentia concupitę
formę famulatur. Nec res est dubia q̄ narro.
r qua pene tanta in ea testes sunt. a q̄nti
pisc & ei loca loca habitatores existunt. hic
litui
corri nanq; uenerabilis uir cum uirtutib; plenam uirtutib; duceret. seq;
pred
ecc sub sacerdotali custodia in continentię
hc arte custodiret. quandam scām monialem
P feminam q̄ secum pri habuerat. noluit
ab episcopi sui cura repellere. s; certe de
sua eiusdē continentia. secum hanc p̄misit

habitare. C xquare actum ẽ. ut antiquus
hostis apud eius animum adictum cẽpta
tionis exquireret. H am cepit speciem illius
oculis mentis ei imprimere. ut illet nefan
da cogitaret. Q uadam uero die iudeus q̃dã
ex campanie partib; romã ueniens capue
carpebat iter. Q ui ad fundanum cluuium p
uenens. cum iam diem uesperascere cerneret.
& quo declinare posset minime reperiret:
iuxta apostolus templum fuit. ibiq; se adma
nẽndum contulit. Q ui ipsum loci illi sacri
legium pauescens. quãuis fidem crucis mi
nime haberet. signo tamen crucis se munire
curauit. H oc aũt media ipso solicitudinis
pauore turbat puigil iacebat. & repente con
spiciens uidit maligno4 spũuum turbam qsi
in obsequiũ cuidam potestatis preire. cum
uero qui ceteris preerat in ei gremio loci con
sedisse. Q ui cepit singulo4 spũuum obsequen
tium sibi causas act̃q; discutere. & quis un̄qsq;
quantum nequitie egisset inueniret. C unq;
singli spi ad inquisitionẽ ei exponerent q̃d opati
contra bonos fuissent. un̄ in mediũ psiluit. qui
in andree epi animũ p speciẽ sẽmonialis femine
que in episcopio ei habitabat. quantã cẽpta
tionẽ carnis cõmouisset aput. C ũ uero hoc
maligñ q̃ preerat spi inbiant audiret. & tan
to sibi factũ lucrum grande crederet. quo
sanctioris uiri animã ad lapsum pditionis in
clinaret. ille spi qui hec eadem faciebat aduun
xit. quia usq; ad hoc quoq; die preterito uesp

una hora eius mentē traxerit. ut in terga
eidem scīmonialis femine blandiens alapā
daret. T unc maligni ipse atq; humani gene
ris antiquus inimicus exhortans hunc blan
de est ut ꝑficeret qd cepisset. quatin rume
illi singularem int̄ ceteros palmā teneret.
C unq; iudeus qui aduenerat hoc uigilans
cerneret. & magne formidinis anxietate
palpitaret. abeodem spū qui cunctis illic
obsequentib: ꝑerat iussum ē. ut regrederet
quisnam esset ille qui iacere in templo eode
presumpsit. Q ui maligni ipsi pgentes & sub
tilius intuentes. crucis mysterio signatum u
derunt. mirantesq; dixerunt. Vę ue uas
uacuū & signatum. Quib; hoc renuntian
tibus cuncta illa maligno spūum turba
disparuit. Iudeus uero qui hec uiderat illico
surrexit. atq; ad epm subfestinatione ꝑue
nit. Q uē in ecclā sua reperiens seorsū tulit.
qua temptatione urgeretur inquisiuit. Cui
confiteri epi temptationē suam uerecundat̄
noluit. C ū uero ille diceret qd in illa tali di
famula praui amoris oculos iniecisset. atq;
adhuc eps negaret. adiunxit dicens. Quare
negas qd inquiteris. q adhoc uespe hesterno
ꝑductus es. ut posteriora illi alapa ferires.
A dque mirū uerba deprehensū se epi intuens.
humilit confessus ē. quos pius ꝑtinacit ne
gauit. C ui rursus & uerecundie isdem iu
deus consulens qualit hoc cognouisset. uel
que moonuentu maligno spūum de eo

audisset indicauit. Q d' ille cognoscens sese
in terrā ptinus morationē dedit. Mox q; de
suo habitaculo non solū eandem dī famulā
sed & omnem quoq; femina que mei illic
obsequio habitabat expulit. Jn eodem uero
templo apollinis beati andree apli repente
oratorium fecit. atq; omni illa temptatione
carnis fundit⁹ caruit. Judeū ū cui⁹ uisione
atq; increpatione saluat⁹ ē. ad ęternā salutem
traxit. H am sacramentis fidei imbutū atq;
aqua baptismatis emundatū. atq; ad scę
ęcclę gremium pduxit. S icq; factum est.
ut hebreus isdem dū saluti alteri consuluit.
pueniret ad suā. & omps ds inde alterum ad bonā uitā pd
— uit bonā suā alterū cōstruxisset. PETRVS. ceret. unde—
Res hec gesta quā audiui. & meam mihi
prebet & spem. GREGORIVS. Vtiq; sic
oportet & dectī nos semp miseratione consi
dere. & de nra infirmitate formidare. Ecce
enim paradisi cedrū concussam audiuimus.
sed non euulsam. quatin⁹ infirmis nobis & de
ei concussione nascat timor. & de ei stabilitate
fiducia. Vir quoq; uenerabilis uitę constanti
aquinę eps fuit. qui nup predecessoris mei
tempore beatę memorię iohis papę defunct⁹
est. H unc pphetię habuisse spm multi testan
tur. qui cum familiarit⁹ scire potuerunt. Cui⁹
int⁹ multa hoc ferunt religiosi uiraceiq; uiri
q; p̄sentes fuerunt. qd in die obit⁹ cum circum
astantib; ciuib; utpote decessur⁹ pat⁹ tā ama
bilis amarissime plangeret. cum flendo requiue
re

dicentes. Quem post te pat̃ habebim?. Qui ub;
ipse pat̃ ꝑ ꝓphetię spm̃ respondit dicens. Post
constantiū mulionē. post mulionē. fullonē.
O te aquinę & hoc habes. Qui ub; ꝓphetię uerbis
ediçtis. uitę excalauit spm̃ extremum. Cuo
defuncto. eius eccle pastoralem suscepit curā
andreas diacon̄ illi. qui quondā in stabulis
tunerum cursū seruierat equoꝝ. Atq; hoc
ex hac uita subducto. ep̃at̃ ordinem iniuit
sortit̄ ē. qui in eadem urbe fullo fuerat. Quo
adhuc supstite ita cuncta inhabitatores ciui-
tatis illi⁹ & barbaroꝝ gladiis & pestilentię
immanitate uastata sunt. ut p̄ morte illi⁹
nec quis ep̃s fieret. nec qb; fieret. potuisset
inueniri. Sic icq; completa ē. uiri dei senten-
tia. quam⁹ post excessum duoꝝ se sequen-
tium ei⁹ eccl̃a pastorem minime haberet;

Sed neq; hoc silea qd̃ narrante uro uenera-
bili uenantio lunensi ep̃o ante biduū con-
stigit agnouisse. Lucane nanq; eccl̃ae sibimet
propinque fuisse. mire uirtutis uirū frigdiani
nomine narrauit ep̃m. Cui hoc opinatissimum
a cunctis illic habitantib; testat̃ memorari mira-
culum qd̃ ausaret fluuius q̄ iuxta urbis illi⁹ mu-
ros influebat sepe inundatione facta. cursus
sui alueum egressus pagos diffundi consueue
rat. & quęcq; sata ac plantata reppererat euerta-
ret. Cumq; hoc crebro fieret & magna eiusdem
loci incolas necessitas urgeret. dato studio op⁹
cum p̄ loca alia diriuari conati sunt. Sed q̄m⁹
diutius laboratum fuisset. a propo alueo deflan

non potuit. Tunc uir dñi frigdian' rastrum sibi
paruulū fecit. ad alueū flūm̄ accessit. & solus
oratiom incubuit. atq; eidem flumini p̄cipiens
ut sequeret̄ p̄ loca queq; ei ursa sunt. rastrum
p̄ terram traxit. Q uē relicto alueo p̄p̄o tota flu
minis aqua secuta ē. ita ut fundit̄ locū consueti
cursus desereret. & ibi sibi alueū ubi tracto per
tertā rastro uir dñi signū fecerat uendicaret. &
queq; essent alimenas hominū & futura sata/ut
plantata ultra non lederentur; H uī quoq;
uenerabilis uiri uenantii epi aliud miraculum
relatione cognoui. qd̄ in placentana urbe phibet
gestum. Q ud/uir quoq; ueracissim̄ ioh̄es in hac
modo romana ciuitate locū p̄fector̄ seruans q
in eadem placentana urbe ē. ort̄. ita ut ep̄s memo
rat qa gestū fuerit attestat. In ea nanq; ciuitate
sabinū nomine fuisse asserunt mire uirtutis ep̄m.
C ui dū die q̄dam suus diacon' nunciasset qd̄ curs'
sui padus alueū egressus ecc̄lae agros occupasset.
totaq; illic loca nutriendis hominib; p̄futa aq̄
eadem fluminis teneret. uenerabilis uire sabin'
ep̄s respondit dicens. Vade & dice ei. Mandat t
ep̄s ut te cōpescas. & ad p̄p̄ium alueū redeas.
Q uod diacon' ei audiens. despexit & irrisit. Te uir
dñi accersito notario dictauit dicens. Sabin'
dñi ih̄u xp̄i seruus cōmonitoriū pado. Precipio
t in nomine ih̄u xp̄i dñi. ut de alueo tuo in locis
tuis ulteri' non excas. nec terras ecc̄lae ledere
p̄sumas. Atq; eidem notario subiunxit dicens;

Vade hoc scribe. & in aqua eidem fluminis
pice. Quo facto sci utri ꝑceptum suscipiens.
statum sc a terris gecte fluminis aqua cope
scuit. atq; ad ꝑpm alueum reuersa extre
ulteri in loca eadem nō ꝑsumpsit. Quam re
petre qd aliud qm inoboedientiū hominū
duricia confundit. quando in nutrime ihv
& clementi irrationabile sci utri preceptis
obediunt. Vir quoq; uenerabilis ime
cerbonius populonij epi magna dieb; mis
sentatis suę ꝓbabitionē dedit. Ham cum hospi
talitatis studio ualde eet intent. die qdam
transeuntes milites hospicio suscepit. Quos
gothis supuenientib; abscondit. eosq;
uitam ab illoz nequitia absondendo
seruauit. Qd dum gothoz regi ꝑfido to
tiq; nuntiatum fuisset. crudelitatis in
manissime uesania succensus: hunc ad
locum qui octauo hui urbis miliario me
rulis dr. ubi tunc ipse cum exercitu sede
bat iussit deduci. eumq; in spectaculo popli
ursis ad deu orandum pici. Cumq; idem rex
ꝑfidus in ipso quoq; spectaculo consedisset
ad aspiciendam mortē epi. magna popli
turba confluxit. Tunc eps deductꝰ in me
dium est. atq; ad ei mortem inmanissimo
ursus exquisitus: qui dum humana membra
crudeliter carperet. seui regis animū satia
ret. Dimissus itaq; ursus ex cauea est:

Qui accensus & concat̃ epm̃ petiit. & ecl subito
fuę ferratus oblit̃. deflexa ceruice summissoq;
humilit̃ caput lambere epi pedes cepit. ut pa
tent̃ omib; daret̃ intelligi. qnia erga illũ uirũ
dei & ferina corda essent hominũ. & q̃si huma
na bestiarũ. Tunc pplus qui ad spectaculum
mortis uenerat. magno clamore reuersus ẽ
in admiratione uenerationis. Tunc ad ei re
uerentiã colendã rex ipse pmot̃ est. q̃ppe
cũ quo sup̃no iudicio actum fuerat. ut qui
dm̃ sequi prius in custodienda urta epi nolunt.
saltem ad mansuetudinẽ bestiã sequeretur.
Cui rei hi q̃ tunc p̃sentes fuerunt. adhuc non
nulli supsunt. eumq; cum om̃i illic popl̃o se
uidisse testantur; De quo etiam uiro
aliud quoq; miraclm̃ uenanno lunensi epo
narrante cognoui. Inea nanq; populonij eccl̃a
cui pr̃erat sepulchrum sibi preparauit. Sed eũ
langobardor̃ gens in italiã ueniens cuncta ua
stasset. ad helbam insulam rcessit. Qui ir
ruente egritudine ad mort̃ ueniens. clericis
suis sibiq; obsequentib; p̃cepit dicens. In sepul
chro meo q̃l michi populonij parauit me po
nite. Cui illi cũ dicerent corp̃ tuũ illuc re
ducere qualit̃ possum̃. q̃ a langobardis te
neri loca eadem & ubiq; illic eos discurrere
sentm̃. Ipse respondit. Reducite me secure.
nolite metuere. sed festine me sepelire cu
rate. Mox aut̃ ut sepultum corp̃ meum
fuerit. ex loco eodem sub om̃i festinatione
discedite. Defuncti q̃ corpus. imposuerunt

naui. C umq; populonū tenderent. ꝯ collecto
innubib; aere imūsa nimis pluuia erupit.
S; ut cunctis pateſceret cui uiri corpus nauis illa
portaret. pillud maris ſpacium qd ab helba
inſula uſq; populonū duodecim milib; diſtat.
circa utraq; nauis latera procelloſa ualde pluuia
deſcendit. ꝙ innauem eande una pluuie gutta
non cecidit. P uenēte itaq; ad locū clerici. ꝙ
ſepulture tradiderunt corpus ſacerdotis ſui.
C ui p̄cepta ſeruantes. ad naue ſubfeſtinatione
reuerſi ſunt. C ua mox ut intrare potuerunt.
in eode loco ubi uir dei ſepulte fuerat. lango-
bardoꝝ gentis dux crudeliſſim gumarad-
uenit. C x cui aduentu uiru habuiſſe ppheteꝫ
ſpm clarunt. qui miniſtros ſuos a ſepulture ſue
loco ſubfeſtinatione diſcedere precepit. H oc
aut qd de diuiſa pluuia factum narraui mi-
raculū. etia in alterius epi ueneratione monſtra
tum eſt. N a qda clericus ſenex q adhuc ſup-
eſt. eidem rei preſto fuiſſe teſtat dicens. Fulge-
tius epſ qui intaculenſi eccle perat rege cru-
deliſſimū totila infenſū omimodo habebat. Cumq;
ad eaſdem partes cū exercitu appropinquaſſet.
cune fuit epo p clericos ſuos exenia mittere.
eiq; furoꝝ inſania ſi poſſet muneribꝫ mi-
gare. Q ue ille ut uidit. ptim ſpreuit. atq;
irat ſuis hominib; iuſſit ut eūdem ſub omni
aſperitate conſtringerent. eūq; ei⁹ examinis
ſeruarent. C ue dum feroces gothi miniſtri
ſcilicet crudelitatis illius tenuiſſent. circundan-
tes eum uno in loco ſtare precepunt. eiq; in
terra circulū deſignauerunt. extra que pede

tendere. nullomodo auderet extrahere. Cumq;
uir dñi insole nimio ꝙstuaret. abeisdem gothis
circundat⁹ & designatione circuli inclusus.
repente choruscus & thonitruus & tantauis
pluuię erupit. ut hi qui cum custodiendū
accepant immensitatē pluuię ferre non
possent. & dū magna nimis inundatio fi-
eret. intra eandem designationē circuli in
qua uir dñi fulgentaus stetit ne una q̄dem
pluuię gutta descendit. Q d̄ dū regi crude
lissimo nuntiatū fuisset. illa mens efferā ad ma
gnam eius reuerentiā uersa ē. cui penā pus insa-
tiabili furore siciebat. Sic sic omps dns contra
elatas mentes carnaliū potentię suę miracula
p despectos opat̄. ut q̄ se supbe contra p̄cepta
ueritatis eleuant. eoꝝ ceruicem ueritas p humi-
les premat; NVLLER quoq; floridus uenera-
bilis uitę eps. narrauit memorabile ualde mi-
raculum dicens. Vir scissim⁹ herculan⁹ nutri-
tor meus perusinę ciuitatis eps fuit. ex conuer
satione monasteria ad sacerdotalis ordinis gr̄am
deduct⁹. Totile aut̄ p fidi regis temporibus.
eandem urbem annis sep̄ contiguis. gothorum
exercitus obsedit. Ex qua multi ciuium fuge-
qui famis piculum ferre non poterant. Anno
uero septimo nec dū finito. obsessam urbē go-
thoꝝ exercit⁹ intrauit. Tunc comes q̄ eide exer-
citui p̄erat ad regem walā nuncios misit. ex-
q̄rens quid de epō uel popl̄o fieri uuleret. Cui
ille precepit dicens. Cpō prius a uertice usq; ad
calcaneum corrigiam tolle. & tunc caput illius

amputa. Omnẽ uero poplm qui illic inuenᵗ̃ est.
gladio extingue. Tunc isdem comes uenerabi
lem uirum herculianũ epm sup urbis murum
deductum capite truncauit. eiusq; cutem iam
mortui a uertice usq; ad calcaneum meidit. ut
ereus corpore corrigia sullata uideret. mox;
corpus illi extra murũ iecit. Tunc quidam
humanitatis pietate cõpulsi. abscisum caput
ceruici apponentes. cum uno paruulo infan
te qui illic extinctᵒ inuentᵒ est iuxta murum
corpᵒ epi sepulture tradiderunt. C unq; post
eandem eedem die quadragesimo rex totila
iussisset ut ciues urbis illi quicquolibet dispsi
essent ad eandẽ sine aliqua trepidatione rema
rent. hi qui pᵘ fame fugerant. uniuersi
accepta licentia reuersi sunt. S ed cui utte eorum epc̃s
fuerit memores. ubi sepultũ esset corpus illius
quesiuerunt. ut hoc iuxta honorẽ debitum
in ecĉa beati petri apli humarent. C unq;
itum esset ad sepulchrum. effosa terra. inue
nerunt corpᵒ pueri pariter humati. ut pote
iam die quadragesimo tabe corruptũ et uer
mib; plenũ. corpᵒ uero epi ac si die eodem
esset sepultum. et qd̃ adhuc magna am
miratione uenerandũ. qa ita caput unitũ
fuerat corpori. ac si nequaquã fuisset absciss
sic uidelicet ut nulla uestigia sectionis appa
rerent. C unq; hoc et in aliis uerterent. ex
quirentes si qd signũ uel de alia monstrari ina
sione posuisset. ita sanũ atq; inuemeratum
omne corpus inuentum ẽ. ac si nulla hoc inesso

ferri attigisset. PETR. Quis non obtupesceret
talia signa mortuorū que fiunt pro exercitatione
uiuentiū. GREGORIVS. Priorib; quoq; tem
porib; gothorū. fuit iuxta spoletanā urbem uir
uite uenerabilis isaac nomine. qui usq; ad ex
trema pene gothorū tempora puenit. Que
nīm multa nouerunt. & maxime sacra uirgo
gregoria. que nunc in hac romana urbe iuxta
eccl'am beate MARIAE semp uirginis habitabat.
Que dū adolescentie sue tempore constitutis iā
nuptiis in eccl'am fugisset. & sēmonalis uite
conuersationē quereret. abeodē uiro defensa
atq; ad eū quē desiderabat habitū dīno protegente
producta est. Que q'a sponsū fugit in terra. ha
bere sponsū meruit in celo. Ex ulta aut de eodē
uiro narrante uenerabili patre eleutherio
agnoui. q' & hunc familiarit nouerat. & ei
eius uerbis uita fidem p̄bebat. Hic itaq; ue
nerabilis isaac ortus ex italia non fuit. sed ea
illi narro miracula que in italia comūsatus
fecit. Cum p'mo de syrie partib; ad spolitanā
urbem uenisset. ingressus eccl'am a custodib;
petiit. ut sibi quamdiu uellet licentia conce
deret orandi. eumq; horis secretioribus egredi
non urgerent. Qui mox ad orandū stetit
diemq; totū p̄egit in oratione. cui sequentē
continuauit & noctē. Sed eo etiam die cū noc
te subsequenti indefess' in p̄cib; p̄stitit; die
quoq; tertium in oratione consumsit. Cumq;
hoc un' ex custodib; superbie spū inflat' cerneret.
unde p̄fecto debuit. inde ad effect' damna

ꝓuenit. Jam hunc ſimulatorem dicere & ubo
ruſtico cepit impoſtorem clamare: q̄ ſe trib; dieb;
& trib; noctib; orare ante oculos hominū demon
ſtraret. Q uidam uirū dī alapa ꝓcuſſit. ut quaſi
religioſę uitę ſimulator de ęcl̄a cū contumelia
eiceret. Sed hunc repente ultor ſp̄s inuaſit. atq;
ad uiri dī ueſtigia ſtrauit: acpos illi clamare cœp.
Jſáác me eicit. iſáác me eiecit. Vir q̄ppe ꝓgrin⁹
quo cenſeret⁹ nomine neſciebatur. ſed ei nomen
ille ſp̄s ꝓdidit. qui ſcabillo eici poſſe clamauit.
Mox autem ſup uexati corp⁹ uir dī incubuit.
& maligni ſp̄s qui eū inuaſerat abſceſſit. In
tota urbe tunc ſtatim q̄d in ęcl̄a factū fuiſ-
ſet innotuit. Currere uiri & feminę nobiles
atq; ignobiles pariter cepunt. certatimq; eum
in ſuis rapere domib; conabant. Alii ad con
ſtruendū monaſteriū precia. alii pecunias:
alii ſubſidia quęq; poterant uiro dī ſuppli- offert.
cit̄ uolebant. Sed ſeruus omnipis dñi hoc
nichil accipiens. egreſſus urbē non longe de
ſertū locū reperit: ibiq; ſibi humile habi
taculū conſtruxit. Ad quē dū multi ꝓgrin⁹
exemplo illi ęterne uitę accendi deſiderio cœ-
punt: atq; ſubei magiſterio inomī potentis
ſe dñi ſeruiciū dederunt. Cunq; ei crebro diſ-
cipli humiliter imminerent. ut pro uſu mona
ſterij poſſeſſiones quę offerebantur acciper.
ille ſolliciti⁹ ſuę pauptatis cuſtos. forte ſemen-
tiam tenebat dicens. Monachus q̄ in terra
poſſeſſionē querit. monachus non eſt. Sic q̄p
pe metuebat pauptatis ſuę ſecuritatē ꝑdere.

sicut aliari diuites solent pecunias diuitias
custodire. Ibi itaq; & pphetie spm magnisq;
miraculis cunctis longe latecq; habitantibus
uita ei inclarint. Nam die quadã aduespum
inortum monasterii fecit iactare ferramenta.
que usitato nos nomine uangas uocam⁹. Dix̃
itaq; discipulis suis. Tot uangas inortum
pcipite. & citius redite. Hoc de uero eadem
dñi ex more cũ fribus adexhibendas laudes
dño surrexisset. pcepit dicens. Ite & oparijs
nris pulmentũ coquite. ut mane ꝑmo para-
tum sit. Facto aũt mane fecit deferri pul-
mentũ qd̃ parari iusserat. atq; ortũ cũ fribus
ingressus quot uangas iacta ꝑcepat. tot in
eo laborantes oparios inuenit. Ingressi q̃ppe
fures fuerant. sed mutata mente ꝑ spm appre-
henderunt uangas q̃s inuenerunt. & abea
hora q̃ ingressi sunt quo usq; uir dñi adeos
ueniret. cuncta orti illi spatia que inculta fu-
erant coluerunt. Q uib; uir dñi mox ut in-
gressus ẽ. ait. Gaudete frs. multũ laboramus-
iam q̃scite. Q uib; ilico alimenta que detulerant
ꝑbuit. eosq; post tanti laboris fatigationem
refecit. Sufficienter aũt refectas. ait. Nolite ma-
lum facere. quotiens deorto aliq̃d uultis. ad
orti aditũ uenite. & tranq̃lle petite. cũ be-
nedictione pcipite. & a furti prauitate cessate.
Q uos statim collectis holeribus onustari fecit.
Actumq; ẽ. ut q̃ ad ortũ nocturni uenerant. cũ
laboris sui ꝑmio & repleti abeo & inmoduli red-
irent. Alio quoq; tempore accesserunt adeu

peregrini q̄dam miſcham poſtulantes: ſciſſis
ueſtimentis pannis obſita. ita ut pene nudi ui
derent. C unq; hunc ueſtimenta petentem. con
uerba uir dñi tacit audiunt. Q ui unū ex di
ſcipulis ſuis. ptim ſilent uocauit. eiq; p̄cepit di
cens. Vade atq; in illa ſilua in loco tali cauam
arborem reg̃re. & ueſtimenta que mea inuene
ris defer. C unq; diſcipl's abiſſet. arborē ſic
fuerat nullum exquiſiuit. ueſtimenta repperit.
& latent detulit magiſtro. Q ue uir dī ſuſci
piens peregrinis nudis atq; petentib; oſtendit.
& p̄buit dicens. Venite quia nudi eſtis. ac
tollite & ueſtite uos. Hec illi audientes: reco
gnouerunt que poſuerunt. magnoq; pudo
re conſternata ſunt. utq̄ fraudulent ueſtim̃
ta querebant aliena. confuſi receperunt ſua.

Alio quoq; tempore q̄dā ſe ei orationib; com
mendans. ſportas duas plenas alimentis ei
p puerum tranſmiſit. quarū unā iſdem puer
ſurripuit. atq; intrinſece abſcondit. Vnam ū
ad dī hominē detulit. & petitionē illius qui ſe
ei p̄xenū cōmendauerat enarrauit. Q uā uir
dñi benigne ſuſcipiens eundē puerum ammo
nuit dicens. Q uās agnū. ſed unde ſportā
quā intrinſece poſuiſti ne incaute tangen
p̄ſumas. q̄a meā ſerpens ingreſſus e. Eſto
ergo ſollicit. ne ſi incaute tollere uoluer
aſerpentē feraris. Q uib; uerbis. puer
ualde confuſus. exultauit quidē quod
mortem euaſerit. ſed triſtis admodum
factus eſt. quia quamuis ſalubrem penam

tam̃ ꝓtulit uereundiam fuã. Q uu reúsus adspor
tam caute ac solicite attendit. sed eã iã sicut
uir dñi ꝓcixerat. serpens tendebat. Hic itaq;
cũ uirtute abstinentię cõtẽptu retrũ tamse
untuũ, ꝓphetię spũ orationis intentione esset
mcõpanabilit̃ ꝓcidit. unũ erat qđ in eo repre
hensibile esse uidebat. quia nunnunquã ei tan
ta lętitia inerat. ut illis tot uirtutib; nisi sci
retur ẽẽ. plen̄ nullo modo crederet. PET.
Quid nam queso te quid nam esse dicimus
spontẽ sibi lętitię frena laxabat. an
tot uirtutib; pollens aliquando ad presens
gaudiũ etiam renitens ei animꝰ trahebatur.
GREGORIUS. Magna est petre omnipoten
tis dñi dispensatio & plerumq; contingit ut
qb; maiora bona ꝓstat. quędam minora non
tribuat. ut semp eor. animꝰ habeat. unde se ip
se reꝓhendat. quatin̄ dũ appetunt ꝓfecti esse
nec possiunt. & laborant in hoc quod n̄ acce
punt. & tam̃ elaborando prevalent. in his
quę accepta habent se minime extollant. sed
discant quia ex semetipsis tumere ꝓ[illegible]ua uicia
atq; extrema non possiunt. Hinc ẽ enim qđ per
ducto dñs ad terrã ꝓmissionis popl̃o cunctos
fortes atq; prepotentes aduersarios ei extinguens
phỹ listeos atq; chananeos diutũ reseruauit. ut
sicut scriptũ ẽ. uiros experiret isrl. Quia non
nunquã ut dictũ est eis etiã qb; magna dona
tribuit. parua quędã reꝓhensibilia relinquit.
ut semp habeant contra qđ bellũ gerant. et
deiectis magnis hostib; mentẽ non erigant.

§

maiora bona non habent. q in semetipsis

quando eos adhuc aduersari etiam minimi
fatigant. Fit itaq; ut miro modo una eadēq;
mens & uirtute polleat. & ex infirmitate lasse
scat. quatn & ex parte se conspiciat ee. destructā.
ut p bonū qd querit & habere non ualet. illud
seruet humiliť qd habet. Sed q̄d mirum qd de
homine dicā. quando illa supna regio ma-
uib; suis ex parte dampna pculit. & ex parte
fortē stetit. Vt electi angloꝝ. ipsi dū alios psup-
biam cecidisse conspicerent. ipsi tanto robustius
quanto humili starent. Illi g̃ regionis suu etiam
detrimento pfecerunt. q̄ adeēnitatis statum ex
parte fuę destructionis ē. solidius structa. Sicg̃
& mundquaq; anima agiť. ut inhumilitatis
custodiam aliquando ad lucta maxima ex mi-
nimo dampno seruet; PETRVS. Placet qd
dicis. GREGORIVS. Neq; hoc silcam quoo
ex regione eadem uenerabilis uiri sancti pbi nar-
ratione cognoui. Dec cui uerbis ipse non dubito.
quia ei uitam fidemq; minime ignoro. Eodem
quoq; tempore in nursine partis puinia duo
uiri in uita atq; habitu sce conuersationis habi-
tabant. quoꝝ un cuthbertus. alť ů florentius di-
cebatur. Is; isdem cuthbertus in spuali zelo atq; in
feruore uirtutis excreuerat. multosq; animas
ad dn̄m pducere exhortando satagebat. Floren-
tius uero in simplicitate atq; oratoni dedita
ducebat uitā. Non longe aut erat monasteriu
qd rectoris sui fuerat morte destitutu. ex quo sibi
monachi eundē cuthbertu preesse uoluerunt. Q̄
eoru̇ pcib; acquiescens multis annis monasteriu

rexit. discipl̃oꝝq; animas mirabili fec̃ cõmutationis
exercuit. Nec nec oratorii in quo p̃us habitauerat
solum remanere potuisset. illic uenerabilẽ uirũ
florentiũ reliquit. In quo dum solus habitaret. die
quadã sese in orationẽ p̃stauit. atq; abomnipotente
dño petiit. ut ei illic ad habitandũ aliqd̃ solatiũ
donare dignaret. Qui mox ut cõpleuit orationẽ.
egressus. ante fores ursũ reppit stantẽ. Qui dum
ad terrã caput inclinaret. nichilq; ferocitatis in suis
motib; demonstraret. apte dabat intelligi dñm
di obsequium uenisset. Quod utr quoq; dñi p̃anus
agnouit. et qa in eadẽ cella pecudes quatuor ut
quinq; remanserant qs omnino deerat q̃ pasceret
et custodiret. eidẽ urso p̃cepit dicens. Vade atq;
oues ad pastum eice. ad sextam ũ horam reuertere.
Cepit hoc itaq; indesinenter agere. Inungebat urso
cura pastoralis. et quas manducare consueuerat.
pascebat oues bestia ieiuna. Cũ utr dñm ieiunare
uoluisset ad nonã precipiebat urso cũ ouibus
reuerti. cũ uero noluisset. ad sextam. Atq; ita in
omnib; uiri di mandatis obtẽperabat ursus. ut
neq; ad sextam iussus rediret ad nonã. iussus redi
ret ad sextã. Cũ diu hoc ageret. cepit in loco eo-
dem tamq; uiratus longe lateq; fama crebescere.
Sed qr antiquus hostis unde bonos cernit inuite
scere ad gl̃am. inde p̃sos p̃nuidia rapit ad
penã. quatuor uiri ex discipl̃is uenerabilis eu
thicii uehemẽter inuidentes. qd̃ eor magister
signa non faceret. et is q̃ solus a beo relictus fue-
rat tanto hoc miraculo clarus appareret. eun-
dem ursum insidiantes occiderunt. Cumq; hora

neq; ad non

qua iussus fuerat non rediret. ur dñ florentius
suspect̃ est redisse. Q uem usq; ad horam uespe
expectans. affligi cepit. qđ is quem ex simplici
tate multa fr̃m uocare consueuerat ursus
minime reuerteret. Die uero altera prexit ad
agrum. ursum part̃ ouesq; quesitur. quem
occisum reppert. S ed sollicite inquirens cui
aquib; fuerat occisus inuenit. T unc sese la
mentis dedit. fratrũ magis malicią quã ursi
mort̃ deplorans. Q uẽ uenerandus ur eu
thicius ad se ductũ consolari studuit. Sic
isdem ur dñi coram eo doloris magni stimu
lis accensus impcat̃ ẽ dicens. S pero in oñi
potente deo quia in hac uita ante oculos oñiũ
ex malicia sua uindictã recipient. q̃ nil se le
dent̃ ursum meũ occiderunt. C uĩ uocem
pan̄ ultio diuina secuta ẽ. H ã quatuor mo
nachi q̃ eund̃ ursum occiderant. statim el
fantino morbo pcussi sunt. ut membris pu
trescentib; interirent. Q đ factũ ur dñi flori
tius uehement̃ expauit. secq; fr̃ib; maledixisse
pmutat. O mi enim uir̃ sue tẽpore flebat
qui exaudit̃ fuerat. se crudele. se in eos mor
dannabat homicidam. q đ recte omnipotent̃
fecisse credim̄. ne ur mire simplicitatis q̃mo
libet dolore cõmot̃ intorquere ultra presu
meret iaculum maledictionis. PETRVS
Numq̃d nam ualde graue esse credimus. si
forasse cuilibet exigitata iracundia male
dicimus. GREGORIVS. De hoc peccato
cur mo pcunctaris an graue sit. cum paulus

dicat. nec; maledici regnū dī possidebunt. Pen
sa itaq; quam grauis culpa ē. quę sāparat a
regno uitę. PETRVS. Quid si homo non
forte ex malicia. sed ex linguae incurię
maledictionis in proximū iaculatur uerbū.
GREGORIVS. Si apud districtū iudicem pe
tre ociosus sermo reprehendit. quanto magis
noxius. Pensa q quantum sit dampnabilis
qui amalicia non uacat. siqđ ille sermo penat
est. qui a bonitate utilitatis uacat. PETRVS.
Assentio. GREGORIVS. Isdem uir dī egit aliud
qđ silerī non debeat. Cum enī magna ei opi
nio longe lateq; crebresceret. qdā diaconus
longe positū adeum pgere studuit. ut ei se
orationib; cōmendaret. Qui ad ei cellulam
ueniens omnē locū circumū inuenit in
numeris serpentib; plenum. Cunq; uehemēt
expauisset. clamauit dicens. Serue dñi ora.
Erat aut tunc mira serenitas. Egressus uero
florentius oculos ad ęlum et palmas tetен
dit. ut illā pestem sicut fecerat dns auferret.
Ad cui uocē subito ęlum intonuit. atq; isdē
tonitrus omnes illos qui eundem locū occupa
uerant serpentes interemit. Quos dum uir
dī florentius interemptos aspiceret dixit.
Ecce occidisti eos dne. quis eos hinc leuat.
Mox q; ad eius uocem tante aues uenerunt.
quanti serpentes occisi fuerant. Que eos por
tantes singulos et longius picientes. locum
habitationis illi mundū omnimodo a serpen
tibus reddiderunt. PETRVS. Quid uirtutis

quid fuisse merita dicimus. quod ei ori tantum fact̃ est pximus omps ds. ℣ GRegorii.

Apud omipotentis dñi singulare mundiciã atq; ei simplicẽ naturam. ℣ multũ pcte humani cordis mundicia atq; simplicitas ualet. Hoc ipso namq; qđ ei famuli a terrenis actionib; segregati ociosa loqui nescunt & mentẽ ꝑ uerba spargere atq; inquinare deuitant. ℣ auctoris sui pcteteris exaudicionẽ impetrant. cui inquinatũ ẽ. possibile ipsa puritate ac simplicitate cogitationis quasi ex quadã ia similitudine concordant. Hos aũt turbis popularib; admixtos dũ frequenter ociosa. nonnunquã ũ etiã graũt noxia loquimur. ℣ os nrm omipotenti deo tanto longinquũ fit. ℣ quanto huic mundo pximũ. Qd ultum ꝙppe decursũ ducim. ℣ dum locutione continua sclaris; ammiscem. Jđ bene ysaias postquã regem dnm exercituũ uidit. semetipsum repehendit & penituit dicens. Ve michi quia tacui. quia uir pollutꝰ ego sum. Qui cur Labia
polluta labia haberet. apuit cum subiunxit. In medio popli polluta labia habentis ego habito. Pollutionẽ nanq; labioꝝ habere se doluit. sed unde hanc contraxerit indicauit. cũ in medio popli polluta labia habentis se habitare phibuit. Valde enim difficile ẽ. ut lingua sclarium mentẽ ñ inquinet qm tangit. Quia dũ plerunq; ers ad quedam loquenda condescendim. pauliſp assueti hanc ipsam locutionẽ que nobis indigna ẽ. etiã delectabili

tenem̃. ut ex ea iam redire non libeat. ad q̃m
uelut ex condescensione ducti uenim̃ inutti.
§ icq; fit. ut ab ocios is ad noxia. a lenib⁹ ad gra
uiora uerba ueniam̃. & os mr̃m ab omi potente
dño tanto iam minus exaudiat̃ in prece. q̃nto
amplius inquinat̃ stulta locutione. Q uia
sicut scriptum ẽ. qui auertit aurem suam
ne audiat legem. & oratio ei⁹ erit execrabilis.
Q uid g̃ mirum si postulanti tarde á dño au
dimur. si p̃cipienti dñm aut tarde aut nullo
modo audimus. & Et quid mirũ si florenti⁹
in p̃ce sua citius audiri⁹ ẽ. qui in p̃cepta suis
dñm citius audit. & PETRVS. Nichil ẽ qd
responderi ualeat apte rationi. GREGORIVS
Euthicius uero qui p̃dicta florentio mun di
socius fuerat. magn̄ post mortẽ claruit
miraculis signor⁹. Nam cum multa ciues ur
bis illi⁹ de eo solerent narrare miracula. illud
tam̃ p̃caputi qd usq; ad hec langobardorum
tempora omnipotens dñs p̃uestimenta illi⁹ assi
due dignabatur operari. Nam quotiens plu
uia deerat. & æstu nimio terram longa sicci
tas exurebat. & colecta munu ciues urbis
illi⁹ ei⁹ tunicã leuare atq; in conspectu dñi
cũ p̃cib⁹ offerre consueuerant. Cũ qua dũ
pagros exorantes p̃gerent. & repente pluuia
tribuebat⁹. & que plene terrã saciare potuisset
Ex qua re p̃tulit ei⁹ anima q̃d uirtutis int⁹.
quid meriti haberet. cui⁹ foris ostensa uestis
iram conditoris auerteret. Nuper quoq;
in parte campanie uir ualde uenerabilis

martiñ nomine inmonte marsico solitariã
uitã duxit. multasq; annis in specu angu
stissimo inclusus fuit. Q uẽ multa ex ñris no
uerant. eiq; acta; pñtes extiterunt. Deq̃
multa ipse & beate memorie papa pelagio
decessore meo & alii religiosissimi uiris nar
rauerãt; cognoui. Cui hoc miraculũ primum
fuit. qd mox ut sepdicti montis foramine
contulit. expeta eadem que in semetipsa
concaua angustum specũ fecerat. atque stulta
pruptit. que martino dĩ famulo in usu co
tidiano sufficeret. & nec plus adesset. nec
necessitati deesset. Q ua mire ostendit omnip;
ds quanti sui famuli curã gereret. cui ue.
tusto miraculo pocũ in solitudine ex petre
duricia ministraret. S ed antiquus hostis hu
mani generis ei uirtb; inuidens. hunc usita
ta arte pellere ex eo specu molit est. Nam
amicã sibi bestiam serpentẽ scilicet ingressus.
hunc ab eadem habitatione eicere facto ur
rore conat est. C epit & enim serpens infra
luncã uentre solus cũ solo. eoq; orante se ante
illum sternere. & cum cubante pariter cubare.
S ed uir ses omino non pterrit. cuius ori manũ
uel pedem extendebat dicens. S i licentia acce
pisti ut feras. ego non phibeo. C unq; hoc
pariente gereret. die quadam antiquus
hostis tanta ei hac comanua fortitudine uic
infremuit. seq; pdeuexũ montis latus inp
cipiciũ serpens dedit. omnaq; arbusta loci illi
flamma ex se exeunte concremauit. Quin

eo qđ montis latus oñe combussit. cogente oñi
potente dō monstrare cōpulsus ē: quante uir
tutis fuerat qui uict⁹ abscedebat. ℔pende queso
iste uir dñi in quo montis uertice stetit. qui cū
serpente ptinnniū tacuit securus; ℔ PETRVS;
Auditu pauco. GREGORIVS. Vir iste uene
rabilis inclusionis suę tempore primo decreue
rat. ut ultra mulierē non uideret. non qđ sper
nebat sexum. sed ex contēplata specie temptati
onis incurrere metuebat uiciū. Qđ quedā mulier
audiens audacē ascendit montē. atq; adei⁹ specum
impudenter prupit. At ille paulo longius intu
ens & uementis ad se muliebria indumenta con
spiciens. sese inoratiōnē dedit. in terrā faciem de
pressit. & eo usq; prostat⁹ iacuit. quo impudens
mulier á fenestra cellulę illi⁹ fatigata recederet.
Quę die eodem mox ut de monte descendit unā
simuit. ut ex mortis ei sententia daret⁹ intelligi
quia ualde oñipotenti dō displicuit. qđ eius
famulū ausu improbo contristauit. Alio qq;
tempore dū multa adhuc religiosa deuotione con
curreret. atq; arta esset semita quę in deuexo mon
tis latere ad ei⁹ cellulā propantes ducebat. puer par
uulus incaute gradiens ex eodem monte cecidit.
& usq; ad uallem corruit. quę sub monte eodem
sita quasi in profundū conspicit⁹. In loco quippe eo
dem tanta mons ipse altitudine excreuit. ut ar
busta ingenta quę ex eadem ualle prodeunt.
ex monte aspicientib; quasi fructecta esse uideant⁹.
℔ turbata itaq; sunt cuncta qui ueniebant. sūmaq;
cura quęrunt est. si cubi corpus elapsi pueri

potuisset inuenire. Quis enim aliud nisi ꝓtinus
crederet. Quis ut corpus ad tertiam integrū pue
nisse suspicaret. dum inꝑpositis ubiq; scopulis
in partib; discerpi potuisset. Ꝙ; requisit puer
inualle ituentis est. non solū uisus. sed etiam
in columis. Tunc cunctis patentē innotuit. qđ ledi non potuit. qđ hunc in casu suo mors
tio portauit. Inspecu uero illi magna desuper
rupis eminebat. que cum ex parte exigua mon
ti uideret affixa. martini celle ꝓminens. casū
suū cotidie et illi interitū ruitura minabatur.
Ad hunc mascha illustris uiri armentarii nepos
cū magna rusticoꝝ multitudine uenies. preca
batur. ut uir di despectu eodem dignaret exire.
qtin ipsi ruitura rupē exmonte potuissent euel
lere. atq; inspecu suo di famulus iā secur habi
taret. Cumq; hoc uir di nequaquā acqesceret.
ei qđ posset ut faceret. ꝑcepit ut ipse in celle sue
remotiori parte se contineret. si tam moles ruen
dibrum non erat. qđ simul et specū destrueret
et martinū necaret. Itaq; dum ea que uenerat
multitudo congreti si posset sine piculo uiri de
ingens illud qđ desup incubuerat saxum leuare.
cunctis uidentib; repente res ualde ammira
bilis contigit. quia moles ipsa quā conabantur
euellere. subito abeisdem laborantib; a uulsa
ne spelunce martini tectū tangeret. saltum
dedit. et quasi seruu di lesionem fugiens lon
gius cecidit. Q đ adiussū omīpotentis di ang
co ministerio actū intelligit. qui diuina pro
uidentia disponi omnia fideliter credit. Hiccum

priuſ ineodē monte ſe contulit nec dū clauſus
ſpecu habitauiſſ. catena ſibi ferrea pedē ligauit.
eiq; ſaxo exparte altera affixit. ne ei ultra liceret
pgredi. quā catene eidem quantitaſ tendebat.
Quod uir uite uenerabilis benedict⁹ audiens cui
ſupius memoriā feci. ei p discipl'm ſuū mandare
curauit. Si ſeruus es dī. non te teneat catena ferrea ſed catena xpi. Ad quā uocē martinus ſpm
eandem compedē ſoluit. ſed nunquā postmodū
ſolutū tetenchit pedē ultra locum quo hunc ten
dere ligatum conſueuerat. Atq; in tanto ſe ſpacio
ſine catena coercuit. in quanto et ante ligat⁹ manſit.
Qui dum ſe postmodū in eidem loci ſpecu concluſit.
cepit etiā diſcipl'os habere. qui abei⁹ ſpecu ſeorſū
habitantes. ad uſū uite aquam de puteo haurire
conſueuerāt. Sed funis in quo adhauriendā aquā
ſitula dependebat. crebro rumpebat. Vnde factū
eſt. ut eandē catenā quā expede ſuo uir dnī ſol
uerat. ei diſcipli peterent. eamq; funi adiunge
rent. atq; in illa ſitula ligarent. Ex quo iā tem
pore contigit. ut idem funis et cotidie tinge
retur aqua. et nullo modo rumperet. Quia
enim catenā uiri dī funis ille contigit. ipſe qq;
ad tolerandā aquā ferri in ſe fortitudinē traxit.
PETRVS. Facta hec placent q̄ mira. et multū
quia recentia. GREGORIVS. Nr̄is in tempo
rib; quidā quadrageſim⁹ nomine baxentanę
eccl'ae ſubdiacon⁹ fuit q̄ ouiū ſuarū gregē paſcere
in eidem aurelię parib; ſolebat. Cuius ualde
ueracis uiri narratione reſmita innotuit. quę
ſecreto fuerat geſta. Si nanq; ut prediximus

dum gregis sui maurelia curam gereret. indieb;
eidem uir fuit e monte qui argentari uocatur.
uenerabilis uite qui habitum monachi quem
pretendebat specie. moꝛib; explebat. Hic itaq;
ad ecclam beati petri apl̄oꝝ principis abeode
monte argentario annis singlis uenire con
suescerat. atq; adhunc quē predixi quadrage
simū subdiaconū sic ipse narrauit hospitā
litatis gr̄a declinabat. Quadam uero die dū
eiusdem hospicij qd̄ non longe ab ecclā habe
bat intrasset. cuidam paupcule mulieris ma
ritus iuxta defunctus est. Quē ex more lotū
uestimentis indutum & sabano constrictum.
supueniente uespe sepelire nequerunt. Juxta
defuncti q̄ corpus uiduata mulier sedit. que
immagnis fletib; nocte ducens. continuis la
mentoꝝ uocib; satisfaciebat dolori. Cunq;
hoc diutius fieret & flere mulier nullo modo
cessaret. uir dī qui recept̄ hospitio fuerat. qdra
gesimo subdiacono cōpunct̄ ait. Doloꝛib; hui
mulieris anima mea cōpatit̄. Rogo surgeor
mus. Pertexerunt q̄ utriq; aduicinā ecclam.
sesecq; parit̄ moratione dederunt. Cunq; di
utius orassent. cōplere oratione a qdragesimū
subdiaconū seruus dī petiit. Qua cōpleta. de
altaris crepidine puluere collegit. atq; cum
eodem quadragesimo addefuncti corpus accē
sit. sesecq; ibidem in oratione dedit. Cunq;
orasset iam non sicut prius fecerat. cōplere
orationem p subdiaconū uoluit. sed ipse be
nedictione dedit. Stratumq; surrexit. Et q̄a

dextera manu collectū puluerē iactabat. sinistra
palliū quo facies defuncti uelabat abstulit. Quod
cū mulier fieri cerneret. contradicere uehemēt
cepit. & mirari q̄d uellet facere. Ablato itaq;
pallio. de eo quem collegerat puluere defuncti
faciem fricauit. Quicum diutius fricaret. rece
pit animā & cutauit. oculos aperuit. & sese q; eleuans
resedit. quid ergo se ageret mirat ē. ac si de graui
somno fuisset excitat. Q̄d dum mulier lamentis
fatigata conspiceret. cepit ex gaudio magis flere.
& uoces ampliꝰ edere. Quā uir dñi modestia pro
hibitione compescuit dicens. Tace. tace. Sed
siquis uobis requisierit qualiter factū sit. hoc so
lummodo dicite. q̄a dñs ihc xp̄c opa sua facit.
Dixit hoc atq; abeūt hospicio exiuit. quadragesi
mū subdiaconū primus relict. & in loco eodem
ultra non apparuit. Temporalem nanq; honorē
fugiens. egit ut abbis q̄b; ursus in tanta uirtute
fuerat. nunquā iam in hac uita uideret. PETRVS.
Quid alii sentiant ignoro. ego aūt cunctas mira
culis hoc potius existimo esse miraculū. q̄d
adhuc mortui reclamant. corq; animę ad carnem
ex occulto reuocantur. GREGORIVS. Si ursi
bilia attendim̄. ita necesse ē. ut credam̄. si ū inuisi
bilia pensam̄. numerū constat q̄a maius ē. mira
culum. predicationis uerbo atq; orationis solatio
peccatorē conuertere. quā carne mortuū suscitare.
Inisto etenī resuscitat caro iterū moritura. in
illo ū anima in̄ternū uicturā. Cum enī pro
pono duos. in quo horum existimas maiori
facam uirtute miraculū. Lazarum quippe

quē iā fidelē fuisse credim⁹. carne chīs. saulū
uero resuscitauit in mente. C tq̄dem p⁹ resur
rectionē carnis. de lazari uirtutib; tacetur.
H am post resurrectionē animę capere n̄ra infir
mitas non ualet quanta in sacro eloquio de
pauli uirtutib; dicunt̄ qd̄ illi predicatione
crudelissimę cognationes ad pietatis mollia
conuersę sunt uiscera. qd̄ mouit cupit p fr̄ibus.
in quor̄ prius morte gaudebat. quod plenius
oīs scripturę scientia. nichil se scire indicat. n̄
xp̄m ih̄m cr̄ hunc crucifixum. qd̄ p xp̄o uirgis
libent̄ cędit̄. quē gladius insequebatur. qd̄ apo
stolat⁹ honore sullimis ē. sed tam̄ sponte fit parul
in medio discipl⁹or̄. qd̄ ad cęli tertii secreta ducet
cr̄ tam̄ mentis oculū p cōpassionē reflectat ad di
sponendū cubile coniugator̄ chorens. uxori uir
debitum reddat. similiter cr̄ uxor uiro. qd̄ admi
scet̄ in contēplatione angl⁹or̄ cr̄ tam̄ non aspnit̄
cogitare atq; disponere facta carnaliū. qd̄ gau
det in infirmitatib; sibiq; contumelius placet.
qd̄ ei uiuere xp̄c ē. cr̄ mori lucrū. qd̄ totū iā ext̄
carnē est hoc ipsum qd̄ uiuit in carne. Ecce qlit̄
uiuit. q̄ ab inferno mentis aduitā pietatis redūt.
M inus ē. g⁹ quēpiā in carne suscitare. nisi forte cū
p uiuificationē carnis aduitā reducit̄ mentis. ut
hoc ei agat̄ p exteri⁹ miracl̄m. quam⁹ conuersus
interius uiuificetur. PETRUS. Valde infracte
didi hoc qd̄ modo quā sit incōparabilit̄ sup̄i
gnoui. Sed quęso cępta psequere. ut dum
tempus uacat sine ędificatione hora n̄ transeat.
GREGORIUS. ERAT quidam mecū in mon-

cetib;

sterio conuersat̃ in scriptura scā studiosissim̃.
qui me etate p̃uat. & ex multis quem nesciebā
me ꝺdificare consueuerat. Hui⁹ itaq; narratione
didici. qd̃ fuit ꝺdam in campanię parib; intra
quadragesimū romane urbis miliariū nomine
benedictus. & ꝺdem ętate iuuenis. sed moribus
grandeuus & in sęc̃ conuersationis regula se fort̃
stringens. Que tale regis tempore cū gothi
repperissent hunc incendere cū sua cella molitisq̃.
Ignem nanq; posuerunt. sed incursu arserunt
om̃ia. cella illi⁹ igne cōburi non potuit. Qd̃ ui-
dentes gothi magisq; seuientes. atq; hunc ex suo
habitaculo trahentes non longe aspexerunt fuc-
censū clibanū qui coquendis pānib; parabatur.
eumq; in illū p̄cerunt. clibanūq; clauserunt.
Sed die altero ita illesus inuent⁹ est. ut n̄ solum
ei⁹ caro ab ignib; sed neq; extrema ullo m̄ uesti-
menta cremarentur. PETRUS Antiquū trium
puerorum miracl̃m audio. ꝺpiecti in ignibus
lesi non sunt. GREGORIUS. Illud ut opinor
miracl̃m ex parte aliqua dissimiliter gestum est.
Tunc ꝺ̄ppe tres pueri ligatis pedib; ac manibus
in ignem p̄iecti sunt. quos die altero rex req̄rens
in camino illesis uestib; deambulantes reppert.
Ex qua re colligit⁹ ꝙ ignis in quē iactati fuerant
ꝙ eorū uestimenta non contigit. eorū uincula
consumpsit. ut uno eodēq; tempore in obsequio
iustos. & haberet flāma uirtutū suā ad sola-
tium. & non haberet ad tormenta. Hvic tam̄
antiquo miraculo dieb; n̄ris ꝑ similis e contra-
rio euenit elemento. Nanq; nup̄ iohannes tribun⁹

relatione ſua me docuit. qđ promulſus comes cũ
illic adeſſet ſe cũ rege aucharigeo tempore eodẽ
in loco ubi mira reſ cõtigit affuiſſe. eamq; re
cognouiſſe teſtat̃ ẽ. Predict̃ q̃ enim tribunus
narrauit dicens. q̃a ante hoc fere q̃nquennũ
q̃ndo apud hanc romanã urbem alueũ ſuum
tiberis egreſſus ẽ. tantũq; creſcens. ut ei unda
ſup muros urbis influeret. atq; in ea maximas
regiones occuparet. apud ueronenſẽ urbem flu
uius. ateſis excreſcens. ad beati zenonis martyris
atq; pontificis ẽccl'am uenit. Cui ẽcclę duę
eſſent ianuę apte. aqua ineã minime intrat.
Q uę pauliſp creſcens. uſq; ad feneſtras ẽcclę
quę erant terre proxime puenit. Sicq; ſtans
aqua ẽcclę ianuã clauſit. ac ſi illud elementũ
liquidum in ſolliditatẽ parietis fuiſſet immu
tatum. Cunq; eſſent multa mer̃i inuenta ſi;
aquarũ magnitudine ẽcclã oñi circundata
qua poſſent egredi non haberent. ibiq; ſiti ac
fame deficere formidarent. ad ẽcclę ianuam
ueniebant ad bibendũ hauriebant aquã. Qę
ut predixi uſq; ad feneſtras excreuerat. et tam̃
intra ẽcclam nullo modo defluebat. Hauriri
itaq; ut aqua poterat. Stans ante ianuã ad
oſtendendũ cunctis mer̃tũ martyris. et aq̃
erat ad adiutoriũ. et quaſi aqua ñ erat ad
muadendũ locum. Qđ ego antiquo ante
dicti ignis miraculo uero predixi ñ fuiſſe
diſſimile. q̃ triũ puerorũ et ueſtimenta ñ
cõtigit. et uincula incendit; PETRVS.
Mirantur ualde ſcorũ facta que narras et plen
ti

infirmitati hominũ uehemẽt stupenda. Sed
q̃a tantos nuper in italia fuisse audio ammi-
rande utrarũ uiros. nosse uellem nullas eos
contigit antiqu hostis insidias ptuliss anex
insidiis profeciss. GREGORIVS. Sine labore
certaminis non ẽ. palma uictorie. Vnde ergo
uictores sunt ñ contra antiq hostis insidias
decertauerint. Maligñ quippe spũs cogitati
oñ. locutioni. atq; opi ñro semp insistit. si for-
tasse q̃d inueniat. unde apud exãmen eternu iu-
dicis accusator existat. Vis et enim nosse quom
ad decipiendũ semp assistat. Quidã q̃ nunc
nobiscũ sunt rem quã narro testantur. qd̃ ur
urbe uenerabilis stephan̄ nomine ualerie puñ-
cie prbt fuit huius ñri beneficii diaconi atq; dis-
pensatorus ecclãe agnitione proxim̄. Quiqua-
dam die de itinere domũ regressus. mancipio
suo negligẽt loquens p̃cepit dicens. Vi em dia-
bole discalcia me. Ad cuius uocẽ mox cepunt se
caligarum corrigie insũma uelocitate soluere.
ut ãpte constaret qd̃ ei ipse q̃ nominat̄ fuerat
ad extrahendas caligas diabolus obedisset. Qd̃
mox ut prbt uidit. uehemẽt expauit. magnisq;
uocib; clamare cepit. dicens. Recede mi-
ser. recede. Non enĩ t̃ sed mancipio meo locut̄
sum. Ad cuius uocẽ ꝑtim̄ recessit. ita ut minute
sunt magna iam ex parte dissolute corrigie re-
manserunt. Qua in re colligi potest. q̃a antiqũ
hostis q̃ tã ꝑsto ẽ. factis corporalib;. quam mi-
nus insidiis nisi cogitationib; insistat; PETRVS
Laboriosum ualde atq; terribile ẽ. contra imi-
mici

insidias semp intendere. & continue quasi in acie stare; GREGORIVS. Laborios um non erit. si custodiã nrãm non nobis sed gr̃ae supne tribuam̃. ita tam̃ ut ipsi quantũ possum̃. sub protectione dñi uigilemus. Si aũt antiqũ hostis a mente cepit expelli. ex diuina largitate plerunq; agitur. ut non solũ iã time ri non debeat. sed ipse etiam beneuiuentium uirtute terreatur. Rei namq; quã narro uir scissim̃ eleutherius senex pat̃. cui supius memoriã feci testis extitit. michiq; hoc intimare curauit. qd in hispolitana urbe puella quedam iam nubilis cuidam p̃mario filia. celestis uite desiderio exarsit. eiq; pater resistere ad uiam uite conat̃ ẽ. sed cont̃pto patre sc̃e conuersationis habitũ suscepit. Qua ex re factum ẽ. ut eam pat̃ suę substantię ex heredem faceret. michilq; illi aliud nisi sex untias uni̊ possessiunculę largiret̃. Eius ũ exemplo. plurę cepunt apud eã multę nobilioris generis puellę conuerti. atq; omipotenti dño dedicata uirginitate seruire. Quadam uero die isdem eleutherius abbas uir unte uenerabilis ad eam gr̃a exhortationis atq; edificationis accesserat. & cũ eadem uerbo dei colloquens sedebat. cum repente ex eodem fundo quem in sex unciis a patre p̃cepat cum exemo rusticus uenit. Qui dum ante eos existeret. maligno spũ corrept̊ cecidit. fatigariq; nimiis stridoribꝰ atq; balatib; cepit. Tunc scimonialis femina surrexit. atq; irato uultu magnis

clamoꝛib; imperauit dicens. Exi abeo miser.
exi abeo miser. Á deuꝰ uocẽ mox ꝓ os ue-
xati diabolus respondit dicens. Et si de isto
exeo in quẽ mirabo. Casu aũt iuxta porcꝰ
paruulus pascebat. Tunc sẽimonialis femina
ꝑcepit dicens. Exi abeo & in hunc porcum
ingredere. Q uistatim de homine exiit. porcũ
quem iussis fuerat inuasit. occidit & recessit.

PETRVS. Vellem nosse si salatam porcum conce-
dere spũi immundo debuit. GREGORIVS.

Propositę regulę mẽ actiõi sunt facta ue-
ritatis. Ipsi & enim redemptoꝛi nr̃o á legione
quę hominẽ tenebat dictum ẽ. Si eicis nos
mitte nos in gregẽ porcoꝝ. Q ui hanc & ab
homine expulit. & in porcos ire. eos quin
abyssum mittere concessit. Ex quare hoc
etiam colligit̃ qd̃ absq; concessione oñipo
tentis dñi nullã maligñ spũs contra hominẽ
potestatẽ habeat. qui in porcos intrare non
potuit nisi ꝑmissus. Illi q̃ nos necesse ẽ. spon
te subdi. cui & aduersa oñia subiciuntur
inuita. ut tanto nr̃is hostib; potentioꝛes
simus. quanto cum auctoꝛe oñiũ unum
efficimur ꝑ humilitatẽ. Quid aũt mirũ si
electa quiq; in carne posita multa facere mi-
rabiliter possunt. quoꝝ ipsa quoq; ossa moꝛ-
tua plerimq; in multis miraculis utuntur.

Inualerie nanq; ꝓumcia res est hęc gesta
quã narro. michiq; beatę memorię abba
tis mei ualentionis relatione cognita. Ibi
et enim quidã uenerabilis sacerdos erat. q

cum clericis suis in di laudib; bonisq; opibus
intent sce cõmũionis uitã ducebat. Supue
niente aũt uocationis die defunct est. atq;
ante ecclam sepult. Eidem uero ecle cau-
le inberebant ouiũ. atq; ipsdem locus inquo
sepult ẽ. adeasdem ouel tendentib; puius
erat. Quadam aũt nocte cũ clericis intra
ecclam psallentib; fur uenisset. ut ingress
caulas furtũ faceret. ueruecem tulit. et
cõcit exiit. Cũ ũ puenisset ad locũ ubi
uir dñi sepult erat. repente hesit. gressũ
mouere non potuit. Veruecem qdem de
collo deposuit. eũq; dimittere uoluit. sed
manu laxare non ualuit. Cepit q stare
miser cũ pda sua reus et ligat. Volebat
ueruecem dimittere. nec ualebat. Vole
bat egredi cum ueruece, nec poterat. Miro
atq; modo fur qui alienis uideri timuerat.
hunc mortuus tenebat. Cuiq; ita gress
maiq; illi, fuisset obstricta. immobilis
pstitit. Facto aũt mane. expletisq; laudi-
bus di ab ecclã egressi sunt clerici. et inue
nerunt ignotum hominẽ ueruecẽ tenentẽ
manu. Res uenit indubiũ utrum ueruecẽ
tolleret an offerret. Sed culpe reus ei tuus
indicauit penam. Mirati omes quia ingres
sus fur. uni di merito apud pdam suam
stabat ligatus. Qui se peo; pinus mortu
onem dederunt. furisq; pcib; uix obtinere
ualuerunt. ut q res eor uenerat rapere.
saltem uacuus erue meteret. Itaq; fur

qui diu steterat cum preda capituus. quoq;
exiit uacuus. Petrus. Appa
ret quante sint sup nos dulcedines ōmpo
tentis dī. cui erga nos sunt tam iocunda
miracula. Gregorius. Prenestinę ur
bi mons premmet. inquo beati petri apli
monasteriū situm ē. Unus di quoq: relati
one adhuc in monasterio positū audisse
me contigit magnū hoc qd narro miracu
lum. qd eiusdem monasterii monachi se nos
se testabant. Ineo namq; monasterio fuit
pat̄ uite uenerabilis. qui quenda monachū
nutriens usq; adtrienendos. puexit mores.
Cunq; eum intimore dni uideret extreuisse.
in eode sibi monasterio tunc prbm fecit or
dinari. Cui post ordinatione sua. qa non
longe abesset ei exitꝰ reuelatione indicatū
est. Ad predicto aut patre monasterii petiit.
qtenus ei concederet. ut sibi sepulchrum pa
raret. Cui ille respondit. Ante te qdem
ego moriturꝰ sum. sed tamen uade et sicut
uis prepara sepulchrum tuū. Recessit igit
et preparauit. Cum non post multos dies
senex pat̄ febre preuentꝰ ad extrema puc-
nit. atq; assistenti prbo iussit dicens. In
tuo sepulchro me pone. Cunq; ille dice
ret. scis quia ego modo securiorꝰ sum uiuos
q; cape non potest. abbas ptin̄ respondit
dicens. Ita fac ut dixi. qa sepulchrū tuū
amboꝫ nos capit. Defunctꝰ itaq; ē. atq; in
sepulchro eodem qd sibi prbr parauerat

posit. Mox quoq; ei prbt corporis languore secuit est. Quo languore crescente citius prbt uitam finiuit. Cumq; ad sepulchrū qđ sibi ipse parauerat corpus illi fuisset a fratrib; deportatum. apto eodem sepulchro. uiderunt oēs q audierunt locum non esse ubi poni potuisset. q corp patris monasterii qđ illic ante positum fuerat. oēm illud sepulchrū tenebat. Cumq; frēs qui prbi corp detulerant. factam sibi sepeliendi difficultatē uiderent. unus eor exclamauit dicens. Ē pat ubi ē. quod dixisti. q sepulchrum istud ambos uos caperet. Ad cuius uocē subito cunctis uidentib; abbatis corpus qđ ante humatū fuerat illic supnū iacebat. sese eleuauit in latere. et uacantē sepulchri locū ad sepeliendum corpus prbi pbuit. q utroq; ille locus caperet sicut uiuus spm traxerat mortuus impleuit.

§ ed q hoc quod pdixi apud preneſtinam urbem in beati petri monasterio gestum ē. ut ne aliq̄d eciam in hac urbe de eius ecclie custodib; ubi sacratissimū corpus illi ē. positum audire. PETRUS. Volo. atq; id ut fiat magnopere deprecor. GREGORIUS. Adhuc supsunt aliqui q theodorum ei ecclie custodem nouerant. cui narratione innouant res que ei contigit ualde memorabilis. quod quadam nocte dū circuis ad meliorandā uiam ianuam lumina surrexisset. ex more ligneis gradib; sub lampade positus stabat. et lampadis resoluebat lumen. cum repente beat

apti

petrus apls instola candida deorsu impauimto
constituit. eiq; dixit. Coliberte, qre tam citius
surrexisti. Quo dicto. aboculis aspicientis
euanuit. Sed tant in eo pauor irruit. ut tota
in illu corpois uirt deficeret. & pdies multos
de stratu suo surgere non ualuit. Qua imre
qd isdem beat apostol seruientib sibi uoluit.
nisi psentia sui respect ostendere. qa qcqd pro
ei uenerationе agerent. ipse hoc pmercede
retributionis sine intmissione semp uideret.

PETRVS. Michi hoc non tam apparet mi-
rum qa ursus est. sed qa is q eum uidit cum
sanus esset egrotauit. GREGORIVS. Quid
sup hac re mirar pet. Numqd mi meme
excedit qa cum dambel ppha magna ac terri-
bilem ursionе uidit. ex qua etiam ursione con
tremuit: ptim adiunxit. Et ego langui. & egro-
taui p dies plurimos. Caro enim ea que fpis sunt
capere non ualet. Ideirco non numqm cum
mens humana ultra se aduidendu ducit. ne-
cesse e ut hoc carneum uasculu qd ferre ta-
lenta pondus non ualet infirmetur. PETRVS
Scrupulu cogitationis mee apta ratio dissol
uit. GREGORIVS. Alius illic non ante lon-
ga tempora sicut nri seniores ferunt. custos
eccle aconitus dict e. magne humilitatis
atq; grauitatis uir. ita omipotenti do fide-
liter seruiens. ut isdem beat petr apls signis ostend
deret. cm de illo haberet estimationem. Nam
cum quedam puella paralitica in ea eccla pmanes-
manib; reperet. & dissolutis remb; corpus per

terrā traheret. diuq; abeōdē beato petro apl̄o
peteret ut sanari mereretᵉ. nocte quadā ei p
uisionē assistat & dixit. Vade ad acontium
mansionariū & roga illum atq; ipse te salutem
restituet. Cumq; illa de tanta uisione certa
esset. sed quis ēēt acontius ignoraret. cepit
huc illucq; p ecclē loca se trahere. ut q̄s ēēt
acontius inuestigaret. Cui repente ipse facꝰ
ē. obuius quem querebat. eiq; dixit. Rogo
te pat̄. indica mihi q̄s ē. acontius custos. Cui ille
respondit. Ego sum. At illa inquit. Pastor
& nutritor nost̄ beatⁱ petrⁱ apl̄i ad me misit.
ut ab infirmitate ista liberare me debeas. Cui
ille respondit. Si a beato missa es. surge. Cuiusq;
manum tenuit. & eam in statu suo protinus
erexit. Sicq; ex illa hora omīs meus corpo
ris ac membra solidata sunt. ut solutionis
illi signa ulterius nulla remanerent. Sed si cun-
cta que in ei ecclā gesta cognouim euoluere
conamur. ab omnium iam procul dubio narra
tione cessemus. Vnde necesse ē. ad mode
stos patres quoq; uita p italie prouincias claruit
narratio se mira reconqueat. Nup in samnij
prouincia q̄dam uenerandus utr mensis nomine
solitariam uitā ducebat. q̄ m̄oq; multis cognitᵒ
ante hoc fere ē. decennio defunctᵒ. De cuius opis
narratione unū auctorem non infero. q̄a pene
tot mihi in ei uita testes sunt. quot samnij pro
uincia nouerunt. Dicitaq; nichil adusum
suū aliud nisi pauca apium uascula possidebat. Huic cum langobardus quidā in eiusdem

apib; rapinam uoluisset ingerere. prius abeode
uiro uerbo correptꝰ ē. & mox pmalignū spm
ante eī uestigia uoxatꝰ. Q ua ex re factū ē.
ut sicut apud oīs incolas. ita etiā apud eande
barbarā gentē eī celebre nomen haberetꝰ. nullꝰ
q; ultra presumeret eī cellulā nisi humilis
intrare. Sepe ū ex uicina silua uenientes ursi
apes eī comedere conabantꝰ. quos ille deprhensos
ferula quā portare consueuerat cedebat. Ante
cuī uerbera immanissime bestie rugiebant &
fugiebant. & qui gladios formidare uix pote
rant. ex eius manū ictus ferule ptimescebant.
Huī studium fuit nil in hoc mundo habere. nil
querere. oīs qui ad se caritatis causā ueniebant
ad ęterne uitę desideria accendere. si quando aūt
quoꝛlibet culpas agnoscerent. nunquā ab mere
patione parcere. sed amoris igni succensus stu
debat in eis uehemēt plnguam seuire. Consu
etudinē uero uicini delonge posita eīdem loci
accolę fecerant. ut dieb; sing̃lis pebdomadam
unꝰquisq; ei oblationes suas transmitteret. ut ēēt
qd ipse ad se uenientib; offerre potuisset. Quodā
uero tempoꝛe possessoꝛ q̃dam carteri nomine im
mundo desiderio deuictꝰ. quandā sc̃imonalē fe
minā rapuit. sibiq; illicito matrimonio comuyx.
Quod mox ut uir dei cognouit. et p quos po
tuit que fuerat dei fieri audire mandauit. Cunq;
ille sceleris sui conscius timeret. atq; ad uirum
dei accedere nequaquā p̃sumeret. ne forte hunc
aspe ut delinquentes solebat increparet. fecit
oblationes suas eas q; int̃ aliorum oblationes

misit. ut eī mmera saltem nesciendo susceperet.
Sed cū cōrā eo fuissent oblationes oīm̄ depor
tatę. uir dī tacit⁹ sedit. singullatim oīm̄ con
siderare studuit. & oīm̄ alias diligens. atq; seorsū
ponens. oblationes q̄s isdem carterius transmise
rat p̄ sp̄m cognouit. spreuit & abiecit dicens.
Te & dicite ei. Oblationē tuā oīpotenti dño
tulisti. & m̄ tuas oblationes transmittis. Ego
tuā oblationē n̄ accipio. q̄a tuā abstulisti deo.
Q uia ex re actū ē. ut p̄sentes quoq; magn̄ timo
rem inuaderet. cū uir dī tam scienter de absentibus
iudicaret. PETRVS. M. ultos horū suspi
cor martyrū subire potuisse. si eos tempus
p̄secutionis inuenisset. GRIGORIVS. D uo
sunt petre martyrij genera. unū in occulto.
alterū quoq; in publico. Hā & si p̄secutio desit
exter⁹. martyrii meritū in occulto ē. cū uir⁹
ad passionē p̄mpta flagrat in animo. Q uia
enim esse possit & sine apta passione martyri
um testatur in euāgelio dn̄s. qui zebedei filiis
adhuc p̄ infirmitate mentis maiora sessionis
loca quęrentib; dicit. P otestis bibere calicē
quē ego bibitur⁹ sū. C ui uidelicet cū respon
derent possum⁹. utriusq; ait. Calicē q̄dem meū
bibetis. sedere aūt ad dexteram meā uel ad sini
stram non ē. meū dare uobis. Q uid aūt calicis
nomine. nisi passionis poculū signat. Et
cū nimirū constet q̄ iacob; in passione occu
buit. iohēs uero in pace ęcl̄ae quieuit. in cun
ctā colligitur esse & sine apta passione mar
tyrium. quando & ille calicem dn̄i bibere dict⁹

est. q̄ exp̄secutione mortuus non ē. Debis autē
talib; tantisq; uiris quoz̄ sup̄ius memoriā feci-
mus dicam⁹ q̄a sip̄secutionis tēp⁹ existeret. mar-
tyres ēē potuissent. q̄ occulta hostis insidias to-
leramus. suosq; in hoc mundo aduersarios dili
gentes. cunctis carnalib; desideriis resistentes.
p̄ hoc q̄d se om̄ipotentia dō in corde mactauer̄t.
etiam pacis tempore martyres fuerunt. dum
nr̄is modo temporib; uules quoq; & sc̄aris uitę
p̄sonas de q̄b; in ecclesiis gl̄ie presumi posse ui-
debat⁹ abhorta occasione. contigit ad coronas
martyrii puenisse. Nam ante hos fere an-
nos quindecim sic̄ hi testant⁹ qui int̄esse potuer̄.
quadraginta rustici a langobardis capti carnes
immolaticias comedere cōpellebant. Q ui cū ual-
de resisterent. & contingere cibū sacrilegū nol
lent. cepere langobardi qui eos tenuerant. nisi
immolata comederent. eis morte minari. At
illi ęternā potius quā p̄sentē uitā ac transitoriā
diligentes. fideliū p̄stiterunt. atq; in sua constan-
tia simul om̄es occisi sunt. Quid itaq; isti n̄ uera-
tis martyres fuerunt. q̄ ne uetitū comedendo
conditorem suū offenderent. eligēr gladiis ui-
tam finire. Eodem q̄q; tempore dum fere
q̄ringentos captiuos alios langobardi tenuis-
sent. more suo immolauerunt caput capre
diabolo. hoc ei currentes p̄ circuitum carmi-
ne nefando dedicantes. Cumq; illud ipsi pus
fumissis cernucib; adorarent. eos quoq; quos
cepant adorare pariter compellebant. Sed ex eis-
dem captiuis maxima multitudo magis eligens

moriendo aduntã immortalẽ tendere. ꝙ quam
adorando uitã mortalẽ tenere. obtemperare
iussis sacrilegis noluit. & ceruicẽ quã semper
creatori flexerat. creaturę inclinare contemp
sit. Vnde factum ẽ. ut hostes q̃ eos ceperant.
graui iracundia accensi. cunctos gladiis inter
ficerent. quos in errore suo participes ñ habe
rent. Quid q̃ mirũ si erumpente psecutionis
tempore illi martyres esse potuissent. q̃ in ipsa
quoq; pace ecclę semetipsos semp affligendo
angustã martyrii tenuerunt uitã. quando
irruente psecutionis articulo hi etiã meruit
martyrij palmas accipere. q̃ in pace ecclę latas
hui⁹ sęculi uias sequi uidebantur. Nec tamen hoc
qđ deiectis uiris dicim⁹. de cunctis iam
quasi in regulã tenem⁹. Nam cum psecutionis
apte tempus irruit. sicut plerisq; subire marty
rium possunt. q̃ esse in pace ecclę despicabiles
uidentur. ita ñ numquã imbecillitatis formi
dine corruunt. q̃ in pace prius ecclę fortiter
stare credebant. Sed eos de q̃b; p̃ durum fieri
martyres potuisse fidem̃ facim⁹. q̃ hoc iã ex eo
fine collegim⁹. Cadere em̃ nec in apta psecutio
ne poterant hi⁹ de q̃b; constat. quia & usq; ad
finem uitę in occulta animi uirtute p̃stiterunt;

PETRVS. Vtilitatis ita ẽ. Sed sup in⁹ digno
scis diuinę misericordię dispensatio ẽ. q̃ a langobar
dorũ seuiciã ita moderatur. ut eorũ sacerdotes
q̃ esse se fidelium q̃si uictores uident. orthodoxorũ
fidem p̃sequi minime p̃mittat. GREGORIVS.
Nocere facere plerumq; conati sunt. sed cum

ſeuicię miracula ſupna reſtiterunt. Vnde unũ narro
qđ̃ ꝑ bonefaciũ monaſterii mei monachũ q̃ uſq; ante
quadriennũ cũ langobardis fuit. adhuc ante tri-
duũ agnoui. Cũ ad ſpolitanã urbem langobardorũ
epl̃ ſcilicet arrianã ueniſſet. & locũ illic ubi ſolemnia
ſua ageret. non haberet. cepit ab ei ciuitatis epo ecclã
petere. quã ſuo ritui dedicaret. Qđ̃ dũ ualde epl̃ nega-
ret. iſdem q̃ uenerat arrianã beati pauli apli illic ecclãm
cõminus ſitã. ſe die altero uolentẽ introeuntũ ee ꝓfeſtus
eſt. Qđ̃ eidem ecclae cuſtos audiens. feſtinus cucurrit.
ecclãm clauſit. ſeris mumuit. Facto aũt ueſpe. lampa-
des omes extinxit. ſeq; in interioribus abſcondit. In ipſo
aũt ſubſequentis lucis crepuſculo arrianus epl̃ collecta
multitudine aduenit. clauſas ecclę ianuas effringere
parat. ſed repente cunctę ſimul regię diuinit̃ con-
cuſſę abiectas longi ſeris apte ſunt. atq; cũ magno
ſonitu omia ecclę clauſtra patuer. effuſoq; deſup lu-
mine omes q̃ extinctę fuerant lãpades accenſę ſt.
Arrianus ũ epl̃ q̃ uim factur aduenerat ſubita cecitate
ꝓcuſſus ẽ. atq; alieni. ią manib; ad ſuũ habitaclm
reduct. Qđ̃ dũ langobardi in eadẽ regione po-
ſiti omes agnoſcerent. necq; quã ꝑſumpſer ulteri catho-
lica temerare. Miro o cũ m res geſta ẽ. ut qua
eidem arriani cauſa lãpades in ecclã beati pauli fuerant
extinctę. uno eodẽq; tempore. & ipſe lumen ꝓderet.
& in ecclã lumen rediret. Sed neq; hoc ſileam
qđ̃ eidem arrianę hereſeos dampnationẽ. mbraeqq;

urbe ante biennīū pietas signa monstrauit. Ex his
quippe que narro aliud popls agnouit. alia aut sa
cerdos & custodes ęcclę se audisse. se uidisse testantur.
Arrianoꝝ ęcclā in regione urbis huī quęstura dr cū
clausa ante biennīū remansisset. placuit ut infide
catholica introductis illic beati sebastiani & sc̄ę aga
the martyrum reliquijs dedicari debuisset. Q̄d fac
tum ē. Nam cum magna multitudine popli uenien
tes atq; omipotentī dn̄o laudes canentes eandē ęcclam
ingressi sumus. Cunq; inchoatā missarū solennia cele
brarent. & pre eidē loci angustia popli se cōprimeret
multitudo. q̄dā ex his q̄ extra sacrariū stabant. pos
sibito intra suos pedes huc illucq; discurrere senserunt.
Quē dū unusq; sentiret & iuxta se stantib; indicaret.
isdem porcus ęcclę uanual petiit. & omis pōs transiit
in admiratione cōmouit. Sz uideri n̄ potuit. q̄mus
sentiri potuisset. Id iccirco diuina pietas ostendit. ut
cunctas patefaceret. q̄a de loco eodē immund̄ habita
tor exiret. Pacta q̄ missarū celebratione recessimus.
Sz adhuc nocte eadē magn̄ in eidem ęcclae tectis stre
pit̄ factū ē. ac si inhęc aliq̄ errando discurrerent. Se
quente aut̄ nocte q̄ uoz sonit̄ exierunt. cū subito
tanto terrore intonuit. ac si omis illa ęcclā a funda
mentis fuisset euersa. Ctp̄a n̄ recessit. ac nulla illic
ulter̄ inq̄etudo antiq̄ hostis apparuit. sed p terrorē
sonitū quē fecit. innotuit a loco quē diu tenuerat
quā coact̄ exiebat. Post paucos ū dies in magna se
renitate aeris sup altare eiusdē ęcclę nubes celit̄ descendit.

ſuoq; illud uelamme oꝑuit. omnẽ ẽcl̃am tanto
terrore ac ſuauitate odoꝛiſ repleuit. ut patentibus
ianuis nullus illic ꝑſumeret intrare. Et ſacerdotes
atq; cuſtodes uel hi q̃ ad celebranda miſſarum ſolen
nia uenerant rem uidebant. ingredi minime po
terant. & ſuauitatẽ mirifici odoꝛiſ trahebant. Die
ũ alio cũ intra lampades ſine lumine dependerent.
emiſſo diuinit⁹ ſunt accenſe. Atq; ꝑ paucos terꝛũ dies cũ expletis miſſarũ ſolemniis extinctis lampa dib; cuſtos ex eadẽ ẽcl̃a egreſſus fuiſſet. poſt paulu lum intrauit. & lampades q̃s extinxerat lucentes repeꝛit. q̃s negligent extinxiſſe ſe credidit. atq; eas iam ſollicitus extinxit. Cui exiens. ecl̃am clau ſit. ſed poſt horarũ triũ ſpatiũ regreſſus ẽ. lucentes lampades q̃s extinxerat inuenit. ut uidelicet ex ipſo lumine apte clareſceret. q̃a locus ille de tenebriſ ad lucem ueniſſet. PETRVS. Et ſi in magnus ſum⁹ tribulationib; poſita. q̃a tam̃ a con dꝛone mꝛo non ſum⁹ oim̃o deſpecti. teſtant⁹ ea que audio ei⁹ ſtupenda miracula. GREGORIVS Quamuis ſola que in talia geſta ſunt narrare de creueram. tam̃ ꝓ oſtendenda eid̃em arriane hereſeos dãpnatione tranſeam⁹, uerbo adriſpanas. atq; inde paſſricã ad italiã redeamus. PETRVS. Perge q̃ libet. Hã lectus ducꝛ. lectus reducꝛ. GREGORIVS. Sicut multoꝝ q̃ ab iſpanioꝝ partib⁹ uenerunt relatione cognoui nup hermingildus rex leuigildi regis uuiſigothoꝝ filius abarriana hereſi

lumine

adcatholicā fidē uiro reuerentissimo leandro spoleta
no epō dudū m in amicicijs familiarit iuncto pdi
cante cōmotus ē. Juē pat arrianū. ut adeandē here
sim reduret. & pmiis suadere. & minis terrere
conat ē. Cumq; ille constantissime responderet
numq̄m se uerā fidē posse relinquere. q̄m semel ag
nouisset. irat pat. eū puauit regno reb; q; omib;
expoliauit. Cunq; nec sic uirtutē mentis illius
emollire ualuisset. in arta illū custodia conclusit
collū manq; illi ferro religauit. Cepit itaq; iscē
hermingild rex iuuenis terrenū regnū despice
& forta desiderio celeste querens. in eilicijs iacere
umculat. omīpi dō ad confortandū se pces effun
dere. tamdq; sullimi gl'am transeuntis mundi de
spicere. quo & religatus agnouerat. nichil fuisse
qd potuit auferri. Supueniente aūt paschalis festi
uitatis die in æpestæ noctis silentio ad eū pfidus
pat arrianū epm misit. ut ex ei manu sacrilege
consecrationis cōmunionē perpet. atq; p hoc ad
patris gr'am redire mereret. S; uir dō dechr arria
no epō uenienti exprobrauit ut debuit. eiq; a se
pfidiā dignis increpationib; repulit. Quia & ipse ex
teri iacebat ligat. apud se tam in magno mentis
culmine stabat secur. Ad se itaq; reuerso epō ar
rianū pat infremuit. statimq; suos apparitores
misit. q constantissimū confessorē di ubi illic iace
bat occiderent. Q d factum ē. Nam mox ut mgi
si sunt securem cerebro illi infigentes. uitā corpo
ris abstulerunt. Hocq; in eo ualuerunt primer.
qd ipse quoq; q pempt ē. in se constituerat despexisse.

ꝯed pro ostendenda uera eiꝰ gtá. supna quoq; non
defuere miracula. Nã cepit in nocturno silentio
psalmodie cantꝰ ad corpꝰ eiꝰ regis & martyris au
diri. atq; ideo ueracitꝰ regis ꝗ martyris. Quidã
etiã ferunt qd illic nocturno tpre accense lãpades
apparebant Unde factũ ẽ. ꝙtin corpꝰ illiꝰ ut uidebat
martyris iure a cunctis fidelib; ueneran debuisset.
Qd tũ pfidus & parricida cõmotꝰ penitentia hoc fe
cisse se dolunt. nec tamẽ usq; ad optinendã salutẽ
ñ ã ꝗ uera ẽet catholica fides agnouit. sed gentis sue
timore pterritꝰ ad hanc puenire ñ merut. Qui ob
orta egritudine ad extrema pductꝰ leandro epo quẽ
plus uehemẽt afflixerat riccharedũ regẽ filiũ
quẽ in sua heresi relinquebat cõmendare curauit.
ut in ipso ꝙq; talia faceret. ꝗ in fre illiꝰ fuis exhor
tationib; feciset. Qua uidelicet cõmdatione exple
ta defunctꝰ ẽ. Post cuiꝰ morte riccharedꝰ rex non
patrẽ pfidũ sed frem martyrem sequens a barriane
hereseos prauitate conũsus ẽ. totãq; uuisigotharũ
gentẽ ita ad ufrã pduxit fidẽ. ut nullũ in suo reg
no militare pmitteret. ꝗ regno di hostis existere
pheretacam pfidiã ñ timeret. Hec mirũ qd uere
fidi pdicator factꝰ ẽ. ꝗ fr ẽ martyris. Cui hunc
ꝙq; merita adiuuant. ut ad omũpis di gremium
tã multos reducat. Qua mre consideranchũ nob
ẽ. ꝗ a totũ hoc agi nequq̃ posset. si hermingildꝰ
rex p uerntate mortuus non fuisset. Nam sicut

scriptum ẽ. nisi gm̃ frumenti cadens in terrã mor
tuũ fuerit ipsũ solũ manet. si aũt mortuũ fuerit
multũ fructũ affert. hoc fieri uidem̃ in mẽbris
qd̃ factũ sem̃ in capite. In uuuisigotharũ ꝙ em̃
gente unus est mortuus. ut multa uuuerent. Ste
dũ unũ gm̃ fidelit̃ cecidit. ad obtinendã fidẽ
arrianorũ seges multa surrexit. PETRVS. R. es
mira ꝙ nisi stupenda temporibus. GREGORI.
Iustinian q̃q; temporib; dũ cont̃ catholicorum
uitã exhorta auuandalis arriana psecutio in affri
ca uehemẽt insaniret. q̃dã in defensione uerit̃is
epi forũt̃ psistentes ad mediũ st̃ deducta. Quos uan
dalor rex ubis ac muneribꝫ flectere ad pfidiã non
ualens. torq̃ us frangere posse credidit. Hã cũm
ipsa defensione ueritatis silentiũ indiceret. nec tam
ipsi cont̃ pfidiã tacerent. ne tacendo forsitan consen
sisse uiderent. rapt̃ in furore coꝝ linguas abscidi
dit̃ fecit. R es mira ꝙ mutus nota senioribus.
q̃a ita p̃ p defensione ueritatis etiã sine lingua loq̃
bant. sic p̃us loq̃ plinguũ consueuerant. PETRVS.
Mirandum ualde ẽ. ꝙ uehementer stupendum.
GREGORIVS. Scripũ pcat ẽ. de unigenito
filii patris. in principio erat ubũ. ꝙ ubũ erat
apud dm̃. ꝙ ds̃ erat ubum. Deũ etiã uerbo
subiungit̃. omnia p ipsum facta sunt. Quid gm̃
ram̃ si uerba edere sine lingua potuit uerbum
q̃d linguam fecit. PETRVS. Placet q̃d dicis

GREGORIVS. Hinc aq; eo ad pone pfugi ad constanti
nopolitanā urbē uenerē. Coq; qre q; pexplen
dis responsis ecclē ad pncipē ipse transmissus fu. sem
onē quendā ep̄m reppert q; se adhuc eor ora sine lin
guis loquentia uidisse testabat. ita ut aptis oribus
clamarent. Ecce uidete q; linguas n̄ habem̄ & loq̄
mur. Videbat enī arespicientib; ut ferebat. q; absci
sis radicit̄ linguis q; si q; dā baratrū patebat inguttu
re. & tam̄ ore uacuo plena ad integrum uerba for
mabant. Quor illi; utn̄ in luxuriam lapsus. mox
pua tē. dono miracli. recto uidelicet omipis di iu
dicio. ut q; carnis continentiā seruare neglexerat.
sme lingua carnea n̄ haberet uerba uirtutis. Q;
hec parriane nos hereseos damnatione dixisse
sufficiat. Hunc ad ea que nup in talia gesta sc̄
signa redeam̄. Is aut cui supi memoriā feci de
uberi pat̄ monasterij beati euangliste marci
qd̄ in spoletane urbis pomeriis situ ē. dum ecc̄ú
ē. in hac urbe mmeo monasterio conūsat̄. ibiq;
defunct̄ ē. que sui discipli ferebant orando mor
tuū suscitasse. Vir aut tante simplicitatis erat
& cōpunctionis. ut dubiū non esset q; ille la
crime ex tam humili simpliciq; mente edite.
apud omipotentē dm̄ multa obtinere potu
issent. Huius q; aliqd̄ miracl̄m narro qd̄ inq̄sit̄
m̄ simplicit̄ & ipse fatebat̄. Quadā nanq; die
dū iter carperet. facto uespere cū ad secedendū

locus decesset in monasterū uirginū deuenit. in q̄
q̄dam paruul' puer erat quē maligⁿ spūs omⁿi no
cte uexare consueuerat. ⁊; sēimonales femine ut
utrū dī susceptum. eū rogauer' dicentes. Ut eū p̄t
puer iste hac nocte maneat. Q̄ ipse benigne su-
scepit. secūq; eū nocte eade iacere pmisit. Facto
aut̄ mane. cepunt sēimonales femine eundem
patre uigilant' ingrere. sicq̄ puer que dederant.
nocte eade fecisset. Q uu mirat' cur ita recq̄reret.
respondit nil. Tunc ille eidem pueri innot' uer
causam. & q̄ maligⁿ spūs nulla abeo nocte rece
deret inchoauer' sumope postulantes. ut hunc se-
cū ad monasteriū tolleret. q̄a ia uexationem illi
uidere ipse n̄ possent. Consensit senex. puerū ad
monasteriū duxit. Q uu cū multo tempore mo
nasterio furisset. atq; ad hunc antiqū hostis ac
cedere minime psumpsisset. eide seruus animū de
salute pueri immoderatū p̄ leticiā tactus e. Ham
corā positis frib; dixit. Ecce dyabol' ibi cum illis
soromb; uocabat'. At ū ubi ad seruos dī uentū est
ad hunc puerū accedere n̄ pōsunt. Postquā
uoce hora eade ac monito isdem puer coram
cunctis frib; diabolo se intrudente uexatus e.
Q uo uiso senex. se pcuti in lamentū dedit. Q uēdū
lugente eius frēs consolari uoluissent. respondit
dicens. Credite mihi q̄a in nullo uerum ore hodie
panis ingredier'. nisi puer iste a demonio fu

erit erepc̃. Tunc se mo ratione cũ cunctis fr̃ibus
strauit. & eousq; oratione quousq; puer aueza-
tione sanaret. Quod ita factũ est ut ad hc
maligni spũs accedendi ausum ulteri non haberet.

PETRVS. Credo qd ei clauo parua subreserat
ei discipl̃os omnips ds facta illi esse uoluit adiutores.

GREGORIVS. Ita est. Nam pond̃o miraculi solutis por
tare non potuit. druisit hoc cũ fr̃ibz. & portauit.
Hui us oratio q̃nte uirtutis fuit in me metipso
exp̃o fuit. Nã cũ quoda tp̃re in monasterio po
situs incisione uitaliu patere. crebrisq; anguistiis
phozarũ mo ita ad extaũ ppinq̃re. q̃m medici mo
lestiam greco eloq̃o syncopin uocant. & nisi me
frequent fr̃is cibo reficerent. uitalis in spũs fumo
tis tenebras uideret. Paschalis supuenit dies. Et
cũ sactissimo sabbato mq̃ omnis & paruuli pu
ri ieiunant. ego ieiunare non potuissem: cepiq̃
merore q̃m infirmitate deficere. sed tristis animus
consiliu citi inuenit. ut eande uirtu di secreto in
oratoriu duceret. eiq; peteret quatin in die illo ad ie
iunandu uirt̃ daret sus apud omnipotẽm chm̃ pro-
obaneret. Qd factũ e. Nam mox ut oratoriu
ingressi sum. ame humilit postulat sese cũ lacri
mis in oratione dedit. Et post paululu cõpleta
oratione exiit. & Adiuuante benedictione illi uirtu
te tanta meus stomachus accepit. ut in fundi
a memoria tolleret cibus & egritudo. & cepi mirari

quis essem. q̄s fuerim. Q uia etc̄ū ad animū rediebat
infirmitas. nichil inme ex his quę memineram reco-
gnoscebam. C unq; in dispositione monasterij occu-
pata mens esset. obliuiscebar. funditꝰ egredinitudis
meę. S i ů ut p̄dixi rediret egritudo admemoriā.
cū tam fortē me ee sentirem. mirabar si n̄ come
dissem. q̄ aduespum ueniens tamę me fortitudinis
inueni. ut si uoluisse ieiunū usq; addie altum tran-
sferre potuissem. S icq; factū ē. ut inme p̄bare ea
etiā de illo uera ee q̄b; ipse int̄ minime fuissem.

Petrus. Q uia eandē uirū magnę cōpunctionis
fuisse diristi. ipsam lacrimarū um langi addiscere
cupio. U nde queso ut m̄ quot sē genera cōpunctio
nis edisseras. Gregorii. I n multis speciēb; cōpun
ctio diuidit. q̄ndo singlę quęq; a penitentib; cul
pe plangunt. Vnde ex uoce quoq; penitentium
ieremias ait. D iuisiones aq̄rum dechyrit oc̄ls meis.
Primerpalit ů cōpunctionis genera duo sē. U na dū
siciens anima p̄us amore cōpungit. post amore
Priusq; eū sese in lacrimis afficit. q̄a dum malorꝝ suorꝝ
recolit. p̄his ppetī supplicia ęterna p̄timescit. At
ů cū longa meroris anxietudine fuerit formido con
sumpta. quedā iā de p̄sumptione uenię securitas
nascit. q̄ inamore cęlestiū gaudiorꝝ animꝰ inflam-
mat. C tq̄ę p̄us flebat ne duceret ad supplicīū.
postmodū flere amarissime incipit. q̄a differtur
a regno dī. C ontęplat q̄ eū mens qui fuit illi

angl̃oꝝ choꝛi. quę ipsa societas beatoꝝ spiꝝ. quę
maiestas ęternę ursionis dī. ꝙ ampl9 plangit q̃a
bonis pennib; deest. quā flebat p9 cū mala ęterna
metuebat. Sicq; fit ut pfecta cōpunctio formidi
nis tradat animū cōpunctioni dilectionis. Q uod
bene in sacra ueraciq; b istoria figurata narratione
describit̃ quę ait. qd axa filia caleph sedens super
asinū suspiraut. Cui dix̃ pat̃ suus. Quid habes.
Acq; illa respondit. Da m benedictionē. Terrā au
stralē et arentē dedisti m. unge et irriguā. De
dit ei pat̃ suus irriguū supi. ꝙ irriguū inferus.
Axa q̃ppe sup asinū sedet. cū irrationabilib; carnis
suę motib; anima p̃sidet. Q uę suspirans a patre terrā
irriguā petit. q̃a a creatore nro cū magno gemitu
querenda ē. lacrimarū grā. Sunt namq; n nulli q̃
iam in dono poeptum libere p iusticia eloqui op
pressos tueri. indigentib; possessa tribuere. ardo
rem fidei habere. sed adhuc gr̃am lacrimarū n̄
habent. Hi nimirū terrā australem ꝙ arentem
habent. sed adhuc irriguā indigent. q̃a in bonis
opib; posita in q̃b; magni atq; feruentes sunt. opor
tet nimis ut aut timore supplicii. aut amore regn
ni ęlestis mala etiam quę antea p̃petrarunt
deplorent Sed quia sit dixi duo sunt cōpunctionis
genera. dicit ei pat̃ suus irriguū supi ꝙ irriguum
inferius. Irriguum q̃ppe supius accipit
anima. cum sese in lacrimis ęlestis regni desiderio

affligit. Irriguũ ũ inferus accipit. cũ inferni
supplicia flendo ptimescit. Et quidem pus supi.
ac post irriguũ inferi dat. Sed q̃ cõpunctio amo
ris dignitate p̃uenit. necesse fuit. ut pus irrigu
um supuus. & post irriguũ inferi cõmemorari
debuisset. PETRUS. P lacet qd dicis. Sed p̃quã
hunc uenerandę uitę eleutheriũ huĩ meritu fus-
se dixisti. libet inq̃rere. si nunc in mundo ee̊ cre
dendũ ẽ. aliquos tales. GREGORIUS. Floruĩ
tibertinę epi cũ ueritatis atq; sĕctatis ẽ. dilectio
ni tuę incognitũ nẽ. Hic m̃ ee̊ apud se prbm
quendam amantiũ nomine p̃cipue simplicitas
narrauit uirũ. Quẽ hoc habere phibet ut aplo-
more manũ sup egros ponat ut salutẽ restituat.
& q̃m libet uehemens egritudo sit ad tactũ illi
abscedat. Quẽ hoc etiã habere miraculi adiunx.
q̃a in quolibet loco q̃muis immanissime asperi
tatis serpentẽ reppererit. mox ut eũ signo cru
cis signauerit extinguit. ita ut uirtute crucis
q̃m uir dei digito ediderit. dirupti uiscerib; mo
riat. Quẽ signando serpens in foramine fugerit:
signo crucis os foraminis benedicit. statimq;
ex foramine serpens iã mortuus trahit. Quẽ tam
p̃ uiritus uirũ ipse etiã uidere curauit. eumq;
ad me deduci in infirmoy domo paucis diebus
manere uoluit. ubi siq̃ adesset consolationis
gr̃a citi ꝓbari potuisset. Dixit aũt q̃dã mẽ egros

alios mente capt̃ iacebat. quē medici greco uocabulo
frenetici appellant. Qui nocte quadam cū magnas
uoces scilicet insan̄ ederet. cunctosq; egros immensis
clamorib; pturbaret. ita ut nulli illic cape somnū liceret. Fiebat res ualde miserabilis. q̄a unde un̄ male. m
de oīm deter̄ habebant. Sed sic̄ et prius reuerentissimo
uiro florido epō q̄ tunc cū pbro pbro illic pariter
manebat. et post a puero qui nocte eadē egrotantib;
seruiebat. subtilit̄ agnouit: isdem uenerabilis pbr de
ppō stratu surgens. ad lectū frenetici silent̄ accessit.
et sup eum positis manib; orauit. Mox q; illū meli⁹
habentē tulit. atq; in supiora dom⁹ secū adorationum
duxit. Ubi peo liber⁹ orationi incubuit. et statim cū
sanū ad lectum ppm reduxit. ita ut nullas ultr̄ius
uoces ederet. nec; egrotoq; quēpiā aliquo clamore
turbaret. nec tā egritudinē auxit alienā. q̄ pfecte
recepat mentē suā. Ex quo ei uno facto didicim⁹.
ut de eo illa oīa audita crederemus. PETRUS.
Magna utiq; ędificatio ē uidere uiros mira faci
entes. atq; incuiub; suis ter̄m in terra conspicere.
GREGORIUS. Nec; hoc silendū puto qd̄ omīps ds
sup maximianū famulū suū nunc siracusanum epm.
tunc aut̄ mei monasterii patrē dignat⁹ est monstrare
miraculum. Nam dum iussione pontificis mei in
constantinopolitanę urbis palatio responsis ęcclasti
cis deseruirē. illuc adme isdem uenerabilis maxim
anus caritate exigente cū frib; uenit. Qui cū ad

monasteriū meū romā rediret. immani adriatico nimia
tēpestate deprehensus. mestumabili orchine atq; insi-
tato miraculo. erga se cunctosq; q̄ cū eo aderant oīm-
potentis dī ē̄ram cognouit ē̄ gr̄am. Hā cū meor
mortem uerior. nimietatib; eleuati fluct⁹ ferirent.
ex naui clauu p̄dicti arbor. absecta ē. uela mundisp-
iecta. totūq; uas nauis quassatū nimijs fluctib;. ab
oīni fuerat sua cōpage dissolutū. R. mis itaq; paten
tibus. intrauit mare. atq; usq; ad supiores tabulas
impleuit nauem. ita ut ñ tā nauis int̄ undas. q̄m
undq; iam intra nauē ēē uiderent. Tunc in eadē nau
residentes non iā ex mortis uicinia. sed ex ipsa eius
p̄sentia. ac uisione turbati. oīs sibimet pacē dederē.
corp⁹ ē̄ sanguinē redemptoris accepunt. dō se sin
guli cōmendantes. ut eor. animas benigne suscipe
ret. quor. corpora in tam pauenda morte tradide
rat. S;. omīps dīs q̄ eor. mentes mirabilit̄ terruit.
eor. quoq; uitā mirabili seruauit. Nā diebus octo
nauis eadem usq; ad supiores tabulas aq̄s plena.
inter p̄pum pagens enatauit. Hono autē die in
cotronensis castri portū deducta ē. Ex q̄ exierunt
oīs incolumes. qui cū p̄dicto uenerabili maxim
ano nauigabant. Cunq; post eos ipse quoq; fuis
set egressus. mox ineīdem port⁹ p̄fundum nauis
demersa ē. ac illis egredientib; appondere sulle
uatione carunisset. Stq; plena hominib; impe
lago aquas portauerat atq; natauerat. maxima

fmo

cū suis frīb; recedente aquas sine hominib; importuñ
ualuit portare: ut hinc omīps dñs ostenderet. quia hanc
hominstam sua manū tenuerat. que abhominib; uacua
& derelicta sup aquas non potuit manere. ¶ Ante dies
quoq; fere quadraginta uidisti apud me eum cuius
supi memoriā feci uenerabilis uirum utq; prbm
sanctolū nomine. q̄ad me ex nursię puincia annis
singlis uenire consueuit. Sed ex eadem puincia q̄dā
monachus ante triduū uenit. q̄ grauis nunciū me
rore me pculit. q̄a eundē uirū obisse nunciauit.
Huī ego & si non sine gemitu dulcedinē recolo. iam
tamē sine formidine uir autes narro. q̄s auicinis eī
sacerdotib; mira ueritate & simplicitate pditis ag
noui. Et sic inī amantes se animos magnū caritā
tis familiaritas ausū pbet. á me plerumq; exdul
cedine exactus. ipse q̄q; de his que egerat extrema
quedā fateri cogebat. Hic namq; quodā tempore.
cū in prelo longobardi oliuā pmerent. ut oleū li
quare debuissent. sicut iocundi erat & uultū & ani
mi. utrem uacuū ad plum detulit. laboramusq; lon
gobardis leto uultu salutauit. utrem ptulit. & in
bendo potī q̄m petendo cū sibi implen dñr. Sed gentā
les uiri. q̄a toto iam die frustra laborauerant. atq; ab
oliuis exigere oleū torquendo ñ poterant. uerba
illī molestę susceptunt. eūq; in uiris insectati sunt.
Quib; uir dī lectori adhuc uultu respondit dicens
sic. Prome oreas. istum utrem sanctolo impleatis.

& sic á uobis reuertet. C unq; illi & ex oliuis oleum
defluere non cernerent. & utrum dñi ad implendū
ut sibi insistere uiderent. uehemēt accensi. manib;
hunc uerboꝝ contumeliis detestari cepunt. Ytaūt
dñi uidens qđ exp̄lo oleū nullom̄ exiret. aq̄m sibi
dari petiit. á q̄m cunctis uidentib; benedixit. atq;
imp̄lum suis manib; iactauit. Exq̄ p̄tim benedi
ctione tanta ubtas olei erupit. ut longobardi qui
p̄us diu incassum laborauerant. non solū sua ua
scula omnia. sed utrē q̄q; quē uir dñi dereliquerat im
plerent. grás agerent. q̄a is oleū petere uenerat.
benedicendo dedit qđ postulabat. Alio q̄q; tpre
uehemens ubiq; fames incubuerat. & beati laurēn
tii mris ecc̄la á longobardis fuerat incensa. Quā
uir dñi restaurare . cupiens. multos artifices &
plures subministrantes operarios adhibuit. Quib;
necesse erat ut cotidiani sūpt̄ laborantib; sine di
latione p̄berent. sed exigente eidem famis necessi
tate panis defuit. C epere laborantes instanter
uictū querere. q̄a uires ad labore p̄ inopiā non ha
berent. Q d uir dñi audiens eos uerbis consolabat.
foris promittendo qđ deerat. sed ipse gutt̄ anxi
abatur int̄. exhibere cibū n̄ ualens quē promit
tebat. C ū hūc illucq; anxius p̄geret. deue
nit ad cubanū in quo uicine mulieres p̄dic
coxerant panes. ibiq: curuat̄ aspexit. ne forta
se panis accquietis remansisset. cum repente

panē mire magnitudinis atq; insolite candoris
inuenit. Q uē tulit ēdem. sed deferre artificis
noluit. ne forte aliē esset & culpā ut expie
tate ppetraret. P er uicinas itaq; hunc mulieres
detulit. eūq; oīb; ostendit. ac necessarū ro
manssset inquisiuit. O īs aūt que pdie panē
coxerant. suū hunc esse negauerunt. atq; panes
suos se integro numero a clibano retulisse pfesse
sunt. T unc letus uir dei precepit ad multos artifi
ces cū uno pane ut oīpotenti do grās agerent
admonuit. & cura eis annonā prebuerat inci
cauit. eisq; ad refectionē pristinus inuiolatus inuen
tum panē apposuit. Q uib; sufficienter pleneq;
saciatis. plura exceo qm ipse panis fuerit fra
gmenta collegit. Q ue die quoq; altero eis ad
refectionem intulit. sed id quod ex fragmentis
superat. ipsa quoq; que apposita fuerant frag
menta supabat. F actumq; est pdicis decem. oīs
illi artifices atq; oparii ex illo uno pane saciati
hunc & cotidie edebant. & ex eo cotidie qd edi
posset inerastimum supesset. ac si fragmenta pa
nis illius pesum crescerent. & cibum comedentiū
ora repararent. PETRVS. M ira res. atq; in
exemplo dominici opis uehemēter stupenda.
GREGORIVS. I pse petre multos de uno pane
pauit pseruum qui ex q̄nq; panib; q̄nq; milia
hominū saciauit p semetipsū. quicq; seminum
grana in innumera segetum frumenta multapli
cat. q̄ ipsa quoq; semina pduxit ex terra. & simul
oīa creauit ex nichilo. S ed ne diutius moreris
quid in uirtute dī ueneranduis uir sancolus
exterius fecerit. audi ex uirtute dnī qualis in-

abscidit sathe

terruſ fuerit. Die ꝙ enim quidam Langobar
dus capt̃ q̃dam diaconuſ tenebat̃ ligat̃. eumq;
ipſi qui tenuerant interficere cogitabant. Adue
ſperaſcente aut̃ die uir dñi ſanctulus abeiſdem
langobardis petiit. ut relaxari eiq; uita conce
di debuiſſet. Quod poſſe ſe facere omino nega
uerunt. Cumq; mortem illi deliberaſſe eos cer
neret petiit. ut ſibi ad cuſtodiam tradi debuiſſet.
Cui panuſ reſponderunt. Tibi q̃dem eũ ad cuſto
diendũ dam̃. ſed ea conditione interpoſita: ut ſi
iſte fugerit. ꝙ eo ipſe moriaris. Quod uir dñi libent̃
accipienſ p̃dictũ diaconũ in ſua ſuſcepit fide. Que
nocte media cũ langobardos omniſ ſomno graui
depreſſos aſpiceret. excitauit ꝙ ait. Surge ꝙ con
cituſ fuge. liberet te omnipotens dñs. Sed iſdem diacon̄i
promiſſionis ei non immemor reſpondit dicens. Fu
gere pat̃ non poſſum. q̃a ſi ego fugero. ꝙ me ſine
dubio ipſe morieris. Quę uir dñi ſanctulus ad
fugiendum cõpulit dicens. Surge ꝙ uade om̃i-
potens dñs eripiet te. Nam ego in manu ei ſũ.
tamen̄ in me poſſunt facere. quantũ ipſe promiſe
rit. Fugit itaq; diacon̄. ꝙ quaſi decept̃ in me
dio ~~in medio~~ fidetuſſor remanſit. Facto q̃ mane
langobardi q̃ diaconũ adcuſtodiendũ dederant
uenerunt. quę dederant petierunt. Sed hunc
uenerandus prbt fugiſſe reſpondit. Tunc illi
inquiunt. Sciſ ipſe melius quid conueniat. Ser
uuſ aut̃ dñi conſtant̃ ait. Scio. Cui dixerunt.
Bon̄ homo eſt. nolum̄ te p uarias cruciat̃ mor-
te ligat̃ mortem quamuis. Quib; uir dñi reſpondit
dicens. In manu dñi ſum. ꝙ ea morte me occidat.
qua me occidi promiſerit. Tunc omnib; placuit

ut eum capite truncare debuissent. quatin9 sine
gratui cruciatu utrã ei9 compendiosa morte termi-
narent. Cognito itaq; qd sanctolus qui int̃ eos p
sctitatis reuerentia magni honoris habebat̃ occi-
dendus esset. om̃s qui in eodem loco inuenta sunt
longobardi conuenerunt. sicut sunt nimie cru
delitatis leti adspectaculum mortis. Circunste
terunt itaq; acies. Ut ꝛ dñi deduct9 in me
dium est. atq; ex om̃ib; uiris fortib; electus e.
unus. de quo dubium non esset qd uno ictu
caput eius abscideret. Ueneradus ꝗ9 uir mit̃
armatos deduct9. ad sua arma statim cucurrit.
Iam petit ut sibi paululum orandi licentia da
retur. Cui dñ concessum fuisset. in terra se
strauit & orauit. Cui dum paulo diutius
oraret. hunc elect9 interfector calce pulsauit.
ut surgeret dicens. Surge & flexo genu tende
ceruicem. Surrexit aut̃ uir dñi genu flexit
ceruicem tetendit. Sed tenso collo eductã cont
se spatam intuens. hoc unũ fert̃ publice dixis
se. Si ce iohes susceperit illam. Tunc elect9 carnifex
euaginatum gladium tenens. ad nixu fortiꝰ in
altum brachium pcussur9 leuauit. sed depone
re nullo modo potuit. Nam repente diriguit.
& erecto in celum gladio brachium inflexibi-
le remansit. Tunc om̃s longobardoꝝ turba
que ad illud mortis spectaculũ aderant in lau
dis fauorem conuersa mirari cepit. utrumq;
dñi cum amore uenerari. quia pfecto clarue
rat cuius sctitatis esset. qui carnificis sui bra
chium in aere ligasset. Itaq; postulat9 ut
surgeret. surrexit. postulat9 ut brachium

aut̃.

sitī carnificiſ sanaret. negauit dicens. Ego eo
nullomodo orabo. nisi michi ante iuramentū
dederit. quia cum manu ista xpianū hominē
non occidat. Sed langobardus isdem qui ut
ta dicā brachium contra dm̄ tendendo pcide
rat. pena sua exigente cōpulsus ē. iurare. se
xpianum hominem nunquā occidere. Tunc
uir dī precepit dicens. Depone manū deorsum.
Qui statim deposuit. atq; illico adiunxit. Re
mitte gladium in uaginam. Et statim retulit.
Omnes q̄ tanq̄ uir sanctus hominē cognoscentes. bo
ues & iumenta que depdati fuerant. certa
tim ei offerre immunere uolebant. Sed uir
dī tale munus suscipere renuit. Unus
autē bone mercedis quesiuit dicens. Si michi
aliquid uultis concedere omnes captiuos quos
habetis michi tribuite. ut habeam unde
unde prouobis debeam orare. Factumq; e.
ut omnes captiui cum eo dimissi sunt. atq; sup
na gratia disponente. cum se unus pro uno
morti obtulit. multos a morte liberauit.

PETRUS. Mira res. & quamuis hanc ab
aliis ipse cognouerim. uerumtamen fateor
quia michi quotiens narratur innouatur.

GREGORIUS. Nichil in hac re insanctolo
mireris. sed pensa si potes quis ille spūs fuerit.
qui eius tam simplicem mentem tenuit. atq;
intanto uirtutis culmine erexit. Ubi enim
eius animā fuit quando morti proproximo
tam constanter decreuit. & pro temporali
uita frūs unus despexit suam. atq; sub

gladio cervicem extendit. Q ue g̃ uis amoris
illud cõtenuit. qđ̃ morte̅ suam p uni̅ salute
primi non expauit. ⁊ S cum̃ certe q̃ ipsi idem
uenerandus uir sanctulus ipsa quoq; elementa
litterarum bene non nouit. legis precepta ne
sciebat. ⁊ Sed quia plenitudo legis ẽ. caritas.
legem totam in dei ac proximi dilectione
seruauit. ⁊ quod foris incognitione non
nouerat ei intus uiuebat amore. ⁊ q̃nun-
quam fortasse legerat quod de redemptore
nr̃o iohes apl's dixit qm̃ ille pnobis animã
suã posuit. sic ⁊ nos debemus pfrib. ani-
mam ponere. tam sublime apicum precep
tum faciendo magis quam sciendo nouerat.
(omparemus siplacet cum hac nr̃a indocta
scientia illius doctam ignorantiã. Ubi hec
nr̃a iacet. ibi illius disciplina emmet. Hos
uirtutib; uacuu loquimur. ⁊ quasi inter
fructifera arbusta posita odoramur poma.
nec manducam̃. ille uirtutum fructus
capere nouerat. quamuis hos muerbis
odorari nesciebat. PERYS. Q Vidnam
queso te esse existimas quod boni quiq; sub
trahunt̃. ⁊ qui uiuere ad edificationem
multoꝝ poterant. aut penit̃ inuenire ne
queant. aut certe omnimodo rarescunt. ⁊
GREGORI. M Alicia remanentiu̅ meret̃.
ut hi qui pro — desse poterant. festine
subtrahantur. ⁊ cum mundi finis appp
inquat. electi tollumur. ne deteriora
uideant. Hinc ⁊ enim ꝑpheta ait Iust̃

pertt ꝙ non ẽ. qui rogitet in corde suo. Et rum
miscebę colligunt̃. quia non ẽ. qui intelligat.
Hinc rursum scriptum est. Aperte ut eream. qui
conculcent eam. tollite de uia lapides. Hinc sa
lomon ait. Tempus mittendi lapides. et temp̃
colligendi. Quo q̃ mundi finis urget eo necesse
ẽ. ut uiui lapides ad ędificium cęleste colligant̃.
quatenus iam nra in mensura fuę constructi
onis excrescat. Hec tam̃ ita electos oms subtra
hi credimus. ut soli in mundo pueri maneant
manent. quia nunquã peccatores ad lamentum pen
tentie redirent. si nulla essent bonor exempla
que eor mentem traherent. PETRVS.
Incassum subtrahi bonos queror qui cate
uatim pereunt et malos uideo. GREGORI.
XXXVIII Hac de re nil petere minuit. Nam redempti
ferentine epm uita uenerabilem uirum. qui
ante hos fere annos septem ex hoc mundo
migrauit. tua dilectio cognitum habuit.
Hic sicut m̃ adhuc in monasterio posito
ualde familiarit̃ iungebat. hoc q̃d iob̃
nimiorum predecessorum mei tempore demum
di fine cognouerat. sicut longe lateq; cla
ruerat ame requisit̃ m̃ ipse narrabat.
Aiebat namq; quia quodam die dũ parroch
ias suas ex more circuiret. puenit ad eccl̃am
beati martyris uitaci. Adue spasceute aũt
die. stratum sibi fieri iuxta sepulchrũ mis
uoluit. atq; ibi post laborem quieuit. Cũ
nocte media ut asserebat nec dormiebat.
nec pfecte uigilare poterat. sed depressus
ut solet somno grauabat̃ quodã pondere

uigilans animus. atq; ante eū isdem beat̄ mar
tyr uiticus assistit dicens. Recēpte uigilas.
Cui respondit uigilo. Quiat. Finis uenit uni
uersę carni. finis uenit uniuśę carni. finis ue
nit uniuersę carni. Post quā trinā uocē. uisio
nis quę ei mentis oculis apparebat euanuit.
Tunc urbi surrexit. secū: inoratione lamentū
dedit. Mox enim illa terribilia mœsto signa
secuta sunt. ut hastę atq; acies igneę ab aqui
lonis parte uiderent̄. Mox effera longobar
dorum gens de uagina suę habitationis edu
cta in nr̄a ceruicę grassata ē. atq; humanū
genus qđ in hac terra p multitudine nimia ḡsi
pisse segetis more surrexerat. succisū aruit.
Iam depopulatę urbes. euersa castra. concre
matę ecclię. destructa sunt monasteria. uirorū
atq; feminarū desolata abhominib; p̄dia.
atq; abom̄i cultura destituta insolitudine
uacat terra. nullus hanc possessor inhabitat.
Occupauer̄ bestię loca. quę prius multitudo ho
minū tenebat. Et q̄d in aliis partib; agatur
ignoro. Iam in hac terra in qua nos uiuim̄
finem situ mundus non nunciat. sed ostendit.
Tanto g̃ nos necesse ē. instant̄ ęterna querere.
quanto á nobis cognoscim̄ uelocit̄ temporalia
fugisse. Despiciendus á nobis hic mundus fu
erat etiam si blandiret̄. si rebus p̄speris demul
ceret animū. At postquā tot flagellis p̄mit̄.
tanta aduersitate fatigat̄. tot nobis cotidie
dolores ingeminat. q̄d nobis aliud quā ne di
ligatur clamat. Multa aut̄ fuerant quae
adhuc de electorū factis narrari debuissent. sed

hec silentio supprimo. quia adalia festino. Pet?.

Quã multos intra sce ecclie gremiũ constitutos de uita animę post mortẽ carnis ꝑpendo dubitare. queso ut debeas uel quę ex ratione sup petant. ut siqua animarũ exempla animo occurrunt ꝑmultoꝝ edificatione dicere. ut hi qui suspicantur discant cum carne animã ñ finiri;

GREGORIUS. Laboriosum ualde hoc opus ẽ. & maxime occupato animo atq; adalia tendenta. Sed si sunt quib; ꝑdesse ualeat uoluntatẽ meã ꝑcul dubio postpono utilitati ꝓximorum. & inquantum dõ largiente ualuero. qd̃ anima post carnem uiuat. subsequenti hoc quarto uolumine demonstrabo. EXPLICIT LIBER TERTIUS; INCIPIT LIBER. IIII⁹.;

POSTQUAM DE PARADISI gaudiis culpa exigente expulsus primus humani generis parens. in hui exilii atq; ceitatis quam patimur erumnam uenit. quia peccando extra semetipsum fuisus iam illa celestis patrie gaudia que prius contemplabat uidere non potuit. In paradiso quippe homo assuerat uerbis dñi ꝑtrum. beatorum angloꝝ spiritib; cordis mundicia et celsitudine uisionis interesse. Si; postqua hucce cidit. ab illo quo implebat mentis lumine recessit. Exciũ uidelicet carne nos in huius exilii ceitate nati audimus qdem esse celestẽ patriam. audimus ei ciues angelos dñi. audimus eorumdem angloꝝ socios spiritus iustoꝝ ꝑfectorum. sed carnales quiq; qnia illa inuisibilia

scire non ualent ꝓ experimentū dubitant utrumne
sit qđ corporalib; oculis non uident. Q uę nimirū
dubietas primo parenti nīo ee non potuit. q̄a exclu
sus a paradysi gaudiis hoc qđ amiserat cm̄ uide
rat recolebat. Hi aūt sentire ut recolere audita
possunt. q̄ eoꝝ nullum sicut ille saltem de preteri
to experimentū tenent. Ac si enim pregnans mu
lier mittat incarcere. ibiq; puerum pariat. qui
nat puer incarcere nutriatur & crescat. cui si fo
rasse mat que hunc genuit. solem. lunam. stellas.
montes. & campos uolantes aues. currentes equos
nominet. ille uero qui e incarcere nat & nutrit
nichil aliud quam tenebras carceris sciat. et hec
q̄dem esse audiat. sed q̄a ꝓ experimentum ñ nouit
ueracit esse diffidat. ita in hac exilii fin cecitate
nati homines dum esse summa & inuisibilia au
diunt diffidunt an uera sint. q̄a sola hec infirma
in q̄bꝫ nati sunt uisibilia nouerunt. Vnde fac
tum e. ut ipse inuisibilium & uisibilium creato
ad humani generis redempcone unigenit pat
ueniret. & spm. scm adcorda nra mitteret. quatn
p eum uiuificatu crederem. que adhuc scire p
experimentū non possum. Quotquot g hunc
spm hereditatis nre pignꝰ accepim. de inuisi
bilium non dubitamus. Quisquis aūt in hac
credulitate adhuc solidus non est. debet ꝓ culdu
bio maiorum dictis fidem ꝓbare. eisq; iam p scm
spm inuisibiliū experimentū habentib; credere.
Iam stult e. puer. si matrem ideo estimat de luce
mentiri. quia ipse nil aliud quam tenebras
carceris agnouit. PETRꝰ Placet qđ ualde dicis.
Ꝯ; qui ee. inuisibilia non credit. pfecto infidelis est.

Q ui uero infidelis ē. in eo qđ dubitat fidem non
querit sed rationem. GREGORIUS. Audent dico.
quia sine fide neq; infideles uiuunt. Nam si eun
dem infidelem peuncta ri uoluero. quē patrem
uit quam matrem habuerit. ꝓm̄ respondit. illū
atq; illam. Quem si statim requirā utrumne no
uerit q̄ndo conceptꝰ sit uel uiderit quando natꝰ.
nichil horum se. ut nosse ut uidisse fatebitur.
ē tamen qđ non uidit credit. Nam illum pa
trem illamq; habuisse matrem absq; dubitatione
testatur. PETR. Fateor quia nunc usq; nesciu.
qđ infidelis haberet fidem. GREGORI. Habent
etiam infideles fidem. sed utinam in dñm. Quā
si utiq; haberent. infideles non essent. Sꝫ; hinc
in sua ꝓfidia relanguenti sunt. hinc ad fidei
gr̄am prouocandi. quia si de ipso suo ~~uisibili~~
uisibili corpore credunt quod minime uide
rint. cur inuisibilia. non credunt. quę cor
poralit̄ uideri non possunt. Nam quia post
mortem carnis uiuat anima patet ratio. sed
fidei admixta. Tres quippe uitales spūs creauit
omnipotꝰ dñs. Unū q̄ carne non tegit̄. aliū q̄ carne
tegit̄ sed non cum carne morit̄. tertium qui
carne tegit̄. & cum carne morit̄. Spūs namq;
est q̄ carne non tegit̄. angelorꝫ Spūs qui carne
tegitur sed cum carne non morit̄. hominum.
Spūs qui carne tegit̄ & cum carne morit̄. iumē
torum omniumq; brutorꝫ animaliū. Homo itaq;
sicut in medio creatꝰ est. ut esset inferior angelo.
superior iumento. ita aliquid habet cōmune cū
sū- mo aliquid cōmune cū infimo. immorta

litatem scilicet spūs cum angēlo. mortalitatē
ū carnis cū iumento. quo usq; ad ipsam mortali
tatē carnis glā resurrectionis obsorbeat. & in
herendo spūi caro seruet imppetuum. quia &
ipse spūs inherendo carni seruatur indē. Q uę
tam caro nec inreprobis int supplicia pfecte
deficit. quia semp deficiendo subsistit. utq;
spū & carne pet̄ querunt. semp essentialit unien
tes. & carne & spū sine fine morabitur. PETRO.

Ratione fidelīū placent cuncta quę dicis. Sed
quęso te dū spūs hominū atq; iumentoꝝ tanta
distinctione discernas. quidē. qd salomon ait.
dixi in corde meo de filiis hominū. ut pbaret
eos dūs. & ostenderet similes ee. bestiis. ideirco
unus interit ē. hominis & iumentoꝝ et equa.
utriusq; condicio. Q uia dhuc eandē sententiā
suā subtilit exequens adiungit. Sicut mor
homo. sic & illa moriunt. Similit spirant omia
& nichil habet homo iumentis amplī. Q uib;
adhuc uerbis generalē definitionē subinferet
dicens. C uncta subiacent uanitati. & omia
pgunt ad unum locum. D e terra facta sunt.
& in terram pariter reuertuntur. GREGORI

Salomonis liber in quo hec scripta sunt. ppe
n ecclāstes appellat ē. Ecclāstes aut apprie
cōcionator dicitur. In concione ū sententia pro
mit. p quā tumultuose turbę sedmo cōpmat.
Et cū multa diuersa sentiunt. p conciōnantis
rationē ad unam sententiā pducunt. Hic igit
liber iccirco concionator dicit. quia salomon
in eo quasi tumultuantis turbę suscepit sensū.
ut ea p inquisitionē dicat. que forsan prem p

Rationefideliumꝫ
cuncta que dicis

IIII

tationē impertita mens sentiat. Nam quot
sententias quasi p inq̄stionē mouet. a q̄si tot
inse psonas diuersoꝝ suscepit. Sed concionatoꝝ
uerax uelut extensa manu omīū tumultus
sedat. eosq; ad unā sententiā reuocat. cum
meūsdem libri termino ait. Finem loquen
di. oīs pariter audiam. Dm time. et mandata
eius obserua. Hoc ē enim oīs homo. Sicut
in libro eodem p locutionē suā multoꝝ psonas
non suscepat. cur audiendū loquendi finem
secū pariter oīs ammonebat. Qui igit in
fine libri dicit. oīs pariter audiam. ipse sibi
testis ē. quia in se multoꝝ psonas suscipiens.
quasi solus locut non est. Vnde et alia sunt
que in libro eodem p inquisitionē mouent.
atq; alia que p rationem satisfaciunt. Alia que
extimptari pfert animo atq; adhuc huius
mundi delectationib; dedit. Alia uero inq̄b;
ea que rationis sunt differat. atq; animum
a delectatione cōpescat. Ibi namq; ait. Hoc
itaq; m unum ē. bonū. ut comedat quis et bi
bat. et fruatur lētitia ex labore suo. et longe
inferius subiungit. melius ē. ire ad domum
luct quā ad domū conuiuij. Sicenim bonum ē
manducare et bibere. melius fuisse uidebat
ad domum conuiuii pgere. quā ad domū luct.
Ex quare ostendit. quia illud ex infirmantium
psona tulit. hoc uero ex rationis diffinitione
subiunxit. Nam ipsas p tinus rationis causas
edisserit. et de domo luct. que sit utilitas
ostendit. dicens. Nulla enim finis cunctorum
admonet hominū. et uiuens cogitat quid

fiatur? fit. Rursum illic scriptū est. Letare
iuuenis in adolescentia tua. Et paulo p? subdit.
A dolescentia enim & uoluptas uana sunt. Qui
dum hoc postmodū uanum esse redarguit. qđ
prius ammonuisse uidebat. patenter indi
cat. qa illa quasi ex desiderio carnali uerba in
tulit. hec uero ex iudicij ueritate subiunx.
Sicut q? delectationē prius carnaliū exp?mens
curis post positis denuntiat. bonū ē mandu
care & bibere. qđ tam postmodū ex iudicij
ratione reprehendit. cū esse meli? dicit ire ad
domū luct? quā ad domū conuiuij. & sic letam
debere iuuenē in adolescentia sua quasi ex deli
beratione carnalium ꝓponit. & tam postmodū
p diffinitionē sententię adolescentiā & uolup
tatē uanā esse redarguit. Ita enim concionator
nr uelut exemplo infirmantiū humane suspi
tionis sententiā ꝓponit dū dicit. unus interi
tus ē hominis & iumentoꝝ. & equa utriusq;
conditio. sic? moriet homo. sic & illa morientur.
similit? spirant omnia. & nichil habet homo
iumentis ampli?. Q uia tam ex diffinitione ra
tionis sua postmodū sententiā ꝓfert dicens. Q?
habet ampli? sapiens stulto. & quid pauper
nisi ut pgat illuc ubi ē. uita. Qui q? dix
nichil habet homo iumentis ampli?. ipse rur
sum definiuit quia habet aliq? sapiens non
solum ampli? a iumento. sed etiam ab homine
stulto. uidelicet ut pgat illuc ubi ē. uita. ~~Qui~~
~~q? dixit nichil habet homo iumentis ampli?~~
~~ipse rursum definiuit quia habet aliquid~~
~~sapiens non solum ampli? iumento. sed etiā~~

Quib; uerbis p̄mū indicat. quia
hic hom̄ū uita non ē. quā ēē alibi ꝛ̄stat.
Habet g̈ hoc homo ampli⁹ iumentis. qd illa
post mort̄ non uiuunt. hic uero tunc uiue
re incipiat. cū p mort̄ carnis hanc uisibilē
uitā consūmat. Q uid ea longe inferi⁹ dicit.
Q d̄cunq; potest manus tua facere instanter
opare. quia nec op. nec ratio. nec scientia. nec
sapientia erit apud inferos quo tu ꝓperas.
Quom̄ g̈ unus inter ē. hominis & iumenti
& ꝗua utriusq; conclusio. A ut quomodo
nichil habet homo iumentis ampli⁹. cū iumē-
ta post mortem carnis non uiuunt. homi-
num uero spūs ꝓmalis suis opib; post mort̄
carnis ad inferos deducti. nec ipsa morte
morium̄. Sed inutraq; tā dispari sententia
demonstrat. quia concionator ueraX &
illud ex ꝯceptatione carnali intulit. & hoc
postmodum ex spūali ueritate definiuit.

PETRVS Libet nescisse qd requisiui. dum
me intenta subalternate cōtigit discere qd
nesciui. S;. queso te ut me ꝗuanimit̄ feras.
si ipse quoq; apud te more ꝗclastes. nīm
firmantiū unme pson̄ā suscepero. uteisdem in
firmantib; ꝓdesse ꝓpinquus quasi peritum
inquisitionem possim. GREGORI. Cui con-
descendentē te infirmitati proximo ꝗuani-
mit̄ non ferā. cū paul⁹ dicat. om̄ib; omnia
fact⁹ sum. ut om̄s faceret̄ saluos. Q d ipse
quoq; dū ex condescensione caritatis egeris in
hac re ampliꝰ ueneranda debes. inqua morem

egregii ꝓdicatoris imitaris; PETR' Quodã
fratre morientẽ ꝑsente me fuisse cõtigit. qui
repente dũ loqueret. utalẽ emisit flatũ. Et
quem ꝑus mecũ loquentẽ uidebã. subito extin
ctum uidi. sed eius anima utrum egressa sit. añ
egressa sit non uidi. Et tualde durum uidet.
ut credat res esse quã nullus ualeat uidere; GRE
GORIVS Quid mirum petre si egredientẽ animã
non uidisti. quã et manentẽ in corpore non uides.
Hunqdnam modo cũ mecũ loqueris. qa uidere in
me non uales animã meã. ideireo me ee. exanimẽ
credis. Hatura quippe animę inuisibilis ẽ. atq;
ita ex corpore inuisibiliter egredit. sic in corpore in
uisibiliter manet; PETR' Sed uitã animę incor
pore manentis pensare possum ex ipsis motib; cor
poris. Quia nisi corpori anima adesset. eidem mem
bra corporis mouere non possent. Vitã uero animę
post carnẽ inqb; motib; quib; ue opib; uideo.
ut ex reb; uisis esse colligã. quod uidere non possũ.
GREGORI Non qdem similiter sed dissimiliter di
co. qa sicut uis animę uiuificat et mouet corp.
sic uis diuina implet que creauit omia. et alia
inspirando uiuificat. aliis uero tribuit ut uiuant.
aliis hoc solum m̃ prestat ut sint. Quia uerũ
esse non dubitas creantẽ. et regentẽ. implentẽ.
et circumplectentẽ. transcendentẽ. et sustinen
tem. incircumscriptũ atq; inuisibilẽ dm̃. ita
non dubitare debes hunc inuisibilia obseqa
habere. Debent qppe ea que ministrant. ad
eius similitudinẽ tendere cui ministrant.
Et que inuisibili seruiunt. esse inuisibilia non
dubitentur. Hec aũt que esse credim̃. nisi eos

angłos a spś ruſtor.ē Sicutq; motum conſide
ranſ corporis uitam animę incorpore manentis
perpendiſ abimo. ita uitā animę exeuntiſ a corpo
re ppendere debeſ a ſommo. quia poteſt inuiſi
bilit uiuere. quā oportet inobſequio inuiſibilis
conditoris manere. PETR. Recte totum dicit.
ſed menſ refugit credere. quod corporeis oculis n
ualet uideri. GREGORI. Cum paulus dicat. eſt
enim fideſ ſperandarum ſubſtantia rerum argumē
tum non apparentiū. hoc uetacte dicit credi qd
non ualet uideri. Nam ere di iam non poteſt qd
uideri poteſt. Vt tam re breuit reducam ad te
nulla uiſibilia niſi p inuiſibilia uident. Ecce en
cuncta corporea oculus tui corporis aſpicit. nec
tam ipſe corporeus oculus aliquid corporeū vi
deret. niſi hunc reſ incorporea aduidendū acue
ret. Nā tolle mentē que non uidet. & incaſſū
patet oculus qui uidebat. Subtrahe animam
corpori. remanent peuldubio oculi incorpore
apti. Sicut ipſe uidebant. cur diſcedente
anima niſ uident. Hinc ergo colligę qa
ipſa quoq; uiſibilia non niſi pinuiſibilia vi
dentur. Ponam quoq; anteoculos mentis
edificare domum. immenſas moles leuare.
pendere magnas inmachinis columnas. quis
queſo te hoc opuſ operat corpuſ uiſibile qd
illas moles manib; trahit. an inuiſibilis anima
que uiuificat corpuſ. Tolle enim qd non vi
detur incorpore. & mox immobilia remanent
cuncta. que moueri uidebant. uiſibilia corpo
ra metallor. Qua exre penſandū eſt quia
in hoc quoq; mundo uiſibili nichil niſi per

creaturā mutabilē disponi possit. ¶ Iamsic omps
dī aspirando ut implendo ea que ratione subsi
stunt & uiuificat & mouet mutabilia. ita ipsa
quoq; immutabilia implendo mouent. atq; sensi
uiuificant carnalia corpora que uidentur. PETR?
stus faceor allegationib; libenter uicto. ppe nulla ia
esse hec uisibilia existimare compellor. qui prius in
me infirmantis psonā suscipiens de mutabilib; du
bitabam. Itaq; placent cuncta que dicis. Sed
tamen sic uitā animē incorpore manentis ex motu
corporis agnosco. ita uitā animē post corp̄ aptis
quib; tam rebus attestantib; agnoscere cupio.
GREGORIVS. Hac ire sicor paratum tue dile
ctionis inuenio. in allegatione minime laboro.
¶ unquid nam scis apli & martyres xpi presentē uitā
despicerent. in morte carnis animas ponerent. in
certorem animarū uitā subsequi scirent. Cui
ipse inquies. quia uitā animē incorpore manentis ex
motib; corporis agnoscis. Et ecce hi qui animas
in morte posuerunt. atq; animarū uitā post mor
tem carnis ee. credidерunt. cotidianis miracl̄is cho
ruscant. Adextincta nanq; cor̄ corpora uiuentes
egri uenint & sanant. Periuri uemunt. & a demo
nio uexant. Demoniaci uenunt. & liberantur.
Leprosi uenunt. & mundant. Defecti uenunt. mortui.
& suscitant. Pensa itaq; cor̄ animē qualit̄ uiuit
illic ubi uiuunt. quor̄ hic & mortua corpora
in tot miraculis uiuunt. Sig uitā animē manen
tis in corpore deprehendis ex motu membror̄ cur
non ppendis uitā animē post etiā possa mortua
in uirtute miraculorū. PETR? Nulla ut opinor

huic allegationi ratio obsistit. inqua & excreb;
uisibilib; cogimur credere qđ non uidem. GREGO
VII RI. Paulo superi quest & monentis cuidam
egritudinē animā reuocasse. sed hoc ipsum iā
ecclpē fuit quod corporeis oculis rem uidere
inuisibilem quesisti. Nam multa nrōrū mentis
oculum fide & ueri ratione mundantes egre
dientes ecarne animas frequent uiderunt. Vn
de michi nunc necesse est ut qualit egredientes
animę uisę sint. ut quanta ipsę dum egrederent
uiderunt. enarrare. quatenus fluctuanti
VIII animo quod plena ratio non ualet. exempla su
adeant. Insectō nanq; huius opis libro iam fat
sum quod uir uenerabilis benedicti sicut a fidelib;
eius discipulis agnoui longe a capuana urbe posit.
germani eiusdem urbis epi animā nocte media
in globo igneo adcelum ferri abangelis aspexit.
VIIII Qui eandem quoq; ascendentē animā intuens. m
tis laxato sinu quasi subuno solis radio cunctū
infusis oculis mundū collectum uidit. Eisdē
quoq; discipulis illius narrantib; didici. qđ dilo
bilis uir atq; exterioribus studiis erudit germa
ni frīs quoq; unus specios⁹ alt uero gregorius
dicebatur. cuius se regule in scā conuersatione tra
diderunt. Quos isdem uenerabilis pat inmo
nasterio qđ iuxta terracinensem urbē constru
xerat. fecit habitare. Qui multas qdem pecu
nias in hoc mundo possederant. sed cuncta
pauperib; & animarum suarū redemptione
largita sunt. et incodē monasterio p mansert.
Q, uos unus scilicet specios⁹. dū putalitate

monasteriſ uxta capuanā urbem missus fuisset.
die quadā frī ei gregoū cū frīb; admensā sedens
atq; conuescens. pspm sulleuat aspexit. & uidit
speciosi germani sui animā tam longe á se po
sita de corpore exire. Quod mox frīb; indica
uit. et cucurrit. iamq: eundē frem suū sepul
tum repperit. quē tam ea hora qua uiderat
exisse de corpore inuenit. Quidam autē x.
religiosus atq; fidelissimus frr adhuc in in mo
nasterio posito narrauit. qd aliqui de sicilie par
tib; nauigio romā petentes. in mari medio po
sito cuidam seruo dei qui in sāmo fuerat michi
ad celum ferri animam uiderunt. Qui descen
dentes ad terram causamq; an ita esset acta per
scrutantes. illo die inuenerē obisse di famulū.
xj.
quo hunc ad regna celestia ascendisse cogno
uerunt. Adhuc in monasterio meo positus
cuidam ualde uenerabilis uīri relatione cogno
ui qd narro. Iebat enim qā uenerabilis patr
nomine spes. monasteria construxit in loco cui
uocabulum camplē. qui sexta ferme miliarii
intiacente spatio á uetusta nursie urbe disiun
gitur. Hunc omps & misericors ds aeterno uer
bere flagellando prexit. eiq; dispensationis
sue maximā seueritatē seruauit et grām. Quan
/eum/tumq; pius flagellando diligeret. postmodū
p fectos sanando monstrauit. Cuius nanq; oclos
p quadraginta annoy spaciū contmue cecitatis
tenebris pressit. nullum ei lumen utī extreme
uisionis apiens. ¶ ed qā nemo in uerbere illius
gtā se destituente subsistat. & nisi isdem misericors

pat̃ q̄ pen̄ irrogat patientiā̃ prestet. mox per
impatientiā̃ peccatū nobis ipsa auget correctio
peccatoy. fit q; modo miserabili. ut culpa nr̄a
unde sperare debuit terminū inde sumat au
gmentum. Ideirco nr̄a ds infirma conspiciens
flagellis suis custodiā̃ p̄misceat. atq; impcussio
ne sua electis filiis nunc misereatur iustus est.
ut sint quib; postea debeat iuste misereri. Un
de uenerabilem sen̄e dum exteriorib; tenebris
p̄meret. eterna nunquā̃ luce destituit. Qui
cum flagello fatigaret̄ corpis. habebat p
sci sp̄s custodiam consolatione cordis. Cum
uero iam anni quadragesimi fuisset incep
tate tempus exemptum. ei dn̄s lum̄ reddi
dit. uicinū suū obitū denuntiauit. atq;
ut monasteriis circumq; constructis uer
bum uite p̄dicaret ammonuit. quatinus
corpis recepto lumine uisitatis incarcu
tu frib; cordis lumen aperiret. Qui statim
iussis obtemperans. fratrū cenobia circuiit
mandata uite que agendo didicerat p̄dica
uit. Quinto decimo igitur die admonaste
rium suū pacta p̄dicatione reuisus ē. ibiq;
frib; conuocatis astans in medio sacramentū
dn̄ici corpis et sanguinis sūpsit. Moxq;
cum eis mysticos psalmoy cantus exorsus ē.
Qui illis p̄allentib; orationi intent̄ animā̃ reddi
dit. Omnes uero fr̄s qui aderant exore eius
exisse columbā̃ uiderunt. que mox apte
to oratorii egressā aspicientib; frib; penet
uit celum. Cuius ideo animā̃ in columbe spe

tie appariuisse credendum ẽ. ut omipſ dñs eyr hac ipſa
ſpecie oſtenderet. et uir ille quam ſimplici corde
ſeruiſſet. Sed neq; hoc ſileam qđ uir uenerabilis xv
ableas ſtephanus qui non longe ante hoc in hac
urbe defunct⁹ ẽ. quẽ ipſe etiam bene noſtis mea
dem puncta nurſie contigiſſe referebat. Ave-
bat enī qđ illic prbt q̄dam cōmiſſam ſibi cum
magno timore dñi regebat ecclām. Qui extem
pore ordinis accepti preſbiterā ſuā ut ſororem
diligens. ſed quaſi hoſtem cauens. ad ſe ꝓpius
accedere nunquā ſinebat. eamq; ſibimet pro
pinquare nulla occaſione permittens. abea ſibi
cōmunionē fundit⁹ familiaritatis abſciderat.
Habent q̄ppe ſci uiri hoc ꝓpium. Nam ut ſemp
ab illicitis longe ſint. a ſe plerunq; etiam licita
abſcidunt. Vnde iſdem uir ne umq̄m peccm
meurreret culpā. ſibi etiam miniſtrari pullam
recuſabat neceſſaria. Hic q̄ uenerabilis prbt
cum longam uitę impleſſet ętatem. anno
quadrageſimo ordinationis ſuę in ardeſcente
grauiſſ febre correct⁹ ad extrema deduct⁹ ẽ.
Sed cū eum preſbitera ſua conſpiceret ſolutis tā
membris quaſi in monte diſtenſū. ſiqd adhuc
ei uitale ſpiramē meſſet. narib; ei appoſita cura
uit aure dinoſcere. Q d' ille ſentiens cui temuis
ſimus inerat flat⁹. quanto adnixu ualuit ut
loqui potuiſſet inferueſcente ſpū collegit uocē
atq; eruipit dicens. Recede à me mulier. adhuc
ignis uiuit. paleam tolle. Illa recedente.
concreſcente uirtute corporis cum magna cepit

lętitia clamare dicens. Beneuenirunt dñi mei. bene
uenirunt dñi mei. Quid adtantillũ seruulũ urm estis
dignati conuenire. Yenio. uenio. gras ago. gras
ago. Cumq; hoc iterata crebro uoce repeteret. quib;
hoc. diceret nota fuit illum circumstetetant reprehebant.
Quib; ille ammirando respondit dicens. Nunqd conue
nisse hic scos aplos non uideas. beatum petrum
et paulũ primos aplos non aspicias. Ao quos iterũ
conuersus dicebat. Ecce uenio. ecce uenio Atq; int
hec uerba. animã reddidit. Et quia ueracit scos aplos
uiderat. eos etiam sequendo testatur. Qd plerumq;
contingit iustis. ut in morte sua scoz pcellentium
uisiones aspiciant. ne ipsam mortis sue penalẽ sen
tentiã pertimescant. sed dum coz menti internorum
ciuiũ societas ostendit. a carnis sue copula sine do
lore et formidinis fatigatione soluantur. Qua
de re neq; hoc silearn quod probus omnipotentis dei fa
mulus qui nunc in hac urbe monasterio pfuit. qd
appellatur renati de probo patruo suo reatine ciui
tatis epo in narrare consueuit. dicens. quappinqme
uite ei termino. eũ grauissima depressit egritudo.
Cui pat nomine maxim pueris circumquaq; trans
missis. colligere medicos studuit. si forte sibi mole
sti sue subuenire potuisset. Sed congregati ex uicinis
locis undiq; medici. a tactu uene denunciauerunt
ei exitũ ciuis affuturum. Cum uero iam tempus
refectionis incumberet. atq; diei hora tardior
excreuisset. uenerandus eps de illoz posq̃ quam
de sua salute sollicitus. eos qui aderant ammonuit
cum suo patre in supiores episcopii sui partes ascen

dere. seq; post laborem reficiendo repararent. Oms
q; ascenderunt domu. unus ei tantumodo paruul⁹
relict⁹ est puer. quem nunc quoq; pdict⁹ pbus
asserit supesse. Qui dum lecto iacentis assisteret.
subito aspexit intrantes ad uirum di quosdam
uiros stolis candidis amictos. q; eunde quoq;
candorem uestium. uultuu suoy luce uince
bant. Qui exsplendoris eoy claritate pcussus.
qui nam illi essent emissa cepit uoce clamare. Qua uoce
etiam pbus eps commot⁹. intrantes eos aspexit & ag
nouit. atq; eunde stridente uagiente q; puerum con
solari cepit dicens. Noli timere. quia ad me scs iuuena
lis. & scs eleutherius martyres uenerunt. Ille aute
tante uisionis nouitate non ferens. cursu cōcito
extra fores fugit. atq; eos quos uiderat patri ac me
dicis nunciauit. Qui cōciti descenderunt. sed egru
que reliquerant iam defunctu inuenerunt. q; illi
eum secu tulerant. quoy uisione puer ferre non po
tuit. qui hic remansit. Interea neq; hoc silendu xiiii.
arbitror qd in psonarum grauium atq; fideliu e. re
latione comptum. Gothoy nanq; tempoib; galla
huu urbis nobilissima puella symmachi consulis ac
patricii filia intra adolescentie tempora marito tra
dita. intunu anni spacio eius e. morte uiduata. Qua
du feruente mundi copia. adiurandum thalamu
& opes & etas uocarent. elegit pocius spualib; nup
tiis copulari deo. in quib; a luctu incipit. sed ad
gaudia eterna puenit. qua carnalib; nuptiis subici.
que alecia semp inciunt. & ad fine cum luctu
tendunt. Huic aute cum ualde ignea consparsio co
poris inesset. ceperunt medici dicere, n ad complexus / quia
uiriles rediret. calore nimio contra naturā barbas

esset habitauita. Q d'ita quoq; post factum ē. Sed scā mu
lier nichil exteriorus deformitatis timuit. que interio
ris sponsi speciem amauit. Hec uerita ē. si hoc in illa
fedaret. quod celesti sponso mea non amaret. Mox
q ut ei commune defuncta ē. abiecto sclāri habitu
adomnipis dī seruitiū sese apud beati petri apli
ecclām monasterio tradidit. ibiq; multis annis in
simplicitate cordis atq; oratione dedita. larga in
digentib; elemosinarum opa impendit. Cūq; omps
ds pennē iam mercedē reddere ei laborib; decreuisset.
cancri ulcere in mamilla pcussa ē. Nocturno autē
tempore ante lectum illius duo candelabra lucē
re consueuerant. quia uidelicet amica lucis. n solū
spūales. sed etiam corporales tenebras odio habe
bat. Q ue dum nocte quadā ex hac eadem iaceret
infirmitate fatigata. uidit beatum petrum apl'm
mēt utraq; candelabra ante suū lectulum constituisse.
H ec pterrita timuit. sed examore sumens audatiam
exultauit. eiq; dixit. Quid ē. dñe mi. Dimissa
sunt peccata mea. Cui ille ut ē. benignissimi
uultus inclinato capite annuit dicens. Dimissa
ueni. Sed quia quandā scīmonialē feminā meodē
monasterio precesserit diligebat. ilico gralla subiun
xit. Rogo ut soror benedicta mecum ueniat.
Cui ille respondit. Hon. sed illa talis ueniat tecum.
H ec uero quam petis. die erit tricesimo secutura
His q expletis. uisio apli assistentis & colloquentis
ablata est. Ad illa primus cunctę congregationis
ascuit mane. & quid uiderit. quid ue audierit
indicauit. Tercia aut die cum ea que tussa fuerat
sorore defuncta ē. Illa uero quā ipsa poposcerat
die ē. tricesimo subsecuta. Quod factum nunc

usq; in eode monasterio manet memorabile. sicq; hoc
a pcedentib; patrib; traditu. narrare illic solent
subalti iuniores que nunc sunt seimoniales iuuenes. ac si illic in tempore huic tam grandi miraculo
a ipse affuissent Sed int hec scientiu e: qa sepe xcv. 11
animab exeuntib; electoz dulcedo solet laudis ce
lestis erumpere. ut dum illa libent auditum dis
solutione carnis abanima sentire minime pmit
tantur. Unde memini quoq; euuangelii iam nar
rasse me memini. qd in mea porticu que eunti ad
ecclam beati clementis e pua fuit qdam seruul
nomine. cui te quoq; non ambigo memminisse. q
paup qdem reb; sed meritis diues erat. Que longa
egritudo dissoluerat. Nam ex quo illum scire po
tumus. usq; ad fine uite paraliticus iacebat. Quid
dicam. qua stare non poterat. q nunqua in lecto
surgere uel ad sedendu ualebat. nunqua manum
suam ad os ducere. nunqua se potuit in latera aliud
declinare. Huic ad seruiendu mat cum fre aderat.
a quicqd ex elemosinis potuisset accipe. hoc eoru
manib; pauprib; erogabat. Hequaqua litteras
nouerat. sed scripture sacre sibimet cochleas eme
rat. ac religiosos quosq; in hospitalitate suscipien.
hos coram se legere studiose faciebat. factuq; e ut iuxta
modu suu plene sacra scriptura disceret. cui sic dixi lu
teras fundit ignoraret. Studebat in dolore sep gratias agere.
ymnis di ac laudib dieb ac noctib uacare. Is; cui ita pep eet
ut tanta ei patientia remunerari debuisset: tabroz dolor
ad uitalia redit. Cuq; se mozti iam proximu agnouit pegnos; uiros
atq; in hospitalitate suscepto amonuit ut surgerent. ac
cu eo psalmos p expectatione exit decantarent. Cuq; cu
et ac ipse mouens psalleret. uoces psallentiu repente cepe
runt. cu tante magni clamoris dicens. tacete tacete. Nuiq d n
audiri qte resonant uoces in celo. ac deu ad easde laudes aq

int audierat aurē cordis intenderet. scā illa ani
ma carne soluta est. Qua scilicet exeunte.
tanta illic flagrantia odoris aspersa est.
ut omnes illi qui aderant mestimabili suauitate re
plerent. ita ut phoc patenter agnoscerent. qd eam lau
des in cēlo suscepissent. Cui rei monachus nr interfuit
qui nunc usq; uiuit. et cum magno fletu attestari solet
qua quousq; corpus ei sepulture traderent. abeo narib;

XVI flagrantia non recessit. Ihesdem quoq; omeliis rem
narrasse me recolo. cui spectiosius comprbc meus q hanc
nouerat me narrante attestatē est. Eo nanq; tempore
quo monasterium petii amus quedā redempta nomine
in scimoniali habitu constituta. in hac urbe iuxta beate
MARIAE semp uirginis ecclam manebat. Hec illi erudi
nis discipula fuerat. que magnis uirtutib; pollens.
supra prenestinos montes uitā heremiticā duxisse fe
rebatur. Huic autē redemptē due in eodem habitu di
scipule aderant. Una nomine romula. et altera que
nunc adhuc supest. quam qdem facie scio. sed nomen
nescio. Tres itaq; he inuno habitaculo cōmanentes. mo
qdem diuitijs plenam. sed tam reb; pauperie uitam
ducebant. Hec aut quam pfatus sum romula. alia
quā precori cōdiscipulam sua magnis uite meritis
ante ibat. Erat quippe mite patientie. sume obe
dientie. custos oris sui ad silentiū. studiosa ualde
ad continue orationis usum. Sed quia plerunq; hi
quos iam pfectos homines estimant. adhuc modis
summi opifices aliquid imperfectionis habent. sic sepe
impiti homines necdum pfecte sculpta sigilla conspi
cimus et iam quasi pfecta laudam. que tam adhuc
artifex considerat et limat. laudari iam audit. et tam
ea tondere meliorando non desinit. hec qm precorum
romula. ea qm greco uocabulo medici paralysim uo
cant. molestia corporali percussa e. Multisq; annis
in lectulo decubans. pene om membroy officio

destituta nec tam hec eadem ei mente adimpta
entium flagella pduxerant. Jam ipsa ei dectrmta
membroz facta fuerant incrementa uirtutum. qa
tanto sollicitu adusum orationis excreuerat. qnto
a aliud qd libet agere nequaqm ualebat. Hoc te
g qdam eandem redemptā qm prefatu sum. que
utrasq; discipulas suas filiarū loco nutriebat uo-
cauit dicens. Mat uem. matuem. Que mox
cum alia ei condiscipula surrexit. sicut utrisq;
referentab; a mutas res eadem claruit. a ego qq;
ineode tempore agnotu. Cumq; noctis medio lec-
tulo iacentas assisterent. subito lux celitus emissa
ome illi cellule spacium impleuit. a splendor
tante claritatis emicuit. ut cordā assistentiū mesti
mabili pauore pstringeret. atq; ut p ipse refere
bant ome in eis corpus obrigesceret. a in subito
stupore remanerent. Cepit nanq; quasi cuidam
magne multitudinis ingredientis sonit audiri os-
tium cellule concuti. ac si ingredentiū turba preme
ret. Atq; ut dicebant intrantiū multitudinem
sentiebant. sed nimietate amoris a luminis uidere
nil poterant. qa earum oculos a pauor depsserat.
a ipsa tanti luminis claritas reuerberabat. Qua
lucem patrus miri odoris. Flagrantia subsecuta e-
ita ut earum animu qa lux emissa terruerat. odo-
ris suauitas refoueret. Sed cum claritatis illius
ferre non possent. cepit eadem romula assistente
a tremente redempta suoz moz magistram blan-
da uoce consolari dicens. Noli timere mat. non
moriar modo. Cumq; hoc crebro diceret. paulatim

lux q̃ fuerat emissa subtracta ẽ. Sed si quis sub-
secutus ẽ. odor remansit. Sicq; dies sc̃s ex ter-
cius transiit. ut aspsa flagrantia odoris rema-
neret. Hocte q̃ quarta eandem magistram
suam terium uocauit. Qua uenient̃. uiaticum
pcpit & accepit. Hecdum uero eadem redempta
ut alia ei discipula electulo iacentis abscesserant.
& ecce subito implatea ante eidem cellule ostiũ
duo chori psallentium constiterunt. Et sic̃ se di-
cebant sexus exuocib; discreuisse. psalmodie can-
tus dicebant uiri. & femine respondebant. Cũq;
ante fores cellule exhiberent̃ celestes exeqũie. sc̃a
illa anima carne soluta ẽ. Qua ad celum ducta.
quanto chori psallentium altius ascendebant.
tanto cepit psalmodia lenius audiri. quousq;
& ei psalmodie sonit̃ & odoris suauitas elonga-
ta finiretur; xvij. Non nunq̃ uero tm consolati
one egredientis anime ipse apparere solet auctor ac
retributor uite. Vnde & hoc qd de tarsilla amita
mea in meliis eiusdem dixisse me recolo replicabo.
Que mr̃ duas alias sorores suas uirtute continue
orationis. grauitate uite. singularitate abstinentie.
ad culmen scitatis excreuerat. Huic pulsionem
felix attanus meus hui romane ecclie antistes
apparuit. eiq; mansionẽ ppetue claritatis ostendit dicens. Veni. q̃a in hac te lucis mansione susci-
pio. Que subsequente. mox febre correcta. ad
diem puenit extremum. Et sicut nobilib; femi-
nis uirisq; morientib; multa conuenunt q̃ cog-
proximos consolent̃. eadem hora exiens ipius

multi uiri ac femine ei lectulum circumstetertunt.
cui subito surgi illa respicies ihm uemente uidit.
& cum magna animadūsione cepit circumstantib;
clamare dicens. R ecedite. recedite. ihs uenit. Cuiq;
meum intenderet que uidebat. sca illa anima est
e corpore egressa. T antoq; subito flagrantia miri
odoris afpsa e. ut ipsa quoq; suauitas cunctis os-
tenderet. illic auctorem suauitatis uenisse. Cuiq; corp
eius ex more mortuorp ad lauandum esset nudatum.
longe orationis usu. incubitus ei & genib; camelop
more inuenta e. obdurata cutis excreuisse. & quid
uiuens ei spi semp egerit. caro mortua testabatur;
Sed neq; hoc silco quod predicto pbus di famulus
de sorore sua musa nomine puella paruula narra
re consueuit dicens. qd quadam nocte ei pusio
nem sca di genitrix uirgo maria apparuit. atq;
ocreas ei malbis uestib; puellas ostendit. Quib; cu
illa admisceri appetaret. sed se eis iungere n auderet.
beate marie semp uirginis e. uoce requisita. an
uellet cu eis esse atq; meus obsequio uiuere.
Cui cum puella eadem diceret uolo. abea ptinus man-
datum accepit. ut nichil ultra leue & puellare
ageret. & risu & iocis se abstineret. sciens pomaqd
int easdem uirgines quas uiderat a deus obsequiu
die tricesimo ueniret. Quib; uisis incunctis suis
moribus; puella mutata e. omneq; a se leuitate
puellari uelut magne grauitatis detersit manu.
Cunq; eam parentes ei mutata esse mirarentur.
requisita rem retulit. qtus sibi beata di gen
trix iusserit uel quali die tura esset adobse
quiu ei indicauit. cu post uicesimo & quinto

xviii.

die febre correpta ẽ. Die aũt tricesimo cum hora eĩ
exitꝰ ꝓpinquasset. eandem beatam genitricẽ dñi cũ
puellis quas ꝓuisionẽ uiderat ad se uenire conspexit.
Cui se etiam uocanti respondere cepit. & depssis oculis
reuerenter apta uoce clamare. C ecce dña uenio. ecce
dña uenio. Inqua etiam uoce spm reddidit. & exurr
gineo corpore habitaturra cũ sctis uirginib; exiuit. PER.

Cum humanũ genus multis atq; innumeris uicis
sit subiectum. uerũ celestis maximã partem exparuul
ꝙ infantib; arbitror posse compleri. GREGORIVS.

xix. Et si oĩs baptizatos infantes atq; in eadem infantia
morientes ingredi regnum celeste credendũ ẽ. omnes
parit tamen paruulos q̃ scilicet iam loqui possunt reg
na celestia ingredi credendũ non ẽ. quia non nullis
paruulis eĩdem regni celestis aditus aparentib. clau
dit. si male nutriant. Nam q̃dam uir in hac urbe
notissimus ante triennũ filium habuit annoꝝ sic
arbitror quinq; Q uẽ nimis carnaliter diligens. remis
se nutriebat. Atq; isdem paruul⁹ qđ dictu graue ẽ.
mox ut eĩ animo aliquid obstitisset. maiestatẽ dñi
blasphemare consuerat. Q ui in hac ante triennĩ
mortalitate ꝓcussus. uenit ad mortẽ. C ũq; eũ suus
pat insinu teneret. sicut hi testati sunt q̃ presentes
fuerunt. ad se malignos spũs uenisse tremen tibus
oculis puer aspiciens cepit clamare. Obsta pater.
obsta pat. Q ui clamans declinabat faciem ut se
abeis in sinu patris absconderet. Q uẽ cum ille tre
mentem requireret quid uideret. puer adiunxit
dicens. Mauri homines uenerunt qui me tollere
uolunt. Q ui cum hoc dixisset. maiestatis nom.
pnus blasphemauit. & animã reddidit. Ut enim

om̃ps dñs ostenderet ꝑquo reatu talib; fuisset exequuto-
rib; tradit⁹. unde uiuentẽ pat̃ suus nolut̃ corrigere.
hoc morientẽ ꝑmisit ttetare. ut uidelicet q̃ diu ꝑdi-
uinitatis patientiã blasphem⁹ uixerat. quandoq; ꝑ
diuinitatis iudiciũ blasphemaret & moreret̃. quatñ
reatũ suũ pat̃ ei⁹ agnosceret q̃ paruuli filii animã ne-
gligens. non paruulum peccatore gehenne ignibus
nutrisset. ¶ ed interim hoc triste ponentes ad ea que
narrare cœpim leta redeamus. ¶ redicto c̃ enim
ꝓbo aliisq; religiosis uiris narrantib; agnoui. ea
que indicare audientib; de uenerabili pãtre stepha-
no momeliss eũ gtia curaui. Fuit c̃ enim uir sicut
idem ꝓbus c̃ multa alij testant̃ nichil in hoc mundo
possidens. nichil querens. solam cũ dõ pauptatem
diligens. int̃ aduersa semp patientiã amplectens. con-
uentus sclarium fugiens. uacare semp orationi
cõcupiscens. De quo unũ uirtutis bonũ refero. ut
ex hoc uno ualeant ei⁹ multa pensari. Is nanq; cũ
quodam die messẽ quam sua manu seuerat decisam
ad aream deduxisset. michilq; aliud cũ discipulis suis
ad tot⁹ anni stipendiũ haberet. q̃dam ꝑuerse uo-
luntatis uir antiqui hostis stimulis instigat eandẽ
messem igne suppositio tta ut erat in area incendit.
¶ d̃ factum dñi alt̃ aspiceret. eidem di famulo cucur-
rit c̃ nuntiauit. ¶ d̃ postquã indicauit. adiunxit
dicens. Ve ue. pat̃ stephane q̃d t̃ contigit. Cui
statim uultu ac mente placida ille respondit. Ve
q̃d illi contigit q̃ hoc fecit. Iam m̃ quid contigit.
| nq̃b; ei⁹ uerbis ostendit̃ in quo uirtutis culmine
sederet. qui unũ d̃ in simpt̃ mundi habuerat. tã
secura ꝑdebat mente. magisq; illi dolebat q̃ ꝑccatũ

cōmiserat. quā sibi qui peccata illi dampna tolerabat.
Hec pensabat quid ipse exterius. sed culpe reus q̄ntū
p̄debat intus. Hunc itaq; cum dies mortis ēgredi
ē corpore urgeret. conuenerint multi. ut tā sce
anime de hoc mundo recedenti suas animas com
mendarent. Cūq; lecto illi hi q̄ conuenerant oēs
assisterent. alii ingredientes angelos uiderunt. sed
dicere aliquid nullo m̄ potuerunt. alii oīno
nichil uiderunt. sed oēs q̄ aderant ita uehemen
tissimo timor p̄culit. ut nullus egrediente illa sca
anima illic stare potuisset. Et hi q̄ uiderant
et hi oīno q̄ nichil uiderant. uno oēs timore
p̄cussi et territa fugerunt. ut palam daret intelli
gi. quę uis esset quę illā egredientē animā susci
peret. cui egressum nemo mortaliū ferre posset.

xxi Sed int̄ hec sciendum ē. q̄a aliquando anime
meritum non in ipso suo egressu ostendit. p̄ morte
uero certū declaratur. Unde et sci martyres abin
fidelib; crudelia multa p̄pessi sunt. qui tamen
ut prediximus. a dextra sua mortua signis quidē
et miraculis claruerunt.

xxii. Vite nanq; uene
rabilis ualentio qui post in hac romana urbe
multi sicut nosti mecq; monasterio p̄fuit. prius
in ualerie primera suū monasteriū rexit. In quo
dum longobardi seuientes uenissent. sicut ei narra
tione dicici. duos ei monachos in ramis unī arboris
suspenderunt. Qui suspensi. eodem die defuncti sunt.
Facto aut̄ uespere. utrorumq; eorum sp̄s claris
illic aptisq; uocib; p̄sallere cepimt. ut ipsi quoq;
qui eos occiderant cū uoces p̄sallentiū audirent.
nimium mirata terrerent. Quas uidelicet uoces

captiui quoq; omꝰ qui illic aderant audierunt. atq; eorum
psalmodie postmodũ testes extiterunt. Sed has uoces spi
rituũ omnipotẽs dñs recentes peingere uoluit ad aures cor
porum. ut uniuersi quiq; uncarne discerent. quia
si deo seruire studeant. post carnem uerius uiuant.
Quibusdam religiosis uiris attestantib; adhuc quoq; xxiii
in monasterio positus agnoui. qđ hoc longobar
dorũ tempore in hac puincia quęsura nominat.
quidã monasterii pater uite uenerabilis fuit. nam
nomine fuerit qui captiuus aduenientib; atq; alon
gobardorũ depdatione fugientib. cuncta quę in mo
nasterio uidebat habere largius est. Cuiq; inclemo
sinis uestimenta sua ac fratrũ omnia et cellarium
consumpsisset. qđ habere in horto potuit expendit. Ex
pensis uero omnib; longobardi ad eũ subito uenerunt
eumq; tenuerunt. et aurũ petere ceperunt. Quib; cũ
ille diceret se omni modo nichil habere in uicinũ mon
tem abeis ducẽ. in quo silua immense magnitudi
nis stabat. Ibi captiuus quidã fugiens incauaarbore
latebat. ubi unus ex longobardis educto gladio pdi
ctum uenerabilẽ occidit uirum. Cui corpore in terrã
cadente. mons omnis ptinus et silua concussa ẽ. ac si
ferre non possẽ pondus scitatis ei diceret terra que tre
muisset Aliuus quoq; in marsorũ puincia uite ual xxiiii
de uenerabilis diaconꝰ fuit. quẽ inuentum longobardi
tenuerunt. Quoꝝ. unꝰ educto gladio caput eius ampu
tauit. Sed cum corpꝰ ei in terram caderet. ipse q hunc
capite truncauerat in mundo spũ correptus. ad pedes
eius corruit. et qđ amicũ dñi occiderit. inimico tradit
ostendit. PETRUS Quid est hoc queso te qđ omips
ds sic pmittat mori. quos tamen post mortẽ cui sentatis

fuerint non patitur celari. GREGORI. Cum scriptū
sit iustus aq̃cunq; morte preuenᵉ fuerit. iusticia eiᵘ ñ
auferetᵘ abeo. electi q̃ pcul dubio ad ppetuā uitā tendunt.
q̃ eis obest si admodicū dure moriantᵘ. Et est fortasse
cor9 non tunc ꝑm culpa licet minima. que in eadem de-
beat morte resecari. Unde fit. ut reprobi potestatē
q̃dem contra uiuentes accipiant. sed illis morientibus
hoc ineis gratuus uindicetᵘ. qđ contra bonis potestatē
sue crudelitatis accepunt. sicut isdem carnifex q̃ eim-
dem uenerabilem diaconū uiuentē ferre ꝑmissus est.
gaudere sup mortuū ꝑmissus non ē. Qđ sacra quoq;
xxv testantur eloquia. Nam uir dī contra samariā miss.
q̃a ꝓmoboedientiā in itinere comedit. hinc leo ineode
itinere occidit. sed statim illic scriptum ē. q̃a steter
leo iuxta asinū. cᵉ ñ comedit leo de cadauere. Exqua
re ofendit qđ peccatum in oboedientię ꝑm ipsa fuerit
morte laxatum. q̃a isdem leo quē uiuentē ꝑsumpsit
occidere. contingere non ꝑsumpsit occisum. Quiem
occidendi ausum habuit. de occisi cadauere come-
dendi licentiā non accepit. q̃a is qui culpabilis in uita
fuerat. ꝑmissa inoboedientia erat iam iustus ex morte.
Leo g̃ q̃ prius peccatoris uitā necauerat. custodiuit ꝑ-
modum cadauer iusti. PETRVS. Placet qđ dicis.
xxvi Sed nosse uelim si nunc ante resurrectionē corporū in
ęlo recipi ualeant animę iustorum. GREGORI. Hoc
neq; de omib; iustis fateri possū. neq; de omib; ne-
gare. Nam sunt quorundā iustorū animę que celesti
regno q̃busdam adhuc mansionib; differunt. Inquo
dilationis damno q̃ aliud innuit. nisi qđ de ꝑfecta
iusticia aliq̃o minꝰ habuerunt. Et tamē luce clarius
constat. q̃a ꝑfectorum iustoꝝ animę mox ut huius

carnis claustra exeunt in celestib; sedib; recipiunt. Qđ
& ipsa pse ueritas attestat dicens. Ubicunq; fuerit corp̃.
illuc congregabunt aq̃le. Quia ubi ipse redemptor nr̃
ẽ. corpore illuc pculdubio colliguntur & anime iustor̃.
Et paulus dissolui desiderat. & cum xp̃o esse. Qui q̃ xp̃m
esse in celo non dubitat. nec pauli animã esse in celo ne-
gat. Qui etiam dissolutione sui corporis atq; inhabitati-
one patrie celestis dicit. scim̃ qm̃ si terrestris dom̃ nr̃a
hui habitationis dissoluat. quod edificationẽ habemus
ex deo domũ non manufactam eternã in celis. PETRVS.
Si q̃ nunc in celo sunt anime iustor̃. quid ẽ. qđ in die
iudicii pro iustitie sue retributione recipient. GREGO
RI. Hoc eis nimirum crescit in iudicio. qđ nunc ani
marum sola. postmodum uero etiam corpor̃ beatitu
dine pfruentur. ut in ipsa quoq; carne gaudeant. in
qua dolores. pdñs cruciatũq; pertulerunt. Pro hac q̃ppe
geminata cor̃ q̃ta scriptum ẽ. In terra sua duplicia pos-
sidebunt. Hinc etiam ante resurrectionis diem de scor̃um
animab; scriptum ẽ. Date sunt illis singule stole albe.
& dictum ẽ. illis ut requiescerent tempus adhuc modicũ.
donec impleat̃ numer⁹ conseruor̃ & frm eorum. Quia itaq;
nunc singulas acceperunt. binas in iudicio stolas habituri
sunt. quia modo animarum tantũmodo. tunc autẽ
animarum simul & corporum q̃ta lecabuntur; PETR⁹.
Assentior. Sed uellem scire quonam modo agit̃ qđ plerumq;
morientes multa predicunt. GREGORIVS. Ipsa aliq̃ndo
animarum uis subtilitate sua aliq̃d preuidet. aliq̃ndo
aut̃ extrinsecus de corpore anime preuelationẽ uentura
cognoscunt. aliq̃ndo uero dum iam iuxta fit. ut corp⁹
deserant. diuinit⁹ afflate in secretis celestib; in corpor̃
oculum mentis mittunt. Nam q̃a uis anime aliq̃ndo

XXVII.

subultate sua ea que sunt uentura cognoscit. patet
exeo qd cum q̄dam aduocat' qui in hac urbe ante bi
duū lateris dolore defunct' ē. sed ante paululum
quam moreret uocauit puerum. parari sibi uestim̄
ta ad pcedendū iussit. Quem dum puer quasi in
sanire cerneret. eiq; minime pceptis obediret. sur
rexit. uestimēto se induit. ac p uiam appiā ad beati
petri eccl'am se esse pcessurum dixit. Cumq; p̄modi
cum ingrauescente molestia esset defunct'. deliberatū
fuerat ut apud beatū iamuarium martyrem p̄nesti
na uia ei' corpus poni debuisset. Sed quia longum
hoc his qui funus eius portauerant uisum ē. repente
orto consilio exeuntes cum ei funere p uiam appiam.
nescientesq; quid dixerat. in ipsa eum eccl'a quam pre
dixerat posuerunt. Et cū eundem uirum curiis scla
ris; obligatum lucrisq; terrenis inhiantē fuisse no
uerimus. unde hoc predicere potuit. nisi q̄a id qd
futurum erat eius corpori. ipsa uis animę ac subtili
tas preuidebat. Quod aūt sepe etiam reuelationib;
agitur. ut a morturis futura presciant. ex his colli
gere possum' que apud nos gesta in monasterijs seu.
In monasterio ē enim meo quidā frat ante decennium
gerontius dicebat. Qui cum grauimolestia corporis
fuisset depressus. in uisione nocturna albatos uiros ec
clari omni modo habit' in hoc ipsum monasterium de
scendere de supioribus aspexit. Qui dum cora lecto
iacentis assisterent. unus eor dixit. Ad hoc uenī
mus ut de monasterio gregorii quosdam fris in mili
tiam mittam'. Atq; alteri precipiens adiunxit.
Scribe marcellum. ualentiam. agnellum. atq; alios
quor nunc minime recordor. Quib; expletis. ad-

dixit dicens. ¶ Scribe q̄ hunc ipsum qui nos aspicit.
Ex qua uisione certꝰ redditꝰ p̄dictꝰ fr̄. facto mane inno
tuit frib;. qui q̄ qui essent ex eadem cella morituri.
quos se etiam denuntiauit esse secuturum. cū die
alio predicta frēs mori cepunt. atq; sub eodem ordi
ne se in morte secuta sunt. quo fuerant in descrip
tione nominata. ¶ Ad extremum ū q̄ ipse obiit. qui
eosdem frēs morituros preuidit. ¶ Hec quoq; mor
talitate q̄ ante triennū hanc urbem uehemen
tissima clade uastauit. in portuensis ciuitatis mo
nasterio mellitꝰ dictꝰ ē. monachus adhuc inannis
iuuenalib; constitutꝰ. sed mire simplicitatis atq; hu
militatis uir; qui appropinquante uocationis die
eadem clade percussus ad extrema deductꝰ ē. Q̄ uir
uite uenerabilis felix eidem ciuitatis epūs sanctens. cui
q̄ hec relatione cognouit. ad eum accedere studuit.
q̄ ne mortem timere debuisset uerbis hunc psuaso
rijs confortare. cui etiam adhuc de diuina misecordia
longiora uite spatia polliceri cepit. ¶ Ad hec ille re
spondit cursus sui tempora esse cōpleta. dicens. appa
ruisse sibi iuuenē atq; epl̄as detulisse dicentē. Aperi
q̄ lege. Quib; aptis. asserit quia se q̄ omnes
q̄. eodem tempore ā predicto epō in paschali festiuita
te fuerant baptizati. scriptos in eisdem epl̄is litteris
aureis inuenit. Primū q̄dem ut dicebat suū nom̄
repit. ac deinde om̄iū illo in tempore baptizatorū.
Qua de re certum tenuit. q̄ se q̄ illos de hac uita
esse subcelerate migraturos. Factumq; ē. ut die
eadem ipse moreret. atq; post eum cuncti illi q̄
baptizati fuerant ita secuti sunt. ut intra p̄
paucos dies nullus in hac uita remaneret.

De quib; nimirū constat qđ eos p̄dict̄o dī famulus
rectro auro scriptos uiderat. quia eoꝝ nomina apud
se fixa ętterna claritas habebat Sicut itaq; hi reuelati
omib; potuerunt uentura cognoscere: ita non numquam
egressure animę possunt etiam misteria cęlestia non p̄
sommū sed uigilando p̄libare. mmonū nanq; mo
nasterii mei monachum bene nosti. q̄dū esset in sęcłi
habitu constitut̄. ualeriani hui urbis aduocati natura
lem filiā in coniugio sortit̄. ei obsequiis sedule atq; in
cessant̄ adherebat. & quęq; in ei domo agebantur
nouerat. Quam iā in monasterio posit̄ narrauit.
qđ in ea mortalitate quę patricii narsi temporibus
hanc urbē uehement̄ afflixit. in domo p̄dicti uale
riani puer armentari fuit precipue simplicitatis
& humilitatis. Cū ei eidem dom̄ eadem clade uasta
ret̄. isdem puer p̄cussus ē. & usq; ad extremū deduct̄
est. Qui subito sublat̄ a p̄sentibus. redijt. sibiq; dnm
suū uocari fecit. Cui ait. Ego inęlo fui. & q̄ de hac
domo morituri sunt agnoui. Ille & ille. atq; ille mo
rituri sunt. Tuū ne timeas. quia hoc tempore mo
ritur̄ non es. Vt uero scias qđ me in cęlo fuisse
uerum fateor. ecce accepi illic ut linguis & oīb;
loquar. Nunqđ t incognitum fuit grecā linguam
oīno nescisse. Et tam̄ grece loquere. ut cogno
scas an uerum sit qđ me oīs linguas accepisse testi
ficor. Cui tunc grece dns suus locut̄ ē. atq; ita ille
in eadem lingua respondit. ut cuncti q̄ aderant mi-
rarent̄. Inea quoq; domo p̄dicti narsi sparsarius
bulgar manebat. Qui festine ad egrum deduct̄.
ei bulgarica lingua locut̄ ē. Sed ita puer ille in
Italia natus & nutritus in eadem barbara locutione

respondit. ac si ex eadem fuisset gente genera. Mirati
sunt oēs q̄ audiebant. atq; ex duarum linguarum
experimento quas eum ante nescisse nouerant. credide-
runt de oēib; quas probare minime ualebant. Tunc
p biduū mors eius dilata ē. Sed die tertio quo occulto
iudicio dī nescīt. manū ac brachia lacerosq; suis dentib
laniauit. atq; ita e corpore exiuit. Quo mortuo oēs
quos p̄dixerat ex hac prouīa luce subtracti sunt. Nullū
q; in illa domo eadem tempestate defunctū ē. qui uoce
illi denunciat non est; PETRVS. Valde terri
bile ē. ut qui tale donum prope meruit. tali etiam
post hoc pena plecteret. GREGORIVS. Quis occulta
dī iudicia sciat. Ea quę in diuino examine cōprehendere non possumus. timere magis quā discutere de-
bemus. Ut autē de egredientib; animab; que multa
prenoscunt ea quę cepimus exequamur. neq; hoc silen-
dum ē. qd de theophano centucellensis urbis comite
in eadem urbe posito multis attestantib; agnouimus. fuit
uir nanq; mitis die ac tib; dedit. bonis opib; intentus.
hospitalitati precipue studens. Exercendis itaq; dem
comitat curis occupatus. agebat terrena et tempo-
ralia. sed ut post infine claruit. magis ex debito
quā ex intentione. Nam p̄pinquante mortis eius
tempore grauissima aeris tempestas obsisteret. ne
ad sepeliendum duci potuisset. cumq; uxor sua cum
fletu uehementissimo ingreret dicens. quid faciam
quoniam te eicio ad sepeliendū. que ostium domus hui
egredi prenimia tempestate non possum. Tunc ille
respondit. Noli mulier flere. quamox ut ego defunctus
fuero. eadem hora serenitas redit. Cui p̄tim uocē
mors et mortem serenitas ē. secuta. Quod signum

XXVII

alia sunt etiam signa comitata. Hammaꝝ eiꝰ & pe
des podagre humore tumescentes uersi in uulneribꝫ;
fuerant. & ꝑfluente sanie patebant. Sed dū corꝑ
eiꝰ ex more ad lauandū fuisset nudatū. ita manus
pedesq; eiꝰ sani inuenti sunt. ~ ac si unquā uulne
ris nichil habuissent. Ductꝰ itaq; ac sepultꝰ ē. eiq;
coniugi usum é. ut quarto die in sepulchro illius
marmor qđ suppositū fuerat mutari debuisset. Qđ
uidelicet marmor corpori eiꝰ suppositum dū fuisset
ablatum. ~ tanta ex corpore illius flagrantia odoris
emanauit. ~ ac si ex putrescente carne illiꝰ ꝓuermib;
aromata ferbuissent. Qđ factum dū narrante me
inomelius infirmis quibꝫam uenisset in dubium.~
die quadā sedente me in conuentu nobiliū. ipsi arti
fices qui in sepulchro illiꝰ marmor mutauerant affir
merunt aliquid me de ꝓpria causa rogaturi. Quos ego
de eodem miraculo coram clero nobilibꝫ ac plebe re
quisiui. Qui & eadem odoris flagrantia mirto modo re
pletos fuisse attestati sunt. & quedā alia in augmento
miraculi que nunc narrare longum existimo de eode
sepulchro eius addiderunt. PETRVS. Inq̄sitioni
mee sufficienter iam uideo satisfactum. Sed hoc est
adhuc qđ questio animū pulsat. qa cū supernus
dictum sit esse iam scoꝝ animas in ꝯlo. restat ꝑcu
dubio ut iniquoꝝ quoq; animę non esse in infer
no credant. ~ & quid de hac re habeat ueritas ig
noro. Nam humana estimatio in habet. ~ peccatoꝝ
animas ante iudiciū posse cruciari; GREGORIVS
xxviiii. Si esse scoꝝ animas in ꝯlo sacri eloquij satisfactio
ne credidisti. oportet ut ꝑ omnia esse credas & iniquoꝝ
animas in inferno. ~ quia ex retributione eterne

iusticie ex qua iam iusti glā̃tur. necesse ē. pōna ut
& iniusta cruciēt. Ham sicut electos beatitudo lēti
ficat. ita credi necesse ē. qđ adie exit̃ sui ignis repro
bos exurat. PET. Et qua ratione credendum
ē. quia rem incorpoream teneat ignis corporeus possit.
GREGORI. Si uiuens homis in corpore incorpo
reus spūs tenet̃ in corpore. cur non post mortem
cū incorporeus sit spūs etiam corporeo igni teneat.
PETRVS. In uiuente quolibet tactu incorpo
reus spūs tenetur in corpore. quia uiuificat corpus.
GREGORIVS. Si incorporeus spūs petre in hoc teneri
potest qđ uiuificat. quare non penalit̃ & ibi teneat̃
ubi mortificat̃. Teneri aūt pignem spūm diximus.
ut in tormento ignis sit uidendo atq; sentiendo;
gne nāq; eo ipso patit̃ qđ uidet. Et qa concremari
se aspicit crematur. Sicq; fit̃ ut res corporea in
corpoream exurat dum ex igne uisibili ardor ac
dolor inuisibilis trahitur. ut pigne corporeum
mens incorporea etiam incorporea flamma cru
cietur. quamuis colligere dictis euangelicis pos
sumus. qa incendiū anima non solū uidendo sed
etiā expiendo patiat̃. Ait enim uoce
diues mortuus in inferno dicit̃ sepult̃. Cui anima
quia in igne teneat̃. insinuat uox diuitis que abra
ham deprecat̃ dicens. Mitte lazarū ut intinguat
extremū digiti sui in aquā. & refrigeret linguā
meam. quia crucior in hac flāma. Dum q̄ pecca
torem diuitē damnatū ueritas in ignib; phibet.
quis iam sapiens reprobor animas teneri ignib;
neget. PET. Ea ce ratione ac testimonio ad
credulitatem flectat̃ animus. sed dimissus uerū

xxx.

ad rigorem redit. Quomodo etiam res incorporea aĝe corporea teneri atq; affligi possit ignoro. GREGORI.

Dic queso te apostatas spūs a cęlesti gl̄a deductos ee corporeos an incorporeos suspicaris. PEIRVS;

Quis sanum sapiens esse spūs corporeos dixerit. GREGO

n corporeū RIVS Gehenne ignem esse incorporeum fateris. PET

Ignem gehenne corporeū ee non ambigo. in quo certum est corpora cruciari. GREGORI. Certe reple ueritas in fine dicturā ē. Ite in ignem eternum. q̄ paratus ē. diabolo et anglis ei. Si igit̄ diabol⁹ eiq; angli cum sint incorporea corporeo sunt igne cruciandi. q̄ rum si animę et antequā recipiant corpora possint corporea sentire tormenta. PEIRVS. Patet ratio nec debet anim̄ de hac uterius questione dubitare. GRE

GORI. Postquam laboriose credidisti. opę pciū cre-
do si ea quę michi a uiris fidelib; sunt digesta narra
uero. XXXI Vlianus nāq; huī romanę eccl̄ę cui deo auc
tore deseruio sed̄s defensor. q̄ ante septē fere annos de-
functꝰ ē. ad me adhuc in monasterio positū crebro
ueniebat. mecūq; cōlloqui de animę utilitate consu-
euerat. Hic itaq; michi quadā die narrauit dicens.
Theoderici regis temporib; pat̄ soceri mei in sicilia ex
actionem cānonis egerat. atq; iam ad italiā rechbat.
Cui nauis appulsa ē. ad insulam que liparis appel
latur. Et quia illic uir q̄dam solitari magnę uir-
tutis habitabat. dum nautę nauis armamenta
repararent. uisum ē pdicto patri soceri mei adeun-
dem utrum di pgere. seq; ei orationib; cōmendare.
Quos uir dei cum audisset. eis int̄ alia colloquens
dixit. Scitis quia rex theodericus mortuus est.
Cui illi pfatus respondernnt. Absit Hoc eū uiuente.

dimiſtim. & nichil tale adnoſ de eo nunc uſq; platum
eſt. Q uib; dñi famulus addidit dicens. Etiam mortuus
eſt. Ham heſterno die hora nona int̄ iohem papā &
ſimmachum patricium diſcinct& atq; diſcalciat̄ utricis
mamb; deduct̄. in hac uicina uulcani olla iactat̄ eſt.
Quos illi audientes ſolliciti conſcripſerunt die. atq; in
italiam reuerſi eo die theodericū regem mortuū fuiſſe
inuenerunt. quo die eius extruſ atq; ſupliciū dñi famu-
lo fuerat̄ oſtenſum. Cuius iohem papam affligendo
in cuſtodia occidit. ſimmachum quoq; patricium
ferro trucidauit. a billis in ignem mitti
apparuit. quos in hac uita iniuſte iu-
dicauit; Eo quoq; tempore quo pri- tat deſo
mum remoq; uite deſideriis anhelabam. ndit q̄d

xxxij.

q̄dam honeſt̄ ſenex deuſdedit nomine. ualde huius
urbis oīmb; amicus. in quoq; in amicitiis ſecule
iungebat̄. q̄ m̄ narrabat dicens. Gothorum tempore
q̄dam exſpectabilis uir reparat̄ nomine uenit ad
mortem. Qui dū diu iā mut̄ ac rigidus iaceret. uiſū
ē. q̄d abeo fimdit̄ flat̄ uitalis exiſſet. atq; exammē-
re manſiſſet corpuſ. Cuiq; & multi qui conuene
rant. & etiam iam mortuū familia lugeret. ſubridere
dixit. & cui tantum plangentiū inſtupore uerſe ſunt
lacrimē. Qui reuerſus ait. Ctius ad ecclam beati lau
rentii mris que ex nomine condidit ſimaſi uocat̄
pueriū mittat̄. & q̄d de tiburtio prbo agat̄ uideat.
& renunciare feſtinet. Qui udelicet cunc tiburtius
carnalib; deſideriis ſubiacere ferebat̄. Cui adhuc uite
moriū q; bene quoq; florentius ei nunc ecclae prbt
meminit. Cui uero puer pgeret narrauit iſdem repa
ratus q̄ ad ſe reuerſus fuerat. q̄d illum ubi erat agnouit

duct&

dicens. Parat fuerat rogus ingens. deducē aūt tibur
tius prbt in eo ē. suppositē. Atq; suppositio igne con
cremat. Alius aūt parabat rogus cui a terra mediū
cacumen tendi undebat. Cui emissa uoce clamatum
ē. cuius esset. His dictis. statim reparat defunct
est. Puer uero quiad taburcium transmissus fuerat.
iam cum mortuū inuenit. Qui undecies reparat ductus
ad loca penarū. dum indit rediit. narrauit et obiit.
apte monstrat. quia nobis illa non sibi uiderit. quib;
dum adhuc concessum ē. uiuere. licet etiam iā a malis
opib; emendare. Rogum uero construere reparat
[illegible]
atrum
corpora
ducit. non quod apud infernum ligna ar
deant ut ignis fiat. sed qd narraturus hec
uiuentib; illa de incendio penarū uidit. ex
qb; nutriri apud uiuentes corporeus ignis solet.
ut p hec assueta audientes discerent quid de insue
xxxiii tis timere debuissent; Terribile etiā quodam
in ualeria primicia contigisse uirum uenerabilis
maximianus siracusan episcopus qdā in hac urbe
meo monasterio prefuit. narrare consueuit dicens.
Q. uidā curialis illic sacratissimo paschali sabbato iu
uenculā cuiusdam filiam in baptismate suscepit. Qui
post ieiuniū domū reuersus. multoq; uino inebri
atus. eandem filiā suam secū manere petiit. eamq;
nocte illa qd dictu nefas ē. pdidit. Cuiq; mane fa
cto surrexisset rursus. cogitare cepit ut ad balneum
pgeret. ac si aqua balnei lauaret maculā peccati.
Perrexit q. lauit. cepitq; trepidare eccl'am ingredi.
Si; si tanto die non iret ad eccl'am. erubescebat homi
nes. si uero iret. timescebat iudiciū dei. Vicit itaq;
humana uerecundia. pruit ad eccl'iam. Si; cum

bunchus ac pauens stare cepit atq; p singula mõta
suspect9 qua hora inmundo spũ traderetur. & cor̃a
õi popl̃o uexaret9. C ũq; uehemẽt timẽret ei nulla
missarum solemnia celebritate nil conferebat. Qui let9
exiit. & die altero ecclam secur9 intrauit. Facq; ẽ.
ut p sex continuos dies let9 ac secur9 procederet. estimans
quod ei scelus dñs ac non uidisset aut ulsũ inuechiter
dimisisset. Die aũt septimo subita morte defunct9 est.
(ũq; sepultur̃ tradit9 fuisset. plongum temp9 cunctis
uidentib; de sepulchro illi9 flamma exiit. & tandiu
ossa ei9 concremauit. quousq; õe sepulchrum consu-
meret. & terra que in tumulo collecta fuerat defossa
uideret9. q̃d uidelicet omnip̃s ds faciens. ostendit q̃d ei9
anima occulto p̃sulit. cui9 etiam corp9 ante humanos
oculos flãma consũpsit. Quanre nobis quoq; hec au
dientib; exemplum formidinis dare dignat9 ẽ. quatin̄
hac consideratione colligam9. q̃d anima uiuens sensi-
tiens. p̃ceptu suo patit9. si tanto ignis supplicio etiã
insensibilia ossa concremantur. PETRVS.;

Nosse uellem si uel boni bonos in regno. uel mali
malos in supplicio agnoscunt. GREGORI9.;
Hui rei sententia in uerbis dñicis quã iã supius pro- xxxiii.
tulim9. luce clarius demonstrata. Inquib; cum dicam
ẽt homo q̃d̃ã erat diues. & induebat9 purpura & bysso.
& epulabat9 cotidie splendide. & erat quid̃ã mendic9
nomine lazar9 q̃ iacebat ad ianuã ei9 ulceris9 plen.
cupiens saturari de micis que cadebant de mensa di
uitis. & nemo illi dabat. sed & canes ueniebant. &
lingebant ulcera ei9. subiunctũ ẽ. q̃d lazarus mor
tuus portat9 ẽ. ab angelis in sinũ abrahe. & mortuus
diues sepult9 ẽ. in inferno. Qui eleuans oculos suos

cum esset in tormentis. uidit abraham alonge & lazarum in sinu ei. & ipse clamans dixit. Pat abraham miserere mei. & mitte lazarum ut intinguat extremum digiti sui in aquam ut refrigeret linguam meam. Cui abraham dicit. Fili recordare quia recepisti bona in uita tua. & lazarus similiter mala. Diues autem de ipso iam spem salutis non habens. Ad promerendam suorum salutem conuertit dicens. Rogo te pat ut mittas eum in domum patris mei. Habeo enim quinq; fres. ut testetur illis ne & ipsi ueniant in locum hunc tormentorum. Quib; ubis apte declaratur. q̃a & boni bonos & mali cognoscunt malos. Sic q̃ abraham lazarum minime cognouisset. neq; quam ad diuturne mormentis positum de transacta ei conuersione loqueretur dicens. quod mala recepit in uita sua. Et si mali malos non recognoscerent. neq; quam diues in tormentis positus fres suos etiam absentium meminisset. Quomodo enim psentes non agnoscere posset. qui etiam pabsentiu memoria curauit exorare. Quamuis illud quoq; ostendit. q̃d neq; quam ipse requisisti. quia & boni malos. & mali cognoscunt bonos. Iam & diues ab abraham cognoscit. cui dicturus e. recepisti bona in uita tua. & electus lazarus a reprobo e. diuine cognitus. quem mitti pcat ex nomine dicens. Mitte lazarum ut intinguat extremum digiti sui in aquam ut refrigeret linguam meam. Inqua uidelicet cognitione utriq; partis cumulus retributionis excrescit. ut & boni amplius gaudeant. q̃se cum eos lxetari conspiciunt qs amauerunt. & mali dum cum eis torquentur quos in hoc mundo despecto deo dilexerunt. eos non solum sua sed etiam eorum pena confutmat. Fit autem in electis quodam mirabilius. q̃a nisi solum eos agnoscunt quos in hoc mundo nouerant. sed uelut uisos ac

cognitos recognoscunt. bonos quos nunquã uiderunt.
Nam cum antiquos patres in illa ętterna hereditate uiderint. etsi incognitos pfusionẽ non erunt. qs in ope sęp
nouerunt. Quia enĩ illic oĩs cõmuni claritate dñm con
spiciunt. q̃d ẽ. qd ibi nesciant ubi sciẽtẽ oĩa sciunt.

xxxv.

Nam q̃dam fr religiosus uir et utię ualde laudabilis
cum ante q̃driennĩ moreret. sicut religiosi alii qui
presentes fuere testati sunt. in hora sui exit ionã ppha.
ezechielem quoq; et danihelem ępit aspicere. Quos dũ
adse uenisse diceret. depssis luminib; ei reuerentie ob
sequium pberet. ex carne educt ẽ. Quam re xpte dat
intelligi. quę erit in illa incorrupabili uita noticia si
ille adhuc in carne corrupabili positus ppĥas seos
quos in numerũ nunquam uiderat agnouit;

xxxvi.

Solet autẽ plerumq; contingere. ut egressura anima
eos etiam recognoscat. cum quib; pequalitate culpaꝝ
ud etiã pmioꝝ in ipa ẽ. mansione deputanda. Hã ur
bis uenerabilis eleutherius senex de quo pcedente li
bro multa narraui. in monasterio suo germanũ frem
iohem nomine se habuisse phibuit. qui ante dies
quatuordecim sui fris; exitũ pdixit. Cũq; decrepi
tei corpis cõputaret dies ante triduũ quã uocaretur
ex corpore febre corrept ẽ. Ad horam uero mortis
uem. misterium dñici corporis et sanguinis accepit.
Ydeoq; fr coram se psallere precepit. q̃b; tamen ami
phonam ipse p semetipsum de semetipso imposuit
dicens. Aperite mi portas iusticię. et ingressus in eas
confitebor dño. hęc porta dñi iusti intrabunt pea.
Cũq; coram eo assistentes fres psallerent. emissa subito
et pclucta uoce clamauit dicens. Vrse uem. Quod mox
ut dixit. adhuc eo corpore mortalem uitam finiuit.

Mirati sunt frs qui hoc qđ moriens fr̃ clamauerat
ignorabant. Quo defuncto. in monasterio facta ē
magna tristicia. Quarto aũt die quidam frīb; ne
cessariũ fuit. ut ad monasteriũ aliud positũ longe
transmitterent. Illuc q̄ cunctis frīb; oñs eidem
monasteriũ monachos tristes uehementẽ inuenerũt.
Quib; cum dicerent q̄d habeas qđ uos in tanto merore
te dep̄mitis. Responderunt dicentes. Loci huj de-
solationẽ gemim̃. qui a un̄ fr̃ cuj nos in hoc monaste
rio unita continebat hodie quartã ē. dies qđ ex hac luce
subtractã ē. Cũq; frs qui uenerant studiose req̄rerem
qualiẽ decẽ fuisset. responderunt. Virtus. Qui voca
tionis ei horam subtilĩ inquirentes. ipso eum mom̃
to cognouerunt exisse de corpore. quo probem qui
apud eos defunctã ē. fuerat uocatã. Qui a exire colligit
quia utroq; par fuit meritũ. eisq; datum ē. utrũ
una mansione socialiter ut irent. q̄b; e corpore contigit
socialiter exire. Sed neq; hoc fileam qđ dum adhuc
laicus uiuerem atq; in domo mea que in hac ur
be exiture patris obuenerat manerem. de q̄b; am
icis meis me contigit agnouisse. Quedam
namq; iuxta me uidua galla dicebatur. Hec comor
phum nomine iuuenẽ filium habebat a quo non
longe q̄dam stephan̄ q̄ in numero optio fuit habita
bat. Sed isdem comorphus ad extrema uite ueniens.
uocauit puerũ suũ. eiq; p̄cepit dicens. Vade citi
ꝰ dic stephano optioni ut conciẽ ueniat. q̄a ecce
nauis parata ē. ut ad siciliam duci debeam̃. Cumq;
hunc puer insanire crederet. ꝰ obedire recusaret.
cepit ille uehementẽ imminere dicens. Vade ꝰ nun
cia illi qđ dico. q̄a non insanio. Egressus ē puer

ut adstephanū ꝓgeret. C ūq; in mediū ꝛ̄r uenisset.
et alius quidam obuiā fact̄ ē. qui hunc req̄siuit dicens.
Quo uadis. Cui respondit. Ad stephanum oratorem
a dn̄o meo missus sum. Atq; ille primus dixit. Abeo
uelmo. sed ante me hac hora defunct̄ ē. Reuers̄ uero
puer adeomorphū dn̄m suū. sed eum iā mortuū
inuenit. Sicq; factū ē. ut dū alt̄ obuiā uenit ex
ex medio itinere puer reuersus ē. ex mensura spatii
potuisset colligi qd̄ in momento utriq; fuerant uocati,
Terribile ē. ualde qd̄ dicat. Sed queso te PETRVS.
cur egredientia animę nauis apparuit. uel cur se
duci ad siciliam moriturus predixit. GREGORI.
Anima uehiculo non eget. sed mirum n̄ ē. si adhuc
hominū in corpore posito illud apparuit. qd̄ p corp̄
assuerat uidere. ut p hoc daret intelligi. qd̄ ei ani-
ma spūalit̄ duci potuisset. Q d̄ū se ad siciliā duci
testat ē. q̄ sentiri aliter potest. n̄ qd̄ p ceteris locis
in ei⁹ certe imbuit creaturis ignē tormentor̄ olle
patuerint. Q ue ut solent narrare qui nouerunt.
laxatis cotidie similib; excrescunt. ut mundi fine
ꝓpinquante quanto certū ē. illuc ampli⁹ extendos
colligi. tanto eor̄ eadem tormentor̄ loca ampli⁹ uide
antur apparere. Q d̄ omnīps ds ad correptionē ui
uentiū in hoc mundo uoluit ostendi. ut mentes
infideliū que inferni tormenta esse n̄ credunt. tor
mentor̄ loca uideant. que audita credere recusant.
Q d̄ ucro siue electi. seu reprobi quor̄ cōmunis causa in
ope fuerit ad loca etiam cōmunia deducunt. uerba
uis nobis uerba satisfacerent. etiā si exempla deessent.
Ipsa quippe ꝓpr̄ electos in euglio dicit. In domo pa-
tris mei mansiones multe sunt. Si enim disparitas retribu-

nulla beatitudine ęterna non ęet. una potius man
sio quá multę essent. Multę g̃ mansiones sunt in
q̃b; & distinctę bonor̃ ordines ꝑpt̃ meritor̃ consortiũ
communit̃ lętent̃. & tam̃ unũ denariũ om̃s laboran
tes accipiunt. q̃ immultis mansionib; distinguunt.
q̃a & una ē. beatitudo q̃m illic ꝓpiunt. & dispar re
tributionis q̃litas q̃m ꝓpa diuisa secunt. Q ue num
rũ ueritas iudicii sui diẽ denuncians ait. Tunc dicã
messorib? Colligite zizania ea fasciculos ad cõbu
rendũ. Messores quippe angli. zizania ad cõburendũ
in fasciculos ligant. cũ pares parib? in tormẽtis similib;
sociant. ut superbi cũ superbis. luxuriosi cũ luxuriosis.
auari cũ auaris. fallaces cũ fallacib?. immundi cũ immundis.
infideles cũ infidelib?. ardeant. Cũ g̃ similes inculpa
ad tormenta similia adducunt. q̃ eos in locis penalib'
angli deputant q̃si zizanior̃ fasciculos ad cõburendũ
ligant; PETRVS Adinq̃sitionẽ mea responsionis
satisfactione patuit causa rationis. S; q̃onã ē. queso
te q̃d ñ nulli q̃si ꝓtinus ē extrahunt ē corpore. ttu ut
facti exanimes redeant. & cor̃ q̃sq; audisse se dicat.
Hq̃a ipse non fuerat q̃ erat tussis deduci. GREGORI?
Hoc cũ fit pene. si bene ꝓpendit. non error. sed am
monitio ē. S upna eñ pietas ex magna misericordię suę
largitate disponit. ut ñ nulli etiam̃ extinctum repente
ad corp̃ redeant. & tormẽta inferi quę audita non ere
rant. saltem usu ꝓ̃ mescant. Hã q̃dã illiricianus
monachus q̃ in hac urbe mecũ in monasterio uiuebat
m narrare consueuerat. q̃a quodã tẽpore cũ adhuc
in heremo moraret agnouerit q̃d petr̃ q̃dã monach̃
ex regione ort̃ hiberie q̃ ei in loco uaste solitudinis
cui cuasa nom̃ ē. inhęrebat. sicut ipso narrante

& ligate

dicerat. prnusquã heremũ peteret moleſtia corpo-
ris intuemente defunct̃ ẽ. ℈ ꝑcuĩ corpori reſtituit. ut
inferni ſe ſupplicia atq; innumera loca penarũ uidiſſe
teſtabat̃. Q ui etiã q̃dam huĩ ſeli poenitẽs ineisdem
flãmis ſuſpenſos ſe uidiſſe narrauit. Q ui cũ iã de-
ducẽ eẽt ut ullo ꝙ ipſe mergeret̃. ſubito anglm
choruſci habit̃ apparuiſſe fatebat̃. qui eũ imigne
mergi phiberet. C ui etiã dixit. ℈ gredere. ꝙ qualit̃
t̃ poſthæc uiuendũ ſit cautiſſime attende. ℈ poſtquã
uocẽ paulatim recalescentib; membris abetẽq; mortis
ſomno euigilauit. cuncta quę circa illũ fuerant geſta
narrauit. tantaſq; ſe ꝑmodũ uigiliis ieiuniiſq; con-
ſtruxit. ut infernũ etiam uidiſſe ꝙ ꝑmuiſſe tormẽta.
etiam ſi taceret lingua conſcia loqueret̃. q̃ppe cui
omnipis dĩ mira largitate in morte actũ ẽ. ne mori
debuiſſet. ℈ ſed q̃a humanũ cor grauis ualde durtie ẽ.
ipſa quoq; penarũ oſtenſio neq; omnib; utilis eſt;

Nam illuſtris uir ſtephan̄ quẽ bene noſti de ſemetipſo
in narrare conſueuerat. quia in conſtantinopoli-
tana urbe ꝑq̃dam cauſa demorat̃. moleſtia corporis
ſupueniente defunct̃ ẽ. C ũq; medicĩ atq; pigmentarii
adapiendũ eũ atq; condiendũ eſſet queſit̃. ꝙ che eode
minime inuent̃. ſubſequenti nocte iacuit corp̃ inhu
matũ. Q ui duct̃ ad inferni loca. uidit multa quę pri
audita nõ credidit. ℈ cũ ꝑſidenti illic uidiri ꝑſentat̃
fuiſſet. abeo recept̃ nõ ẽ. ita ut diceret nõ hunc deduci.
ſed ſtephanũ ferrariũ ruſſi. Q ui ſtatim reduct̃ in cor-
pore ẽ. ꝙ ſtephan̄ ferrarĩ q̃ iuxta eũ habitabat eade
hora defunct̃ ẽ. ℈ ita; probatũ ẽ. uera fuiſſe uerba
quę audierat. dũ hæc effect̃ mortis ſtephani demon
ſtrauit. Ante triennũ q̃q; in hac peſtilentia quę

xxxvii.

hanc urbem clade uehementissima depopulauit.
inqua etiã corporali usu sagittę celit⁹ uemre. et
singulos q̃sq; ferire uidebantur. sic̃ nosti stephan⁹
xxxviii isdem defunctus est; Quidam ũ miles in hac
cãde n̄ra urbe peussius ad extrema puenit. q̃ ecclie⁹
de ponte ecorpore exanimis iacuit. sed ctatus rediit. et que
cũ eo fuerant gesta narrauit. Aiebat enĩ sic̃ time
res eadem etiã multis innotuit. qua pons erat sub
quo niger atq; caliginosus fetores intolerabiles. nebu
la exalans fluuiũ decurrebat. Transacto aũt ponte.
amena erant prata atq; uirentia odorifers herbarũ
floribꝫ exornata. inqbꝫ albatoꝝ hominũ conuentic̃la
esse uidebant⁹. Tantq; in loco eode odor fuauitatis
erat. ut ipsa fuauitatis flagrantia illic deambulan-
tes habitantesq; saciaret. Ibi mansiones diuersoꝝ sin-
gule. magnitudine lucis plene. Ibi quedã mire po
tentie edificabat⁹ dom⁹. que autem uidebat⁹ latercul⁹
constructi. sed cuius esset non potuit agnosci. Erant ũ
sup ripam p̃dicti fluminis non nulla habitacula.
sed alia exsurgentis fetoris nebula tangebant⁹. alia
aũt exsurgens fetor a flumine minime tangebat.
Hec uero erat in precincto ponte plurio. ut q̃sq⁹
p eũ inmustoꝝ uellet transire. intenebroso fetentiq;
fluuio laberet⁹. Iusti ũ q̃b; culpa n̄ obsisteret. securo
p eũ gressu ac libero ad loca amena puenirent. Ibi
se etiam petrus ecclastice familie maiore q̃ ante q̃dã
ermitũ defunct⁹ e. deorsum positũ in locis tetrissimis
magno ferri pondere ligatum ac depressum uidisse con
fessus e. Quidam requireret cur ita esset. ea se dicit
audisse. que nos q̃ eũ in hac ecclastica domo notum⁹
scientes ei⁹ acta reuolim⁹. Dictũ nãq; e. hec circo

patitur. quia sicq; ei profaciendā ultione rubebat ad
inferendas plagas plus exercrudelitatis desiderio quam
exoboedientia feruebat. Quod sic fuisse nullus q; illū
nouit ignorat Ibi se etiā quendā pegrinū prbm ui
disse fatebat. q; apredicteū pontē uemens. tanta peti
auctoritate transiit. quanta & hic sinceritate uixit.
Ideo de quoq; ponte hunc quē pdixi stephanū se recog
uisse testatus ē. Q ui dū transire uoluisset. ei pes lap
sus ē. & ex medio corpore iam extra pontē deiect. a
quib; dam uiris teterrimis ex flumine surgentib;
pcercas deorsum. atq; aq; b; dam albatis & speciosis
simis uiris cepit p brachia sursū trahi. C uiq; hoc
luctam esset. & hunc boni sursum. mali deorsum
traberent. ipse q; hec uidebat ad corp reuisus ē. &
q; d de eo pleni gestū sit minime cognouit. Quam
re de eidem stephani uita dat intelligi. qa in eo ma
la carnis cū elemosinarū opatione certabant. Qui
enī p cercas deorsum. p brachia trahebant sursum.
patet nimirū qa elemosinas amauerat. & carnis
uitia pfecte non restituerat. que eū deorsum trahe
bant. Sed in illo occulto arbitri examine q; do in eo
uicerit. & nos & eū q; uidit & reuocat ē. latet, Con
stat tamen qa isdem stephan post q; m sicut su pius
narrauit & inferni loca uidit. & ad corp redijt. per
fecte uita minime correxit. q; p multos annos de
corpore adhuc adcertam uite & mortis exijt. Qua
de re colligit. quia ipsa quoq; inferni supplicia
cū demonstrant. alijs hoc ad adiutorium. alijs
uero ad testimoniū fiat. ut isti uideant mala que
caueant. illi eo ū ampli puniant. quo inferni
supplicia nec ulsa & cognita uitare uoluerunt.
Quo ē. queso te q; d in amenis locis PETRVS.

cuidam dom' laterculis aureis edificari uidebat. Ri
diculū ualde ē. sicredim' qd' inilla uita adhuc metal
lis talib; egeamus. GREGORIVS. Quis hoc si sanū
sapit intelligat. S; exeo qd' illic ostensum ē. quisq;
ille ē. cui mansio ista construit. apte dat' intelligi. quo
ē. qd' hic optatur. Hā q' primū lucis ęternę elemosinarū
largitate promerebit. nimirū constat. quia aurogchi
ficat mansionē suā. Quid enī supi' memoriā fugit ut
dicerē. isdem miles q' hęc uiderat narrabat qd' eosdem
laterculos autros ad ędificationē dom'. senes ac iuuenes
puellę ac' pueri ferebant. Qua ex re colligit'. q' ab q';
hic pietas facta ē. ipsi illic operatores esse uidebantur.

XXXVIIII

Sic etiā q'dam uyrta nos deuslecht nomine religiosus
habitabat. q' calciamenta solebat operari. deq' alt' prouidau
one uicht. qd' ei dom' edificabat'. S; mea constructores
sin solo die sabbati uidebant operari. Qui eide' uiri p' modū
subtilit' uitā requirens. inueni q' a exhis quę dieb; singulis
laborabat q' q'd ex uictu atq; uestitu supēē potuisset.
die sabbati ad beati petri ęcl'am deferre consueuerat
atq; indigentib; erogare. Qua ex re ppende q' a non
Immerito dom' ipsius fabrica sabbato crescebat. PETR'.
Hac de re' midonę uideo satisfactum. S; queso te quid
esse dicim' qd' quoru'dā habitacla ferorū nebula tange
bant'. quoz'dam ū tangi non poterant. ut' quid quod
pontem ut' q'd quid fluuium uicht. GREGORIVS.
Ex rerum pcre imaginib; pensam' merita causarum.
Per pontē q' ppe ad amena loca transire iustos aspexit.
q' a angusta ualde ē. semita quę ducit ad uitā. Et ferentē
fluuiū decurrentē uidit. q' a dma cotidie deflunt car
nalia' hic putredo uicioz. Et quoz'dam habitacla ferorū
nebula tangebat. quoz'dam ū abea tangi non poterant

q̄a sunt plerīq; q̄ multa tā bona opa faciunt. sed tam̄
adhuc carnalib; uicijs incogitationis delectatione tan
gunt. Et iustū ualde ē. ut illic nebula fetoris assideat.
quos hic adhuc carnalis fetor delectat. Unde et eande
delectationē carnis esse beat̄ Iob in fetore conspiciens
de luxurioso ac lubrico sēntiā protulit dicens. Dulcedo illi ⁊ sentiā
uermis. Q ui aut̄ p fetore cor abom̄i delectatione carnis
exercent: constat nimirū q̄a cor habitacla fetoris nebula
non tangunt. Et notandum q̄d isde fetor esse et nebula
uisa sit: quia nimirū carnalis delectatio mentē quā in-
ficit obscurat. ut ueri luminis claritatē non uideat. Ş;
unde delectat inferi: inde caliginē ad supna parit;
Putamus ne hoc auctoritate sacri eloquij PETRVS.
posse monstrari. ut culpe carnalium fetoris pena pateant:
Potest. Nam libro geneseos attestante didicim̄. q̄a GREG. xl
sup sodomitas dn̄s igne et sulphure pluit. ut eos et RIVS.
ignis incenderet. et fetor sulphuris necaret. Qui enim
amore illicito corruptibilis carnis arserant: simul mor-
dio et fetore pierunt: quatin̄ in pena sua cognoscerent:
quia eternae morti fetoris sui delectatione tradidissent;
De his inq̄b; dubius fui nichil m̄ in fatore questionis PETR.
remansit. GREGORI Sciendū q̄q; ē. quia n̄ nunq̄m xli
animę adhuc insuis corporib: posite penale aliq̄d de
spualib; uident. Q d tam̄ q̄b; dam ad edificationem
suā. q̄b; dam ū contingere ad edificationē auchentium
solet. Nā is de q̄ in omelijs coram populo iam narrasse me
memini. inq̄etus ualde theodorus nomine puer fuit. q̄
in meū monasterū frem suū necessitate magis quā uo
luntate secut̄ ē. Cum nimiū grauis erat. fiq̄s p sua ali
quid salute loqueret̄. Bona aut̄ non solum facere. sed
etiam audire non poterat. Numq̄m se ad sce conuisatī
onis

habtcum uenire iurando. trascendo. deridendo teſtabatur.
In hac aũt peſtilentia que nup hui urbis poplm magna ex parte conſũpsit. ꝓcuſſus in inguine é. deductꝰ ad mortẽ. C uiq; extremũ ſpm ageret. conuenet frs ut egreſſum illi orando ꝓtegerent. Jam corpꝰ ei abextrema fuerat parte mortuũ. inſolo tantũ in pectore uitalis adhuc calor anhelabat. C tunc ii aũt frs tanto ꝑ eo cepunt enixi orare. quanto cũ iã uidebant ſub celeritate diſcedere. cũ repente cepit eiſdem aſſiſtentib; frib; clamare. atq; cum magnis uocib; orationes eorũ interrũpere dicens. Recedite. recedite. ecce draconi addeuorandũ datꝰ ſum. & ꝓpt uiam ꝑſentiã deuorare me non potest. C apuit meũ in ſuo ore iam abſorbuit. Date locũ ut ꝑfine ampli cruciet. ſed faciat quod factuꝰ eſt. Sici addeuorandũ datꝰ ſum. quare propt uos moras patior. C tunc frs ceperunt ei dicere. Quid é. qd loqueris fr. Signũ t ſce crucis impme. Reſpondebat ille cũ magnis clamoribus dicens. Volo me ſigna re ſed non poſſum. quia ſquamis hui draconis ꝑmor.
C uiq; hoc frs audirent. ꝓſtrati in terram cũ lacrimis cepunt ꝓ ereptione illi uehemtius orare. Et ecce ſubito cepit eger cũ magnis uocib; clamare dicens. Gras deo. ecce draco q me addeuorandũ acceꝑat fugit. orationib; uris expulſus é. ſtare non potuit. Propter tis meis in interdictꝰ. qa conuicti parat ſum. & ſcl'arem uitã fundit relinquere. Homo q qſi iam dictũ é. ab extrema corporis fuerat parte premortuus reſeruat aduitã. toto addm corde conuſus é. C t poſtquam mutatꝰ mente diu é. flagellis actꝰ. tunc ei anima carne ſoluta é. Ac contra criſauri ſicut prob; propin quus illi cui iam ſupius memoriã feci narrare conſueuit.

uir in hoc mundo ualde diues fuit. sed tantū plen uicijs
quantū rebus. § upbia tumidus carnis sue uoluptatib;
subdit. macq̄ trenois rebꝫ. auaricie fascib; accensus.
§; cū tot malis dīs finē ponere decreuisset. corporali
hunc molestia ꝑcussit. Qui ad extremū uenies. eadē
hora qua iā de corpore erat exiturꝰ. apt̄is oculis uidit
tetros & nigerrimos spūs corā se assistere. & uehemēt
immmere. ut ad infernī clausta se rapent. Cepit tre
mere & pallescere. sudare. & magnis uocib; inducias
petere. filiūq; suū nomine maximū quē ipse iā mona
chus monachū uidi nimijs & turbatis clamorib; uocare
dicens. O maxime curre. numq̄ malū aliq̄d feci. in
fide tua me suscipe. Turbat mox maxim affuit. lu
gens & ꝑstrepens familia conuenit. Eos aūt quos
ille insistentes sibi grauī tolerabat. ipsi malignos
spūs uidere non poterat. sed eoꝝ ꝑsentiā inconfessi
one. in pallore. ac tremore illi qui trahebat uide
bant. Pauore aūt tetre eoꝝ imaginis huc illucq;
uertebat. Inlectulo iacebat insinistro latere. aspe
ctum eoꝝ ferre non poterat. Uertebat ad parietem.
ibi aderant. Cūq; constrict nimis. relaxari se iam
posse desperaret. cepit magnis uocib; clamare.
Inducias uel usq; mane. inducias ul usq; mane. Sed
cum hec clamaret. in ipsis uocib; de habitaculo suo
carnis euulsus ē. De quo nimirū constat. q̄a pro
nobis ista non prosse uiderit. ut ei uisio nobis pro
ficiat. quos adhuc diuina patientia longanimit
expectat. Nam illi ceteros spūs ante mortē uidisse.
& inducias petisse q̄ ꝑfuit q̄ eas dē inducias qs
petiit non accepit. Est etiam nunc apud nos
athanasius israme prbt qui dieb; iconis retribile

narrat euenisse. Ibi nãq; ut ait q̃dam monasterium
thongallathon dicit. in quo q̃dam monachus magne
estimationis habebat maioribꝫ. atq; monñ sua actio
ne cõposit; sed sic extreme refert. longe alit quã
apparebat fuit. Nam cũ se ieiunare cũ frib; demon
straret. occulte manducare consueuerat. Q d ei uictum
frs omino neciebant. S; corpous supueniente molestia. ad
uite extrema pduct é. Qui cũ iam esset in fine. frs ad se
onis qui monasterio inerant congregari fecit. At illi tali
ut putabant uiro morieñte magnum q̃d ac delectabile
se ab eo audire crediderunt. Quib; ipse afflict & tre
mens cõpulsus é. prodere cui hosti tradit cogebatur
exire. Nam dixit. Quando me uobiscum ieiunare
credebatis. occulte comedebam. Et nunc ecce adde
uorandum draconi tradit sum. qui cauda sua mea
genua pedes q; ligauit. Caput uero suum intra
meum os mittens. spm meũ ebibens abstrahit. Quib;
dictis. statim defunct é. atq; ut penitendo libera
ri potuisset. a draconc quẽ uiderat expectat non
est. Quod nimirum constat. q̃a ad solam uidelicet
audientiũ uiderit. q̃ cum hostem cui tradit fuerat
& minauit & non erasit. PETRV. Docen uellé
si post mortem purgatoriũ ignis credendus é. GREGORI.

XLII In euangelio dns dicit. Ambulate dũ lucé habetis.
S propheta quoq; ait. Tempore accepto exaudiui
te. & in die salutis adiuui te. Q d paul apls ex
ponens dicit. Ecce nunc tempus acceptabile. ecce nunc
dies salutis. Salomon quoq; ait. Quodcunq; potest
manus tua facere. instanter opare. q̃a nec opus nec
ratio. nec sapientia. nec scientia erit apud inferos
quo tu propas. Dauid quoq; ait. Qm̃ inscim

miſcḧa eſ. Exquib; nimirū ſententiis conſtat. quid
qualiſ hinc quiſq; egredit. taliſ in iudicio p̄ſentabit.
§ ed tam̄ deq̄b; dam leuib; culpis cē. ante iudiciū pur
gatorius ignis credend' ē. p̄ quod ueritas dicit. quia
ſiquis in ſco ſpū blaſphemiā dixerit. neq; in hoc ſc̄lo
remittet' ei neq; in futuro. Inqua ſententia dat' in
telligi quaſdam culpas in hoc ſc̄lo quaſdam uero
in futuro poſſe relaxari. Quod enim de q̄rto ne
gatur. conſequens intellect' patet q̄a deq̄b; dam
concedit'. §; tam̄ ut p̄dicti hoc de paruis minimiſq;
peccatis fieri poſſe. cre- dendum ē. ſicut ē. aſſiduus
ociosus ſermo. immoderat' riſus. ut' peccatū curę rei
familiaris. que uix ſine culpa ut' ab ipſis agitur
q̄ culpas qualit' declinare debeant ſciunt. aut in non
grauib; reb; error ignorantię. Que cuncta etiam
p' mortem grauant. ſi adhuc in hac uita poſitis
minime fuerint relaxata. Iam cū paul' dicat
xp̄m cē fundamentū atq; ſubiungat. ſiq̄s ſuper edi
ficauerit ſup hoc fundam̄tū aurum. argentum.
lapides p̄cioſos. ligna fenū ſtipulā. uniuſcuiuſq; op'
quale ſit ignis p̄babit. §i cuiū op' manſerit. q̄d ſup
ędificauit. mercedē accipiet. §i cuiū opus arſerit.
detrimētū patiet'. Ipſe aut' ſaluus erit. ſic tam̄ q̄ſi
p̄ ignem. Q uāuis hoc de igne tribulationis in hac
nobis uita adhibito poſſit intelligi. tam̄ ſiq̄s hęc
de igne futurę purgationis acceptat. penſandum
ſollicite ē. q̄a illū dix̄ p̄ ignē poſſe ſaluari. ñ q̄ ſup
hoc fundam̄tū. ferrū. es. ut' plumbū ędificat. id eſt
peccata maiora. et' ideirco durioza. atq; tunc iam
inſolubilia. ſed ligna. foenū. ſtipulā. id ē. peccata
minima atq; leuiſſima. que ignis facile conſumat;.

Hoc tam̃ sciendū ẽ. q̃a illic saltum de minimis nil
q̃sq; purgationis obtinebit. n̄ bonis hoc actib; in
hac uita adhuc posit̃. ut illic obtineat p̃meretur.

xliii Nam cū adhuc essem iuuenculus. atq; in laico h̄
habitu constitut̃. narrari a maiorib; atq; scientibus
audiui. qd̄ paschasius hui⁹ ap̄licæ sedis diacon⁹ cui⁹
apud nos rectissim⁹ & luculenti de sc̃o sp̃u libri
extant mire sĕitatis utr fuerit. elemosinarū ma
xime oprib; uacans. cultor parcissimus & contẽptor
sui. Sed hic mea contentione q̃ inardescente
zelo filium int̃ symmachum atq; laurentiū
facta ē. ad pontificat⁹ ordinē laurentiū elegit.
Et omnū post unanimitate supat̃. in sua tamen
sententia usq; addiem sui exit⁹ p̃stitit. illū amando.
atq; p̃ferendo. quē epor̄ iudicio p̃esse sibi
q̃dā refutauit. hic itaq; cū temporib; symmachi
ap̄licæ sedis p̃sulis esset defunct⁹. ei dalmati
cam forcep⁹ supposit̃am demoniac⁹ tetigit. sta
timq; saluat⁹ ē. Post multū ū temporis. germano
capuano epō cui⁹ supi memoriā feci. medici pcor
poris salute dictauerunt. ut mangulanis termis
lauari debuisset. Q ui ingressus easdem termas.
p̃dictū paschasiū diaconū stantē & obsequentē
incalorib; inuenit. Quo uiso. uehemẽt exhamuit.
& q̃d illic tant⁹ ur faceret inq̃siuit. Cui ille re
spondit. q̄ nulla alia causa in hoc penali loco de
putat⁹ sū. nisi q̃a in parte laurentii cont̃ symmachū
sensi S; queso ut p̃me dn̄m depcare. atq; in hoc
cognosces qd̄ exaudit⁹ sis. si huc rediens me non
inueneris. Q ua de re ur dn̄i germanū sempĕr
admonuit. & post paucos dies rediit. s; iā p̃dictū

paſchaſium in loco eodē minime inuēnit. Q uia eñ
non malicia ſed ignorantię errore peccauerat. pur
gari p̄ mortē potuit á peccato. Qđ tañ credendū
ē. q̄a ex illa elemoſinarū ſuarū largitate hoc obti
nuit. ut tunc potuiſſet p̄meteri uenīā. cū iam nil
poſſet opari; PETRVS. QVid hoc ē. queſo te
q̄d in his extremis temporib; tām multa de animab;
clareſcunt quę ante latuerunt. ita ut apti reuelati
onib; atq; oſtenſionib; uentur̄ ſcīm inſerre ſe nob
atq; aperire uideatur. GREGORIVS Ita ē. Ham
quanto p̄ſens ſcīm p̄pinq̄t adfinē. tanto futurū ſcīm
ipſe iam quaſi p̄pinq̄tate tangit. & ſignis manife
ſtionib; apit. Q uia enī in hoc cogitationes nr̄ę mei-
ſim minime uidem. in illo aut nr̄a inalterutrum
corda aſpiciem. q̄d hoc ſcīm in nocte. & q̄d uentur̄
in diem dixerim. Sed quēadmodū cū nox finiri. &
dies incipit ortu. ante ſolis ort̄ ſimul aliq̄modo
tenebrę cū luce cōmixtę ſunt. q̄uſq; diſcedentis
noctis reliquię in lucē diei ſubſequentis p̄fecte uer-
tant. ita huī mundi finis iam cū futuri ſcī ex or
dio p̄miſcet. atq; ipſe reliq̄arū tenebrę ei quadā
iā rerū ſp̄ualiū p̄mixtione tranſlucent. Et quę
illi mundi ſunt. multa iā cernim. ſednecdū p̄fe
cte cognoſcim. q̄a q̄ſi inq̄dam mentis crepuſculo
hęc uelut ante ſolem uidemus; PETRVS.
Placet q̄d dicis. Sed de tanto utro paſchalio hoc
animū ad queſtionē mouet. q̄d p̄ mortē ad penalē
locū ducti ē. cui feretri ueſtis tangi potuit. & ima
ligni ſp̄ſ ab obſeſſo homine fugari; GREGORI.
Hac in re magna debet omnipis diſpenſatio. & q̄m
ſit multiplex agnoſci. cui iudicio acti ē. ut iſdem

ur paschasius & ipse mt̃ adaliquantũ temporis re
ciperet qđ peccasset. & tam̃ ante humanos oculos
mira pro sp̃o suo p̃ mortẽ faceret q̃ ante mortem
eis quoq; cognoscentib; pia opa fecisset. ut neq; hiq̃
bona eius uiderant de elemosinariũ illi⁹ estimatione
fallerent̃. neq; ipsi sine ultione laxaret̃ culpa quam
nec ee culpã credidit. & ideo hanc flentib; non extinxit.

Perpendo quę dicis. uerũtam̃ hac ratione ℣ Eir⁹.
constrict⁹. non solũ quę intelligo. sed ipsa etiam
quę in me ñ intelligo cogor. iã peccata formidare.
Sed queso q̃a paulo supi⁹ sermo de locis penalib; inser
ti uersãbatur. ubi nam ee. infernũ putam̃. super
hanc terrã. an subterra ee. credendus est. ℣ Gregori.

Hac de re temere diffinire nil audeo. Hon nulli nãq;
in q̃b;dam terrarũ partę infernum ee. putauerunt.
alii ũ hunc subterra ee estimant. Sz tam̃ hoc animũ
pulsat. q̃a si nec eo infernũ dicem̃. q̃a inferi iacet. qđ
terra adcẽlũ e. hoc ee. infer⁹ debet ad terrã. Vnde &
fortasse p̃salmista dicit̃. Liberasti animã meam
ex inferno inferiori. ut inferni⁹ superior terrã. infernũ
ũ inferior sub terra ee. credeat̃. Et iobis uox mea
estimatione concordat. q̃ cũ signatũ librum septẽ
sigillis clausse se diceret. q̃a nemo inuent̃ e. digñ
neq; in cẽlo neq; in terra. neq; subt̃ terrã aperire
librum & soluere signacula ei⁹ adhuc̃rit. Ego
flebam multũ. Quę tam̃ p̃ modũ libri p̃ leonẽ de
tribu iuda chẽ aperiri. Inq̃ uidelicet libro quid aliud
q̃m sacra scripturarum signat̃. q̃m sol⁹ redẽptor nr̃ apuit.
Qui homo fact⁹. moriendo. resurgendo. ascendendo.
cuncta mysteria quę in eo fuerant clausa patefecit.
Et null⁹ in cẽlo. q̃a neq; angl̃s. Hull⁹ in terra. qua

neq; homo uiuens in corpore. Il ullus subterra dign̄
inuent̄ ē. ꝙa neq; anime corpore exute apte nobis
p̄ter dn̄m sacri eloq̄i secreta potuer̄t. C ū g̃ adsoluen
dū librū null⁹ subt̄ra dign̄ dr̄. quid obstet non uideo.
ut sub terra esse infernus credatur. PETRVS. Queso xlv.
te unus esse gehenne ignis credend⁹ ē. an quanta peccator̄
diuersitas fuerit. tanta quor̄ existimanda sunt et ipsa mem
bra esse preparata. GREGORI Unus q̄dem ē. gehen
ne ignis. s; ñ uno⁹ om̄s cruciat peccatores. Unicuiq; et
em̄ quantū exigit culpa. tantū illic sentiet pena. Nam
sic in hoc mundo sub uno sole multa consistunt. nec tam̄
eidem solis ardorem eq̄liter sentiunt. ꝙa alius pluis estuat
atq; alius min⁹. ita illic uno igne ñ um⁹ ē. modus
incendij. ꝙa qđ hic diuersitas corpor̄. hoc illic diuersi - agit
tas peccator̄. ut et igne ē non dissimilē habeant. et tam̄
eosdem singulos dissimiliter excruciat. PETRVS.
Numq̄d nā queso te dicem⁹ eos q̄ semel illic mersi
fuerint semp arsuros. GREGORI. Constat nu xlvi.
mis et meminit uerū ē. ꝙa sic finis ñ ē. gaudio bo
nor̄. ita finis non ē. tormento malor̄. Nam cum
ueritas dicat. ibunt hi in suppliciū eternū. iustitia ut
in uitā eternā. ꝙa uerū ē. qđ promisit. falsum pcul du
bio non erit qđ minatus ē. dns. PETRVS.
Quid siq̄s dicat ideirco peccatib; eternā penā mi
natus ē. ut eos à peccator̄ p̄petratione coherceret.
Si falsum ē. qđ minat⁹ ē. ut ab iniustitia GREGORI.
corrigeret. etiam falsum ē. pollicit⁹ ut ad iustitiam
p̄uocaret. Sed q̄s hoc dicere ut insan⁹ p̄sumat. Et
si minat⁹ ē. qđ ñ erat impletur⁹. duasserere cū misdem
uolum⁹. fallaciem qđ dici nefas ē. p̄dicare cōpellimur
Scire uellem quom⁹ iustū sit. ut culpa que PETR⁹.

Hcum fine ꝑpetrata ẽ. fine fine puniatur; GREGORIVS
Hoc recte dicere. si district⁹ iudex non corda hominũ
sed facta pensaret. Inqui enĩ ideo cũ fine deliquer.
qꝛ cũ fine uixerunt; Hã uoluissent utiq; si potuiss
sent. fine fine uiuere. ut potuissent sine fine peccare.
O stendunt enĩ qꝛ in peccato semp uiuere cupiunt.
qui nunquã desinunt peccare dũ uiuunt. Ad magnam g̃ iustitiã iudicamur ꝑtinet. ut nunquã care-
ant supplicio. qꝛ in hac uita nunquã uoluerunt ca-
rere peccato; PETRVS Sed nullus iustus
crudelitate pascit. Et delinquens seruus á iusto
dño iccirco cedi ꝑcipit. ut a nequitia corrigat. Ad hoc
g̃ uapulat ut emendari debeat. Inqui aũt geben
ne ignib; tractu. si ad correctionẽ nõ ꝑueniunt.
quo fine semp ardebunt. GREGORIVS Omps
ds qꝛ pius ẽ. miseror. crudelitatis non patietur.
qꝛ autẽ iust⁹ ẽ. abiniquor. ultione impetuũ non
sedat. Sed inq; omnis ꝛterno supplicio deputati sua
qdem inquitate puniunt. & tam ad aliqd ardebunt:
scilicet ut iusti omnis & in deo uideant gaudia quae
ꝑcipiunt. & in illis respiciant supplicia. quę euasẽ-
quatin̄ tanto magis inꝛternũ diuinę gratiae debitores
se esse cognoscant. quanto inꝛternũ puni-ri con-
spiciunt quę eius aduentu uicerunt PETRVS.
Et ubi ẽ. qd sci sunt. si ꝑ inimicis suis quos tunc
ardere uiderint nõ orabunt. qb; utiq; dictũ ẽ.
ꝑ inimicis utilis orate. GREGORIVS Orant sci
ꝑ inimicis eo tempore quo possunt ad fructu-
osam penitentiã eoꝝ corda conuertere. atq; ipsa
contusione saluare. Quod enĩ aliud ꝑ inimicis
orandũ ẽ. nisi hoc qd apls ait. ut deus illis peni-
tentiã ad cognoscendã ueritatẽ. & respiscant

à diaboli laqueis aquo capti tenent ad ipsi⁹ uoluntate.
Et q⁹modo pilliis tunc orabit⁹. q̃ iam nullateñ possunt
ad iusticiæ opa abiectate cõmutari. Cadẽ utiq; causa ẽ. cur non oret⁹ tunc ꝑ hominib; ęterno iqueda
natis. quę nunc etiã causa ẽ. ut ñ oretur ꝑ diabolo q̃
angelis ei⁹ ęterno supplicio deputatis. Q uę nunc etiã
causa ẽ. ut non orent sci homines ꝑ hominib; infide
lib; impiisq;. defunctis. ñ q̃a de eis utiq; q̃s ęterno de
putatos supplicio iã nouerunt. ante illũ iudicieis iusti
conspectũ orationis suę meritũ cassari refugiunt.
Quod si nunc quoq; uiuentes iusti mortuis q̃ damnatis
iniustis minime cõpatiunt⁹. quando adhuc aliq̃d
iudicabile de sua carne sese ꝑpeti etiã ipsi nouerũt.
q̃nto districti⁹ tunc inquios tormenta respiciunt.
quando abomĩi uicio corruptionis exuti ipsi iam
iusticiæ uiciñ atq; artũ inherebunt. Sic quippe
eoꝝ mites ꝑ hoc quod iustissimo iudici inherent.
uis districtionis absorbet. ut omino eis ñ libeat.
q̃q̃d ab illi⁹ ęterne regule subtilitate discordat. PEL2.
Non est q̃d respondere debeã apte rationi. Sed hęc
nunc questio mentẽ mouet. quom⁹ anima immortal
dr̃. dum constet q̃d imꝑpetuo igne moriat; GREGORI.
Quia duob; modis unta dr̃. duob; modis etiã mors xlvii.
debet intelligi. Aliud ẽ. nãq; q̃d in dõ unum⁹. aliud
ũ q̃d in hoc q̃d condit⁹ uel creatus sum⁹. Ideest aliud est
beate uiuere. atq; aliud ẽ essentialit⁹ uiuere. numq̃
desinit. q̃ naturę suę unta ꝑdere non ualet. nec eũ
imꝑpetua fuerit morte damnata. Illic eñ posita
beata esse ꝑdet. q̃ esse ñ ꝑdet. Exquare semp co-
gũ⁹. ut q̃ morte sine morte. q̃ defectũ sine de
fectu. q̃ finẽ sine fine ꝑiat⁹. quatñ ei q̃ mors
q̃
Anima itaq; q̃ mortalis ee intelligit⁹. q̃ immortalis.
Mortalis q̃ppe. q̃a beate uiuere amittit. Immortalis
autẽ quia essentialiter uiuere ꝛ

immortalis sit. & defect⁹ indeficiens. & finis infinit⁹. PER⁹

QVis hanc tam inexplicabilē damnationis sententiā
cuilibet sit opis ad extitū uenies non pertimescat. qm
& sibi nouit quid egit. adhuc tam facta illi quā
subtiliter tuchentur ignorat. GREGORIVS.

XLVIII. Vt asseris ita ē. Sed plerumq; de culpis minimis ipse
solus pauor egredientes animas uastos purgat sic
narrari de quodā scō uiro mecū frequent auchista.
qa admortē uenies uehement timuit. sed p̄ mortē
discipl̄is in stola alba apparuit. & quā p̄clare sit
suscept⁹ indicauit. XLVII. Nonnūq̄m ū oīps dns trepidan
tium mentes q̄bdam reuelationib; roborat. ut in mor
te minime pertimescant. Nā q̄dā mecū in monaste
rio fr̄ antoni⁹ nomine uiuebat. q̄ multas cotidianis
q; lacrimis ad gaudia patrie celestis anelabat.
unq; studiosissime & magno feruore desiderii sac
eloquia meditaret. non ees uerba scientie. s; fletū
cōpunctionis ingrebat. ut in p hec excitata mens
ei⁹ marcescere. & ma deserens ad regionē celestis
patrie pcontēplationē uolaret. Huic pnocturnā
uisionem dictum ē. Parat⁹ esto. & qa dns tulsit mi
gia. Cumq; ille n̄ habere se supp̄ admigrandū di
ceret. responsū ptin⁹ audiuit dicens. Si de peccatis
tuis agit. dimissa sunt. Qd̄ dū semel audisset. &
magno adhuc metu trepidaret. nocte q̄q; alia in
eisdem uerbis ē. ammonit. cū p̄ q̄nq; dies febre co
rect⁹. cunctis fr̄ib; flentib; orantib; q; defunct⁹ est.
Alius etiam fr̄ meode monasterio merul⁹ dicebat. ue
hement lacrimis atq; oratione intent. Psalmodia
uero exore illi pene nullo tēpore cessare consueue
rat. excepto cū aut alimēta corpori. aut membra

dedisset sopori. Huic nocturna ursione apparuit. qa
ex albis floribꝫ; corona de celo in capite illi descende
bat. Cui mox molestia corporis occupat. cũ magna
na securitate animi atq; hylaritate defunct est.
Adeui sepulchrum dũ petr quo nunc monasterio pest
sibi sepultura facere post annos quatuordecim uo
luisset. tanta ut asserit de eode sepulchro illi fla
grantia suauitatis emanabat. ac si illic florũ omniũ
fuissent odoramenta congregata. Ex quare manife
ste patuit. quã uerũ fuerit. qd pnocturnã ursionẽ
uidit. Alius quoq; in eode monasterio iohs dict
e. magne indolis adolescens. q etatẽ suã intellectu
& humilitate dulcedine & grauitate transibat.
Huic g iacenti. atq; adextremũ deducto pnocturnã
ursionẽ qdam senex apparuit. & hunc uirga tetigit
atq; dixit. Surge. ex hac enim molestia m minime
morieris. Sed parat esto. qa longũ temp hic facturꝰ
n eris. Qui dũ ita eet a medicis desper. repente sa
nat e. atq; conualuit. rem qua uiderat narrauit
seq; pbiennũ in di seruitio sic pdixi ultra etatis sue
annos exhibuit. Ante hoc aut triennũ cũ qda
fr fuisset mortuus. atq; in eide monasterij cimi-
terio a nob sepult. cunctis nobis abeode cimite-
rio exeuntib. isdem iohs sic pmodũ pallens &
tremens indicauit. illic nob discedentib; inuent.
abeode fre q mortuus fuerat de sepulchro uocat
e. Qd mox eta subsequens finis edocuit. Hã post
dies decẽ intactus febrib carne solut est. PETRVS
Docere uelle. si hoc qd p nocturnas ursiones
ostendit debeat obseruari. GREGORIVS.
Sciendũ pcte e. qa sex modis tangunt animũ

ymagines ſommoꝝ. Aliq̃ndo nunc ſomnia tenuis ple
nitudine ut inanitate. Aliq̃ndo cogitatione ſimul & illuſione. Aliq̃ndo aũt cogitatione ſimul & reuelatio
ne generant. Et duo que prima dixim̃ oĩm experimento cognoſcim̃. ſubiuncta aũt quattuor in ſacre ſcripe
paginis inuenim̃. Somnia & eni ꝛ plerunq; abdu
cto hoſte p illuſionẽ fierent. neq; quã hoc ut ſapiens indicaret dicens. Q multos eñ errare fecit ſomnia.
& excidet ſperantes illis. Y el certe ñ auguraba
mur nec obſeruabim̃ ſomnia. Q uib; p ſe ꝛo ubis eni ſine
deceptionis oſtendit que auguriis conungunt̃r.
Rurſum ñ aliq̃ndo excogitatione ſimul & illuſione p
cederent. ut ſapiens minime dixiſſet. Multas curas
ſecunt ſomnia. Et ñ aliq̃ndo ſomnia ex myſterio re
uelationis orient. ioſeph p ferendũ ſe frib; ſommo non
uideret. nec auarie ſponſũ ut ablato puero in ægyptũ
fugeret. p ſommiũ angl̃s ãmoneret. Rurſũ ſi aliq̃ndo
ſomnia excogitatione ſimul & reuelatione ñ ꝓderent.
neq; quã daniel ppha nabugodonoſoꝛ uiſionẽ diſſeruiſ
a radice excogitationis inchoaſſet dicens. Tu rex cogitare
cepiſti in ſtratu tuo q̃d ẽet futurũ p hec. & q̃ reuelat
myſteria oſtendit que uenture ſunt. Et paulo poſt.
Videbaſ. & ecce ãſſi ſtatua una ingẽtis. Statua illa ma
gna & ſtatura ſublimis ſtabat cont̃a te. & ecta. Da
niel itaq; dũ ſõniũ & implendũ reuerent̃ inſinuat.
& exq̃ ortũ ſit excogitatione manifeſtat. patent̃ oſtendit.
Ex hoc plerunq; excogitatione ſimul & reuelatione
generet. Et nunquid cũ ſõnia tot rerũ q̃rcunq; q̃li
tatib; altnent. tanto eis credi difficili debet. q̃nto
exq̃ impulſu ueniant. facili ñ eluceat. Si aũt uti
int illuſiones atq; reuelationes ipſas uiſionũ uoces

aut imagines q̄ꝺā intimo sapore discernunt. ut sciant t
q̄d abono spū perpiant. t q̄ꝺ abilitore patiant. Hā si
q̄ hec mens cauta ñ fuerit. p deceptionē spūm multis se
uanitatib; immergit. Q ñnq̄m solet multa uera pdi-
cere. ut ad extremū ualeat animā exaliq̄ falsitate la
queare. sic cuidā nr̄oꝝ nup certū ē. contigisse. q̄dū
sōnia uehemēt attenderet. et p sōnū longa spatia
hui⁹ uite p̄missa sunt. C unq; multas pecunias plon
gionis uite stipendiis collegisset. ita repente defun
ct⁹ ē. ut intactas oēs relinqueret. a ipse secū nil
ex bono ope portaret; PETR⁹ Quis ille fuit memi-
ni. ꝺ; queso te ea que cepim⁹ exequam⁹. Putamne
animab; aliq̄ꝺ pdesse. si mortuoꝝ corpora in ecclis
fuerint sepulta. GREGOR⁹ Cum q̄dā peccata
ñ depmunt. hoc pdest mortuis si in ecclis sepeliantur.
q̄ꝺ eoꝝ p̄cm quens ad ea sacra loca conuenunt suoꝝ
quoꝝ sepulchra aspiciunt recordent. et p eis p̄ces cha
fundunt. Hā ēis peccata q̄dā depmunt. ñ ad solutionē
poti⁹ q̄m ad maiorem damnationis cumulū eoꝝ corpora
in ecclis ponunt. Q ꝺ melius ostendim⁹. fica que diebus
nr̄is gesta sunt. breuit enarram⁹. VIR nāq; uite
uenerabilis felix portuensis epūs in sabinensi prouincia
ort⁹ atq; enutrit⁹ ē. Q ui q̄ndā sēmonalē feminā in loco
eodē fuisse testat⁹. que carnis q̄dem contanentiā habuit.
sed lingue p̄cacitatē atq; stultiloq̄uiū ñ declinauit. Hec
q̄ defuncta atq; in ecclā sepulta ē. Hoc te autē eadem eiꝺē
ecle custos p̄uelationē uidit. q̄a deducta ante sacrū
altare p medium secabat⁹. et pars una illi⁹ igne cremabat⁹.
pars aute alta intacta remanebat. C uiq; hoc surgens
mane frib; narraret. et locū uellet ostendere in quo
fuerat igne consupta. ipsa flāme cōbustio ita ante altare

L1.

in marmoꝛib; apparuit. ⁊ ac ſi illhc eadē femina coꝛpoꝛe co
fuiſſet igne concremata. ℭ Exq̄rit aꝑte dat̄ intelligi. ꝙa
hiq̄b; dimiſſa peccata ñ fuerint. ad iuuandū iudicū
ſacriſ locis p̄ morte ñ ualent adiuuari. ℭ Obs q̄q; um
magnifice in hac urbe locū p̄fectoꝛ ſeruauiſ. cui uenerabis
acq; grauitatiſ ſit nouim. Qⁱ in teſtate. ualentinū
patricīū ineuntate que brixa dr̄ fuiſſe defunctū.
ℭ un eidem cuntatiſ epī ſacepto p̄cio locū mactā p̄buit in
q̄ ſepliri debuiſſet. Qⁱ uidelicet ualentiaꝰ uſq; ad ętatē
decrepitā leuis ac lubricus extitit. modūq; ſuis prauis
tatib; ponere contēpſit. ℭ Cadē ū nocte q̄ ſepult⁹ e. beat⁹
fauſtin⁹ martyr in cui ęccliā coꝛp illi⁹ fuerat humatū
cuſtodi ſuo apparuit dicenſ. Vade ad dic epō. dicat hinc
uaſ fętentes carnes q̄s hinc poſuit. ꝙa ſi ñ fecerit. die tertio
mo ipſe moꝛiet. Qⁿ uiſionē cuſtos epō ꝛenuit confiten.
ꝛurſus ānonn⁹ declinauit. Die aut̄ tertio eidē ci
uitatiſ epī cū ueſpꝛina hoꝛa ſan⁹ atq; incolumis ad lec
tū reduſſet. ⁊ ſubita ac inopinata moꝛte defunct⁹ eſt.
Ad eſt q̄q; in p̄ſenti uenerabilis pat̄ uenanti lunenſis epūs.
ac magnifice liberi uir nobiliſſim⁹ atq; ueraciſſim⁹. q̄ſe ſcire
ſuoſq; homines int̄fuiſſe ei rei q̄m narrant nup in ge
nuenſi urbe contigiſſe. Jdi nāq; ut dict̄ ualentin⁹ nomi
ne mediolanenſis ęcclię defenſoꝛ defunct⁹ e. uir ualde
lubricus ac cunctis leuitatib; occupat⁹. cui coꝛp⁹ in ęccliā
beati martyꝛis syri ſepultū; ſ. nocte aut̄ media in eade
ęccliā facte ſt̄ uoces. ac ſi q̄ſ uolent̄ ex ea ꝛepelleret⁹
atq; t̄heret⁹ foꝛas. Ad q̄s nimiꝝ uoces cucurꝛerunt
cuſtodes. ac uident̄ duos q̄ſdā tetertimos ſp̄s. q̄ eidē
ualentini pedes q̄dā ligatura ſtrinxerant. ac eū ab
ęccliā clamante ac nimiū uociferante foꝛas trahebant.
Qⁿ uidelicet extīti. ad ſuū locū ſtratū ꝛeuiſi ſt̄. Mane aut̄

facto. apientes sepulchrū in q̄ isdē ualentin⁹ posit⁹ fuerat.
& corp⁹ ñ inuenert̄. Cunq; ext̄ ecclīā q̄rerent ubi prectū
ēet. inuenert̄ hoc in sepulchro alio positū lugatis adhuc
pedib;. sic de ecclīa fuerat abstractū. Ex q̄re petre colligē.
q̄ tis ꝯ q̄s peccata grauia dep̄mt. si in sacro loco sepeliri se fa-
ciant. restat ut etiā de sua p̄sūptione iudicent. q̄tin
eos sacra loca ñ liberent. s; etiā culpa temeritatis accusēt.

Nam q̄d q̄q; in hac urbe contigerit. tanctor. q̄ hic habi
tant multitudo testat. q̄d q̄dam artis cor. p̄. cū defun
ct⁹ fuisset. in ecclīa beati ianuarij mīris uxta portā scī lau
rentij a coniuge sua sepult⁹ ē. Sequenti aūt nocte ex se
pultura cū de ip̄s cepit clamare. Ardeo ardeo. Cūq; hās
diu uoces emitteret. custos hoc ei nunciauit uxori. Uxor
ū illi⁹ eos q̄diligent inspiceret. artis eidem unos tinsmisit
ad ecclām. uolens cognoscere q̄ nā ei ēet corp⁹ in sepulchro de
q̄ talia clamaret. Q uia pientes sepulchrū. uestimenta q̄q; in
tacta repier. que nec usq; mea de ecclā p ei cause testimo
nio seruant. Corp⁹ ū illi⁹ omīno ñ inuener. ac si in sepul
chro eod̄ positū ñ fuisset. Ex q̄re colligendū ē. q̄ ultione
anima ei damnata sit. cui⁹ ex caro ē. ab ecclā precta. Quid
q̄ sacra loca sepultus p̄sunt. q̄ndo hi qui indigni sunt ab
eisdem sacris locis diutius p̄cludunt. ⁊ PETR⁹. Quid
nā ergo esse potest. q̄d mortuor. ualeat animab; p desse. ⁊

GREGORIVS Si culp̄ p̄ morte insolubiles ñ sit. mul
tum solet animas etiā p̄ morte sacra oblatio hostie salu
tares adiuuare. ita ut hoc ñ numq̄m ipse defunctorum
animē uideant expectent. Hā p̄dict⁹ felix ep̄s aq̄dam ue
nerabilis uitę p̄bo q̄usq; ante biennū uixit. & in dio
cesi centumcellensis urbis habitauit. atq; ecclē beati iohis
que in loco q̄ taurinana dic̄ sita ē. p̄erat cognouisse se as
serit. q̄d isdē p̄bo in eod̄ loco in q̄dā aque calidē uapores

L iiii.

Audiente de eiusdē

nimios faciunt quotiens necessitas corporis exigere
bat lauare consueuerat. Ubi dū die quada fuisset
ingress? inuenit quendā incognitū uirū ad suū
obsequiū pparatū. q̄ sibi de pedib; calciamenta ab
straheret. uestimenta susciperet. & exeunte a calo
rib; sabana pberet. atq; oē ministeriū cū mag
no famulatu pageret. Cuiq; hoc sepi fieret. isdem
prbt die qdam adbalnea itur. intra semetipsū co
gitans dixit. Vtro illi q̄m solet tā deuotissime ad
lauandū obseq. ingrat apparere ñ debeo. sed aliq̄ me
necesse ē. eis munere portare. Tunc duas secū obla
tionū coronas detulit. Iumex ut puenit ad locum
hominē inuenit. atq; ex more eius obsequio inomib;
usus ē. Lauit itaq; & cū iam uestire uoluisset
egredi. hoc qd secū detulerat obsequentis benedictī
one obtulit. petens ut benigne susciperet. qd ei ca
ritatis gra offerret. Cui ille merens afflictq; re
spondit. Michi ista quare das pater. Iste panis
ē. ego hunc manducare ñ possū. Me & enim
quē uides. alioquin loci huius dñs fui. sed peccatis
meis huc pro mercede deputatus sū. Si aut michi psta
re uis. omipotenti deo pro me offer hoc panē. ut pro
catis meis meritas. Scio & exauditū te esse co
gnosce. cū huc ad lauandū ueneris. & me mun
me inueneris. Inq; ibis disparuit. & is q̄ hō
ē. uidebat. cū euanescendo innotuit. qa spūs fuit.
Idem ū prbr ebdomada continua sepeo in lacri
mis afflixit. salutarē hostiā cotidie obtulit. & re
uisus p ad balneū. cū iam minime inuenit. Qa
ex re quanti ps sit animab; immolatio sacre obla
tionis ostenditur. quando hanc & ipsi mortuorū

ſpſ aurientib; petunt. & ſigna indicant q̄b⁹ pea
abſoluti uideantur; Sed neq; hoc ſilendū ex
iſtimo qđ̄ actū in meo monaſterio ante hoc trien
nū remmiſcor. Q uidā nāq; monachus iuſt⁹ nomi
ne medicinali arte fuerat imbut⁹. qui m̄ in eodem
monaſterio conſtitutus ſedule obſeq; atq; in aſſidu
is egritudinib⁹ meis excubare conſueuerat. Hic
itaq; langwore corporis p̄uen⁹. ad extremū deduc⁹
ē. C ui in ipſa ſua moleſtia fr̄ german⁹ copioſius
ſeruiebat q̄ ipſe q̄q; nunc in hac urbe p eandē
medicine artē tēporalis uite ſtipendia ſectat⁹. Sed
p̄dict⁹ iuſt⁹ cū iā ſe ad extremū p̄uenisse cognouisset. eidē
copioſo fr̄i ſuo q̄a occultos tres aureos haberet in
notuit. Q đ̄ nimirū fr̄ib; non potuit celari. ſ; ſub
tilit̄ indagantes. atq; illi⁹ omia medicamēta p̄ſcrutan
tes. eosdem tres aureos inuenēt in medicamine ab
ſconſos. Q đ̄ mox ut m̄ nunciatū ē. tantū malū
de fr̄e q̄ nob⁹ cōmunit̄ uenerat eq̄nimit̄ ferre ñ
ualuit. quippe q̄a eidē nr̄i monaſterii ſemp regl̄a
fuerat ut cuncti fr̄s ita cōmunit̄ uiuerent. q̄tin⁹
eis ſingl̄is nulla habere p̄pria liceret. Tunc nimio
merore p̄cuſſus. cogitare cepi ut q̄d adpurgatio
nē morientis facerem. ut quid m̄ exemplū inuen
tib; fr̄ib; p̄uderet. Precioſo q̄ eidē monaſterii pre
poſito ad me accito. dixi. Vade & null⁹ ex fr̄ib; ſe
ad eū morientē iungat. nec ſermonē conſolationis
ex cuilibet corp̄ore p̄cipiat. S; cū mortē conſtituit⁹
fr̄s quesierit. ei ſuus fr̄ carnalis dicat. q̄a p ſolidis
q̄s occulte habuit. a cunctis fr̄ib; abominat⁹ ſit. ut
ſalt̄ in morte de culpa ſua mentē illi⁹ amaritudo
tranſuerberet atq; a peccato qđ̄ p̄petrauit purget.

Cum ũ mortuus fuerit. corp̃ illi cũ ffm̃ corpoꝛib;
non ponat̃. sed quolibet fossam in fratꝛ limo facite.
in ea corp̃ ei, picite. ibiq; sup cũ tres aureos quos
reliquit iacitate. simul om̃s clamantes. Pecunia
tua tecũ sit in pdictione. & sic cũ terra operite. In
quib; utriusq; reb̃. una moꝛiemi. Alteꝛa ũ uolu
mentib; pdesse. ut & illũ amaritudo mortis
a culpa solubile faceꝛet. & istos auaꝛicie tame
damnatio miseꝛi in culpa phiberet. Qd ita fa
ctum ẽ. Ham cũ isde monachus pueniss̃et ad moꝛtẽ.
atq; anxie se quereꝛet fꝛib; cõmendare. null̃q; e fꝛib̃
ei applicare & loqui dignaꝛet̃. ei caꝛnalis fr̃ cura
om̃b; eet abominat̃ indicauit. Qui prim̃ de reatu
suo uehemẽt ingemuit. atq; in ipsa tristicia e corpoꝛe
exiuit. Qui ita ẽ. sepult̃ ut dixerã. Q; fr̃s om̃s eade
ei sententia pturbati. eper̃ singli extꝛema quęq;
& ulia & quę eis habere reglaꝛit̃ semp licuerat
ad medtũ pferre. uehemẽtq; formidare. neq; apud
se eet. unde repꝛhendi potuissent. C ũ ũ p̃ moꝛtẽ ei
triginta iã ẽent dies euoluti. cepit anim̃ meus de
functo fꝛi compati. eiq; cũ dolore gꝛaui supplica
re pensare. & siqd̃ esset exepti om̃s remedtũ quere
re. Tunc euocato ad me pꝛioso monasteꝛii mei
ppositoꝛ. tristis dixi. Diu ẽ. qd̃ fr̃ ille q; defunct̃
ẽ. in igne cruciatur. debem̃ ei aliq; caritatis
impendere. & cũ q̃ntũ possim̃ ut expiat̃ ad
iuuare. Vade itaq; & ab hodieꝛna die triginta dieb̃
continuis offeꝛre pꝛo eo sacrificiũ studi. & null̃
om̃mo p̃mittat̃ dies quo, p absolutione illius
salutaris hostia ñ immoleꝛ. Qui prim̃ abscessit
& pꝛiuit. Nobis aut̃ alia cinamtb; atq; euolutos

dies ñ numerantib; isdem fr̃ q̃ defunct̃ fuerat nocte
quadã fri suo germano copioso pulsione apparuit. Qui
ille cũ uidisset. ait̃ stupe dicens. Quid ẽ fr̃. quomodo es.
Cui ipse respondit. Hunc usq; male fui. sed iã̄ bene
fũ. quia hodie cõmunionẽ recepi. Qd isdem copiosus
pgens. prim̃ indicauit in monasterio frib; frs uero
sollicite cõpunxer̃ dies. et ipse dies stetera quo peo
tricesima oblatio fuerat impleta. Cunq; et copiosus
nesciret q̃d p eo frs agerent. et frs ignorassent quid
de illo copiosus uidisset. uno eodẽq; tpore diu
cognouit ille. istu q̃ egerant. atq; istu cognouit ille
quid uiderat. concordantes simul uisionẽ et sacrificiũ.
res apte claruit. q̃a fr̃ q̃ defunct̃ fuerat p salutarem
hostiã supplicũ euasit. PETRVS. Mira sunt ual
de quę audio. et ñ mediocriter lęta. GREGORI.

Ne nobis indubiũ uenant uerba mentiq; confir
mant hęc facta uirtutũ. Nam uir uite uene
rabilis cassius narniensis epc̃s. q̃ cotidianũ deo sacri
ficiũ offerre consuuerat. sepe; in lacrimis mẽ ipsa sa
crificii archana tractabat. mandatũ dñi pcuiã
sui uisionẽ prbri suscepit dicens Age q̃d agis. opare
q̃d opares. non cessat pes tuus. non cessat manꝰ tua.
natale apl̃oꝝ uenies adome. et retribuẽs tibi merce
dẽ tuã. Qui p̃ annos sepẽ in ipso natalicio apl̃oꝝ die cũ
missarũ solemnia pegisset. et mysteria sacre cõmu
nionis accepisset. e corpore exiuit.

Hoc quoq; audiuim̃. quendã apud hostes incapu
titate positũ. et in unculis religatũ fuisse. pquo
tua omnium dieb; deo sacrificiũ offerre consuuerat.
Qui longo p̃ tempore ad confitendũ reuisus q̃b; diebus
ei uincula soluerent̃ immotus. Cuiusq; omnium

illos fuisse dies. quib; deo offerebat sacrificiū recognouit
Et alia aūt nobis re quę ante annos sepē gesta
e. certissime confirmauit. Agatho et enī pannonii
tanus epūs sic fideles in ac religiosi utri multa re
stati sint atq; testantur. cum beatę memorię
decessoris mei tempore iussus eet ut romā ueniret.
uim nimie tēpestatis ptulit. ita ut se ex tanto
undarū piculo euadere posse diffideret. Hauta
uero illi carica nomine. qui nunc eidem ecclę cle
ricali officio fungit. post nauē carabū regebat.
Rupto fune cū eode carabo quē regebat inter
undarū cumulos repente disparuit. Nauisaūt
cui epūs erat. tandē post multa picula adho
stică insulă fluctib; quassata puenit. Cunq;
die tertio epūs nautā qui abeo abrept incarabo
fuerat in nulla maris parte uideret apparere.
uehemēt afflict. mortuū credidit. Sed per
obsequiū cantatus unū qd mortuo debebat impen
dit. ut omipi deo proabsolutione ei animę offerri
sacrificiū uiuentię salutaris iuberet. Quo oblato.
restaurata naue pfect ad italiā. Cūq; adroma
nū portū uenisset. illic nautā repperit quē mor
tuum putabat. Tunc inopinata exultatione ga
uisus ē. eūq; qualit tot dieb; in illo tanto maris
periculo uiuere potuisset inq̄siuit. Cui uidelicet
cet indicauit. quotiens in illis tēpestatis fluctib;
cū eode quē regebat carabo uersat. qualit cū illo
undis pleno natauerat. et quotiens eo a supiore
parte deorsum uerso. ipse carinę ei sup sederat.
adiungens cū dieb; ac noctib; hoc incessant face
ret. Jamq; ei uirt fundit ex fame simul et labore

cerchisset. quo eam orchne mischia diuina seruaue
rat indicauit. Et eam qđ eaã nunc usq; testatur
dicens. laboraui in fluctib; atq; defecerim. subito
mentis pondere sũ grauat. ita ut neq; depressus
somno essem. neq; uigilare me crederẽ. cũ ecce in
eodem medio mari me posito. quidã apparuit ꝺ
m panẽ ad refectionẽ detulit. Quẽ mox ut comedi.
uiresq; recepi. Hec longe ꝑ naues transiens affuit.
que me abullo undarũ ꝑiculo suscepit. atq; ad
terram duxit. Q ꝺ scilicet epi audiens. requisi
uit diem. atq; illũ fuisse diem repit. quoꝓ eo
pr̃br̃ in hostica insula omnipotenti dño hostiã sacre
oblationis immolauit; PER Ga que narras
Ipse quoq; in sicilia positus agnoui; GREGORI
Iccirco credo ꝙa hoc tam apte cum uiuentib; agit.
ut cunctis hec agentib; atq; nescientib; ostendat.
ꝙa si insolubiles culpe n̄ fuerint. ad absolutionem
ꝑdesse etiã mortuis uictima sacre oblationis possit.
Sed sciendũ ẽ. ꝙa illis sacra uictima mortuis ꝓsit.
qui hic uiuendo obtinuerẽt. ut eos etiam post
mortem bona aduuuent. que hic ꝓ ipsis a bali is
fiunt. Int̃ hec aut̃ pensandũ ẽ. quod tutior
uia sit. ut bonũ qđ quisq; post mortẽ suã speret
agi ꝑ alios. agat dũ uiuit ipse ꝑ se. B eatius ꝙ ppe
ẽ. liberũ exire. quã ꝑ uincula libratẽ querere.
Debem̃ itaq; ꝑsens sclm. uel ꝙa iam conspicim̃ de-
fluxisse tota mente contẽnere. cotidiana deo la
crimarũ sacrificia cotidianas carnis ei & sangui
nis hostias immolare. Hec nanq; singulariter
uictima a bimterno interitu animã saluat. que
illã nob morte unigeniti ꝑmysterium reparat.

Q uilicet surgens a mortuis iam nō, moritur & mors ei ultra
non dominabit. iam inseipso immortaliter atq; incorruptibiliter uiuens: pnobis iterum in hoc mysterio
sacre oblationis immolat. Cuius quippe ibi corpus
sumitur. ei caro in popli salutē paratur. ei san
guis non iam in manibus infidelium. sed in ora fidelium
fundit. Hinc g̃ pensem quale sit pnobis sacrificiū
qd pro absolutione nra passionē unigeniti filii
semp imitat. Quis enim fidelium habere dubiū possit.
in ipsa immolationis hora ad sacerdotis uocē celos
apiri. in illo ihū. xpi mysterio angloz choros adesse.
summis ima sociari. terrā celestib; iungi. unū qdem
ex uisibilib; atq; invisibilib; fieri. Sed necesse est
ut cū hec agim. nosmetipsos deo in corde contritione
mactem. qa qui passionis dominice mysteria
celebram. debem imitari qd agim. Tunc ergo ue
ra pro nobis dō hostia erit. cum nosipsos hostiam
fecerit. Sed studendū nobis e. ut etiam p̄ oratio
nis tempora in quantū deo largiente possum. in
ipso animū suo pondere & rigore seruem. ne post
cogitatio fluxa dissoluat. nec uana mentis lētitia
subrepat. & lucrum compunctionis anima per ineu
riam fluxe cogitationis perdat. Sic quippe quod
poposcerat anima obtinere meruit. qua se post lacri
mas in eodem mentis uigore seruauit. De quanti
mtrum scripturam e. Vultus eius non sunt amplius
in diuersa mutati. Que igitur non est oblita quia
pegit. non est priuata munere quod poposcit;
Sed inter hec sciendum est quia ille recte fuit de
licti ueniam postulat. qui prius hoc quod in
ipso delinquitur relaxat. Munus enim non

accipitur: nisi ante discordia animo pellatur:
dicente ueritate. Si offeris munus tuum ad alta
re. et ibi recordatus fueris quia habet aliquid
aduersum te frat tuus. relinque munus tuum
ante altare & uade prius reconciliari fratri tuo.
& tunc ueniens offer munus tuum. Qua inte
pensandum e. cum omis culpa munere soluatur
quam grauis est culpa discordie. pro qua nec mu
nus accipitur. Debemus itaq; ad proximum qua
uis longe positum longeq; disiunctum mente
re. eiq; animum subdere. humilitate illum
ac benuolentia placare. Et scilicet quotiens nr
dum tale placitum nostre mentis aspexerit. a pec
cato nos soluit. ueritatis autem uoce attestan
te didicimus. quia seruus qui decem milia talen
ta debebat. cum penitentia ageret absolutione
debita a dño accepit. Sed quia conseruo suo cen
tum denarios debenti debitum non dimisit. &
hoc e. iuste exigi. quod ei fuerat iam dimissum.
Ex quib; uidelicet dictis constat. quia si hoc quod
in nos delinquitur ex corde non dimittimus.
& illud rursus exigitur. quod nobis iam per
penitentiam dimissum fuisse gaudebamus Igit
dum pndulum temporis spectum licet dum
iudex sustinet. dum conuersionem nostram qui
culpas examinat expectat. conflemus in lacrimis
duritiam mentis. formemus in proximis gram
benignitatis. Et fidem dico quia hostia salutari
post mortem non indigebimus. si ante mortem do
hostia ipsi fuerimus;

quamuis
pa sumit.

EXPLICIT DIALOGORUM SANCTI
GREGORII PAPAE URBIS ROMAE LIBER
QUARTUS

I/4031

4031

£ 7 WR mit

7/2102

S. GREGORII

DIALOGI

SÆC. XI.

15